

**UCHWAŁA NR XVIII/141/2025
RADY GMINY MALBORK**

z dnia 29 grudnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Malbork na lata 2026-2032**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.) Rada Gminy Malbork uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malbork na lata 2026 – 2032 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Malbork

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Przewodniczący Rady Gminy
Malbork

Michał Błachut

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY MALBORK NA LATA 2026–2032

Spis treści

Słownik najważniejszych definicji	4
1. Uwarunkowania tworzenia strategii.....	9
1.1. Metodologia opracowania strategii.....	9
1.2. Podstawy prawne.....	12
1.3 Spójność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	14
2. Część diagnostyczno-analityczna	27
2.1. Lokalizacja	27
2.2. Historia gminy	29
2.3. Demografia.....	30
2.4. Oświata.....	33
2.5. Kultura, sport i rekreacja	36
2.6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	41
2.7. Bezpieczeństwo publiczne.....	45
2.8. Polityka mieszkaniowa.....	47
2.9. Opieka zdrowotna	51
2.10. Infrastruktura techniczna i transport	53
3. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej ..	60
3.1. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	63
3.2. Bezrobocie	71
3.3. Ubóstwo	74
3.4. Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	77
3.5. Uzależnienia	81
3.6. Przemoc domowa.....	91
3.7. Klęski żywiołowe	97
3.8. Inne przyczyny korzystania z pomocy społecznej	98
4. Wyniki badania ankietowego dorosłych mieszkańców gminy	100
4.1. Metodologia i cel badania	100
4.2. Grupa badania.....	100
4.3. Sytuacja życiowa mieszkańców	102
4.4. Problemy społeczne w gminie.....	104
4.5. Zdrowie, kondycja psychiczna i uzależnienia	106

4.6. Bezpieczeństwo i przemoc domowa	108
4.7. Kultura i działania społeczne	112
4.8. Osoby starsze i z niepełnosprawnością	116
4.9. Świadczenia socjalne i źródło utrzymania	118
5. Wyniki badania ankietowego wśród pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	122
5.1. Metodologia i cel badania	122
5.2. Grupa badania	123
5.3. Problemy społeczne	123
5.4. Wsparcie i codzienna praca	125
6. Wyniki badania ankietowego uczniów szkół	130
6.1. Metodologia i cel badania	130
6.2. Relacje a problem przemocy szkolnej i domowej	130
6.3. Spożywanie alkoholu	135
6.4. Uzależnienie od nikotyny	140
6.5. Narkotyki i dopalacze	142
6.6. Uzależnienia behawioralne i cyberprzemoc	146
6.7. Napoje energetyczne	153
6.8. Czas wolny	154
7. Podsumowanie	156
7.1. Badanie dorosłych mieszkańców	156
7.2. Badanie uczniów szkół	158
7.3. Badanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	160
8. Rekomendacje działań	161
8.1. Wobec dorosłych mieszkańców	161
8.2. Wobec uczniów	162
8.3 Wobec pracowników GOPS	162
9. Analiza SWOT	164
10. Założenia strategiczne. Wizja i misja rozwoju polityki społecznej	168
10.1. Podstawy teoretyczne	168
10.2. Misja i wizja	168
11. Cele strategiczne i operacyjne	170
12. Zarządzanie realizacją strategii	191
12.1. Koordynacja	191

12.2. Programy i projekty	192
12.3. Źródła finansowania i ramy finansowe	192
13. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja	196
14. Podsumowanie i wnioski.....	201
Załączniki.....	204
Spis wykresów.....	204
Spis tabel	208
Spis rysunków	208

Słownik najważniejszych definicji

Cel – planowany zakres zmian.

Cel główny – zakres zmian o znaczeniu priorytetowym.

Diagnoza – procedura umożliwiająca identyfikację problemów.

Ewaluacja – ocena według z góry przyjętych kryteriów.

Marginalizacja – pozostawanie poszczególnych środowisk i kategorii ludności na uboczu życia społecznego.

Misja – w obszarze zintegrowanej polityki społecznej precyzyjnie wyraża dalekosiężne zamierzenia i aspiracje gminy. Wskazuje kierunki działania poprzez określenie granic, jakich sięgają wybory strategiczne. Poprzez misję komunikujemy interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym, jakie są nasze dążenia, zamiary i wartości, na których się opieramy. Misja ściśle koresponduje z wizją, będąc jej wyrazem na potrzeby realizacji strategii.

Monitoring – obserwacja i rejestracja zmian.

Osoba długotrwale bezrobotna – bezrobotny pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

Osoba z niepełnosprawnością – osoba wymagająca wsparcia w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym. Utrudnione uczestnictwo w życiu społecznym ma charakter trwały i wynikać może z zaburzeń somatycznych, tj. związanych z ciałem i pracą zmysłów lub z dysfunkcji psychicznych.

Polityka społeczna – zespół długofalowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Problem społeczny – każde zjawisko, które na masową skalę obniża standard życia społecznego, między innymi prowadząc do marginalizacji poszczególnych środowisk i kategorii ludności.

Profilaktyka – podejmowanie działań, skierowanych do różnych grup, we współpracy z różnymi środowiskami i instytucjami które mają na celu zapobieganie pojawieniu się lub rozwojowi zaburzeń, chorób lub innych niekorzystnych zjawisk społecznych.

Reintegracja – reintegracja zawodowa i społeczna w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu socjalnym.

Rezultat – bezpośredni wynik działania.

Rodzina – tworzą ją kobieta i mężczyzna poprzez zawarcie związku małżeńskiego.

Strategia – długookresowy plan dotyczący kierunku i zakresu zmian.

Wizja – pożądaný obraz przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować. Określa rangę i atrakcyjność jednostki.

Wskaźnik – zjawisko umożliwiające identyfikację i pomiar innego zjawiska.

Wykluczenie społeczne – sytuacja, w której dana jednostka, będąca członkiem społeczeństwa, nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajduje się poza kontrolą wykluczonej jednostki.

Zasoby – materialne i niematerialne czynniki niezbędne do wytwarzania dóbr w postaci produktów i rezultatów.

Wstęp

Zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej na każdej gminie w Polsce, spoczywa obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokument ten stanowi podstawowe i jedno z najważniejszych narzędzi planistycznych, którego celem jest określenie działań ukierunkowanych na wspieranie integracji społecznej mieszkańców i rodzin zamieszkujących obszar gminy, ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Integracja społeczna, o której wspomniano wyżej oznacza dążenie do budowania spójności i harmonii we wspólnocie lokalnej, poprzez wzmacnianie więzi międzyludzkich, intensyfikację kontaktów oraz rozwijanie współpracy pomiędzy mieszkańcami. Szczególny nacisk w tym aspekcie kładzie się na wspieranie osób podejmujących działania na rzecz własnego rozwoju oraz poprawy jakości życia swojego otoczenia, a także na osoby zmagające się z różnego rodzaju dysfunkcjami i trudnościami życiowymi.

Problem społeczny jest zjawiskiem, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy, a przez to wymaga przeciwdziałania. Zdaniem Fullera-Mierzą problem społeczny składa się z obiektywnych warunków, które definiowane są przez członków społeczeństwa jako wymagające rozwiązania. R. Maris definiuje natomiast problemy społeczne jako ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą część ludności, przez silne grupy bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane, czy też którym można jakoś zaradzić. W rezultacie problem społeczny jest zjawiskiem, które angażuje emocjonalnie i intelektualnie szerszą zbiorowość, wywołuje społeczne przekonanie co do konieczności podejmowania działań zbiorowych mających na celu zwalczanie, a przynajmniej ograniczanie jego zasięgu i skutków. Z kolei inna definicja według K. Frysztackiego mówi o tym, że warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru. W świetle przedstawionych dwóch definicji, muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,
- można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

W ostatnich latach za najbardziej efektywną metodę rozwiązywania problemów społecznych uznaje się rozwijanie wśród mieszkańców umiejętności niezbędnych do radzenia sobie z trudnościami życiowymi. Podejście to stanowić będzie podstawę do opracowania i późniejszej realizacji celów strategicznych niniejszego dokumentu. W okresach przemian społeczno-gospodarczych obserwujemy spiętrzenie wielu różnych problemów skutkujących apatią, wycofaniem społecznym czy poczuciem alienacji. W konsekwencji, szczególnego znaczenia nabiera tworzenie profesjonalnego systemu edukacji, aktywizacji obywatelskiej oraz integracji społecznej, obejmującego między innymi spotkania o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

Kolejnym kluczowym obszarem działań z punktu widzenia problematyki społecznej jest system pomocy społecznej, w tym przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej. Należy podkreślić, że pomimo wsparcia oferowanego w tym zakresie, część osób nadal doświadcza trudności wynikających przede wszystkim z nadużywania substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol czy narkotyki. W warunkach lokalnych do najczęściej występujących problemów społecznych należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię i nikotynizm, ubóstwo i bezrobocie, przemoc w rodzinie, bezradność w zakresie opieki i wychowania dzieci, wykluczenie społeczne.

Problemy te wymagają zróżnicowanych form wsparcia oraz indywidualnego podejścia. Należy przy tym pamiętać, że poszczególne zjawiska społeczne często wzajemnie się nakładają i wzmacniają. Priorytetem pozostaje nie tylko przeciwdziałanie tym zagrożeniom, lecz również ograniczanie ich skutków w środowiskach, w których już występują. W związku z powyższym dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym, powinien koncentrować się na działaniach w następujących obszarach, do których zaliczamy dziedziny jak m.in.

- edukacja publiczna, kultura oraz wzmacnianie samoorganizacji społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, wsparcie osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- wsparcie rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów z nadużywaniem alkoholu i narkotyków.

Osoby i rodziny, które otrzymują jedną lub kilka form wsparcia w przedstawionych powyżej obszarach, zyskują większą motywację do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, a także poczucie własnej wartości i współodpowiedzialności za przezwyciężanie problemów, które ich dotyczą.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 określa podstawowe kierunki działań jednostek samorządu terytorialnego oraz mieszkańców mających na celu podniesienie efektywności funkcjonowania całej jednostki w wymiarze społecznym, co także ma swoje przełożenie na jej funkcjonalność w wymiarze ekonomicznym, gospodarczym oraz przestrzenno-funkcjonalnym. Wskazanie priorytetowych celów operacyjnych i strategicznych umożliwia minimalizowanie negatywnych skutków procesów zachodzących w obrębie społeczności lokalnej, a także sprzyja realizacji spójnej polityki społecznej. Najistotniejszymi działaniami przewidzianymi w ramach Strategii są m.in. poprawa jakości życia mieszkańców, wzmacnianie spójności społecznej, wyrównywanie szans rozwojowych, tworzenie odpowiednich warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży, budowanie, rozwijanie i ochrona kapitału ludzkiego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

Kwestie związane z szeroko pojętym rozwiązywaniem problemów społecznych stanowią jedno z najważniejszych zadań każdej administracji publicznej na każdym jej szczeblu, a skuteczność tych działań uzależniona jest także od zaangażowania partnerów społecznych, instytucji sektora życia publicznego, w tym organizacji pozarządowych oraz instytucji otoczenia społecznego i gospodarczego. Efektywna i rzeczowo przeprowadzona diagnoza potrzeb społeczności lokalnej oraz sporządzenie długofalowego planu działania są niezbędnymi warunkami dla skutecznej realizacji zamierzonych celów polityki społecznej. Jednocześnie zdefiniowanie misji i wizji rozwoju, odpowiadającej na bieżące wyzwania stojące przed jednostką samorządową, uwzględniające jej cechy charakterystyczne oraz opracowanie jasnych celów strategicznych i operacyjnych, istotnie wpływa na redukcję oraz łagodzenie skutków problemów uprzednio zdiagnozowanych w danej jednostce.

Przedmiotowy dokument stanowi podstawę wdrażania trwałych i systemowych rozwiązań w zakresie interwencji społecznych, ukierunkowanych na poprawę warunków życia mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych, które są najbardziej narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 staje się tym samym podstawowym i jednym z najważniejszych narzędzi zarządzania w zakresie kształtowania lokalnych uwarunkowań społecznych. Zawierając długoterminowe cele i priorytetowe kierunki działań. Niniejszy dokument stanowi jeden z najważniejszych drogowskazów dla organów samorządowych, instytucji, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej i mieszkańców, wyznaczając ramy i kierunki przyszłych przedsięwzięć realizowanych w sferze polityki społecznej.

1. Uwarunkowania tworzenia strategii

1.1. Metodologia opracowania strategii

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214). Ustawa wskazuje podstawowe elementy jakie powinny znaleźć się w Strategii, nie precyzując jednak szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczne decyzje w tym zakresie pozostawione zostały jednostkom samorządu terytorialnego i autorom dokumentu. Wsparciem dla procesu opracowywania dokumentu Strategii w tym zakresie jest podręcznik pn. „Strategie rozwiązywania problemów społecznych. Podręcznik metodyczny”, który powstał w ramach projektu „STRATEGOR”. Zarówno jego część teoretyczna jak i praktyczna może okazać się drogowskazem dla opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032.

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032, zostały opracowane na bazie struktury analogicznej do innych dokumentów wyznaczających kierunki lokalnej polityki społecznej. Cele główne i szczegółowe w Strategii mają na celu przybliżenie gminy do realizacji pożądanego modelu rozwoju, zgodnego z oczekiwaniami władz samorządowych oraz mieszkańców. Strategia wyróżnia się na tle innych programów oraz aktów prawnych zarówno dłuższym okresem obowiązywania, jak i nadrzędnym charakterem w stosunku do pozostałych dokumentów planistycznych. Jej horyzont czasowy ustalono na okres sześciu lat, co pozostaje w zgodzie z wytycznymi dokumentów strategicznych z zakresu polityki społecznej opracowywanych na szczeblu ponadlokalnym, krajowym i unijnym. Ramy czasowe tak wyznaczone, wynikają z planistycznego charakteru dokumentu oraz umożliwiają dostosowanie zapisów Strategii do wymogów obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, zapewniając spójność działań i stabilność realizacji przyjętych celów.

Powszechnie w naukach o zarządzaniu i administracji publicznej przyjmuje się podział na trzy główne poziomy planowania tj.

- poziom strategiczny – obejmuje długofalowe cele oraz kierunki rozwoju organizacji lub jednostki, a także sposoby ich realizacji. Na tym poziomie tworzy się strategię działania i określa wizję w perspektywie wieloletniej,
- poziom taktyczny – dotyczy planowania działań na średni okres, zazwyczaj wynoszący kilka lat, na podstawie wyznaczonych wcześniej celów strategicznych. Obejmuje opracowanie programów, projektów i wyznaczanie niezbędnych zasobów do ich osiągnięcia,

- poziom operacyjny – skupia się na bieżącym, szczegółowym planowaniu działań oraz codziennej realizacji wyznaczonych zadań. Obejmuje zestawienie konkretnych czynności wykonywanych w krótkim czasie, najczęściej w okresach tygodnia lub miesiąca, zgodnie z założeniami poziomów wyższych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma charakter obligatoryjny oraz odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu lokalnej polityki społecznej. Tym samym na autorach opracowania spoczywa obowiązek przygotowania dokumentu zgodnie z postanowieniami obowiązujących dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Identyfikacja kluczowych problemów społecznych oraz określenie kierunku działań, które mają sprzyjać rozwojowi społeczno-gospodarczemu jednostki samorządu terytorialnego, a także wspierać mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb i rozwiązywaniu problemów i to one stanowią fundament procesu opracowania i wdrażania Strategii.

Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032, prowadzone były z zastosowaniem metodologii opartej na założeniach modelu partycypacyjnego. Przyjęte podejście zakłada aktywne włączenie kluczowych interesariuszy w proces współtworzenia dokumentu, wzmacniając tym samym partnerską współpracę oraz umożliwiając dostęp do szerokiego zakresu informacji niezbędnych do prawidłowego i rzetelnego opracowania dokumentu.

Podstawowym etapem prac badawczych była analiza danych zastanych, obejmująca przegląd dokumentów strategicznych i sprawozdawczych, danych statystycznych oraz informacji udostępnionych przez instytucje lokalne.

Analizie poddano w szczególności:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych, Roczniki Statystyczne),
- sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku,
- dane Powiatowego Urzędu Pracy, Policji, szkół i placówek oświatowych,
- lokalne programy i strategie sektorowe (m.in. strategia rozwoju gminy, programy profilaktyczne, polityki senioralne i zdrowotne).

Analiza objęła dane z ostatnich trzech pełnych lat (lata 2022–2024), co pozwoliło uchwycić zarówno stan aktualny, jak i dynamikę zmian społecznych. Dane zostały uporządkowane w układzie tematycznym obejmującym m.in. demografię, edukację, zdrowie, pomoc społeczną, rynek pracy, przemoc, uzależnienia i bezpieczeństwo publiczne i wiele innych.

W IV kwartale 2025 r. na terenie gminy Malbork zostało zorganizowane anonimowe badanie ankietowe, w którym uczestniczyli losowo dobrani przedstawiciele:

- pełnoletnich mieszkańców (101 osób),
- kadry Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku (11 osób),
- uczniów ze szkół podstawowych (117 uczniów).

Wszyscy respondenci biorący udział w badaniu ankietowym przed rozpoczęciem byli informowani o anonimowym charakterze ankiety, a także poinformowani o możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie bez podawania przyczyny rezygnacji.

Przeprowadzone badanie miało na celu oszacowanie skali występowania poszczególnych zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym oraz cech charakterystycznych dla poszczególnych zjawisk i ich form w różnych grupach społecznych. Problematyka podjęta w badaniu skupiała się głównie wokół zagadnień związanych z:

- używaniem substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki i dopalacze,
- spożywaniem alkoholu, postaw wobec alkoholu oraz zjawiska uzależnień,
- paleniem papierosów oraz e-papierosów,
- występowaniem uzależnienia od hazardu i gier,
- przemocą domową,
- uzależnieniem od używania nowych technologii.

Równolegle część diagnostyczna Strategii została opracowana w oparciu o analizę danych zastanych, pochodzących z wiarygodnych źródeł m.in.

- Urzędu Gminy Malbork,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Malborku,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Malborku,
- oraz innych instytucji i podmiotów z sektora ekonomii społecznej, funkcjonujących w gminie.

Wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz analizy danych statystycznych zostały przedstawione i poddane szczegółowej analizie wraz z graficzną formą poszczególnych dziedzin, tematów, pytań w rozdziale część diagnostyczno-analityczna. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy możliwe było późniejsze określenie obszarów problemowych, które jednocześnie uwzględniały kompetencje władz lokalnych. W ramach prac dokonano opracowania i wyznaczenia celów strategicznych oraz kierunków niezbędnych działań, a także określono odpowiednie wskaźniki ich realizacji. Dodatkowo przygotowano prognozę zmian,

omówiono ramy finansowe Strategii oraz sposoby jej wdrażania i ewaluację. Z uwagi na okres opracowania i obowiązywania niniejszego dokumentu, należy podkreślić, że Strategia ma charakter uniwersalny i koncentruje się na rozwiązywaniu najważniejszych problemów społecznych w gminie Malbork, tworząc podstawy do skutecznej i odpowiedzialnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej.

Etyka badań

Wszystkie badania przeprowadzono z zachowaniem zasad etyki badań społecznych, zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych (RODO). Udział respondentów był dobrowolny i anonimowy. W przypadku uczniów zapewniono zgodę dyrekcji szkół oraz informację o celu badania. Dane analizowano w ujęciu zbiorczym, bez możliwości identyfikacji osób udzielających odpowiedzi.

Podsumowanie

Zastosowanie zróżnicowanych metod badawczych – analizy danych zastanych, badań ilościowych CAWI, co pozwoliło na uzyskanie pełnego, wielowymiarowego obrazu sytuacji społecznej gminy Malbork. Przyjęte rozwiązania zapewniają rzetelność, trafność i porównywalność uzyskanych danych, a tym samym stanowią wiarygodną podstawę do formułowania celów strategicznych i kierunków działań w niniejszym dokumencie.

1.2. Podstawy prawne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 charakteryzująca się spójnością i wieloletnią koncepcją rozwiązywania problemów społecznych gminy, podobnie jak inne dokumenty strategiczne samorządów terytorialnych, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), która w połączeniu z art. 16 b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214) nakłada na jednostki samorządowe takie jak np. gmina, zadanie własne w postaci opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia powinna składać się w szczególności z:

- diagnozy sytuacji społecznej, w tym określenia zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1

pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,

- prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
- określenia: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, wskaźników realizacji działań.

Niniejszy dokument składa się z trzech zasadniczych i podstawowych części:

- diagnostycznej,
- analitycznej,
- programowej.

Część diagnostyczna, zawiera szczegółową diagnozę sytuacji społecznej w obszarze objętym strategią w tym przypadku dotycząca gminy Malbork. Obejmuje charakterystykę jednostki samorządu terytorialnego, analizę danych demograficznych, społecznych i ekonomicznych, identyfikację najważniejszych problemów społecznych oraz ocenę dostępnych zasobów i potencjału lokalnego. Część diagnostyczna stanowi podstawę do dalszych analiz i wyznaczenia kierunków działań.

Część analityczna, obejmuje pogłębioną analizę zdiagnozowanych wcześniej problemów społecznych, w tym również analizę przyczyn, skutków oraz wzajemnych powiązań pomiędzy poszczególnymi zjawiskami zachodzącymi w środowisku lokalnym jednostki terytorialnej. Część analityczna powinna zawierać analizę SWOT (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń), prognozę zmian społecznych oraz identyfikację grup szczególnie narażonych na możliwość wykluczenia społecznego i marginalizacji.

Część programowa, zawiera cele strategiczne i operacyjne, priorytetowe kierunki działań oraz propozycje konkretnych i zdefiniowanych zadań i projektów służących rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów społecznych. Określa także wskaźniki realizacji działań, ramy finansowe, sposoby wdrażania oraz monitorowania i ewaluacji strategii w sytuacji zaistnienia potrzeby. Taka konstrukcja strategii i właściwe przygotowanie oraz opracowanie wszystkich elementów składowych umożliwia kompleksowe rozpoznanie i analizę problemów społecznych oraz wyznaczenie skutecznych działań naprawczych, dostosowanych do każdej grupy społecznej zamieszkującej teren gminy.

Zasady realizacji niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 oprócz postanowień ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, określane są również przez inne akty prawne obowiązujące w tym obszarze i regulujące kwestie polityki społecznej. W szczególności należą do nich:

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 897),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2025 r. poz. 798),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2024 r. poz. 1829),
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2025 r. poz. 619),
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1512),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2025 r. poz. 438, 620),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1670, z 2025 r. poz. 340).

1.3 Spójność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 jest zgodna z założeniami polityki odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym. Poniżej omówiono spójność Strategii z innymi dokumentami.

Światowe i europejskie:

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – jest to program przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych, określający globalny model zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z zasadami Agendy 2030, współcześnie podejmowane działania powinny mieć wspólny mianownik i koncentrować się na eliminacji ubóstwa we wszystkich jego wymiarach, przy jednoczesnej realizacji celów gospodarczych, społecznych oraz środowiskowych.

Cele Agendy 2030 obejmują:

- eliminację ubóstwa we wszystkich jego formach na całym świecie,
- eliminację głodu, osiągnięcie bezpieczeństwa żywnościowego, poprawę odżywiania oraz promowanie zrównoważonego rolnictwa,
- zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu,
- zapewnienie wszystkim wysokiej jakości edukacji oraz wspieranie uczenia się przez całe życie,
- osiągnięcie równości płci oraz wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt,
- zapewnienie wszystkim dostępu do wody pitnej i warunków sanitarnych poprzez zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- zapewnienie powszechnego dostępu do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie,
- promowanie stabilnego, zrównoważonego i inkluzyjnego wzrostu gospodarczego, pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich,
- budowę stabilnej infrastruktury, promowanie zrównoważonego uprzemysłowienia oraz wspieranie innowacyjności,
- redukcję nierówności wewnątrz krajów oraz między krajami,
- uczynienie miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi, trwałymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu,
- zapewnienie wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji,
- podjęcie pilnych działań na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom,
- ochronę oceanów, mórz i zasobów morskich oraz ich zrównoważone wykorzystanie,
- ochronę, przywracanie i promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie degradacji gleby oraz utraty bioróżnorodności,

- promowanie pokojowych i inkluzyjnych społeczeństw, zapewnienie powszechnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz budowanie skutecznych, odpowiedzialnych instytucji sprzyjających włączeniu społecznemu na wszystkich szczeblach,
- wzmocnienie środków wdrażania oraz ożywienie globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Strategia promuje nowy model rozwoju, określany jako „rozwój odpowiedzialny”, który zakłada budowanie konkurencyjności poprzez wykorzystanie nowych czynników wzrostu, przy równoległym zapewnieniu udziału i korzyści wszystkim grupom społecznym. Głównym celem strategicznym jest stworzenie warunków do zrównoważonego i długofalowego rozwoju mieszkańców, w tym Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez jednoczesne wzmacnianie spójności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i terytorialnej. Realizacja niniejszych zadań ma prowadzić w dalszej kolejności do wzrostu zamożności społeczeństwa, ograniczenia ubóstwa oraz zmniejszenia liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i wzmacniania potencjału wspólnot lokalnych.

Krajowe:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – jest dokumentem strategicznym, który wyznacza główne trendy, wyzwania oraz możliwe scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także określa kierunki zagospodarowania przestrzennego kraju z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Głównymi celami w ramach realizacji dokumentu jest:

- wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacja),
- równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja),
- podnoszenie efektywności i sprawności funkcjonowania państwa.

W ramach celów rozwojowych Strategii wskazano następujące priorytety:

- wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, tworzenie warunków dla wzrostu oszczędności, podaży pracy oraz innowacyjności,
- redukcja długu publicznego oraz kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym,
- poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach kształcenia oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
- zwiększenie wydajności i konkurencyjności gospodarki,
- budowa „Polski Cyfrowej” poprzez rozwój nowoczesnych technologii informacyjnych,
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia oraz wdrożenie rozwiązań typu „workfare state”,

- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego,
- wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju w celu pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,
- zwiększenie dostępności terytorialnej kraju poprzez rozwój zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego,
- budowa sprawnego państwa jako modelu efektywnej administracji publicznej,
- wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Strategia stanowi punkt wyjścia do formułowania założeń polityk publicznych oraz wdrażania działań ukierunkowanych na długofalowy, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy państwa, jednocześnie przyczyniając się w znacznym stopniu do wzrostu dobrobytu obywateli oraz wzmocnienia spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 – jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa, wyznaczający kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w perspektywie do 2030 r. Dokument jest ściśle powiązany z Umową Partnerstwa na lata 2021–2027, która określa wspólne wartości, zasady współpracy rządu, samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju. Głównymi celami strategicznymi KSRR 2030 to:

- zrównoważony rozwój całego kraju, poprzez zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów,
- zapewnienie spójności rozwojowej kraju, poprzez wsparcie słabiej rozwiniętych regionów i obszarów, które nie mogą w pełni wykorzystać swojego potencjału rozwojowego,
- wzmocnianie konkurencyjności regionów, poprzez rozwój lokalnych przedsiębiorstw, innowacyjności oraz kapitału ludzkiego i społecznego,
- podniesienie jakości zarządzania rozwojem regionalnym, w tym zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych oraz rozwijanie kompetencji administracji publicznej.

KSRR 2030 jest kluczowym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju regionalnego Polski, kładącym nacisk na zrównoważony rozwój, spójność terytorialną oraz wsparcie obszarów wymagających szczególnej interwencji.

Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027 – jest kluczowym dokumentem strategicznym określającym zasady i kierunki wykorzystania funduszy europejskich w Polsce w ramach polityki spójności oraz wspólnej polityki rybołówstwa. Główne cele Umowy Partnerstwa to:

- wyznaczenie strategii inwestowania funduszy europejskich w Polsce, zgodnie z celami Unii Europejskiej oraz krajowymi priorytetami rozwojowymi,
- wsparcie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w tym zmniejszanie dysproporcji regionalnych i wzmacnianie spójności terytorialnej,
- realizacja celów polityki spójności oraz wspólnej polityki rybołówstwa, w tym transformacji energetycznej, cyfryzacji, innowacyjności, rozwoju kapitału ludzkiego i ochrony środowiska.

Cele polityki spójności na lata 2021–2027. Umowa Partnerstwa realizuje sześć głównych celów polityki spójności:

- bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa – wsparcie innowacji, cyfryzacji, rozwoju przedsiębiorczości,
- bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa – działania na rzecz efektywności energetycznej, OZE, gospodarki o obiegu zamkniętym,
- lepiej połączona Europa – rozwój infrastruktury transportowej i cyfrowej,
- Europa o silniejszym wymiarze społecznym – inwestycje w edukację, zatrudnienie, integrację społeczną,
- Europa bliżej obywateli – wsparcie rozwoju lokalnego i regionalnego,
- łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej klimatycznie i wsparcie regionów przechodzących transformację energetyczną.

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS) – jest jednym z kluczowych programów krajowych finansowanych ze środków Unii Europejskiej, ukierunkowany na wsparcie rozwoju społecznego, poprawę sytuacji na rynku pracy, zwiększenie dostępności usług oraz podnoszenie jakości edukacji i integracji społecznej w Polsce. Główne cele programu to:

- poprawa sytuacji osób na rynku pracy, poprzez wsparcie aktywizacji zawodowej, rozwój kompetencji i kwalifikacji oraz mobilności zawodowej,
- zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, przez system rozwiązań ułatwiających dostęp do usług publicznych, edukacji, rynku pracy i infrastruktury,

- zapewnienie opieki nad dziećmi, rozwój miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, podnoszenie kompetencji kadry opiekuńczej, wsparcie godzenia życia zawodowego i rodzinnego,
- podnoszenie jakości edukacji i rozwój kompetencji poprzez wsparcie systemów kształcenia, rozwój edukacji włączającej, promowanie uczenia się przez całe życie, w tym rozwój kompetencji cyfrowych osób dorosłych,
- integracja społeczna, działania na rzecz włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem, wsparcie instytucji integracyjnych, rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej,
- ochrona zdrowia, poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych, wsparcie profilaktyki i promocji zdrowia.

Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 – jest programem krajowym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), którego głównym celem jest przeciwdziałanie deprywacji materialnej poprzez udzielanie pomocy żywnościowej osobom najbardziej potrzebującym oraz realizację działań towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne. Głównymi celami programu są:

- przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu poprzez zapewnienie podstawowej pomocy materialnej,
- wspieranie włączenia społecznego osób najbardziej potrzebujących, w tym dzieci,
- wzmacnianie samodzielności i kompetencji życiowych beneficjentów poprzez udział w działaniach edukacyjnych i aktywizujących.

Fundusze są kompleksowym programem wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących, łączące pomoc materialną z działaniami aktywizującymi i edukacyjnymi, mającymi na celu poprawę sytuacji życiowej i społeczną integrację beneficjentów.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027 – jest to dokument strategiczny polityki publicznej, wyznaczający ramy działań na rzecz ograniczenia ubóstwa, rozwoju usług społecznych oraz wspierania integracji społecznej w perspektywie do 2030 r. Celem głównym programu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług społecznych, w odpowiedzi na wyzwania demograficzne i społeczne. Program stanowi kontynuację i rozwinięcie dotychczasowych działań w tym zakresie, uwzględniając zmieniające się potrzeby społeczne oraz nowe wyzwania rozwojowe. Do celów programu należą dodatkowo:

- przeciwdziałanie bezdomności, poprzez rozwój systemu wsparcia osób bezdomnych, w tym zapewnienie dostępu do usług mieszkaniowych i reintegracyjnych,
- rozwój usług społecznych, poszerzanie oferty usług dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz innych osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspieranie osób i rodzin, poprzez wzmacnianie roli instytucji pomocy społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej w procesie integracji i aktywizacji społecznej,
- wspieranie integracji cudzoziemców na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób pochodzących z innych krajów, w tym zapewnienie dostępu do usług i wsparcia instytucjonalnego.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 – jest dokumentem strategicznym, którego celem jest realizacja założeń rozwoju ekonomii społecznej określonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Program porządkuje kierunki interwencji publicznej oraz działania wspierające wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej jako narzędzia aktywnej polityki społecznej oraz rozwoju społecznego i lokalnego. Głównymi celami interwencji i koncentracji w ramach programu są następujące cztery obszary:

- solidarna wspólnota lokalna, rozwój usług społecznych, włączanie podmiotów ekonomii społecznej w rozwój lokalny oraz wzmacnianie współpracy z samorządami,
- solidarny rynek pracy, inicjatywy na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych i starszych oraz tworzenie miejsc pracy dla osób wykluczonych i niesamodzielnych,
- konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna, której celem jest zwiększanie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej, profesjonalizacja, rozwój współpracy międzysektorowej oraz wsparcie innowacji społecznych,
- solidarne społeczeństwo, którego nadrzędnym celem jest kształtowanie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej wśród dzieci i młodzieży, budowanie marki ekonomii społecznej, promocja wartości solidarności społecznej.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030, jest kluczowym dokumentem kształtującym kierunki rozwoju sektora ekonomii społecznej w Polsce. Program ma na celu integrację działań na rzecz solidarności społecznej, wzmacnianie rynku pracy i promocję wartości ekonomii społecznej.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 – jest jednym z najistotniejszych średniookresowych dokumentów planistycznych państwa, przyjęty przez Radę Ministrów w lutym 2017 r. Strategia została przygotowana pod kierunkiem Ministra Rozwoju i stanowiła rozwinięcie wcześniejszej Strategii Rozwoju Kraju 2020. Dokument pełni rolę nadrzędną wobec innych strategii sektorowych i regionalnych, wyznaczając kierunki działań państwa w perspektywie do 2020 r. z horyzontem długookresowym do 2030 r. Celem głównym sporządzenia dokumentu była poprawa jakości życia Polaków poprzez wzrost gospodarczy oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju, solidarności społecznej i odpowiedzialności za środowisko. Strategia wskazywała, że rozwój gospodarczy powinien iść w parze z dbałością o spójność społeczną, równomierny rozwój regionów oraz zachowanie zasobów naturalnych.

Cele szczegółowe Strategii obejmowały m.in.

- trwały wzrost gospodarczy oparty na wiedzy, innowacyjności i nowych technologiach,
- rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, zmniejszający różnice między regionami i grupami społecznymi,
- podnoszenie jakości życia poprzez zapewnienie dostępu do usług publicznych, poprawę bezpieczeństwa socjalnego, zdrowotnego i edukacyjnego,
- bezpieczeństwo energetyczne i środowiskowe, w tym działania na rzecz transformacji energetycznej i ochrony klimatu,
- silne państwo i instytucje, sprzyjające sprawnemu zarządzaniu oraz wzmocnieniu kapitału społecznego.

Strategia została opracowana wokół kilku kluczowych filarów, do których można zaliczyć: innowacyjność i konkurencyjność gospodarki, rozwój kapitału społecznego i zasobów ludzkich, zrównoważony rozwój regionalny, transport, energię, infrastrukturę cyfrową oraz środowisko i zasoby naturalne. Wydłużony horyzont czasowy obowiązywania dokumentu do 2030 r. był podyktowany uwzględnieniem długofalowych wyzwań jak m.in. zmiany demograficzne (starzejące się społeczeństwa), transformacja energetyczna i ochrona klimatu, zwiększenie innowacyjności polskiej gospodarki oraz rola Polski w Unii Europejskiej i na rynkach globalnych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju była dokumentem ramowym, koordynującym politykę rozwoju kraju i stanowiącym podstawę do tworzenia w dalszej perspektywie innych programów rządowych, w tym planów operacyjnych i inwestycyjnych. Wdrażanie Strategii miało zapewnić równowagę pomiędzy celami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 – jest jednym z najbardziej kluczowych dokumentów polityki państwa w sferze polityki społecznej. Celem głównym Strategii jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Dokument w swoim założeniu jest skierowany do wszystkich mieszkańców Polski, przy czym największy nacisk położono na kwestię związane ze wsparcie osób i grup społecznych stojących przed wyzwaniami związanymi z wejściem na rynek pracy, niskimi kwalifikacjami, trudną sytuacją zdrowotną i społeczną. Programy strategiczne i uzupełniające będą wdrażane na poziomie centralnym i samorządowym. Realizacja założeń Strategii ma na celu poprawę dostępności i jakości usług publicznych, podnieść kompetencje społeczeństwa, wspierać transformację cyfrową oraz sprzyjać inkluzji społecznej i demograficznej odporności kraju. Efekty podjętych działań mają być monitorowane przez jasno określone wskaźniki pozwalające ocenić skuteczność wdrożenia działań w każdym z głównych obszarów interwencji. Wspomniany wcześniej cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- cel szczegółowy nr 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne,
- cel szczegółowy nr 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich,
- cel szczegółowy nr 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Dokument jest ściśle powiązany ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, stanowiąc narzędzie długofalowej polityki społecznej i gospodarczej państwa.

Wojewódzkie:

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 – jest najważniejszym dokumentem planistycznym regionu, przyjętym przez Sejmik Województwa Pomorskiego. Wyznacza długofalowe cele i kierunki rozwoju Pomorza do 2030 r., uwzględniając potrzeby społeczne, gospodarcze, środowiskowe oraz globalne trendy rozwojowe. Głównym celem Strategii jest zapewnienie trwałego, zrównoważonego rozwoju regionu, który łączy bezpieczeństwo, aktywną wspólnotę oraz konkurencyjną i odporną gospodarkę. Z kolei do celów strategicznych, będących uzupełnieniem celu głównego należą:

- cel strategiczny nr 1: Trwałe bezpieczeństwo,
- cel strategiczny nr 2: Otwarta wspólnota regionalna
- cel strategiczny nr 3: Odporna gospodarka.

Strategia odpowiada na wyzwania klimatyczne dotyczące przeciwdziałania skutkom ekstremalnych zjawisk atmosferycznych, dążenie do neutralności klimatycznej i produkcja zielonej energii. Dokument uwzględnia także rozwój nowoczesnych usług publicznych

i edukacyjnych, promocję profilaktyki zdrowotnej oraz cyfryzację usług administracyjnych i biznesu. Ponadto wskazuje na potrzebę rozwoju infrastruktury transportu zbiorowego i drogowego, poprawy jakości życia oraz aktywnego włączenia mieszkańców regionu do działań rozwojowych.

Strategia w kontekście rozwiązywania problemów społecznych stawia na budowę otwartej i integrującej wspólnoty regionalnej, która ma przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i wspierać aktywne uczestnictwo mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym regionu. Do głównych działań społecznych uwzględnionych w dokumencie zaliczyć można m.in.

- promocję kapitału społecznego poprzez wspieranie współpracy lokalnych społeczności, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych,
- rozwój infrastruktury społecznej, w tym edukacji, zdrowia i usług publicznych, podnoszących jakość życia mieszkańców,
- wspieranie działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie marginalizacji i nierównościom społecznym, zwłaszcza w obszarach wiejskich i słabiej rozwiniętych częściach województwa,
- realizacja programów profilaktycznych i zdrowotnych wraz z promocją zdrowego trybu życia.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 stanowi kompleksową odpowiedź na współczesne wyzwania regionu, kładąc nacisk na trwałość, wspólnotowość oraz gospodarkę odporną na przyszłe zagrożenia i zmiany. Strategia ma podejmować zintegrowane działania na rzecz wzmocnienia więzi społecznych, poprawy jakości życia oraz eliminacji nierówności i wykluczenia społecznego w województwie pomorskim, w perspektywie do 2030 r.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego – jest dokumentem, który wpisuje się jako integralna część Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Dokument opracowany i realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej ma na celu kompleksowe przeciwdziałanie problemom społecznym w regionie, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wsparcie dla rodzin oraz osób niepełnosprawnych, pomoc społeczną oraz profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Strategia oparta jest diagnozie społecznej województwa pomorskiego oraz przewiduje realizację szeregu programów i projektów regionalnych, które mają odpowiadać na lokalne potrzeby w zakresie polityki społecznej. Ponadto uwzględnia zasady wielopoziomowego zarządzania, partnerstwa i aktywnego udziału mieszkańców w planowaniu rozwoju

społecznego. Dokument stanowi podstawę polityki społecznej województwa i wskazuje priorytety działania na najbliższe lata dla skutecznej poprawy jakości życia i przeciwdziałania problemom społecznym w regionie pomorze, w tym także w gminie Malbork.

Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2030 – jest kompleksowym dokumentem opracowanym przez Sejmik Województwa Pomorskiego, którego celem było przeciwdziałanie i ograniczanie problemów związanych z alkoholem i narkotykami na terenie województwa pomorskiego.

Głównym celem Programu jest – ograniczenie skali występowania problemów alkoholowych, problemów wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP na terenie województwa pomorskiego. Cel główny został wsparty pięcioma celami szczegółowymi, którą brzmią następująco:

- cel szczegółowy nr 1: Promocja zdrowia. Zadania na rzecz ograniczania stosowania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP,
- cel szczegółowy nr 2: Profilaktyka,
- cel szczegółowy nr 3: Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa,
- cel szczegółowy nr 4: Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, substancji psychotropowych, środków odurzających i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych,
- cel szczegółowy nr 5: Monitorowanie rynku napojów alkoholowych.

Program w kontekście rozwiązywania problemów społecznych poprzez kompleksowe podejście do zapobiegania i ograniczania skutków uzależnień, które jednocześnie są jednym z istotnych czynników wykluczenia i marginalizacji społecznej, mocno promuje profilaktykę na różnych poziomach (uniwersalną, selektywną, wskazującą), która pozwala na skuteczne dotarcie do różnych grup społecznych, także tych najbardziej zagrożonych problemami uzależnień. Program stawia również na leczenie i rehabilitację osób uzależnionych, co pozwala na ich powrót do aktywnego życia społecznego i zawodowego. Istotną kwestią Programu w kontekście rozwiązywania problemów społecznych jest także podkreślanie w Programie współpracy między instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i samorządami, a także stawia na realizację działań edukacyjnych i informacyjnych, które mają służyć zwiększeniu świadomości społecznej na temat zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków, co ma pomóc w przeciwdziałaniu problemom społecznym na poziomie

profilaktycznym. Dzięki wszystkim zaplanowanym działaniom, Program poza zmniejszeniem skali uzależnień, poprawia także spójność społeczną, integrację osób zagrożonych wykluczeniem oraz wspomaga bezpieczniejsze i zdrowsze społeczności w województwie pomorskim, w tym w gminie Malbork, które jest jego integralną częścią.

Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2030 – stanowi kompleksowy dokument polityki społecznej, którego celem jest systemowe wsparcie rodzin oraz funkcjonowanie pieczy zastępczej. Ukierunkowany jest na zapobieganie kryzysom rodzinnym, wzmacnianie kompetencji opiekuńczych, a także rozwijanie wsparcia instytucjonalnego dla dzieci potrzebujących opieki. Głównym celem Programu jest – powszechne usługi społeczne dla rodzin z dziećmi oraz wysokiej jakości system w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej w województwie pomorskim. W ramach celu głównego, zostały opracowane trzy priorytety, które pełnią rolę uzupełniającą i rozwijającą myśl i działania jakie mają być podejmowane w ramach realizacji celu głównego, a należą do nich:

- priorytet nr 1: wsparcie rodzin w środowisku lokalnym,
- priorytet nr 2: wysoki poziom systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- priorytet nr 3: usługi specjalistyczne na rzecz dzieci i młodzieży objętych systemem pieczy zastępczej.

Program jest spójny z krajowymi dokumentami strategicznymi i realizowany jest w ramach polityki społecznej województwa pomorskiego, angażując samorządy, organizacje pozarządowe oraz instytucje opiekuńcze. Program realizuje znaczną część polityki społecznej w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, poprzez zapewnienie wsparcia rodzinom i dzieciom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej oraz poprzez rozwój alternatywnych form opieki dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

Powiatowe:

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Malborskim na lata 2016-2026 – dokument został przyjęty Uchwałą Nr XX/192/2017 Rady Powiatu Malborskiego z dnia 30 marca 2017 r. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi ważny dokument strategiczny zapewniający harmonijny rozwój powiatu w zakresie polityki społecznej. Określa kierunki działań zmierzających do łagodzenia skutków dominujących problemów społecznych, z naciskiem na pobudzanie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz integrację osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W strategii wyodrębniono 5 priorytetów, do których zaliczamy: edukację, problemy społeczne, finanse, społeczność lokalna i infrastruktura.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Malborskim na lata 2016–2026 stanowi kompleksowe narzędzie planowania polityki społecznej, którego głównym celem jest stworzenie spójnego systemu wsparcia, integracji i aktywizacji dla mieszkańców powiatu zagrożonych społecznym wykluczeniem, z uwzględnieniem specyficznych potrzeb lokalnego rynku pracy i demograficznych wyzwań regionu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 pozostaje zgodna i spójna ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu. Cele, kierunki działań oraz przyjęte priorytety korespondują z założeniami dokumentu powiatowego, co zapewnia komplementarność interwencji, ciągłość wsparcia oraz efektywne wykorzystanie zasobów instytucjonalnych na obu poziomach samorządu. Zgodność ta sprzyja lepszej koordynacji działań, unikania dublowania usług oraz wzmacnia systemowe podejście do rozwiązywania problemów społecznych w całym powiecie.

Lokalne:

Strategia Rozwoju Gminy Malbork do 2030 roku – jest to dokument planistyczny opracowany przez samorząd, który ma na celu określenie długofalowej wizji rozwoju gminy oraz kluczowych kierunków działań, dzięki którym rozwój ten ma być realizowany.

Do celów strategicznych dokumenty należą:

- konstruktywna, efektywna współpraca pomiędzy województwem i powiatem, a gminą, dla osiągnięcia spójności rozwoju sieci drogowej na terytorium gminy i spójności lokalnego systemu komunikacyjnego,
- dążenie do tego, aby zbiornik po piaskowni stał się największą, popularną atrakcją gminy Malbork między innymi poprzez stworzenie wokół niego terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, przy jednoczesnym zachowaniu w nienaruszonym stanie otaczającego środowiska przyrodniczego,
- stworzenie katalogu obecnych i przyszłych atrakcji turystycznych gminy i skuteczne ich wypromowanie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 jest w pełni spójna ze Strategią Gminy Malbork do 2030 r., ponieważ stanowi jej część sektorową w obszarze polityki społecznej. Oba wspomniane dokumenty mają wspólną wizję rozwoju gminy, uwzględniają wiele potrzeb mieszkańców oraz priorytetów w zakresie jakości życia, aktywizacji społecznej i zawodowej, wsparcia rodzin, seniorów oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Część diagnostyczno-analityczna

W tej części Strategii przedstawiono opracowanie o charakterze diagnostyczno-analitycznym, które stanowi kluczowy element Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Głównym celem jest rzetelne rozpoznanie i szczegółowa analiza najważniejszych zjawisk oraz wyzwań społecznych, które wpływają na wiele sfer życia mieszkańców i funkcjonowania jednostki samorządowej. Identyfikacja problemów społecznych została przeprowadzona w oparciu o aktualne dane statyczne, informacje pozyskane z instytucji i jednostek organizacyjnych gminy, wyniki badań, ekspertyz oraz opinii społeczności lokalnej. Analiza obejmuje również ocenę przyczyn i skutków obserwowanych zjawisk, jak również wskazanie obszarów szczególnej potrzeby interwencji.

Poniższa część diagnostyczno-analityczna stanowi fundament oraz punkt wyjścia do wyznaczenia celów strategicznych i operacyjnych dokumentu Strategii oraz umożliwia podejmowanie kluczowych, a zarazem skutecznych działań na rzecz poprawy sytuacji społecznej w gminie Malbork.

2.1. Lokalizacja

Gmina Malbork położona jest w północnej części Polski w województwie pomorskim, w powiecie malborskim. Jest jedną z piętnastu gmin, które stanowią część Żuław Wiślanych. Tereny, które należą do gminy Malbork i stanowią obwód słynnego gotyckiego zamku krzyżackiego znajdującego się w mieście Malbork. Powierzchnia terenu gminy Malbork liczy około 100,93 km². Większość terenów gminy ma charakter typowo rolniczy co stanowi około 82% terenów całej powierzchni gminy, gdzie większość mieszkańców znajduje zatrudnienie. Dzięki położeniu gminy we wschodnich rejonach województwa pomorskiego przez gminę poprowadzone są szlaki komunikacyjne, które umożliwiają zwiedzanie krajobrazów Zalewu Wiślanego oraz Zatoki Gdańskiej. Mocną stroną gminy Malbork są także piękne krajobrazy i czyste powietrze. Na terenie gminy znajdują się dwie rzeki Nogat oraz Świeta, które w większości stanowią granice terenów gminy.

Gmina Malbork oddalona jest o około 59 kilometrów od Trójmiasta, co umożliwia mieszkańcom gminy dogodny dojazd do Gdańska, Sopotu czy Gdyni oraz 37 kilometrów od Elbląga.

Gmina Malbork sąsiaduje z następującymi gminami:

- Miasto Malbork,
- Lichnowy,
- Miłoradz,

- Nowy Staw,
- Stare Pole,
- Stary Targ,
- Sztum.

W skład gminy Malbork wchodzi 16 sołectw: Cisy, Grobelno, Kamienica, Kamionka, Kałdowo, Kościeleczyki, Kraśniewo, Lasowice Małe, Lasowice Wielkie Agro Lawi, Lasowice Wielkie, Nowa Wieś, Stogi, Szawałd, Tragamin, Wielbark, Wielbark Poligon.

Do atrakcji w gminie Malbork zaliczyć można m.in. Kościół p.w. św. Andrzeja Apostoła w Lasowicach Wielkich z początku XIX wieku, Kościół z początku XIX wieku w miejscowości Szawałd, Cmentarz mennonicki w Stogach, który pochodzi z XVII wieku, Żuławskie domy podcieniowe oraz zagrody holenderskie w miejscowościach Kościeleczyki, Stogi oraz Lasowice Wielkie.

System komunikacyjny gminy Malbork stanowi istotny element infrastruktury technicznej, wpływający na dostępność przestrzenną gminy, mobilność mieszkańców oraz rozwój gospodarczy i społeczny. Infrastruktura drogowa w gminie cechuje się systematycznym i intensywnym rozwojem oraz modernizacją różnorodnych dróg lokalnych, powiatowych i wojewódzkich mających kluczowe znaczenie dla komunikacji i bezpieczeństwa mieszkańców. Układ drogowy obejmuje drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, tworząc spójną sieć połączeń wewnętrznych i zewnętrznych.

Do najważniejszych dróg publicznych przebiegających przez gminę Malbork zaliczamy:

- droga krajowa nr 22 (od przejścia granicznego polsko-rosyjskiego w Grzechotkach do granicy z Niemcami w Kostrzynie), łącząca się z drogą krajową nr 91 (odcinek Gdańsk-Toruń) oraz z autostradą A1 na węźle Swarozyn, a także z obwodnicą Elbląga w ciągu drogi ekspresowej S7 (fragment drogi krajowej nr 7),
- droga krajowa nr 55 (Nowy Dwór Gdański – Stolno) łącząca się z drogą krajową nr 7 prowadzącą z Żukowa przez Warszawę do granicy ze Słowacją w Chyżnem. Droga nr 7 jest częścią międzynarodowej drogi europejskiej E77 prowadzącą dalej przez Słowację do Budapesztu oraz na odcinku Gdańsk-węzeł Elbląg-Wschód, częścią trasy E28.

Poza tym przez gminę Malbork przebiegają trzy linie kolejowe:

- nr 9 (trasa europejska E65) Gdynia – Warszawa,
- nr 204 łącząca Malbork z Mamonowem w obwodzie Kaliningradzkim,
- nr 207 łącząca Toruń Wschodni z Malborkiem.

Rysunek 1 Położenie gminy Malbork na tle powiatu malborskiego

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Miasta Malborka po roku 2016

2.2. Historia gminy

Malbork kojarzy się przede wszystkim z monumentalnym zamkiem krzyżackim, największą ceglana warownią średniowiecznej Europy. Miasto Marienburg otrzymało lokację w 1286 r., rozwijając się na wysoczyźnie nad Nogatem. Powstały wtedy m.in. ratusz, kościół św. Jana, podcieniowe kamienice i system murów obronnych. W 1410 r. miasto zostało spalone przez Krzyżaków przed oblężeniem wojsk Jagielly. Odbudowane, ponownie ucierpiało w czasie wojny trzynastoletniej. Po 1466 r., już pod panowaniem polskim, Malbork rozwijał się dzięki handlowi zbożem i drewnem oraz rzemiosłu. Z czasem powstały przedmieścia, a w XVII w. miasto zniszczyły najazdy szwedzkie. Nowy okres rozwoju nastąpił po 1772 r., wraz z przejściem miasta przez Prusy. XIX w. przyniósł industrializację, budowę kolei, gazowni, wodociągów, elektrowni oraz licznych zakładów przemysłowych. Rozrastały się kolejne osiedla, a zamek poddawano wieloletniej restauracji. I wojna światowa ominęła Malbork bez zniszczeń, a w plebiscycie w 1920 r. mieszkańcy opowiedzieli się za Niemcami. W dwudziestoleciu międzywojennym miasto dynamicznie modernizowano, rozwijał się przemysł, transport, turystyka oraz infrastruktura. Największe zniszczenia przyniosła II wojna światowa. Walki w 1945 r. spowodowały ruinę 80% Starego Miasta, a wycofujące się wojska

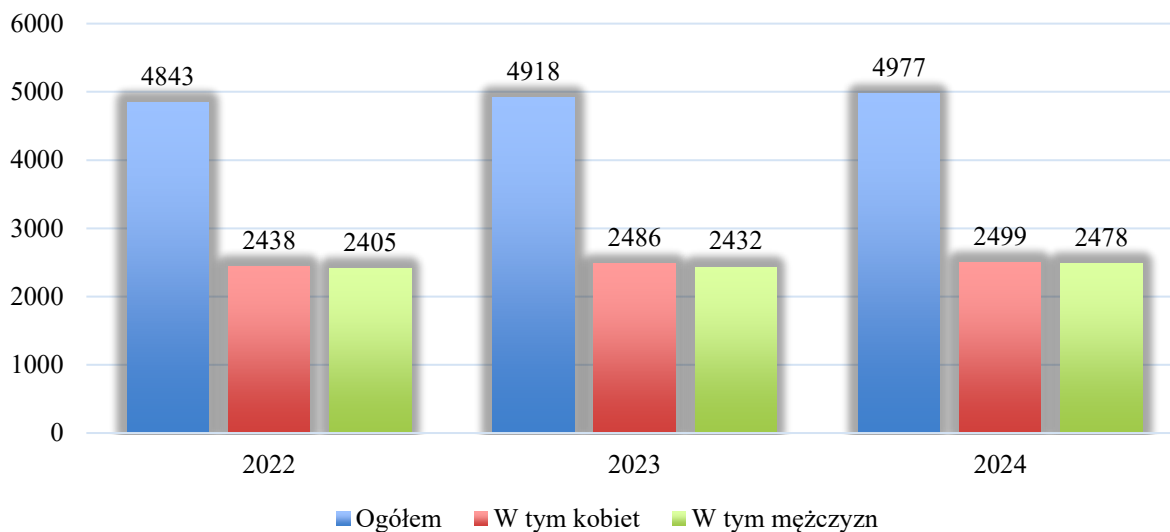
wysadziły mosty. Po wojnie rozpoczęto odbudowę oraz stopniową odbudowę funkcji miejskich. W latach 60. i 70. powstawały nowe osiedla, a zniszczoną starówkę zastąpiła zabudowa powojenna. W 1961 r. powołano Muzeum Zamkowe, kontynuujące restaurację zespołu zamkowego. Okolice Malborka również kryją bogatą przeszłość. W Wielbarku znajduje się znane cmentarzysko kultury wielbarskiej, badane od XIX w. Zamek zaś, zbudowany od 1276 r. przez konwent krzyżacki, stanowi unikatowy przykład średniowiecznej architektury obronnej, z takimi elementami jak Kapitularz, refektarz, Dansker czy monumentalna wieża narożna.

2.3. Demografia

Zmiany demograficzne mają istotne znaczenie i wpływ na rozwój społeczny i gospodarczy danej gminy, determinując potrzeby w zakresie infrastruktury, edukacji, opieki zdrowotnej oraz planowania przestrzennego. W niniejszym podrozdziale poświęconym demografii i jej procesom, przedstawiono szczegółową analizę aktualnej struktury demograficznej oraz kluczowych procesów kształtujących populację gminy Malbork.

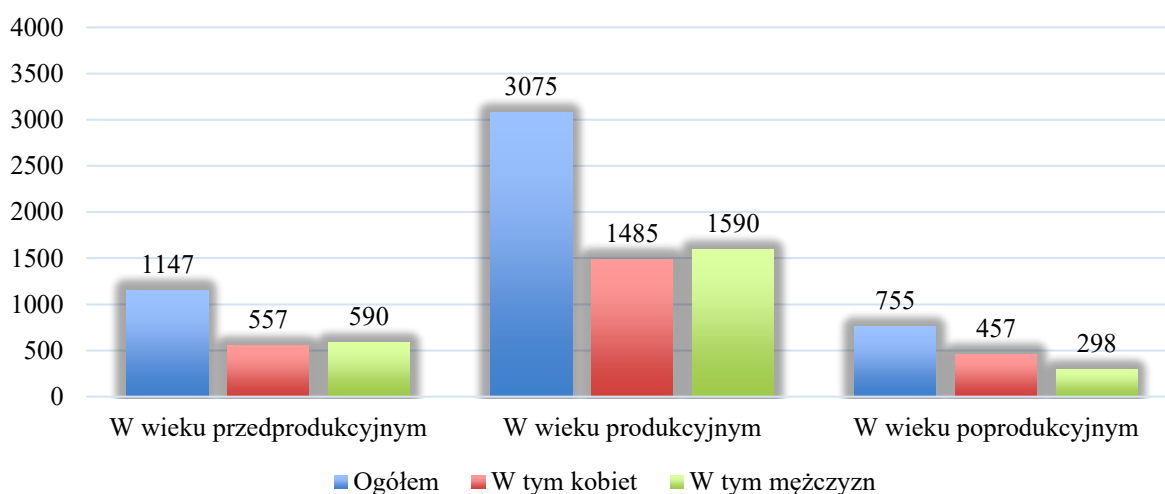
Demografia jest jedną z wielu istniejących dziedzin naukowych, której głównym celem jest opis i charakterystyka wszystkiego co wiąże się z ludźmi. Określa i opisuje zjawiska jak m.in. stan ludności, przyrost naturalny, migrację, strukturę płci itd. Podstawową i najważniejszą jednostką w dziedzinie demografii jest człowiek, rodzina i gospodarstwa domowe. Wokół tych zagadnień i jednostek skupiają się formy badawcze w tej dziedzinie. Poniżej przedstawiona analiza sytuacji demograficznej gminy została przeprowadzona w oparciu o dostępne dane zgromadzone przez Urząd Gminy Malbork.

Na poniższym wykresie nr 1 przedstawiono dane demograficzne gminy Malbork w układzie dynamicznym z ostatnich trzech lat (2022–2024) pod względem całkowitej populacji jednostki samorządowej oraz w podziale mieszkańców ze względu na płeć według danych zgromadzonych przez Urząd Gminy Malbork. Z poniższego wykresu i zawartych w nim danych wynika, że liczba mieszkańców gminy w analizowanym okresie czasu zwiększała się z każdym kolejnym analizowanym rokiem. W 2022 r. całkowita liczba mieszkańców wyniosła 4 843. Dwa lata później w najnowszym badanym okresie czasu liczba mieszkańców zwiększyła się względem 2022 r. i wynosiła 4 977 (wzrost liczby o 134 mieszkańców) z czego 2 499 stanowiły kobiety, a 2 478 mężczyźni. Wyniki dotyczące zagadnienia przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1 Liczba ludności w gminie Malbork - ogółem i w podziale na płeć w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC w Malborku

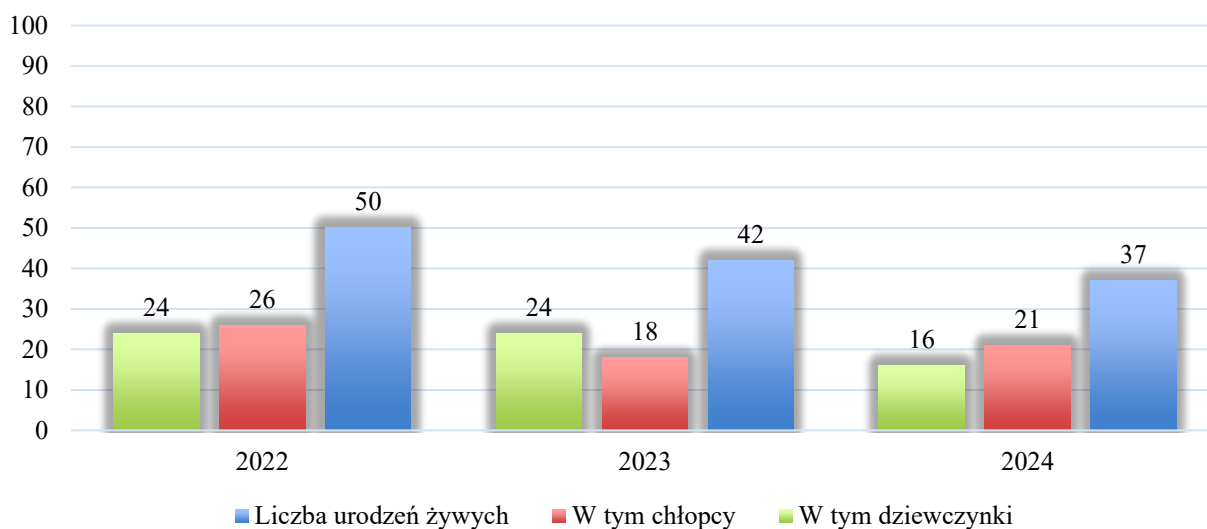
Na poniższym wykresie nr 2 przedstawiono analizę, która przedstawia podział na trzy ekonomiczne grupy wiekowe tj. osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Wiek przedprodukcyjny wyznaczony został jako zakres od 0 do 17 lat, wiek produkcyjny określono jako zakres od 18 do 59 lat, natomiast wiek poprodukcyjny zawiera się w zakresie powyżej 60 lub 65 r.ż. w zależności od płci. Dane zostały udostępnione przez USC w Malborku według stanu za 2024 r. Całkowita liczba mieszkańców gminy Malbork w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 1 147, w tym 557 kobiet i 590 mężczyzn. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniosła 3 075, z czego 1 485 to kobiety, 1 590 mężczyźni. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wyniosła w sumie 755 osób, w tym 457 kobiet i 298 mężczyzn.

Wykres 2 Ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Malbork w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC w Malborku

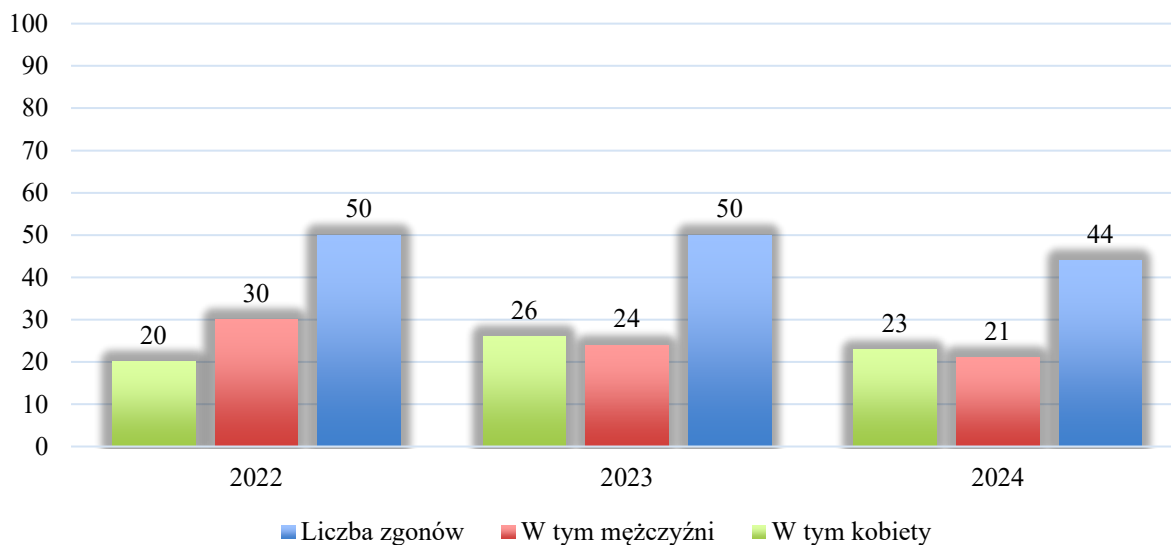
Na poniższym wykresie nr 3 przedstawiono analizę dotyczącą liczby urodzeń żywych w podziale na płeć opracowaną przez USC w Malborku, dzięki której możliwa jest ocena sytuacji demograficznej gminy oraz wskazania potencjalnych kierunków zmian w strukturze ludności istotnych z punktu widzenia planowania lokalnych działań społecznych i rozwojowych. W 2022 r. na świat w gminie przyszło 50 nowych mieszkańców. Dwa lata później w 2024 r. liczba urodzeń zmniejszyła się i wyniosła 37 narodzenia, z czego 21 stanowili chłopcy, a 16 dziewczynki. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3 Liczba urodzeń żywych - ogółem i w podziale na płeć w gminie Malbork w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC w Malborku

Na następnym wykresie nr 4 przedstawiono dane zgromadzone przez USC w Malborku dotyczące liczby zgonów ogółem i w podziale na płeć na terenie gminy w latach 2022–2024. Liczba zgonów w analizowanym okresie czasu ulegała niewielkim wahaniom liczbowym. W 2022 r. w gminie zmarło 50 osób. Dwa lata później w 2024 r. liczba zgonów zmniejszyła się i wyniosła 44 zgony, w tym 21 mężczyzn i 23 kobiet.

Wykres 4 Liczba zgonów - ogółem i w podziale na płeć w gminie Malbork w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC w Malborku

2.4. Oświata

Gmina Malbork dysponuje dobrze rozwiniętą bazą edukacyjną, gdzie uczniowie mają dostęp do edukacji przedszkolnej i podstawowej na odpowiednim poziomie jakości nauczania.

Do zakresu ustawowych zadań gminy w kontekście organizacji systemu oświaty:

- zapewnienie funkcjonowania szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi,
- organizacja dostępu do edukacji uczniów z niepełnosprawnościami (finansowanie transportu do szkół/placówek specjalistycznych poza gminą),
- realizacja zadań ze środków: subwencja oświatowa + budżet gminy, aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Na terenie gminy działają publiczne przedszkola i szkoły podstawowe, umożliwiające edukację dzieciom o zróżnicowanych potrzebach, w tym także o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Gmina Malbork jest organem prowadzącym dla placówek:

- Szkoła Podstawowa w Gminie Malbork ul. Główna 5. Obwód szkoły - Tragamin, Lasowice Małe, Lasowice Wielkie, Kamionka, Kamienica, Szawałd, Pielica.
- Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi Malborskiej ul. Moniuszki 24. Obwód szkoły - Cisy, Grobelno, Kałdowo Wieś, Kałdowo, Kapustowo, Kościeleczyki, Kraśniewo, Stogi, Wielbark, Nowa Wieś Malborska.

Infrastruktura oraz baza dydaktyczna szkół podstawowych i przedszkoli funkcjonujących na terenie gminy Malbork, dla których samorząd pełni funkcję organu prowadzącego są systematycznie modernizowane i dostosowywane do aktualnych potrzeb

edukacyjnych. Placówki oświatowe dysponują dobrze wyposażonym zapleczem dydaktycznym, obejmującym m.in. pracownie komputerowe i językowe, sale gimnastyczne oraz boiska wielofunkcyjne. Uczniowie mają możliwość korzystania z szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych, wspierających rozwój zainteresowań, kompetencji społecznych i aktywności fizycznej.

Wszystkie szkoły realizują programy wychowawczo-profilaktyczne, obejmujące działania o charakterze wychowawczym i profilaktycznym, dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów. Programy te opracowywane są w oparciu o diagnozę potrzeb i problemów społeczności szkolnej, z uwzględnieniem czynników chroniących i czynników ryzyka. Szczególny nacisk kładzie się na przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych. Działania w tym zakresie kierowane są do uczniów, nauczycieli oraz rodziców.

Kadra pedagogiczna stanowi wysoko wykwalifikowaną kadrę pracowniczą, według stanu na 30 września 2024 r. w szkołach zatrudnionych było 68 nauczycieli w tym 10 nauczycieli początkujących, 12 nauczycieli mianowanych oraz 46 nauczycieli dyplomowanych.

Do głównych źródeł finansowania oświaty w gminie Malbork w 2024 r. należała: subwencja oświatowa w kwocie 6 698 667, 00 zł oraz dochody własne gminy w kwocie 4 545 226, 15 zł. Razem wszystkie wydatki wyniosły 12 377 577, 87 zł.

Do niektórych inwestycji w zakresie oświaty zrealizowanych na terenie gminy Malbork w ostatnim czasie należą:

- nowe boisko wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej w Nowej Wsi Malborskiej, koszt około 1,5 mln zł. z dofinansowaniem około 85%,
- modernizacje i organizacyjne przygotowanie zaplecza szkolnego na rok 2024/2025 w SP w Nowej Wsi Malborskiej.

Uczniowie zgodnie z art. 90g ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz. 750 z późn. zm.) przyznana została im pomoc materialną o charakterze motywacyjnym w formie stypendium za wyniki w nauce lub osiągnięcia. Stypendia przyznawane są przez dyrektorów szkół w ramach środków otrzymanych na ten cel od organu prowadzącego. W SP w Nowej Wsi Malborskiej przyznano 20 stypendia, w SP w Gminie Malbork przyznano 29 stypendia. Na podstawie uchwały Rady Gminy Malbork nr XIII/110/2020 z dnia 28.02.2020 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i młodzieży uzdolnionej, pobierającej

naukę w szkołach dla których organem prowadzącym jest Gmina Malbork, Wójt Gminy Malbork przyznał 26 uczniom stypendium naukowe 6 uczniom stypendium sportowe.

Wykorzystano dotacje z budżetu Wojewody Pomorskiego w wysokości 3 169, 92 zł i środki własne 792, 48 zł w łącznie kwocie 3 962, 40 zł oraz środki z Funduszu Pomocy dla uczniów z Ukrainy w wysokości 895, 95 zł.

Realizując obowiązki określone w art. 32 ust. 6 oraz art. 39 ust. 3–4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r., prawo oświatowe, gmina Malbork zapewnia nieodpłatny dowóz uczniów oraz sprawuje opiekę nad uczniami w czasie przewozu. W szczególności obejmuje to:

- organizację transportu szkolnego dla dzieci i młodzieży zamieszkałych w miejscach oddalonych od placówek oświatowych, w tym z terenów wiejskich gminy,
- zapewnienie bezpieczeństwa uczniom podczas całej trasy przewozu poprzez nadzór nad kierowcami i stosowanie odpowiednich środków transportu dostosowanych do wieku i liczby dzieci,
- koordynację tras i harmonogramów dowozu tak, aby umożliwić terminowe dotarcie uczniów do szkół oraz powrót do miejsca zamieszkania,
- uwzględnienie potrzeb dzieci wymagających szczególnej opieki lub transportu dostosowanego do ich stanu zdrowia i możliwości psychofizycznych.

Zgodnie z wymogami ustawy Prawo oświatowe, podczas przewozu zapewniana jest opieka nad dowożonymi uczniami. Wymóg ten realizowany jest poprzez:

- zatrudnienie uprawnionych opiekunów odpowiedzialnych za dzieci w trakcie wykonywania usługi,
- zatrudnienie kierowców dysponujących aktualnymi uprawnieniami,
- pełnienie funkcji koordynatora wobec kierowców i opiekunów.

Opieka sprawowana jest od momentu odebrania dzieci ze szkoły do momentu opuszczenia autobusu przez dziecko na określonym przystanku.

Udzielanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów stanowi zadanie własne gminy, na realizację którego gmina otrzymuje dofinansowanie z budżetu państwa. Ministerstwo Edukacji Narodowej wypełniając zadanie dotyczące udzielania pomocy materialnej dla uczniów w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych opiera się na środkach rezerwy celowej budżetu państwa, która zwiększa środki na pomoc materialną realizowaną przez gminy.

W 2024 r. gmina Malbork kontynuowała działania zmierzające do poprawy warunków edukacyjnych poprzez inwestycje w infrastrukturę oświatową oraz modernizację przestrzeni edukacyjno-rekreacyjnych przy placówkach oświatowych. Działania te pozostają w zgodzie

z założeniami polityki oświatowej państwa oraz z celami strategicznymi gminy w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, wzmacniania dostępności edukacji i wyrównywania szans rozwojowych dzieci z obszarów wiejskich.

2.5. Kultura, sport i rekreacja

Kultura, sport i rekreacja w gminie Malbork pełni istotną rolę w integracji społeczności lokalnej, wspieraniu edukacji kulturalnej oraz promocji dziedzictwa historycznego i artystycznego regionu. Gmina oferuje mieszkańcom szeroki wachlarz wydarzeń kulturalnych, artystycznych i rekreacyjnych, angażując zarówno dzieci, młodzież, jak i dorosłych.

Gminne Centrum Kultury w gminie Malbork jest samorządową instytucją kultury z siedzibą przy ul. Ceglanej 7, prowadzącą animację kultury, sport, rekreację i ofertę społeczno-edukacyjną dla mieszkańców gminy. Centrum odgrywa kluczową rolę w organizowaniu i koordynowaniu działań kulturalnych na obszarze gminy, zapewniając dostęp do oferty edukacyjnej, artystycznej i integracyjnej dla wszystkich grup wiekowych. Centrum prowadzi działania kulturalne, sportowo-rekreacyjne i prozdrowotne, organizując zajęcia, wydarzenia i turnieje dla wszystkich grup wiekowych jak np. turniej siatkarski o Puchar Wójta, imprezy integracyjne czy warsztaty. Centrum wspiera także inicjatywy oddolne, współpracuje z sołectwami, szkołami, organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi twórcami. Działa na rzecz zachowania i promocji dziedzictwa kulturowego gminy oraz wzmacniania tożsamości lokalnej. GCK tworzy atrakcyjną przestrzeń do rozwoju pasji, integracji międzypokoleniowej i aktywności obywatelskiej. Instytucja pełniąc charakter publiczny wspiera budowę więzi społecznych, przeciwdziała wykluczeniu kulturalnemu oraz wpływa na wzrost jakości życia mieszkańców gminy poprzez dostęp do bogatej i różnorodnej oferty kulturalnej, rozrywkowej i edukacyjnej.

W 2024 r. na działalność Gminnego Centrum Kultury w Malborku przyznano dotacje podmiotową w wysokości 990 000, 00 zł, natomiast faktyczna kwota to 860 558, 24 zł.

Do wydarzeń kulturalnych zrealizowanych w gminie przez GCK w 2024 r. należą:

- Styczeń:
 - WOŚP. Finał w Stogach,
 - zajęcia fitness,
 - bal karnawałowy w Stogach,
 - koncert kolęd w wykonaniu zespołu „Riwiera”.
- Luty:
 - wyjazd do „Parku Piekarczyka”,

- zajęcia fitness.
- Marzec:
 - Gminny Dzień Kobiet, stand-up,
 - Gminny turniej piłki siatkowej,
 - warsztaty kulinarne w Kraśniewie i Kamienicy,
 - zajęcia fitness.
- Kwiecień:
 - konkurs plastyczny z okazji „Dnia Ziemi”,
 - wyjazd na koncert zespołu Bajm.
- Czerwiec:
 - Gminny Dzień dziecka.
- Lipiec:
 - wyjazd do Torunia,
 - wyjazd do Majalandu,
 - Festyn rodzinny w sołectwie Wielbark- Poligon.
- Wrzesień:
 - zbiórka dla powodzian,
 - festyn oraz bieg dobroczynny dla Bartka Tuchułka,
 - wyjazd z darami dla powodzian do Lewina Brzeskiego.
- Październik:
 - wyjazd na koncert Kamila Bednarka,
 - zajęcia fitness.
- Listopad:
 - zajęcia fitness.
- Grudzień:
 - wigilie sołeckie,
 - zajęcia fitness.

Gmina Malbork czynnie angażuje się w zadania związane z promocją gminy, gdzie w 2024 r. były one realizowane za pomocą różnych nośników informacji. W tym samym roku gmina reprezentowana była w wielu konkursach i promowana w wielu wydarzeniach, do których zaliczyć można m.in. 32 finał WOŚP w Stogach, konkurs na najładniejszą palmę wielkanocną, charytatywny marsz Nordic Walking wzdłuż linii brzegowej Morza Bałtyckiego,

Gminny Dzień Dziecka w Nowej Wsi Malborskiej czy występ zespołu Marynarki Wojennej RIWIERA z Gdyni w Lasowicach Wielkich.

Do innych istotnych instytucji z zakresu kultury należy Miejska Biblioteka Publiczna w Malborku, która odpowiada za upowszechnianie czytelnictwa, wspieranie edukacji, rozwój kompetencji kulturowych oraz zapewnienie mieszkańcom szerokiego dostępu do zasobów wiedzy i informacji. Biblioteka pomimo, że organizatorem jej działania jest miasto Malbork, pełni funkcję centrum edukacyjnego i społecznego, gdzie łączą się tradycyjne zadania biblioteczne z nowoczesną działalnością animacyjną i kulturalną również dla mieszkańców gminy. Biblioteka gromadzi, opracowuje i udostępnia bogate zbiory w tym literaturę piękną, popularnonaukową, specjalistyczną, multimedia oraz zasoby cyfrowe. Dla czytelników stara się zapewniać sprzyjającą przestrzeń do nauki, pracy, integracji i twórczej aktywności. Zapewnia dostęp do stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu i materiałów edukacyjnych, a także wspiera rozwój cyfrowych kompetencji mieszkańców.

Początki Miejskiej Biblioteki Publicznej w Malborku sięgają 1945 r., kiedy to przy Inspektoracie Szkolnym rozpoczęto organizację pierwszych zbiorów. Oficjalne otwarcie biblioteki nastąpiło 31 marca 1946 r. Placówka wielokrotnie zmieniała siedzibę i strukturę, a w 1955 r. połączono miejską i powiatową bibliotekę, tworząc Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną. Instytucja pełniła jednocześnie funkcję biblioteki miejskiej oraz jednostki nadzorującej sieć bibliotek powiatu. W 1975 r. po reformie administracyjnej, bibliotekę przekształcono w Oddział Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Elblągu, odpowiedzialny za opiekę metodyczną nad 20 placówkami w regionie. Kolejne zmiany ustrojowe w 1989 r. przyniosły ponowne usamorządowanie się instytucji. Dnia 1 stycznia 1993 r. rozpoczęła działalność Miejska Biblioteka Publiczna w Malborku, a od 2004 r. pełni również zadania biblioteki powiatowej, obejmujące m.in. gromadzenie i opracowywanie zbiorów, udostępnianie zasobów, tworzenie baz danych oraz prowadzenie działań edukacyjnych i kulturalnych. W 2014 r. Filia dla Dzieci i Młodzieży oraz Czytelnia znalazły swoją nową siedzibę w odrestaurowanej Szkole Łacińskiej, gdzie w 2017 r. powstała Mediateka.

Do podstawowych zadań instytucji należy:

- gromadzenie i udostępnianie zbiorów w postaci literatury pięknej, naukowej, popularnonaukowej oraz materiałów multimedialnych, w tym audiobooki i e-booki,
- organizacja działalności edukacyjnej i kulturalnej jak warsztaty czytelnicze, spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, konkursy literackie i plastyczne dla dzieci i młodzieży,

- wsparcie dla lokalnej społeczności w dostępie do stanowisk z Internetem, w zakresie doradztwa w poszukiwaniu informacji oraz wsparcie działalności czytelniczej i naukowej mieszkańców,
- współpraca z innymi instytucjami takimi jak szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe i instytucje samorządowe w celu realizacji projektów edukacyjno-kulturalnych.

Do istotnych wydarzeń zorganizowanych przez Bibliotekę w ostatnim czasie należały:

- plenerowe czytanie nad Nogatem,
- I Mistrzostwa Malborka w Rummikub,
- Szydełkary i Włócznicy w akcji,
- Gra terenowa z okazji Tygodnia Bibliotek,
- Konkurs plastyczno-literacki „Powrót do tradycji – kartka z życzeniami”,
- #MalborkTuSięCzyta – promowanie bookcrossingu.

Biblioteka angażuje się w działania o charakterze profilaktycznym i prospołecznym m.in. poprzez wspieranie rozwoju kompetencji miękkich, edukacji kulturowej oraz umiejętności cyfrowych mieszkańców. W działalności instytucji uwzględniana jest również promocja kultury lokalnej i historii gminy, m.in. poprzez prezentowanie dorobku mieszkańców, organizację wystaw oraz współtworzenie lokalnych projektów edukacyjno-kulturalnych. Miejska Biblioteka Publiczna w Malborku jako instytucja stabilna, aktywna i otwarta, stanowi kluczowy element infrastruktury kulturalnej również gminy Malbork oraz ważne narzędzie budowania kapitału społecznego i kulturowego mieszkańców.

Gmina Malbork dysponuje zróżnicowaną i bogatą ofertą rekreacyjną i turystyczną, opartą na walorach przyrodniczych Żuław Wiślanych, bliskości rzeki Nogat oraz sąsiedztwie atrakcji historycznych i kulturowych miasta Malborka. Lokalna infrastruktura sprzyja aktywnemu wypoczynkowi oraz turystyce krajoznawczej i rowerowej.

Gmina oferuje dla mieszkańców i odwiedzających turystów, tereny umożliwiające codzienny wypoczynek oraz uprawianie aktywności fizycznej w postaci licznych ścieżek rowerowych i tras rekreacyjnych prowadzących przez obszary wiejskie, pola i tereny nadnogackie, atrakcyjne tereny spacerowe sprzyjające wypoczynkowi rodzinnemu i rekreacji indywidualnej, place zabaw, boiska szkolne oraz tereny zielone, które są miejscem spotkań i integracji lokalnej społeczności.

Gmina Malbork to także obszar o wyjątkowo korzystnych warunkach do turystyki rowerowej. Płaski teren Żuław jest sprzyjający do rekreacyjnych wycieczek, a sama gmina znajduje się w pobliżu istotnych szlaków rowerowych jak m.in. Nadwiślański Szlak Rowerowy

i lokalnych tras, które łączą wsie z Malborkiem. Pomimo, że największą atrakcją jest sam Zamek w Malborku, który administracyjnie znajduje się w mieście, mieszkańcy i turyści korzystający z pobytu na terenie gminy mają dostęp do m.in. zabytków wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO, miejskiej oferty muzealnej, kulturalnej i rekreacyjnej oraz szerokiej infrastruktury usługowej i gastronomicznej o charakterze turystycznym. Gmina stanowi doskonale zaplecze noclegowe i rekreacyjne dla ruchu turystycznego kierującego się do Malborka. Niewątpliwym atutem gminy jest jej otwarty i rolniczo-przyrodniczy krajobraz, sieć kanałów i starorzeczy typowych dla Żuław co czyni gminę miejscem atrakcyjnym dla turystów szukających spokojnego wypoczynku i obcowania z naturą. Bliskość Malborka wzmacnia atrakcyjność gminy jako miejsca wypoczynku o spokojnym i wiejskim charakterze.

Oferta sportowa gminy Malbork oparta jest na ogólnodostępnej infrastrukturze, głównie w pobliżu placówek oświatowych, bezpłatnych zajęciach ruchowych finansowanych przez gminę oraz cyklicznych turniejach między sołeckich, które integrują mieszkańców i promują aktywność w każdej grupie wiekowej. Charaktery gminy z przewagą terenów wiejskich sprawia, że sport przybiera przede wszystkim formę aktywności środowiskowej, szkolnej i rekreacyjnej.

Na terenie gminy funkcjonuje podstawowa infrastruktura sportowa umożliwiająca organizację zajęć i wydarzeń o charakterze lokalnym, w tym:

- boiska sportowe i przyszkolne (w tym boiska wielofunkcyjne i trawiaste),
- sale gimnastyczne przy placówkach oświatowych,
- tereny rekreacyjne przy świetlicach wiejskich,
- place zabaw i otwarte przestrzenie wykorzystywane do zajęć ruchowych.

Dużą rolę w zakresie krzewienia kultury fizycznej w gminie Malbork pełnią placówki oświatowe oraz organizowane na jej terenie zajęcia wychowania fizycznego, szkolne koła sportowe, turnieje i zawody międzyszkolne i inne aktywności promujące sport i zdrowy styl życia. Gmina podejmuje aktywne działania i inicjatywy sportowe do których należą m.in. turnieje piłkarskie, biegi i imprezy plenerowe, festyny z elementami sportowymi czy zajęcia rekreacyjne organizowane we współpracy z GOK.

Warunki i tryb finansowania rozwoju sportu w gminy Malbork określa uchwała Rady Gminy Malbork nr XXXI/287/2013 z dnia 29 listopada 2013 r. W 2024 r. gmina Malbork realizowała otwarty konkurs z zakresu tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi sportu, gdzie wpłynęły dwie oferty, z czego jedna oferta spełniała wymogi – LKS „Jurand” Lasowice Wielkie, kwota przyznana to 30 000, 00 zł.

Oferta sportowa gminy Malbork pełni charakter lokalny i środowiskowy, która opiera się głównie na infrastrukturze szkolnej, terenach rekreacyjnych oraz aktywności społeczności wiejskich. Zapewnia tym samym mieszkańcom dostęp do podstawowych form aktywności fizycznej, promując aktywny styl życia, a także sprzyja integracji lokalnej społeczności gminy.

2.6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W myśl ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej organizacje pozarządowe są podmiotami ekonomii społecznej i uprawnione są do realizacji usług społecznych. Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą usługi społeczne oznaczają działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Podstawowym dokumentem organizującym współpracę z organizacjami pozarządowymi był Program współpracy Gminy Malbork z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na rok 2024 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, przyjęty uchwałą nr XLVII/362/2023 Rady Gminy Malbork dnia 12 października 2023 r.

Głównym celem współpracy gminy Malbork zawartym w Programie współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w 2024 r. jest kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego, budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą, a organizacjami pozarządowymi.

Do celów szczegółowych należą:

- objęcie współpracą możliwie najszerzych obszarów aktywności obywatelskiej w społeczności lokalnej poprzez włączenie organizacji pozarządowych i innych podmiotów do realizacji zadań służących rozwojowi gminy Malbork,
- propagowanie i popieranie aktywności społecznej mieszkańców gminy Malbork, w tym wolontariatu,
- wzmocnienie pozycji organizacji pozarządowych i zapewnienie im równych szans w realizacji zadań publicznych z jednoczesnym zapewnieniem odpowiednich środków na ich realizację,

- poprawę jakości życia mieszkańców gminy Malbork poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych,
- otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność poprzez umożliwienie podmiotom programu indywidualnego wystąpienia z ofertą na realizację projektów konkretnych zadań publicznych, które realizowane są przez samorząd,
- wykorzystanie potencjału i możliwości organizacji pozarządowych.

Program reguluje współpracę gminy Malbork z organizacjami i innymi podmiotami w 2024 r. w następujących obszarach:

- wspieranie oświaty i edukacji,
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
- upowszechnianie turystyki i wypoczynku,
- propagowanie wiedzy z ekologii i ochrony środowiska naturalnego,
- upowszechnianie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego,
- pomocy społecznej oraz wspierania osób niepełnosprawnych,
- ochrony i promocji zdrowia oraz profilaktyki i przeciwdziałania patologiom społecznym,
- działalności wspomagającej organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego.

Zgodnie z założeniami programu współpracy w 2024 r. zrealizowano jeden z priorytetowych obszarów współpracy w zakresie działalności wspomagającej organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego poprzez działanie mające na celu udostępnienie zasobów rzeczowych przede wszystkim lokalowym. W 2024 r. współpraca w gminie miała głównie charakter pozafinansowy, który był oparty na wsparciu organizacyjnym:

- oddanie nieruchomości do użytkowania po cenach niższych niż rynkowe dla Fundacji "WRÓĆ" w Lasowicach Wielkich - 100,00 zł – rocznie,
- nieodpłatne udostępnianie Ludowemu Klubowi Sportowemu - "Jurand" – pomieszczeń szatni oraz boiska w Lasowicach Wielkich do wykonywania działalności statutowej.

Program Współpracy Gminy Malbork z Organizacjami Pozarządowymi i Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego jest opracowywany każdego roku i uchwalany przez Radę Gminy Malbork, który określa cele, zasady, zakres przedmiotowy i formy współpracy. Na jego podstawie powierzane są do realizacji istotne z punktu widzenia społecznego i potrzeb mieszkańców zadania publiczne. W gminie w sferze pożytku publicznego działają organizacje, które prowadzą działalność wspierającą aktywność

społeczną, wzmacniającą samodzielność społeczności i środowisk w różnych obszarach. Współpraca gminy polega na zlecaniu zadań publicznych w formie konkursu, do których przystępują organizacje. Wymogiem formalnym jest zapewnienie udziału własnego organizacji w realizacji zadania poprzez zapewnienie części środków finansowych.

Wszystkie zaplanowane zadanie zostały zrealizowane i osiągnęły założone cele i rezultaty. Organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego, które otrzymały dofinansowanie, złożyły również sprawozdania zgodnie z wymogami ustawowymi. Program współpracy gminy Malbork skutecznie wspiera rozwój sportu, kultury, rekreacji oraz integracji społecznej i międzypokoleniowej w gminie, odpowiadając na różne potrzeby mieszkańców oraz wspierając aktywność lokalnej społeczności.

W polskim systemie prawnym funkcjonuje zróżnicowany system podmiotów ekonomii społecznej, począwszy od warsztatów terapii zajęciowej, przez aktywne organizacje pozarządowe, po podmioty non-profit i kluby sportowe. Działania tych podmiotów obejmują: rehabilitację, integrację społeczną, aktywizację zawodową i społeczną, wsparcie rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie kapitału społecznego.

Do podmiotów ekonomii społecznej zaliczamy:

- warsztat terapii zajęciowej,
- organizacje pozarządowe, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych,
- podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – czyli organizacje kościelne, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółki non profit kluby sportowe będące spółkami.

Na terenie gminy działają organizacje pozarządowe o profilu społecznym, edukacyjnym, kulturalnym i sportowym, których głównym celem jest: prowadzenie inicjatyw na rzecz integracji społecznej, wsparcie rozwoju lokalnych społeczności, organizacja wydarzeń i działań aktywizujących mieszkańców oraz realizacja projektów o charakterze edukacyjnym, prozdrowotnym i rekreacyjnym. Podmioty ekonomii społecznej w gminie tworzą zróżnicowaną strukturę, która obejmuje organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich, stowarzyszenia sportowe oraz inicjatywy obywatelskie. Podmioty te stanowią kluczowy element systemu wsparcia społeczności lokalnej i istotne ogniwo w realizacji celów polityki społecznej gminy.

Na dzień 31 grudnia 2024 r. na terenie gminy Malbork działały 23 organizacje pozarządowe:

- osiem Stowarzyszeń (Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych „AMOS” w Szawałdzie, Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej – Lasowice Wielkie, Stowarzyszenie Rannych i Poszkodowanych Weteranów – Grobelno, Stowarzyszenie „FEDERACJA HANZA” – Nowa Wieś Malborska, Stowarzyszenie Aktywna Rodzina Malbork – Nowa Wieś Malborska, Stowarzyszenie Lotnicze „ORLIK-MALBORK” – Kościeleczyki, Stowarzyszenie Pomorskie Centrum Lotnicze – Kościeleczyki, Stowarzyszenie Gminna Akademia Sportowa ISKRA MALBORK),
- dwie Fundacje - (Fundacja „WRÓĆ” – Lasowice Wielkie, Fundacja Kooperatywa Żuławska EKO-BOX w Lasowicach Wielkich)
- trzy Ochotnicze Straże Pożarne (Lasowice Wielkie, Stogi, Szawałd),
- trzy Kluby sportowe (Ludowy Klub Sportowy Jurand – Lasowice Wielkie, Malborski Klub Sportowy Delfin – Nowa Wieś Malborska, Malborski Klub Sportowy „Triathlon” Cisy)
- trzy Koła Rolnicze (Kamienica, Lasowice Wielkie, Stogi).

Gmina Malbork prowadzi aktywną i systematyczną współpracę z organizacjami pozarządowymi, uznając je za ważnych partnerów w realizacji polityki lokalnej oraz działań na rzecz mieszkańców. Współpraca ta opiera się na zasadach pomocniczości, partnerstwa, suwerenności stron, efektywności i jawności. Władze lokalne gminy wspierają organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej zarówno w formie finansowej, jak i pozafinansowej. W ramach otwartych konkursów ofert, udzielane są dotacje na realizację zadań publicznych w obszarach takich jak: kultura, sport, edukacja, profilaktyka społeczna, ochrona zdrowia, integracja międzypokoleniowa czy rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Organizacje odgrywają znaczącą rolę w animowaniu życia społecznego, wspieraniu grup defaworyzowanych oraz w rozwijaniu aktywności obywatelskiej mieszkańców. Współpraca gminy z sektorem pozarządowym realizowana jest również poprzez mechanizmy konsultacji społecznych, umożliwiające organizacjom udział w procesie tworzenia dokumentów strategicznych oraz programów lokalnych. Gmina angażuje przedstawicieli organizacji w pracę zespołów doradczych i konsultacyjnych, wspierając tym samym dialog obywatelski i budowę kapitału społecznego.

Wspólnym celem samorządu i organizacji pozarządowych jest podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz rozwój lokalny oparty na aktywności i partnerstwie. W dalszej perspektywie gmina Malbork zamierza kontynuować i rozwijać współpracę z trzecim sektorem,

w tym w szczególności w obszarze wspólnego planowania działań, wymiany doświadczeń, rozwoju wolontariatu oraz wzmacniania kompetencji organizacji pozarządowych poprzez szkolenia i doradztwo oraz wiele innych.

2.7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo jest stanem, w którym jednostka, grupa społeczna, organizacja lub państwo nie są narażone na zagrożenia, a ich podstawowe wartości, interesy i potrzeby są chronione przed potencjalnymi szkodliwymi czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi. Bezpieczeństwo oznacza także poczucie pewności, stabilności oraz ochrony przed ryzykiem wystąpienia sytuacji niepożądanych takich jak wypadki, przemoc, katastrofy, choroby i inne potencjalne zagrożenia. W ujęciu prawnym i administracyjnym bezpieczeństwo definiowane jest jako zespół działań oraz środków, które mają na celu zapobieganie potencjalnym zagrożeniom, minimalizowanie ich skutków oraz zapewnienie warunków do prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa, instytucji i gospodarki. Bezpieczeństwo można rozpatrywać w różnych aspektach takich jak np. bezpieczeństwo publiczne, socjalne, zdrowotne, ekologiczne czy narodowe.

Przestępczość z kolei jest zjawiskiem społecznym polegającym na popełnianiu czynów zabronionych przez prawo karne, określanych jako przestępstwa. Obejmuje ogół przestępstw popełnionych w określonym miejscu i czasie oraz ich sprawców. W ujęciu prawnym przestępczość jest sumą czynów, które zostały uznane przez ustawodawcę za przestępstwa, czyli czyny społecznie szkodliwe, zabronione pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w chwili ich popełnienia. Przestępczość mierzona jest m.in. liczbą przestępstw stwierdzonych przez odpowiednie organy ścigania, wskaźnikami wykrywalności oraz strukturą rodzajową np. przestępczość przeciwko życiu i zdrowiu, mieniu, bezpieczeństwu publicznemu czy gospodarce.

Na terenie gminy Malbork bezpieczeństwo mieszkańców zapewniają przede wszystkim: Komenda Powiatowa Policji w Malborku, Ochotnicze Straże Pożarne działające w poszczególnych miejscowościach oraz służby ratownicze współpracujące z jednostkami powiatowymi.

Instytucje i działania realizujące kwestie z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego na terenie gminy Malbork:

- Policja realizuje zadania w zakresie prewencji, wykrywania przestępstw i wykroczeń, ścigania ich sprawców oraz profilaktyki społecznej, prowadząc programy edukacyjne,

debaty społeczne i szkolenia dla mieszkańców, by zwiększać świadomość zagrożeń i budować poczucie bezpieczeństwa,

- Państwowa i Ochotnicza Straż Pożarna odpowiedzialna jest za akcje ratownicze, działania gaśnicze i prewencyjne, prowadzi ćwiczenia oraz działania edukacyjne dla mieszkańców i młodzieży,
- infrastruktura bezpieczeństwa obejmuje monitoring miejski, usprawnione oświetlenie uliczne, programy modernizacji przejść dla pieszych oraz działania podnoszące bezpieczeństwo w szkołach i instytucjach publicznych,
- Urząd Gminy Malbork organizuje regularne zebrania oraz przygotowuje poradniki i akcje informacyjne związane z zagrożeniami jak np. kradzieże, cyberprzestępczość, wypadki.

Współdziałanie służb z mieszkańcami jest systematycznie wzmacniane przez debaty społeczne, konsultacje, zbieranie sugestii oraz rozwój lokalnych inicjatyw poprawiających bezpieczeństwo, np. patrole społeczne, programy wolontariacie czy edukacje w zakresie pierwszej pomocy i bezpieczeństwa seniorów. Gmina czynnie angażuje się również w rozwój bezpiecznej infrastruktury jak place zabaw, boiska, tereny rekreacyjne i włącza placówki oświatowe czy organizacje pozarządowe w działania edukacyjne i prewencyjne. System bezpieczeństwa publicznego w gminie cechuje wysoki poziom zorganizowania, szeroka współpraca instytucjonalną i aktywne zaangażowanie społeczności lokalnej w działania zapobiegawcze oraz interwencyjne.

System ochrony przeciwpożarowej tworzy kilka dobrze wyposażonych jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z których część należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Strażacy podejmują nie tylko interwencje ratownicze i gaśnicze, ale także uczestniczą w działaniach profilaktycznych, edukacyjnych i społecznych, wzmacniając lokalne poczucie bezpieczeństwa. Ochrona przeciwpożarowa w gminie Malbork jest realizowana przy pomocy Ochotniczych Straży Pożarnych. Gmina wykonuje zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej i ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych. Ochotnicze Straże Pożarne są umundurowanymi, wyposażonymi w specjalistyczny sprzęt, przeznaczonymi do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, w tym prowadzącymi działania w zakresie ratownictwa specjalistycznego, jednostkami ochrony przeciwpożarowej. Oprócz zadań związanych z ochroną przeciwpożarową, jednostki OSP pełnią także inne funkcje, czynnie uczestnicząc w lokalnym życiu kulturalno-rozrywkowym. Druhowie aktywnie

uczestniczą w organizowanych uroczystościach lokalnych, imprezach patriotycznych, rocznicowych, festynach. Jednostki OSP same również są organizatorami takich wydarzeń jak festyny, zawody sportowo-pożarnicze.

Gmina Malbork zapewnia utrzymanie gotowości bojowej jednostek OSP realizując zadania wynikające z ustawy o ochotniczych strażach pożarnych. Na terenie gminy funkcjonują 3 jednostki OSP, dysponujących odpowiednim wyposażeniem technicznym oraz zasobami kadrowymi, co gwarantuje pełną zdolność do podejmowania działań ratowniczo-gaśniczych.

Jednostki posiadają odpowiednio przystosowane miejsca do przechowywania pojazdów i sprzętu. Z budżetu gminy finansowane są wydatki niezbędne do utrzymania gotowości operacyjnej, w tym zakupy sprzętu, umundurowania oraz środki związane z bieżącą działalnością jednostek. Działania samorządu w tym zakresie przyczyniają się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz skuteczności reagowania w sytuacjach zagrożenia. W stałej gotowości bojowej na terenie gminy funkcjonuje: OSP Lasowice Wielkie, OSP Stogi, OSP Szawałd.

Bieżące utrzymanie jednostek OSP w gminie Malbork obejmuje zapewnienie optymalnych warunków do sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania wszystkich jednostek działających na jej terenie. Zadania te realizowane są w oparciu o środki finansowe pochodzące z budżetu gminy oraz dotacji zewnętrznych. Łączna wartość działań na rzecz OSP w 2024 r. wyniosła 175 111, 62 zł. Środki w dużej mierze przeznaczone były na m.in.

- zakup i konserwację sprzętu ratowniczo-gaśniczego, środków ochrony indywidualnej i wyposażenia osobistego strażaków,
- utrzymanie i modernizację remiz strażackich,
- naprawy i przeglądy pojazdów pożarniczych,
- pokrycie kosztów szkoleń, badań lekarskich oraz ubezpieczenia druhów OSP,
- pokrycie kosztów energii, paliwa, materiałów eksploatacyjnych i innych wydatków bieżących związanych z funkcjonowaniem jednostek.

2.8. Polityka mieszkaniowa

Jednym z kluczowych obszarów determinujących rozwój lokalny jednostki terytorialnej jest poziom rozwoju mieszkalnictwa na jej terenie. Posiadanie odpowiednio rozwiniętych zasobów mieszkaniowych stanowi istotny czynnik sprzyjający zarówno utrzymaniu, jak i potencjalnemu zwiększeniu liczby mieszkańców danej jednostki terytorialnej. Racjonalne i długofalowe kształtowanie zasobów mieszkaniowych realizowane jest w oparciu o dokumenty planistyczne, w szczególności studium uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które określają lokalizację nowych inwestycji mieszkaniowych, zasady zabudowy i standardy urbanistyczne. Istotnym elementem jest również Strategia Rozwoju Gminy oraz programy inwestycyjne dotyczące mieszkalnictwa, które wyznaczają kierunki rozwoju zasobów mieszkaniowych w perspektywie wieloletniej.

Polityka mieszkaniowa gminy Malbork ukierunkowana jest na zapewnienie mieszkańcom dostępu do bezpiecznych, odpowiednich i dostępnych cenowo zasobów mieszkaniowych oraz na utrzymanie infrastruktury mieszkaniowej w dobrym stanie technicznym. Działania gminy koncentrują się na zarządzaniu komunalnym zasobem mieszkaniowym, wspieraniu mieszkańców o ograniczonych możliwościach finansowych oraz tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi budownictwa mieszkaniowego.

Gmina Malbork prowadzi aktywną politykę mieszkaniową obejmującą zarządzanie lokalami komunalnymi i socjalnymi, odpowiadając na potrzeby rodzin o niższych dochodach i osób w trudnej sytuacji życiowej. W gminie funkcjonuje stabilny zasób mieszkaniowy, a priorytetem władz lokalnych od wielu lat jest zapewnienie odpowiednich warunków do komfortowego i bezpiecznego zamieszkania dla wszystkich mieszkańców, w tym grup wymagających wsparcia.

Mieszkania komunalne – przeznaczone są dla osób i rodzin o niskich dochodach, które nie mogą samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb mieszkaniowych na rynku komercyjnym. Najem w takim przypadku zawierany jest na czas nieoznaczony, zapewniając stabilność bytową. Przydział mieszkania komunalnego wymaga złożenia odpowiedniego wniosku oraz dokumentów potwierdzających dochody i brak tytułu prawnego do innego lokalu. Decyzję podejmuje gmina po weryfikacji materialnej, rodzinnej i zdrowotnej wnioskodawców. Z tej formy wsparcia mieszkalnictwa korzystać mogą osoby samotne, rodziny wielodzietne, niepełnosprawni, seniorzy oraz młode osoby opuszczający pieczę zastępczą w ramach programów usamodzielnienia.

Mieszkania socjalne – adresowane są głównie do osób znajdujących się w najtrudniejszym położeniu tj. bezdomnych, po eksmisjach, o bardzo niskich dochodach i nieposiadających żadnego lokalu mieszkalnego. Lokale te zwykle mają niższy standard i przyznawane są na czas określony zwykle 2–5 lat, na podstawie umowy najmu socjalnego. Gmina przy przedłużeniu umowy przeprowadza ponowną weryfikację i wówczas może podjąć decyzję o rozwiązaniu umowy, jeśli najemca uzyska dostęp do innego lokalu.

Kierunki działań w zakresie polityki mieszkaniowej gminy Malbork koncentrują się na kilku priorytetowych obszarach:

- modernizacja i utrzymanie istniejącego zasobu komunalnego,
- zwiększenie liczby lokali socjalnych, w miarę możliwości budżetowych,
- racjonalne gospodarowanie zasobem gminnym, w tym odzyskiwanie lokali poprzez rotację najemców,
- wspieranie budownictwa indywidualnego, m.in. poprzez uzbrajanie terenów w infrastrukturę techniczną,
- współpraca z powiatem grójeckim i instytucjami pomocy społecznej w zakresie zapewnienia mieszkań osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

W tabeli nr 1 przedstawiono zasób mieszkaniowy gminy Malbork w latach 2022–2024. W najnowszym analizowanym okresie czasu w 2024 r. liczba mieszkań znajdujących się w zasobach gminy wyniosła 32, w tym 32 to mieszkania komunalne (brak dostępnych mieszkań socjalnych). Liczba oczekujących na mieszkania komunalne wyniosła 124. Pozostałe informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Zasób mieszkaniowy gminy Malbork w latach 2022–2024

Zasób mieszkaniowy			
	2022	2023	2024
Liczba mieszkań w zasobie gminy	37	37	32
W tym mieszkań komunalnych	37	37	32
W tym mieszkań socjalnych	0	0	0
Liczba oczekujących na mieszkanie komunalne	118	118	124
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Malbork

Polityka mieszkaniowa gminy Malbork opiera się na wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Malbork na lata 2024–2028. Celem opracowania programu było dokonanie analizy aktualnego stanu zasobów mieszkaniowych oraz nakreślenie priorytetów dla gospodarki mieszkaniowej w gminie. Do pozostałych funkcji programu należy również przeprowadzenie charakterystyki lokali komunalnych, w tym założenia do programu remontów istniejących zasobów, jak i określenie zapotrzebowania na mieszkania komunalne oraz socjalne na lata 2024–2028.

Program zakłada systematyczne zmniejszanie ilości mieszkań będących w zasobach mieszkaniowych gminy Malbork poprzez ich sprzedaż. Pierwszeństwo nabycia lokalu mieszkalnego posiadać mają dotychczasowi najemcy, z którymi zawarte są umowy najmu na czas nieokreślony. Lokale o obniżonym standardzie, znajdujące się w zasobach mieszkaniowych gminy Malbork, po rozwiązaniu umowy najmu z dotychczasowym najemcą lub przeniesieniu go do mieszkań o wyższym standardzie mogą być użytkowane jako lokale socjalne. Podstawą finansowania utrzymania zasobu mieszkaniowego gminy Malbork stanowi czynsz z najmu lokali mieszkalnych. Wielkość środków finansowych przeznaczonych na gospodarkę mieszkaniową nie zapewnia utrzymania zasobu mieszkaniowego w należyтым stanie technicznym, dlatego też podstawowym założeniem polityki czynszowej powinno być sukcesywnie doprowadzenie wielkości stawek do wysokości pozwalającej zarządcy na odpowiednie utrzymanie stanu technicznego gminnych zasobów mieszkaniowych. Z uwagi na powyższe należy liczyć się ze zwiększeniem liczby najemców, mających problemy z regularnym opłacaniem zobowiązań czynszowych, a co za tym idzie poszerzenia się grupy najemców, do których winna być adresowana pomoc w postaci dodatków mieszkaniowych. Docelowym planem rzeczowo-finansowym na lata 2024–2028 jest corocznie weryfikowany na etapie tworzenia budżetu gminy na dany rok przez Dyrektora Gminnego Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Malborku. W przypadku niebilansowania się wydatków bieżących związanych z utrzymaniem lokali komunalnych z przychodami z tytułu opłat czynszowych, istnieje możliwość otrzymania przez Zakład dotacji przedmiotowej, z przeznaczeniem na dofinansowanie bieżącego utrzymania 2 lokali komunalnych, kalkulowanej według stawki jednostkowej jako dopłata do utrzymania 1 m² powierzchni lokali. Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej może otrzymywać dotacje celowe z budżetu gminy na sfinansowanie zakupów i wydatków inwestycyjnych dotyczących lokali komunalnych.

Gmina Malbork ma podejmować działania mające na celu zapewnienie możliwie najbardziej efektywnego wykorzystania posiadanego zasobu mieszkaniowego. Realizacja niniejszego celu obejmować ma w szczególności:

- stwarzanie sprzyjających warunków do wykupu lokali komunalnych przez ich dotychczasowych najemców,
- umożliwienie zamiany lokali mieszkalnych pomiędzy najemcami, mieszkań komunalnych,
- dopuszczanie, po uzyskaniu stosownego zezwolenia, samodzielnego wykonywania prac modernizacyjnych w zajmowanych lokalach mieszkalnych pod warunkiem, że

działania te będą pozostawać w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego, są realizowane zgodnie ze sztuką budowlaną oraz nie będą powodować uciążliwości dla mieszkańców bezpośredniego sąsiedztwa.

Podjęmowane działania przez gminę Malbork wpisują się w strategiczny kierunek rozwoju mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego, realizując podstawowe zadania polityki społecznej gminy, które znacząco podnoszą dostępność i jakość mieszkalnictwa społecznego dla najbardziej potrzebujących mieszkańców gminy. Władze lokalne prowadzą zrównoważoną gospodarkę lokalami komunalnymi, inwestując w ich utrzymanie i sukcesywnie dostosowując standard do współczesnych wymagań. Wsparcie instytucjonalne realizowane przez GOPS w Malborku oraz Urząd Gminy Malbork pozwala przeciwdziałać wykluczeniu mieszkaniowemu, wpisując się jednocześnie w cele społeczne oraz rozwojowe gminy.

2.9. Opieka zdrowotna

System opieki zdrowotnej w Polsce tworzą instytucje oraz osoby, które wchodzą w skład zespołu i zapewniają opiekę zdrowotną ludności. Opiera się on na modelu ubezpieczeniowym, w którym każdemu ubezpieczonemu przysługuje prawo do ochrony zdrowia. Jest to niezależne od sytuacji materialnej. Zakres udzielanych świadczeń, a także warunki ich przyznawania określają odpowiednie ustawy:

- ustawa o zakładach opieki zdrowotnej,
- ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Działalność medyczna w gminie Malbork odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu mieszkańcom podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalistycznych usług medycznych. Dostępność i jakość świadczeń zdrowotnych wpływają bezpośrednio na komfort życia lokalnej społeczności, a także poczucie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego. W podrozdziale szczególną uwagę poświęcono funkcjonowaniu placówek zdrowotnych, przychodni, aptek oraz podmiotom wykonującym działalność leczniczą.

W poniższej tabeli nr 2 przedstawiono zasoby opieki zdrowotnej w gminie Malbork w latach 2022–2024. Wszystkie apteki, ośrodki zdrowia i przychodnie dla mieszkańców gminy mieszczą się na terenie Miasta Malbork, w związku z tym liczby w tabeli wynoszą 0.

Tabela 2 Opieka zdrowotna w gminie Malbork w latach 2022–2024

Opieka zdrowotna			
	2022	2023	2024
Liczba przychodni publicznych	0	0	0
Liczba przychodni prywatnych	0	0	0
Liczba ośrodków zdrowia	0	0	0
Liczba aptek	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Malbork

System opieki zdrowotnej w gminie Malbork zapewnia wszystkim mieszkańcom dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) w przychodniach oraz do specjalistki i szpitalnictwa w strukturach powiatowych, z nocną i świąteczną opieką doraźną na poziomie powiatu. System obejmuje głównie placówki zlokalizowane na terenie miasta, a kluczową rolę odgrywa Powiatowe Centrum Zdrowia (PCZ) w Malborku, które jest szpitalem powiatowym. PCZ jest to niepubliczny zakład opieki zdrowotnej powołany uchwałą Rady Powiatu Malborskiego z dnia 7 lutego 2007 r. w celu przejęcia obsługi medycznej szpitala zamiast dotychczasowego Samodzielnego Zakładu Opieki Zdrowotnej (SP ZOZ). PCZ zarządza dwoma szpitalami w Malborku i Nowym Dworze Gdańskim, 13 poradniami specjalistycznymi, 5 placówkami POZ, zespołami ratownictwa medycznego i diagnostyką, świadcząc bezpłatne świadczenia w ramach umów NFZ i komercyjne. Placówka oprócz wspomnianego wcześniej zakresu działań, zapewnia także opiekę internistyczną, chirurgiczną i pediatryczną, opiekę w izbie przyjęć dla pacjentów wymagających interwencji nagłych oraz diagnostykę obrazową i laboratoryjną. Placówka dysponuje nowoczesnymi pracownikami diagnostycznymi i sprzętem jak m.in. RTG, USG oraz tomografię komputerową, co pozwala na wykonywanie szerokiego wachlarzu usług medycznych i skracania czasu diagnostyki.

Istotnym elementem działalności PCZ jest również opieka długoterminowa i pielęgnacyjna w zakładach opiekuńczo-leczniczych. Placówki oferują kompleksową opiekę dla osób przewlekle chorych, niesamodzielnych oraz wymagających wsparcia i rehabilitacji, co stanowi ważne wsparcie dla rodzin oraz całego systemu opieki społecznej.

Działalność PCZ ma bezpośredni wpływ na poczucie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców oraz na jakość życia, stanowiąc strategiczny element infrastruktury społecznej w układzie subregionalnym. Pomimo, że gmina nie jest organem prowadzącym szpitala, to

aktywna współpraca samorządów w obszarze zdrowia publicznego ma istotne znaczenie dla funkcjonowania placówki, a co za tym idzie jakości i obsługi mieszkańców gminy Malbork. Gmina istotnie wspiera PCZ poprzez m.in. realizację działań profilaktycznych i edukacyjnych wśród mieszkańców, inwestycję w infrastrukturę komplementarną, współpracę przy realizacji lokalnych programów zdrowotnych czy udział w projektach partnerskich ukierunkowanych na poprawę zdrowia mieszkańców gminy Malbork. Ponadto gmina Malbork we współpracy ze szkołami, GKRPA oraz lokalnymi instytucjami realizuje działania edukacyjne związane z: profilaktyką uzależnień, zdrowym stylem życia, aktywnością fizyczną i promocją zdrowia wśród dzieci i młodzieży.

2.10. Infrastruktura techniczna i transport

Infrastruktura techniczna gminy Malbork charakteryzuje się nowoczesnością oraz systematycznym rozwojem, zapewniając mieszkańcom oraz osobom spoza gminy szeroki dostęp do usług administracyjnych, kulturalnych, rozrywkowych i turystycznych. Mieszkańcy mają zagwarantowany powszechny dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz ograniczony do sieci gazowej, przy jednoczesnym utrzymaniu wysokiej jakości dostarczanych mediów do gospodarstw domowych oraz obiektów użyteczności publicznej. Infrastruktura drogowa obejmująca zarówno obszar centralny gminy jak i tereny wiejskie, podlega systematycznej modernizacji i rozbudowie. Realizowane inwestycje obejmują m.in. rozbudowę nowych dróg i oświetlenia ulicznego, a także wdrażanie rozwiązań przyjaznych środowisku. Prowadzone działania przyczyniają się do stałej poprawy komfortu życia mieszkańców oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa, co w konsekwencji wzmacnia atrakcyjność gminy Malbork jako miejsca sprzyjającego osiedlaniu się oraz oferującego szeroki wachlarz różnego rodzaju usług społecznych. Wysoka jakość infrastruktury technicznej stanowi istotny element realizacji celów strategicznych w obszarze poprawy warunków życia oraz rozwoju społeczno-gospodarczego wspólnoty lokalnej.

W poniższym podrozdziale przeanalizowano, niektóre kwestie związane z infrastrukturą techniczną w postaci sieci wodociągów, kanalizacji, gazu oraz dróg. Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym zadania własne gminy obejmują między innymi wspomniane kwestie związane z infrastrukturą w postaci wodociągów, kanalizacji, usuwaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych oraz zaopatrzeniem w gaz.

Infrastruktura sieci wodno-kanalizacyjnej

Infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna w gminie Malbork stanowi istotny element systemu usług komunalnych, zapewniając mieszkańcom dostęp do wody pitnej oraz odbiór

i oczyszczanie ścieków. Jej rozwój i bieżące utrzymanie mają istotny wpływ na jakość życia mieszkańców, bezpieczeństwa sanitarnego oraz ochrony środowiska naturalnego, w szczególności w kontekście położenia gminy na terenach delty Wisły i jej dopływów.

System zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków zarządzane jest przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Malborku Sp. z o.o., które świadczy usługi na terenie gminy wiejskiej i miasta Malbork.

Gmina Malbork korzysta z systemu wodociągowego, który obejmuje: stację wód podziemnych za którą odpowiada zakład w Ząbrowie, stanowiących główne źródło zaopatrzenia mieszkańców, stacje uzdatniania wody (SUW), które odpowiadają za poprawę jakości surowej wody, jej filtrację, odżelazianie i odkażanie oraz sieć przesyłowo rozdzielczą, zapewniającą dostawy do gospodarstw domowych, instytucji i podmiotów gospodarczych. Zaopatrzenie mieszkańców gminy Malbork realizowane jest przede wszystkim przez Centralny Wodociąg Żuławski (zintegrowany system dla 10 gmin). Gmina Malbork nie posiada własnej infrastruktury w tym zakresie. Sieć wodociągowa obejmuje większość miejscowości gminy i charakteryzuje się stosunkowo wysokim stopniem zwodociągowania, który jest charakterystyczny dla gmin nizinnych o rozproszonej zabudowie. W ostatnich latach zostały prowadzone działania związane m.in. z wymianą odcinków przewodów oraz poprawą jakości dostaw, co ogranicza awaryjność systemu.

System kanalizacji sanitarnej w gminie Malbork jest zróżnicowany pod względem stopnia pokrycia i zależy w dużym stopniu od charakteru zabudowy, gdzie w miejscowościach bardziej zurbanizowanych system jest bardziej rozwinięty, natomiast w obszarach rozproszonych nadal przeważają indywidualne systemy odprowadzania ścieków w postaci przydomowych oczyszczalni lub zbiorników bezodpływowych. System kanalizacji obejmuje zarówno sieć zbiorową z przepompowniami oraz indywidualne systemy odprowadzania ścieków w sołectwa rozproszonych, do których trafiają ścieki z sieci zbiorczej.

Gmina Malbork w strategii rozwoju do 2030 r. przewiduje „Budowę i modernizację kanalizacji sanitarnej wraz z budową układów tłoczonych i modernizacją przepompowni ścieków w ramach aglomeracji ściekowych powyżej 2.000”. Z uwagi na położenie gminy Malbork na terenie Żuław Wiślanych z wysokim zwierciadłem wód gruntowych, przepompownie stanowią kluczowy element infrastruktury, bez których grawitacyjna kanalizacja byłaby niemożliwa na większości terenów gminy. Operatorem sieci kanalizacji jest przede wszystkim Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Malborku Sp. z o.o. wspierane przez Przedsiębiorstwo Nogat w zakresie oczyszczania ścieków.

Gmina Malbork posiada Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Kanalizacyjnych na lata 2025–2027. W latach 2025–2027 na inwestycje wodociągowo-kanalizacyjne przewiduje się wydatki na poziomie 7 619 916, 00 zł z tego 4 125 408, 00 zł są to środki własne Spółki.

Program przewiduje czynności w zakresie:

- poboru, uzdatniania i dystrybucji wody pitnej,
- odbioru i odprowadzania ścieków komunalnych i przemysłowych,
- wydawania ogólnych i technicznych warunków podłączeń do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- wykonywania instalacji wodno-kanalizacyjnych,
- doradztwa technicznego w zakresie budowy i eksploatacji urządzeń wodnokanalizacyjnych.

Przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzenie ścieków w szczególności zawierają one:

- wymianę starych przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych,
- modernizację urządzeń i armatury na sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- renowację sieci.

Jedną z ostatnich inwestycji w sieć wodociągową i kanalizacyjną była realizacja etapu II budowy przy ul. Szwedzkiej w miejscowości Nowa Wieś Malborska, o wartości 243 478, 50 zł.

Sprawną infrastruktura wodno-kanalizacyjna jest fundamentem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Malbork, która determinuje i wpływa na: atrakcyjność terenów inwestycyjnych, możliwości rozwoju nowych osiedli mieszkaniowych, poziom bezpieczeństwa sanitarnego oraz ochronę środowiska naturalnego, w tym lokalnych ekosystemów wodnych. Modernizacja i rozbudowa sieci są jednym z kluczowych elementów zrównoważonego rozwoju gminy Malbork.

Infrastruktura gazowa

Infrastruktura gazowa w gminie Malbork stanowi element systemu energetycznego obsługującego gospodarstwa domowe, podmioty publiczne i część przedsiębiorstw. Jej rozwój pozostaje istotny w kontekście poprawy jakości powietrza, transformacji energetycznej oraz zapewnienia mieszkańcom zróżnicowanych i stabilnych źródeł energii.

Infrastruktura sieci gazowej w gminie obejmuje sieć gazu ziemnego operowaną przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Gdańsku, który dostarcza paliwo gazowe do m.in. gminy Malbork. Sieć gazowa obejmuje miejscowości: Nowa Wieś

Malborska, Grobelno, Zarzecze, Szawałd, Lipowa, Nowa Bielica, Godlewo, Piotraczewo, Smętowo, Krzyżanów, Dgambiaczewo i inne. Sieć na terenie gminy obejmuje: gazociągi średniego ciśnienia, które są podstawą dystrybucji na terenach zabudowanych, stacje redukcyjno-pomiarowe, które zapewniają odpowiednie parametry gazu kierowanego do sieci lokalnej oraz przyłącza do budynków mieszkalnych i usługowych. Zasięg infrastruktury gazowej nie obejmuje równomiernie całej gminy, najlepiej wyposażone w infrastrukturę są miejscowości o zwartej zabudowie, natomiast obszary o charakterystyce rozproszonej, pozostają poza systemem dystrybucyjnym, co jest typowym dla gmin o charakterze wiejskim i podmiejskim. Na tych obszarach mieszkańcy i podmioty gospodarcze korzystają z innych, alternatywnych źródeł energii jak np. butle i zbiorniki na gaz płynny, kotły na paliwa stałe, pompy ciepła i energia elektryczna.

Dostępność do infrastruktury sieci gazowej wpływa na: poprawę jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji, podnoszenie komfortu mieszkańców, konkurencyjność terenów inwestycyjnych i usługowych oraz rozwój budownictwa jednorodzinnego.

Infrastruktura drogowa

Infrastruktura drogowa w gminie Malbork stanowi istotny element jej układu komunikacyjnego i bezpośrednio wpływa na mobilność mieszkańców, rozwój gospodarczy oraz powiązania funkcjonalne z miastem Malbork i obszarem subregionalnym. Sieć dróg obejmuje drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz rozbudowaną sieć dróg gminnych, która zapewnia obsługę lokalnych miejscowości i terenów zabudowy mieszkaniowej.

Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki transportowe o znaczeniu ponadlokalnym, w tym:

- droga krajowa nr 22 (od przejścia granicznego polsko-rosyjskiego w Grzechotkach do granicy z Niemcami w Kostrzynie), łącząca się z drogą krajową nr 91 (odcinek Gdańsk-Toruń) oraz z autostradą A1 na węźle Swaróżyn, a także z obwodnicą Elbląga w ciągu drogi ekspresowej S7 (fragment drogi krajowej nr 7),
- droga krajowa nr 55 (Nowy Dwór Gdański – Stolno) łącząca się z drogą krajową nr 7 prowadzącą z Żukowa przez Warszawę do granicy ze Słowacją w Chyżnem. Droga nr 7 jest częścią międzynarodowej drogi europejskiej E77 prowadzącą dalej przez Słowację do Budapesztu oraz na odcinku Gdańsk – węzeł Elbląg-Wschód, częścią trasy E28.

Ważnym uzupełnieniem sieci dróg w gminie Malbork są także drogi wojewódzkie i drogi powiatowe. Największą część sieci infrastruktury drogowej stanowią drogi gminne, których głównym zadaniem jest: obsługa rozproszonej zabudowy mieszkaniowej, zapewnienie

dojazdu do gospodarstw rolnych i terenów inwestycyjnych oraz powiązanie poszczególnych miejscowości gminy z drogami wyższych kategorii. Stan techniczny dróg gminnych jest dość mocno zróżnicowany. Część z nich posiada nawierzchnię asfaltową, natomiast w dalszym ciągu występują odcinki o nawierzchni gruntowej, głównie na terenach o mniejszej intensywności zabudowy.

Układ drogowy dopełnia infrastruktura około drogowa (uzupełniająca), w której skład wchodzi: chodniki i ciągi piesze, które rozbudowywane są głównie w miejscowościach o zwartej zabudowie, oświetlenie uliczne, poprawiające bezpieczeństwo i komfort uczestników ruchu, zatoki autobusowe i przystanki oraz oznakowanie pionowe i poziome wraz z urządzeniami BRD w postaci progów zwalniających, przejść dla pieszych.

Do najbardziej istotnych inwestycji w infrastrukturę drogową w 2024 r. na terenie gminy Malbork należały:

- budowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych – ul. Jana (sołectwo Nowa Wieś). Wartość inwestycji 130 505,19 zł z tego dofinansowanie ze środków Województwa Pomorskiego w wysokości 78 400 zł,
- modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych – droga Gminna w obrębie Czerwone Stogi. Wartość inwestycji 301 972,14 zł z tego dofinansowanie ze środków Województwa Pomorskiego w wysokości 72 000 zł,
- modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych, działka nr 114, obręb Czerwone Stogi otrzymano dotację w kwocie 72 000 zł, łączne wydatki inwestycyjne wyniosły 287 212,14 zł;
- budowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Nowej Wsi Malborskiej, działka nr 223, obręb Nowa Wieś otrzymano dotację 78 400 zł, łączne wydatki inwestycyjne wyniosły 143 852,59 zł.

Infrastruktura drogową odgrywa istotną rolę w życiu codziennym mieszkańców gminy Malbork, zapewniając im codzienny dojazd do miejsc pracy, placówek oświatowych, instytucji kultury, placówek zdrowotnych i wielu innych istotnych miejsc dla mieszkańców. Dobra dostępność transportowa zwiększa atrakcyjność osiedleńczą oraz umożliwia dywersyfikację lokalnej gospodarki.

Transport zbiorowy - autobusowy

Transport publiczny – autobusowy w gminie Malbork (wiejskiej) jest ograniczony i uzależniony od dotacji Wojewody Pomorskiego; głównym operatorem są Miejski Zakład Komunikacji w Malborku (MZK) dla miasta Malbork i wybranych połączeń, oraz Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Elblągu dla linii na terenie gmin wiejskich

linie autobusowe obsługują głównie szkoły i placówki użyteczności publicznej, z ograniczoną częstotliwością kursowania i zniesieniem wielu linii do sołectw oddalonych od miasta.

Transport autobusowy dla mieszkańców gminy pełni przede wszystkim rolę komunikacji dojazdowej do szkół, zakładów pracy oraz instytucji publicznych zlokalizowanych w Malborku, ułatwienia dostępu do różnorodnych usług administracyjnych, zdrowotnych i handlowych oraz łączenia mniejszych miejscowości gminnych z głównymi trasami wojewódzki i powiatowymi. Dzięki istnieniu tego środka komunikacji mieszkańcy gminy Malbork mogą realizować codzienne potrzeby, a system autobusowy zwiększa spójność funkcjonalną gminy z obszarem miejskim.

Połączenia autobusowe funkcjonują przede wszystkim na trasach o największym natężeniu ruchu pasażerskiego, szczególnie w kierunku miasta Malbork. Częstotliwość wykonywanych kursów jest zróżnicowana, a przystanki autobusowe zlokalizowane są w większości głównych miejscowości gminy. W dużej części sołectw dostępność transportu publicznego jest ograniczona, co przekłada się na zmniejszoną mobilność mieszkańców oraz problemy ze zjawiskiem wykluczenia komunikacyjnego.

W 2024 r. gmina Malbork podpisała umowę z Wojewodą Pomorskim ze środków Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych o charakterze użyteczności publicznej na dwie linie autobusowe w wysokości 50 640, 00 zł.

Transport kolejowy

Transport kolejowy stanowi istotny element infrastruktury komunikacyjnej gminy Malbork, zapewniając mieszkańcom, turystom i przedsiębiorcom szybki i efektywny dostęp do regionalnych i krajowych sieci transportowych. Kolej pełni funkcję zarówno przewozów pasażerskich, jak i towarowych, wpływając na mobilność mieszkańców, rozwój gospodarczy oraz logistykę regionu. Transport kolejowy w gminie Malbork jest dość mocno ograniczony i wpisuje się głównie w historyczne połączenia na wyludnionych trasach wąskotorowych. Praktycznie jedynym aktualnie czynnym węzłem kolejowym jest Dworzec PKP Malbork zlokalizowany w mieście, który zapewnia połączenia regionalne i dalekobieżne, które dostępne są z Malborka, natomiast na terenie samej gminy kolej ma marginalny lub zerowy udział w systemie transportu publicznego. Stacja umożliwia dostęp do linii kolejowych o znaczeniu krajowym, łączących Malbork z Trójmiastem, Tczewem, Elblągiem, Kwidzynem oraz Warszawą. Infrastruktura obejmuje tory pasażerskie i towarowe, perony, węzeł przesiadkowy z transportem autobusowym oraz niezbędne urządzenia sterowania ruchem kolejowym. Przez teren gminy przebiegają trzy linie kolejowe: nr 9 (trasa europejska E65) Gdynia – Warszawa,

nr 204 łącząca Malbork z Mamonowem w obwodzie Kaliningradzkim oraz nr 207 łącząca Toruń Wschodni z Malborkiem.

Transport kolejowy w gminie Malbork, pomimo że jest dość mocno ograniczony zapewnia mieszkańcom dojazd do pracy, szkół, uczelni w regionie. Transport kolejowy stanowi strategiczną infrastrukturę dla gminy Malbork, która sprzyja zrównoważonej mobilności mieszkańców, rozwojowi turystyki i gospodarki lokalnej oraz integracji funkcjonalnej gminy z siecią regionalną i krajową.

3. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej i ośrodków wychowawczych.

Na terenie gminy Malbork zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malborku. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy domowej,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomani,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- zasiłek stały
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez Sąd.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia i w rodzinnych domach pomocy oraz usługi sąsiedzkie,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie treningowe lub wspomagane,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, w tym usługi wsparcia krótkoterminowego,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomagany, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Poniższe wskaźniki przedstawiają liczbę rodzin korzystających w danym okresie z pomocy społecznej udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malborku. Dane

te umożliwiają ocenę skali zjawiska oraz analizę sytuacji społeczno-ekonomicznej lokalnej społeczności. W tabeli nr 3 przedstawiono wskaźniki dotyczące rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym rodzin z powodów problemów uzależnień w latach 2022–2024. W 2022 r. GOPS objął wsparciem 86 rodzin, w tym 11 rodzin, u których występował problem uzależnień. W 2024 r. liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej względem dwóch lat wstecz zmniejszyła się i wynosiła 69, w tym 10 rodzin, u których występował problem uzależnień.

Tabela 3 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Malborku w latach 2022–2024

Rodziny korzystające z pomocy społecznej oferowanej przez GOPS					
Liczba rodzin – ogółem			W tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień		
2022	2023	2024	2022	2023	2024
86	84	69	11	14	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Malborku

W kolejnej tabeli nr 4 dokonano analizy rodzajów oferowanej pomocy przez GOPS w Malborku z podziałem na świadczenia rzeczowe, pieniężne oraz porady dla potrzebujących wsparcia osób w latach 2022–2024. W analizowanym okresie czasu liczba udzielonej pomocy osobom potrzebującym przez GOPS była w każdym analizowanym roku na dość zbliżonym do siebie poziomie. W 2022 r. przez GOPS udzielono świadczeń rzeczowych dla 65 osób, świadczeń pieniężnych dla 81 osób oraz świadczeń porady dla 49 osób. Według danych w 2024 r. świadczeń rzeczowych dla osób udzielono 56, świadczeń pieniężnych udzielono 49 osobom, a świadczeń porad udzielono dla 7 osób.

Tabela 4 Rodzaje oferowanej pomocy przez GOPS w Malborku w latach 2022–2024

Rodzaje pomocy społecznej oferowanej przez GOPS								
Świadczenia rzeczowe dla osób			Świadczenia pieniężne dla osób			Świadczenie porady dla osób		
2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
65	65	56	81	81	49	39	40	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Malborku

W tabeli nr 5 przedstawiono powody, dla których przyznawana jest pomoc społeczna oferowana przez GOPS w Malborku w latach 2022–2024. Wyszczególniono podział na kilka

głównych przyczyn. W analizowanym okresie czasu w gminie łączna liczba przyznawanej pomocy dla osób z każdym kolejnym rokiem ulegała niewielkim wahaniom. Do najczęstszych przyczyn przyznawania pomocy społecznej należała: niepełnosprawność, bezrobocie, ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba. W 2024 r. GOPS w Malborku udzielił wsparcia w postaci pomocy społecznej dla łącznie 141 osób. Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej były długotrwała choroba (33 osoby), bezrobocie (31 osób), niepełnosprawność (23 osoby) i ubóstwo (20 osób).

Tabela 5 Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w Malborku w latach 2022–2024

Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS			
	2022	2023	2024
Ogółem	139	165	141
Niepełnosprawność	26	27	23
Bezrobocie	32	35	31
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	8	25	20
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	8	6	4
Długotrwała lub ciężka choroba	37	33	33
Alkoholizm	11	14	10
Inne	25	25	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Malborku

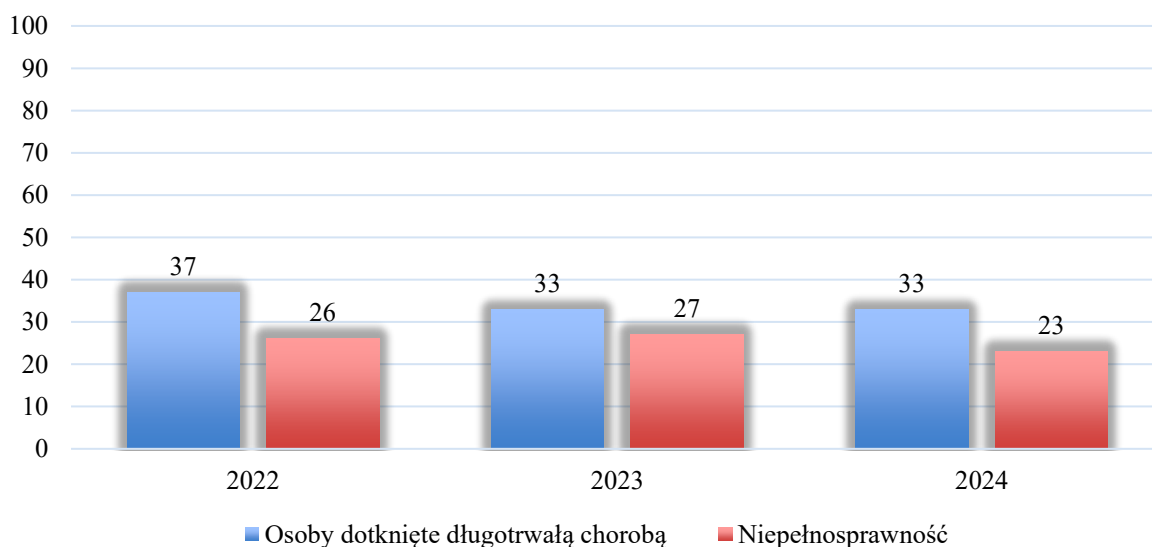
3.1. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 r.ż.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność są jednymi z najczęściej występujących przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej niepełnosprawności w latach 2022–2024 w gminie Malbork utrzymała podobną tendencję. W 2022 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej i dotkniętych długotrwałą chorobą wyniosła 37, w tym samym roku korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności było to 26 osób. W 2024 r. liczba osób korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej choroby wyniosła 33, a z powodu niepełnosprawności liczba osób wyniosła 23, co przełożyło się na niewielki spadek liczby osób korzystających ze wsparcia w porównaniu do dwóch lat wstecz. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 5.

Wykres 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez GOPS w Malborku

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu

codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Nową formą usług opiekuńczych, która została wprowadzona pod koniec lipca 2023 r. na mocy nowelizacji Ustawy o pomocy społecznej są usługi sąsiedzkie. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno- pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Adresatami programu są seniorzy w wieku 60 lat i więcej, mający problemy: z samodzielным funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzący samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkający z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia.

Usługi opiekuńcze są formą pomocy społecznej zapewnianej osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym lub samotnym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i nie mogą uzyskać odpowiedniego wsparcia ze strony bliskich im osób. Świadczą ją zarówno gminne ośrodki pomocy społecznej oraz domy pomocy społecznej.

Zakres usług opiekuńczych obejmują m.in.

- pomoc w codziennych czynnościach życiowych (sprzątanie, pranie, zakupy, przygotowania posiłków),
- opiekę higieniczną i pielęgnację zaleconą przez lekarza,
- zapewnienie kontaktów z otoczeniem przez rozmowy i wsparcie emocjonalne,
- realizację indywidualnych potrzeb wynikających ze stanu zdrowia lub niepełnosprawności.

Oferowane usługi mogą mieć charakter zwykły lub specjalistyczny np. dla osób z zaburzeniami psychicznymi są świadczone zarówno w miejscu zamieszkania jak i w domach pomocy społecznej. Przyznawane są na wniosek osoby potrzebującej lub jej rodziny, a zakres oraz czas świadczenia określają gminne przepisy. Podmioty realizujące usługi, tj. GOPS, domy pomocy społecznej, mają za zadanie wspierać osoby niesamodzielne w codziennym życiu i umożliwiać im godne funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Celem usług opiekuńczych jest umożliwienie osobom potrzebującym pozostania w swoim środowisku zamieszkania, przy jednoczesnym zapewnieniu im niezbędnego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Zakres usług obejmuje w szczególności:

- pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (przygotowanie i dostarczanie posiłków, robienie zakupów, utrzymanie czystości w mieszkaniu),
- pomoc w utrzymaniu higieny osobistej oraz utrzymaniu mieszkania w czystości,

- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i zdrowotnych,
- zapewnienie kontaktów z otoczeniem i wsparcia emocjonalnego,
- monitorowanie sytuacji życiowej podopiecznych.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, termin i miejsce świadczenia. Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób świadczących usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi określa w drodze rozporządzenia Minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia. Na terenie gminy Malbork w 2024 r. nie były realizowane usługi opiekuńcze.

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla gminy wskaźniki te czyli liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie, liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w poprzednich latach, liczba osób umieszczanych w domach pomocy społecznej w poprzednich latach itp., pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytchnieniowej. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

Osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie bezdomnej, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013

r. o cudzoziemcach, może być przyznane wsparcie w mieszkaniu treningowym lub wspomagany.

W gminie Malbork nie zostały zidentyfikowane dedykowane mieszkania treningowe i mieszkania wspomagane w postaci wyodrębnionej oferty mieszkaniowej. Choć gmina nie posiada jeszcze dedykowanych mieszkań treningowych i wspomaganych, oferuje alternatywne formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych jak chociażby Program Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej. Program zapewnia usługę asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym, dedykowaną osobom niepełnosprawnym. Program jest w 100% finansowany jest ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.

Adresatami Programu są:

- dzieci od ukończenia 2 r.ż. do ukończenia 16 r.ż. posiadające orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem w pkt 7 i 8 w orzeczeniu o niepełnosprawności i wymagające konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie:
 - o znacznym stopniu niepełnosprawności albo,
 - o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo,
 - traktowane na równi z orzeczeniami wymienionymi w lit. a i b, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Usługi asystencji osobistej polegają na wspieraniu przez asystenta osoby z niepełnosprawnością w różnych sferach życia, w tym:

- wsparcia uczestnika w czynnościach samoobsługowych, w tym utrzymaniu higieny osobistej,
- wsparcia uczestnika w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu ról w rodzinie,
- wsparcia uczestnika w przemieszczaniu się poza miejscem zamieszkania,
- wsparcia uczestnika w podejmowaniu aktywności życiowej i komunikowaniu się z otoczeniem.

Opierając się na założeniach ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697) która zaleca zaangażowanie asystenta rodziny,

o którym stanowi art. 11 ust. 3 i art. 12 ustawy. Istotne jest, iż rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem. Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej. Praca asystenta rodziny koncentruje się przede wszystkim na poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej rodzin, w których są dzieci oraz rodzin, których dzieci przebywają poza rodziną macierzystą. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego czy radzenia sobie z problemami dnia codziennego.

W 2024 r. w gminie Malbork od stycznia do grudnia pracował 1 asystent rodzinny, zatrudniony na umowę o pracę. Wydatki na wynagrodzenia (z pochodnymi) dla asystenta rodziny wyniosły: 91 183, 02 zł, w tym: finansowane z budżetu gminy: 66 513,94 zł oraz finansowane z budżetu państwa: 24 669,08 zł. Wsparciem asystentów rodziny objęto 9 rodzin, natomiast 28 dzieci w rodzinach objętą opieką asystenta.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a którym nie można zapewnić odpowiedniego wsparcia w formie usług opiekuńczych, mają prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej (DPS). Decyzja o skierowaniu do DPS-u podejmowana jest na podstawie indywidualnej oceny sytuacji życiowej i zdrowotnej danej osoby, zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. 2024 nr 64 poz. 1283 z późn. zm.), w szczególności art. 54 i 55. Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej ustalana jest zgodnie z art. 61 wspomnianej ustawy. W pierwszej kolejności koszt pobytu ponosi mieszkaniec DPS-u, który zobowiązany jest do pokrycia opłaty w wysokości do 70% swojego dochodu. Jeżeli kwota ta nie pokrywa pełnego kosztu utrzymania, pozostałą część mogą uzupełnić osoby zobowiązane do alimentacji, takie jak małżonek, zstępni (dzieci, wnuki) oraz wstępni (rodzice, dziadkowie), zgodnie z art. 64 ustawy. Mieszkańcy wymagający całodobowej opieki są kierowani do domów pomocy społecznej czyli DPS.

Na terenie Miasta Malbork funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej, który jest publiczną placówką opieki całodobowej dla osób dorosłych, przewlekle somatycznie chorych, która funkcjonuje od 1945 r. DPS dysponuje w pełni wyposażonymi pokojami 1 i 2 – osobowymi, ze swobodnym dostępem do łazienek, wyposażonymi w instalację przywoławczą. Budynek przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych i posiada windę osobową, podjazd, łazienki bez barier oraz podnośnik. Placówka posiada na wyposażeniu szeroką gamę sprzętu ortopedycznego, w tym wózki inwalidzkie zwykłe, chodziki i kule. Poza pokojami mieszkalnymi dom dysponuje: pokojami dziennego pobytu, własną kuchnią główną, salą wielofunkcyjną z jadalnią, gabinetami rehabilitacji i fizykoterapii, salą terapii zajęciowej, biblioteką podręczną, świetlicą TV, kapliczką do pielęgnowania potrzeb religijnych, tarasem i ogrodem oraz samochodem do przewożenia osób niepełnosprawnych.

DPS w Malborku, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej, świadczy usługi w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczych oraz wspomagających. Placówka zapewnia:

- opiekę lekarza rodzinnego w ramach NFZ,
- całodobową opiekę pielęgniarek i opiekunów,
- wykonywanie zabiegów zleconych przez lekarza prowadzącego,
- dowóz do lekarzy specjalistów,
- opiekę higieniczną i pielęgnacyjną,
- karmienie osób wymagających pomocy,
- pomoc pracowników socjalnych i psychologa,
- opiekę kapelana.

Kluczową rolę w działalności placówki pełni terapia zajęciowa. W strukturze DPS-u działa Warsztat Terapii Zajęciowej funkcjonujący jako placówka dziennego pobytu, gdzie zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku przez 7 godzin dziennie. Program terapii zajęciowej obejmuje: prace stolarskie i krawieckie, muzykoterapię i arteterapię, spacer w ogrodzie, wycieczki, wyjazdy do kina i teatru, wyjścia do restauracji, wspólne grillowanie, spotkania okolicznościowe oraz organizację uroczystości i zabaw plenerowych.

DPS w Malborku pełni istotną funkcję w systemie pomocy społecznej dla mieszkańców gminy, zapewniając stałą opiekę osobom, które nie mogą samodzielnie funkcjonować. DPS w Malborku łączy profesjonalizm opieki z rodzinną atmosferą. Placówka stanowi dla osób przebywających miejsce, w którym mogą przeżywać jesień życia z godnością i spokojem, czerpiąc wsparcie z bliskości terenów zielonych i odpowiedniego wsparcia przez wyspecjalizowany personel.

Gmina Malbork realizuje również Program „Opieka wytchnieniowa”, program skierowany jest do opiekunów osób z niepełnosprawnościami, umożliwiającą czasowe przejęcie obowiązków opiekuńczych i odciążenie rodzin poprzez pobyt dzienny lub całodobowy w placówkach. Programy wsparcia umożliwiają ponadto korzystanie ze świadczeń zdrowotnych, usług wspomagających czy pomocy psychologicznej w zależności od potrzeb mieszkańców. Świadczenie usług odbywa się na podstawie decyzji administracyjnej, wydawanej po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego oraz oceny indywidualnej sytuacji życiowej i zdrowotnej osoby zainteresowanej. Wysokość odpłatności za usługi uzależniona jest od dochodu osoby lub rodziny, zgodnie z zasadami określonymi w uchwale rady gminy.

Program adresowany jest do:

- do członków rodzin/ opiekunów dzieci do 16 r.ż. posiadających aktualne orzeczenie o niepełnosprawności,
- do członków rodzin/ opiekunów osób niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie równoważne (I grupa z ZUS, KRUS),
- usługi opieki wytchnieniowej przysługują w przypadku zamieszkiwania członka rodziny lub opiekuna we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną, która wymaga stałej opieki w zakresie potrzeb życia codziennego.

Celem programu w odniesieniu do członków rodzin lub opiekunów osób niepełnosprawnych jest ich czasowe odciążenie od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki nad osobą z niepełnosprawnością przez zapewnienie czasowego zastępstwa w tym zakresie.

Działania podejmowane w ramach Programu obejmują:

- odciążenie psychofizyczne opiekunów czyli zapewnienie czasu na odpoczynek i regenerację, umożliwienie załatwienia niezbędnych spraw życiowych,
- wzmocnienie potencjału opiekunów czyli ograniczenie wpływu obciążeń psychofizycznych związanych ze sprawowaniem opieki poprzez wsparcie psychologiczne lub terapeutyczne,
- podniesienie kompetencji czyli edukacja w zakresie technik wspomagania, pielęgnacji, prowadzenia działań rehabilitacyjnych w warunkach domowych oraz specjalistyczne poradnictwo w zakresie psychologicznych i społecznych aspektów wsparcia osób z niepełnosprawnością,
- wsparcie zdrowotne czyli objęcie poradnictwem w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia.

W ostatnich latach w gminie obserwuje się wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, wynikający ze zmian demograficznych i starzenia się społeczeństwa. GOPS w Malborku podejmuje działania mające na celu zwiększenie dostępności usług m.in. poprzez rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej, szkolenia dla opiekunek środowiskowych oraz udział w programach finansowanych ze środków zewnętrznych, takich jak programy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej czy projekty unijne wspierające rozwój usług społecznych. Program „Opieka wytechnieniowa” stanowi istotne wsparcie dla systemu opieki społecznej w Malbork, a jego ogólnym celem jest zwiększenie szans osób z niepełnosprawnościami na prowadzenie bardziej niezależnego i aktywnego życia oraz poprawę funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w jej środowisku, zwiększenie możliwości zaspokajania jej potrzeb oraz włączenie jej w życie społeczne

3.2. Bezrobocie

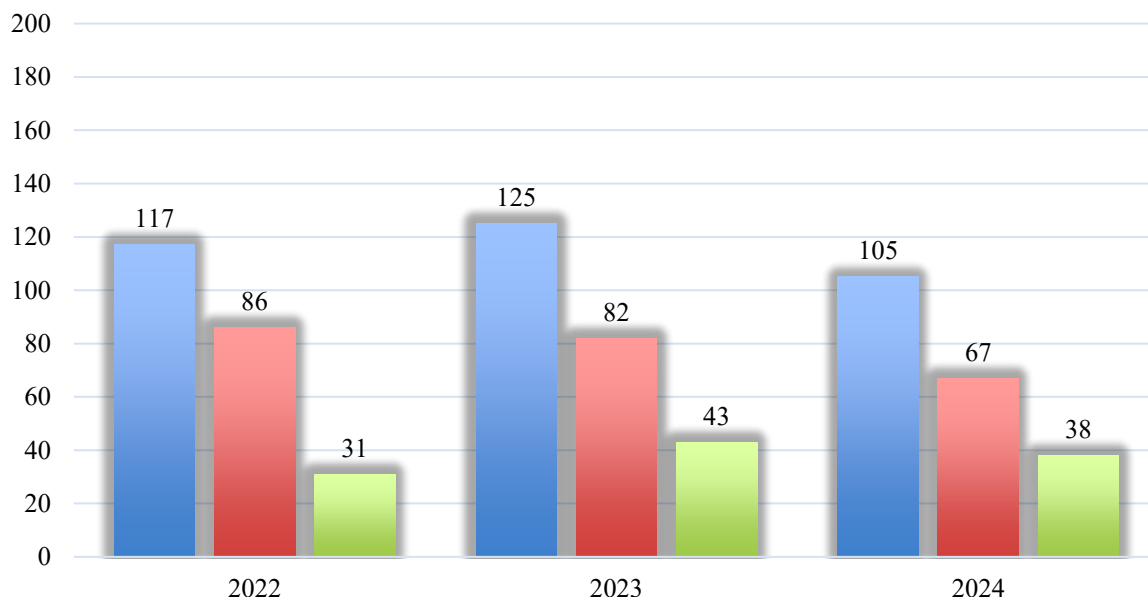
O poziomie rozwoju gospodarczego oraz kondycji sektora przedsiębiorczości w danej jednostce samorządu terytorialnego, wpływ na stan rzeczy ma wiele elementów takich jak m.in. liczba zarejestrowanych i aktywnie funkcjonujących podmiotów gospodarczych, struktura zatrudnienia mieszkańców czy poziom bezrobocia. Lokalna gospodarka w gminie Malbork stanowi nieodłączny filar rozwoju społeczno-ekonomicznego regionu. Jej charakter i potencjał kształtują różnorodne podmioty gospodarcze oraz szeroki zakres działalności w różnych sektorach gospodarki. Położenie gminy Malbork, dostępność infrastruktury oraz aktywność mieszkańców sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości i inwestycji prowadzonych na terenie gminy. Władze lokalne gminy podejmują szereg aktywnych działań ukierunkowanych na wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki, poprawie warunków życia mieszkańców oraz wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej w mieście. Samorząd lokalny stara się aktywnie wspierać lokalne środowisko przedsiębiorców, oferując im zróżnicowane formy wsparcia, obejmujące m.in. doradztwo gospodarcze, pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym funduszy Unii Europejskiej, a także organizację szkoleń i warsztatów z zakresu przedsiębiorczości. Inicjatywy podejmowane przez władze lokalne przyczyniają się w znacznym stopniu do poszerzania wiedzy oraz kompetencji zarówno obecnie funkcjonujących przedsiębiorców jak i potencjalnych nowych przedsiębiorców mieszkających na co dzień na terenie gminy, a chcących w przyszłości rozpocząć działalność gospodarczą.

Znacznym wpływ na rozwój gospodarczy gminy Malbork mają także realizowane inwestycje infrastrukturalne, w tym budowa i modernizacja dróg lokalnych, poprawa dostępności komunikacyjnej, a także modernizacja i budowa nowych systemów

wodociągowych i kanalizacyjnych. Władze lokalne od wielu lat skutecznie podejmują szereg działań na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym środków unijnych na realizację nowych inwestycji. Z powodzeniem w ostatnich latach samorząd lokalny wdraża projekty, które jeszcze mocniej zwiększają konkurencyjność gospodarczą gminy na tle całego regionu oraz podejmują działania wspierające rozwój lokalnych inicjatyw. Analiza struktury i potencjału lokalnej gospodarki pozwala na identyfikację kluczowych wyzwań oraz szans, które będą mieć wpływ na dalszy rozwój całej społeczności gminy Malbork.

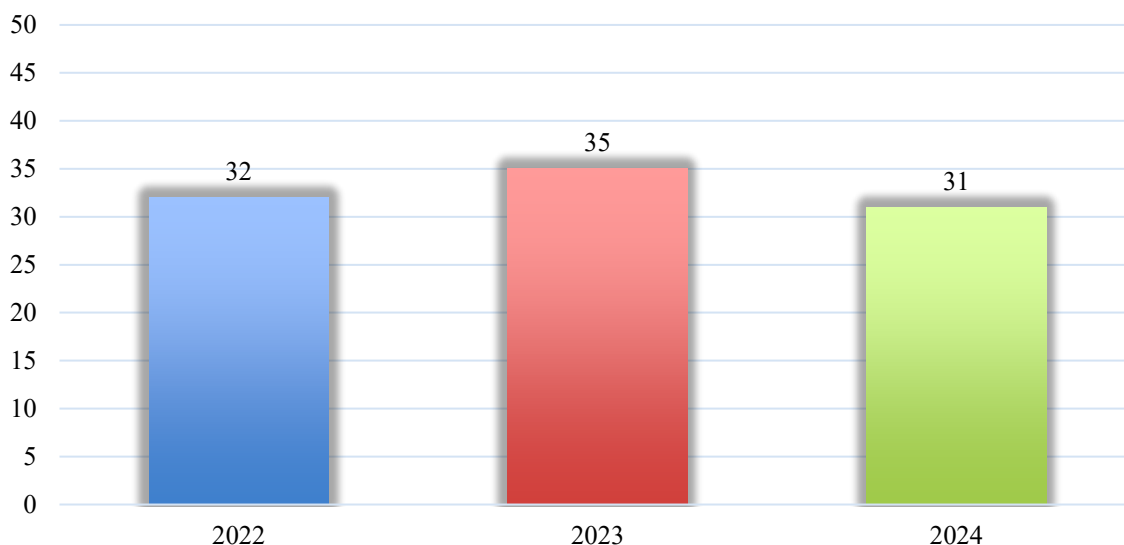
Bezrobociem z kolei określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę, a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

Na poniższym wykresie nr 6 przedstawiono dane zgromadzone przez Powiatowy Urząd Pracy w Malborku dotyczące bezrobocia rejestrowanego w gminie Malbork w latach 2022–2024. Dotyczy to osób bezrobotnych pozostających bez stałego zatrudnienia w wieku produkcyjnym 18–64 lata. W analizowanym okresie czasu liczba osób bezrobotnych ulegała niewielkim wahaniom. W 2022 r. łączna liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Malborku wyniosła 117, w tym 86 kobiet i 31 mężczyzn. W 2024 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych względem dwóch lat wstecz zmniejszyła się i wyniosła 105, w tym 67 kobiet i 38 mężczyzn.

Wykres 6 Bezrobocie rejestrowane - ogółem i w podziale na płeć w gminie Malbork w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Malborku

Dane GOPS w Malbork wskazują, że w latach 2022–2024 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w analizowanym okresie czasu była zróżnicowana. W 2022 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia wyniosła 32. W 2023 r. było to 35, natomiast w 2024 r. liczba wyniosła 31. W analizowanym okresie GOPS udostępniał osobom poszukującym pracy, korzystającym z pomocy społecznej, informacje o aktualnych ofertach pracy, dostępnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Malborku, a zadanie to wykonywane było w ramach prowadzonej pracy socjalnej. Wyniki przedstawia wykres nr 7.

Wykres 7 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w gminie Malbork w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Malborku

W 2024 r. na terenie powiatu malborskiego zgłoszono łącznie 1 232 oferty pracy do realizacji za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy w Malborku. Oferty obejmowały różne formy zatrudnienia, w tym umowy o pracę, umowy cywilnoprawne, staże i praktyki. Nie odnotowano ofert skierowanych wyłącznie do osób do 24 r.ż.

W ramach działań wspierających aktywizację zawodową młodzieży realizowano następujące programy:

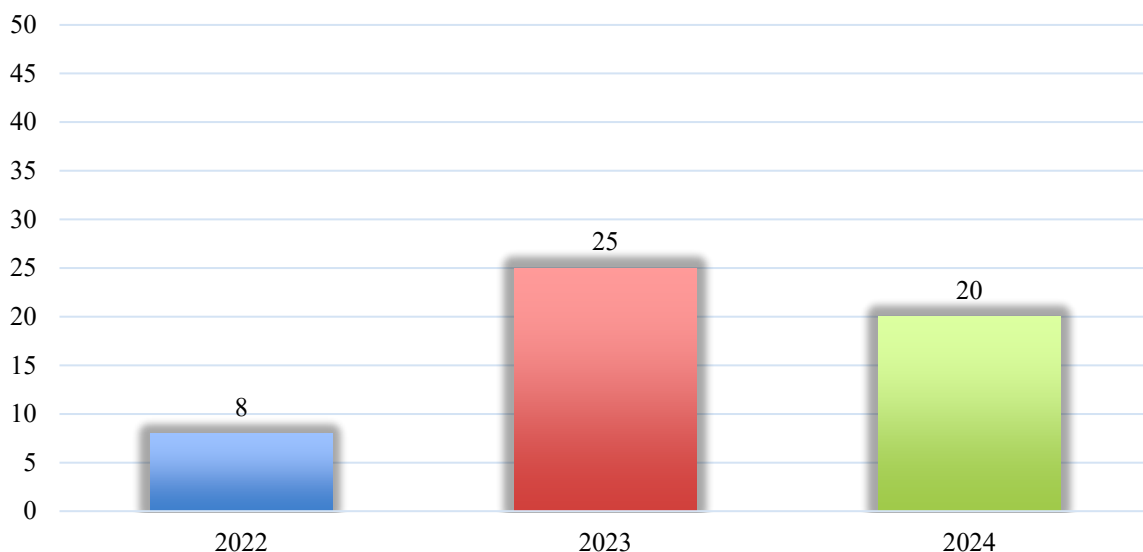
- Malborskie Centrum Wsparcia Młodych, liczba uczestników: 106, realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Malborku we współpracy z: Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Malborku, Wyższą Szkołą Gospodarki w Malborku, Radą Gospodarczą Miasta Malborka, Centrum Profilaktyki i Terapii Uzależnień, Urzędem Miasta Malborka.

3.3. Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osób z niepełnosprawnością, grup mniejszościowych, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starszych.

Zaprezentowane dane GOPS w Malborku wskazują, że w latach 2022–2024 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa była zróżnicowana, jednakże liczby są na zbliżonym poziomie. W 2022 r. liczba osób korzystająca z pomocy społecznej ze wspomnianego powodu wyniosła 8, natomiast w 2024 r. liczba zwiększyła się względem dwóch lat wstecz i wyniosła 20. Dane przedstawiono na wykresie nr 8.

Wykres 8 Liczba korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork z powodu ubóstwa w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Malborku

Zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. W 2024 r. zasiłek stały przez GOPS w Malborku został przyznany 20 osobom, w tym 150 świadczeń, na kwotę 177 385, 64 zł.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego: osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. W 2024 r. zasiłek okresowy przez GOPS w Malborku został przyznany 21 rodzinom, w tym 95 świadczeń, na kwotę 34 546, 80 zł.

Zasiłek celowy to świadczenie dla osób i rodzin przyznawane na zaspokojenie niezbędnych potrzeb, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. W 2024 r. zasiłek celowy oraz pomoc w naturze przez GOPS w Malborku został przyznany 22 rodzinom, na kwotę 21 225, 28 zł, w tym zasiłek celowy specjalny przeznaczony dla 10 osób, w tym 18 świadczeń na kwotę 11 300, 00 zł.

Świadczenia takie jak zasiłek stały, okresowy i celowy stanowią ważny filar wsparcia społecznego w gminie, zwłaszcza dla osób w trudnej sytuacji. Istotna jest rola GOPS w zapewnieniu efektywnego dostępu do tych świadczeń oraz informowania mieszkańców o możliwości ubiegania się o pomoc. Dokładne warunki przyznawania (kryteria dochodowe, limity, procedury) warto zestawić w lokalnych regulacjach prawnych, by zwiększyć przejrzystość i przewidywalność świadczeń dla mieszkańców.

Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Takie rozwiązanie daje bowiem większą kontrolę nad jakością kupowanych produktów, z których przygotowywane są posiłki, oraz nad procesem ich przygotowywania. Celem Programu jest również zapewnienie wsparcia finansowego organom prowadzącym publiczne szkoły podstawowe, w tym szkołom artystycznym realizującym kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, w organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

W 2024 r. w Gminie Malbork dożywianiem objęto 116 osób, w tym 40 uczniów w szkołach. Koszt dożywiania ogółem wyniósł 61 721,00 zł, w tym:

- 12 344,20 zł. ze środków własnych,
- 49 376,80 zł. z dotacji w ramach niniejszego programu.

W 2024 r. dzieciom w wieku szkolnym wydano 3 868 posiłków, w tym:

- dzieciom do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej – 774 posiłki (8 osób),
- uczniom do czasu ukończenia szkoły podstawowej – 2 669 posiłków (27 osób),
- pomoc bezdecyzyjna – 425 posiłków (5 osób)
- pozostałym osobom otrzymującym pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej – 0 posiłków.

Świadczenia pieniężne na zakup posiłku otrzymało 32 rodziny, co stanowi 76 osób w rodzinie, na łączną kwotę 39 900,00 zł.

Uchwałą nr LI/396/2024 Rady Gminy Malbork z dnia 25 stycznia 2024 r. w sprawie ustanowienia Wieloletniego Programu Oślonowego w Zakresie Dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028, przyjęła program, którego celem jest zapewnienie posiłku

dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych.

Program jest elementem polityki społecznej gminy w zakresie:

- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.

Program w ramach modułów 1 i 2 przewiduje udzielanie pomocy w jednej z trzech form tj. posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Koordynatorem programu na szczeblu gminy jest Wójt Gminy Malbork, natomiast program realizuje GOPS w Malborku jako samorządowa jednostka organizacji pomocy społecznej we współpracy z innymi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi gminy oraz podmiotami prowadzącymi szkoły lub przedszkola, do których uczęszczają dzieci i młodzież z gminy Malbork. Program jest finansowany ze środków własnych gminy oraz dotacji z budżetu państwa otrzymanej w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028 ustanowionego uchwałą nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. (M.P. z 2023 poz. 881).

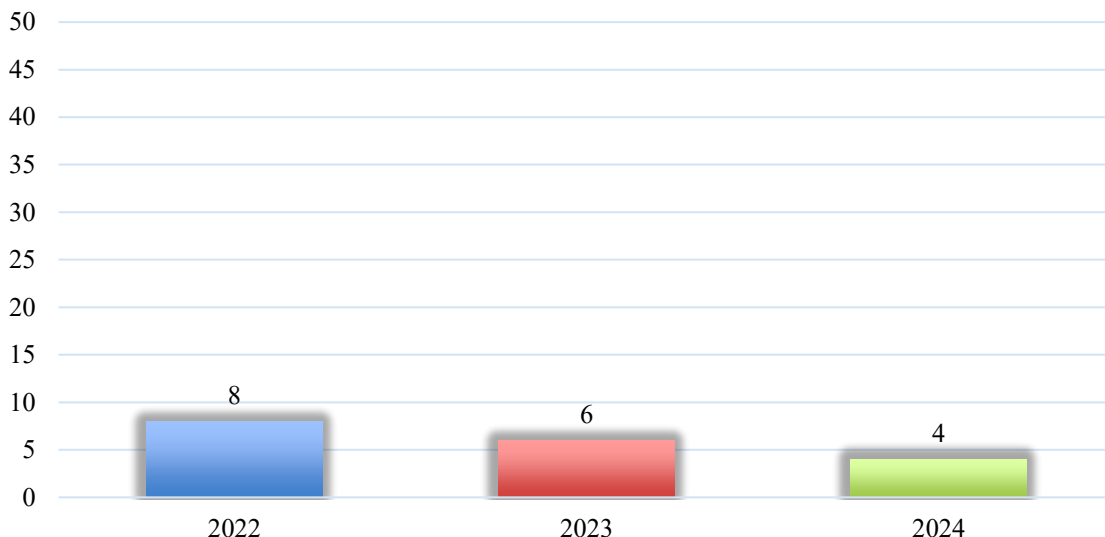
3.4. Bezradność opiekuńczo-wychowawcza

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego w przypadkach jak problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Dane GOPS w Malborku wskazują, że w latach 2022–2024 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej ma tendencję spadkową. W 2022 r. liczba osób korzystających z pomocy ze wspomnianego powodu wyniosła 8, a w 2024 r. liczba beneficjentów wyniosła 4. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 9.

Wykres 9 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Malborku

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie

rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. W 2024 r. w ramach wsparcia rodzinna piecza zastępcza, wsparciem objęto 6 dzieci na kwotę 84 478, 66 zł. Z kolei instytucjonalną pieczę zastępczą objęto 7 dzieci na kwotę 210 468, 44 zł.

Uchwałą nr LII/401/2024 Rady Gminy Malbork z dnia 7 marca 2024 r. przyjęła Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Malbork na lata 2024–2026. Celem głównym Programu jest pomoc dla rodzin zamieszkujących na terenie gminy Malbork w stworzeniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych.

Do celów szczegółowych programu należą:

- zapobieganie powstania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin z dziećmi,
- poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.

Do głównych źródeł finansowania programu należą środki budżetu gminy Malbork oraz środki pozabudżetowe.

Dodatkowym narzędziem pomocy rodzinie przeżywającej trudności są rodziny wspierające. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- opiece i wychowaniu dziecka,
- prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Zgodnie z art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jednakże korzystając z art. 31 ust. 2 upoważnienie do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów otrzymał kierownik ośrodka pomocy społecznej.

Rodziną wspierającą może zostać rodzina lub osoba, która spełnia następujące warunki:

- ma stałe źródło utrzymania,

- ma pełnię władzy rodzicielskiej wobec wszystkich własnych dzieci i prawidłowo realizuje obowiązki opiekuńczo-wychowawcze wobec nich,
- uzyska zaświadczenie od lekarza rodzinnego o dobrym stanie zdrowia,
- przebywa na stałe na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
- członkowie rodziny nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo,
- może pochodzić z bezpośredniego otoczenia dziecka (np. sąsiedzi, dziadkowie, krewni, znajomi).

Do 2017 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowiła podstawowy akt prawny regulujący formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie realizacji kompleksowego programu wsparcia rodzin „Za życiem”, a w ślad za nią uchwalono ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, która weszła w życie w styczniu 2017 r. Program „Za życiem” obejmuje kompleksowe działania na rzecz rodzin wychowujących osoby z niepełnosprawnościami, w szczególności dzieci. Pomoc przewidziana w ustawie dotyczy m.in.

- wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin,
- wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,
- świadczenia usług wspierających i rehabilitacyjnych,
- wsparcia mieszkaniowego.

Zgodnie z przepisami, rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością lub nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, powstałą w okresie prenatalnym lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. Ustawa przewiduje ponadto, że asystent rodziny pełni funkcję przewodnika po systemie wsparcia, koordynując dostępne formy pomocy. Celem ustawy jest również usprawnienie dostępu do świadczeń zdrowotnych oraz zintegrowanie działań różnych instytucji pomocowych. Ponadto, w ramach polityki prorodzinnej funkcjonuje Karta Dużej Rodziny (KDR), wydawana rodzinom posiadającym lub wychowującym co najmniej troje dzieci. Karta uprawnia do korzystania z systemu zniżek i ulg w instytucjach publicznych oraz prywatnych. Rodzice otrzymują kartę na czas nieokreślony, natomiast dzieci do ukończenia 18 r.ż., a w przypadku kontynuowania nauki do ukończenia 25 r.ż. Gmina Malbork w 2024 r. przyjęła 27 wniosków, przyznano łącznie 54 karty tradycyjne i 54 karty elektroniczne.

Rodziny wielodzietne w gminie Malbork stanowią ważną grupę społeczną, która korzysta z szerokiego wachlarza świadczeń i wsparcia, zarówno na poziomie ogólnokrajowym

jak i lokalnym. Rodziny wielodzietne zamieszkałe na terenie gminy mogą liczyć na szereg świadczeń i wsparcia przede wszystkim przez GOPS, ale i inne instytucje takie jak m.in.

- świadczenia pieniężne i rzeczowe w tym zasiłki celowe i okresowe,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- Kartę Dużej Rodziny, która uprawnia do licznych zniżek,
- usługi opiekuńcze i asystenckie dla rodzin z osobami wymagającymi wsparcia,
- dodatki mieszkaniowe i energetyczne,
- dofinansowania z projektów unijnych i krajowych realizowanych przez Urząd Gminy Malbork.

3.5. Uzależnienia

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków, a także wyznaczają konkretne zadania i wskazują środki na ich realizację.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na samorząd gminy na równi z organami administracji rządowej obowiązek kształtowania polityki alkoholowej i przeciwdziałania narkomanii.

Realizacja wyżej wymienionych zadań w 2024 r. w gminie prowadzona była w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Malbork na lata 2024–2025 przyjętego uchwałą nr L/384/2023 Rady Gminy Malbork z dnia 28 grudnia 2023 r.

Program stanowi kontynuację programów realizowanych na terenie gminy Malbork w latach poprzednich i określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu. Zgodnie z zapisami art. 4¹ ust.1 i 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania te obejmują:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz uzależnień behawioralnych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Podstawowymi celami programu są:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymania się od spożywania alkoholu,
- działalność wychowawczą i informacyjną,
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu, zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu oraz ich usuwanie.

Gmina w swoich działaniach będzie dążyć do zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, poprzez:

1. prowadzenie rozmów z osobami uzależnionymi i członkami ich rodzin w celu nakłonienia ich do podjęcia leczenia odwykowego,
2. kierowanie na terapię osób uzależnionych i współuzależnionych,

3. podawanie do publicznej wiadomości wykazu placówek zajmujących się leczeniem i profilaktyką,
4. współpracę z instytucjami wzajemnej pomocy dla osób uzależnionych - poradnią odwykową, szpitalem leczenia odwykowego, policją, służbą zdrowia, ośrodkiem pomocy społecznej,
5. realizację programu profilaktycznego lub terapeutycznego z osobami z terenu gminy Malbork,
6. zapewnienie rodzinom osób uzależnionych od alkoholu pomocy prawnej, psychologicznej i socjalnej,
7. współpracę z Klubem Abstynenta na terenie Malborka jako miejscem trzeźwego i zdrowego stylu życia dla uzależnionego i jego rodziny,
8. kierowanie do sądu wniosków o przymusowe leczenie w stosunku do osób, które odmówiły dobrowolnego leczenia, bądź je przerwały.

Realizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w szczególności:

- zmniejszenie liczby osób uzależnionych i nadużywających alkoholu,
- podniesienie progu inicjacji alkoholowej poprzez: promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- zwiększenie wiedzy młodzieży i dorosłych w zakresie tematyki uzależnień w tym uzależnień behawioralnych,
- zmniejszenie rozmiarów naruszeń prawa na rynku alkoholowym,
- zapobieganie powstawaniu nowych problemów społecznych na terenie gminy oraz zmniejszenie rozmiarów już istniejących,
- zmianę postaw i postępowanie społeczności lokalnej wobec problemów alkoholowych.

W placówkach oświatowych w gminie Malbork odbywają się cykliczne szkolne programy profilaktyczne, których głównym celem jest reagowanie placówek oświatowych na problem używania substancji psychoaktywnych takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, uzależnienia behawioralne, nikotyna i inne używki oraz promowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia. Zajęcia odbywają się w formie warsztatów, pogadanek, dyskusji oraz konkursów planistycznych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 4¹ ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/ burmistrza/ prezydenta miasta, którego

głównym zadaniem jest realizacja zadań samorządu terytorialnego w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 5 ww. ustawy).

Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) - (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy),
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy),
- opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe),
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

W gminie Malbork istnieje oddelegowana do tych zadań jednostka w postaci Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. GKRPA jest organem działającym na terenie każdej gminy, w tym również w Malborku. Komisja została powołana w celu realizacji zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz lokalnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. GKRPA jest organem działającym przy Urzędzie Gminy Malbork, której głównym celem jest przeciwdziałanie problemom alkoholowym oraz wspieranie osób dotkniętych uzależnieniem i ich rodzin.

Do głównych zadań instytucji należy m.in.

- wszczynanie procedury „Niebieskie Karty” w przypadkach podejrzenia przemocy domowej w tym także diagnozowanie sytuacji rodzinnej i inicjowanie działań pomocowych,

- motywowanie i kierowanie osób mających problem z alkoholem do leczenia odwykowego, w tym przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu, prowadzenie rozmów z osobami zgłaszającymi oraz w razie zaistnienia potrzeby, kierowanie na badania przez biegłych sądowych oraz przygotowanie dokumentacji do sądu w sprawach o zobowiązanie do leczenia odwykowego,
- współpraca z lokalnymi instytucjami i organizacjami działającymi na terenie gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, placówkami oświatowymi i służbą zdrowia,
- opiniowanie i monitorowanie realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Procedura zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego. Poddanie się leczeniu odwykowemu jest dobrowolne. Wyjątki od tej zasady określa ustawa. Przesłanki uprawniające do zobowiązania danej osoby do poddania się leczeniu odwykowemu, to zgodnie z art. 24 ustawy:

- rozkład życia rodzinnego,
- demoralizacja małoletnich,
- uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny,
- systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

W poniżej tabeli nr 6 przedstawiono szczegółowo zakres działalności GKRPA w Malborku w latach 2022–2024. W analizowanych latach warto podkreślić, że w każdym kolejnym analizowanym roku liczba ogólnych posiedzeń Komisji utrzymywała się na zbliżonym poziomie co świadczy o dużej regularności, wysokim wkładzie pracowników i zaangażowaniu w sprawy społeczne w gminie. W 2022 r. przeprowadzono łącznie 13 czynności przez GKRPA. W 2024 r. liczba wszystkich działań podjętych przez GKRPA wyniosła 12, w tym 8 ogólnych Komisji, 4 posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej, 12 przeprowadzonych rozmów z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia oraz 1 szkolenie dla pracowników. Pozostałe informacje z poprzednich lat przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 6 Działalność GKRPA w gminie Malbork w latach 2022–2024

Działalność GKRPA			
Zadanie	2022	2023	2024
Ogółem	13	14	12
Ogólne posiedzenia Komisji	5	9	8
Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej	8	5	4
Przeprowadzone rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia	11	9	12
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0
Postanowienia opiniujące lokalizacje punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	2	0
Szkolenia dla pracowników GKRPA	3	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Malborku

W tabeli nr 7 przedstawiono działalność Komisji interwencyjno-motywującej w gminie Malbork w latach 2022–2024. W 2024 r. sporządzono 4 wnioski o leczenie odwykowe, prowadzone 3 sprawy, zlecono przeprowadzenie 4 badań przez biegłych sądowych, sporządzono 2 wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego oraz zakończono 1 postępowanie w sprawie skierowania na leczenie odwykowe przez Sąd.

Tabela 7 Działalność Komisji interwencyjno-motywującej w gminie Malbork w latach 2022–2024

Działalność Komisji interwencyjno-motywującej			
Zadanie	2022	2023	2024
Wniosków o leczenie odwykowe	13	9	4
Obecnie rozpoczętych spraw	13	11	3
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	14	7	4
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	2	3	2
Zakończenie postępowania w sprawie skierowania na leczenie odwykowe przez Sąd	2	3	1
Przeprowadzenie badania przez biegłych sądowych	1	3	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Malborku

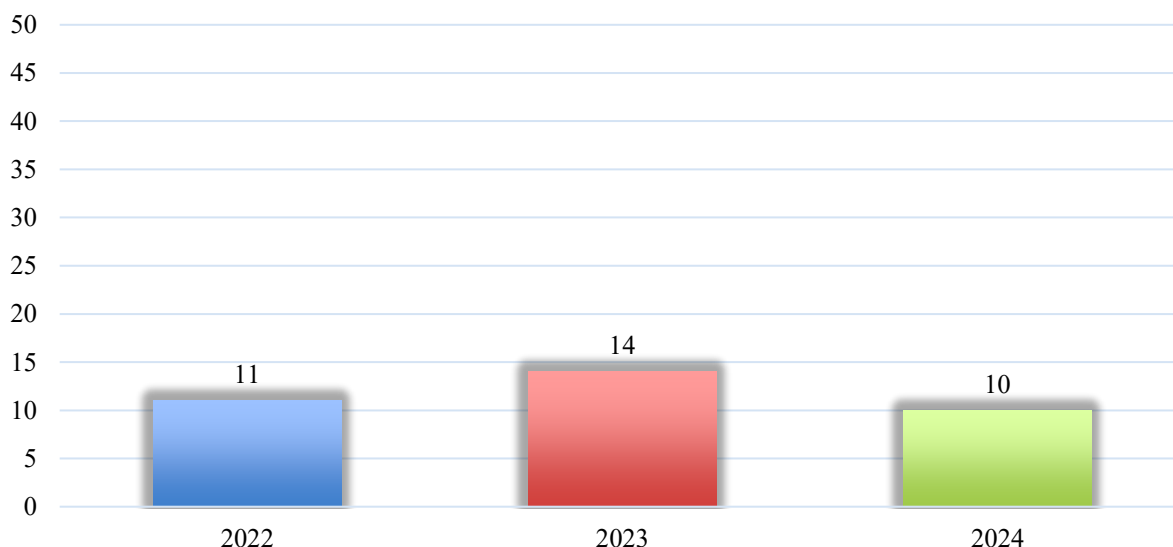
Budżet na działalność GKRPA składa się z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wydanych przedsiębiorcom. W roku 2024 wpływy z tzw. "Korkowego" wyniosły 44.259,20 zł (przy zakładanych 38.000 zł) oraz z lat ubiegłych zostały niewykorzystane środki w kwocie 67.048,40 zł, natomiast wydatki wyniosły 107.544,87 zł. Na koniec 2024 r. na terenie Gminy Malbork funkcjonowało 5 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, które prowadziły sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy), natomiast sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży prowadzona była w 3 lokalach.

GKRPA w 2024 r. wezwała 12 osób na spotkanie celem przeprowadzenia rozmów motywujących do leczenia. Wzywane osoby nadużywają spożywanie alkoholu, niejednokrotnie mają konflikt z prawem. Osoby następnie kierowane były do Centrum Uzależnień w Malborku, gdzie specjaliści diagnozowali zainteresowanych. GKRPA do Sądu Rejonowego w Malborku wystąpiła z wnioskiem w 2 przypadkach, aby sąd zdecydował o sposobie leczenia, jak też uzależnień behawioralnych.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Malbork na lata 2024–2025 podjęto szereg działań ukierunkowanych na ograniczanie zjawisk uzależnień, wzmacnianie postaw prozdrowotnych oraz wspieranie rodzin dotkniętych problemem przemocy.

W latach 2022–2024 liczba osób korzystających ze wsparcia społecznego z powodu uzależnień od alkoholu utrzymywała się na zbliżonym poziomie. W 2022 r. liczba ta wyniosła 11, w 2023 r. było to 14, a w 2024 r. liczba wyniosła 10. Wyniki przedstawia wykres nr 10.

Wykres 10 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork w z powodu uzależnień od alkoholu w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Malborku

Oddziaływania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży to zorganizowane działania mające na celu zapobieganie powstawaniu lub rozwojowi niekorzystnych zjawisk społecznych, zdrowotnych i wychowawczych w tej grupie wiekowej. Istotą działań profilaktycznych w tym wymiarze jest wzmacnianie czynników chroniących oraz ograniczanie czynników ryzyka, które mogą prowadzić lub powodować różnego rodzaju problemy jak np. uzależnienia, przemoc, zaburzenia psychiczne, otyłość oraz inne zagrożenia dla zdrowia i prawidłowego rozwoju człowieka. Działania profilaktyczne obejmują m.in.

- edukację zdrowotną przez promowanie zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej czy prawidłowego odżywiania,
- programy przeciwdziałania uzależnieniom takich substancji i środków jak np. alkohol, narkotyki czy dopalacze,
- profilaktykę zdrowia psychicznego, skupiającą się wokół rozwoju umiejętności radzenia sobie ze stresem, wsparciem emocjonalnym oraz zapobieganiu depresji,
- działania na rzecz bezpieczeństwa poprzez profilaktykę przemocy, przekazywanie wiedzy o cyberprzemocy, edukację dotyczącą zagrożeń XXI wieku.

Celem oddziaływań profilaktycznych jest nie tylko zapobieganie problemom, ale również wspieranie prawidłowego rozwoju, kształtowanie pozytywnych postaw i kompetencji, budowanie odporności psychicznej oraz zapewnienie odpowiednich warunków do nauki i życia dzieciom oraz młodzieży.

Instytucjami w gminie Malbork odpowiedzialnymi za organizację działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców i dzieci oraz młodzieży są realizowane przez GKRPA i GOPS, w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin dotkniętym problemem alkoholowym oraz przemocą domową. Gmina współpracuje z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz skutecznego adresowania potrzeb dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki. Celem podejmowanych działań jest ograniczenie ryzykownych zachowań wśród dzieci i młodzieży, takich jak uzależnienia, przemoc, czy zachowania agresywne, a także wsparcie ich rozwoju poprzez promowanie zdrowych nawyków i bezpiecznych form spędzania czasu wolnego. Oddziaływania profilaktyczne zmierzają do zmniejszenia ryzyka sięgania przez dzieci i młodzież po środki psychoaktywne, a także do budowania kompetencji społecznych i emocjonalnych, które pomagają podejmować świadome i zdrowe decyzje życiowe. Realizacja tych działań przyczynia się w znacznej mierze do poprawy bezpieczeństwa społecznego oraz jakości życia w środowisku lokalnym. Wszystkie te elementy składają się na kompleksową, wielowymiarową strategię profilaktyczną realizowaną

przez gminę Malbork, która aktywnie wspiera najmłodsze pokolenie w zdrowym rozwoju i przeciwdziałaniu problemom uzależnień.

W placówkach oświatowych na terenie gminy Malbork prowadzone są szkolne programy profilaktyczne, których celem jest reagowanie na problem używania substancji psychoaktywnych takich jak alkoholu, narkotyków, dopalaczy, uzależnień behawioralnych, nikotyny i innych używek oraz promowanie stylu życia wolnego od różnych nałogów. Zajęcia organizowane w gminie odbywają się w formie warsztatów, pogadanek, dyskusji oraz konkursów plastycznych. Ponadto w gminie organizowane są zajęcia pozalekcyjne o charakterze sportowym, w których udział biorą dzieci wraz z rodzicami. Ponadto w ramach działalności profilaktycznej rozprowadzano broszury informacyjne, ulotki i plakaty o tematyce związanej z przeciwdziałaniem uzależnieniom.

Do istotnych oddziaływań profilaktycznych skierowanych dla dzieci i młodzieży w latach 2022–2024 zrealizowanych w gminie Malbork należą:

- 2022 r. (nazwy: konkursy plastyczne, wycieczki, warsztaty profilaktyczne, turnieje sportowe):
 - liczba osób uczestniczących:
 - uczniów 513,
 - nauczycieli 82,
 - rodziców 110,
- 2023 r. (nazwy: konkursy plastyczne, wycieczki, warsztaty profilaktyczne, turnieje sportowe)
 - liczba osób uczestniczących:
 - uczniów 278,
 - nauczycieli 15,
 - rodziców 10,
- 2024 r. (nazwy: konkursy plastyczne, wycieczki, turnieje sportowe)
 - liczba osób uczestniczących:
 - uczniów 424,
 - nauczycieli 10,
 - rodziców 50.

Wszystkie programy prowadzone są w oparciu o współpracę z lokalnymi placówkami oświatowymi, służby zdrowia, policją i organizacjami pozarządowymi z uwzględnieniem realiów i potrzeb społeczności lokalnej. Gmina Malbork posiada dobrze uregulowane oraz

cyklicznie aktualizowane dokumenty prawne i programowe, które władze gminne systematycznie wdrażają w życie, przeciwdziałając tym samym negatywnym zjawiskom społecznym oraz wspierając zdrowy rozwój młodego pokolenia gminy.

W gminie Malbork nie są zlokalizowane grupy Anonimowych Alkoholików, natomiast funkcjonują one i są dostępne dla mieszkańców gminy w mieście Malbork. W Malborku odbywają się mitingu AA m.in. przy ul. Stare Miasto 22 oraz przy ul. Feliksa Nowowiejskiego 48 w Centrum Profilaktyki i Terapii Uzależnień.

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych to miejsca, w których prowadzona jest detaliczna sprzedaż napojów alkoholowych na podstawie stosownego zezwolenia wydanego przez właściwy organ gminy. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, punkty sprzedaży napojów alkoholowych obejmują:

- sklepy branżowe ze sprzedażą napojów alkoholowych,
- wydzielone stoiska w samoobsługowych placówkach handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 200 m²,
- pozostałe placówki samoobsługowe oraz inne placówki handlowe, w których sprzedawca prowadzi bezpośrednią sprzedaż napojów alkoholowych.

Punkty sprzedaży mogą służyć zarówno do sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia na miejscu np. restauracja, bar oraz poza miejscem sprzedaży np. sklepy spożywcze. Sprzedaż alkoholu w tego typu punktach jest możliwa po uprzednim uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia oraz wyłącznie w miejscu określonym w tym zezwoleniu. Kwestie dotyczące lokalizacji oraz liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie danej gminy ustalana jest poprzez podjęcie odpowiedniej uchwały przez radę gminy, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Malbork według miejsca spożycia i według zawartości alkoholu w latach 2022–2024 była zróżnicowana. W 2022 r. łączna liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych wyniosła 11, w 2023 r. było to 14, natomiast w 2024 r. liczba ta wyniosła 8. W 2024 r. liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży: do 4,5% wyniosła 5, od 4,5% do 18% wyniosła 5, a powyżej 18% wyniosła 4. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w miejscu sprzedaży do 4,5% wyniosła 3, od 4,5% do 18% wyniosła również 3, a powyżej 18% wyniosła 1. Dane przedstawiono w poniższej tabeli nr 8.

Tabela 8 Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Malbork w latach 2022–2024

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych			
	2022	2023	2024
Ogółem	11	14	8
Do spożycia poza miejscem sprzedaży do 4,5%	6	8	5
Do spożycia poza miejscem sprzedaży od 4,5% do 18%	6	8	5
Do spożycia poza miejscem sprzedaży powyżej 18%	5	7	4
Do spożycia w miejscu sprzedaży do 4,5%	5	6	3
Do spożycia w miejscu sprzedaży od 4,5% do 18%	5	6	3
Do spożycia w miejscu sprzedaży powyżej 18%	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i GKRPA w Malborku

3.6. Przemoc domowa

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez pojęcie przemocy domowej rozumie się, jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

W myśl art. 6. ust. 2 pkt 1–4 w/w ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- ✓ zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zgodnie z art. 9b. ust. 1. w/w ustawy Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3–5 w/w ustawy, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym,
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom,
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań,
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”,
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 w/w ustawy oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a w/w ustawy,
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,

- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń.

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe, które zapewniają interdyscyplinarny, kompleksowy, uwzględniający potrzeby wszystkich członków rodziny, charakter pracy. Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- 2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia,
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność,
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń,
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”,
- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”,
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
 - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
 - b) wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Zespół Interdyscyplinarny w gminie Malbork działa przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Malborku i zajmuje się koordynacją działań wobec osób i rodzin

doświadczających przemocy domowej oraz zagrożonych przemocą, zgodnie z ustawą i lokalnymi procedurami Niebieskie Karty. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, placówek oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, Sądu.

W tabeli nr 9 przedstawiono funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Malbork w latach 2022–2024. W 2024 r. przeprowadzono 6 spotkań zespołu, objęto wsparciem Zespołu z powodu przemocy domowej 19 rodzin. Brak odnotowanych interwencji Zespołu w związku z przemocą domową i brak osób stosujących przemoc domową skierowanych na programy korekcyjno-edukacyjne.

Tabela 9 Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w gminie Malbork w latach 2022–2024

Funkcjonowanie Zespołu			
	2022	2023	2024
Liczba spotkań Zespołu	4	4	6
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu z powodu przemocy domowej	15	12	19
Liczba interwencji Zespołu w związku z przemocą domową	0	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych na programy korekcyjno-edukacyjne	0	0	0

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w gminie Malbork

Procedura Niebieskie Karty jest jednym z narzędzi służących przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz zapewnieniu bezpieczeństwa osobom jej doświadczającym. Procedura obejmuje szereg działań podejmowanych przez przedstawicieli różnych instytucji w tym m.in. Policję, Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe czy służbę zdrowia, których jednym z zadań i obowiązków jest reagowanie na podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Procedura została wprowadzona na podstawie współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 1998 r. Procedura rozpoczyna się w chwili złożenia wniosku. Kolejnym krokiem jest uzupełnienie specjalnego formularza „Niebieska Karta – A”, który jednocześnie jest formalnym początkiem wszczęcia procedury. Następnie powoływana jest grupa diagnostyczno-pomocowa, składająca się ze specjalistów z różnych dziedzin, która

opracowuje indywidualny plan pomocy dla osoby dotkniętej przemocą oraz podejmuje działania wobec osoby stosującej przemoc. Podejmowane działania mają na celu także monitorowanie sytuacji przez okres 9 miesięcy po zakończeniu działań interwencyjnych. W ramach prowadzonej procedury możliwe jest zastosowanie specjalnych środków prawnych takich jak np. zakaz zbliżania się do ofiary czy nakaz opuszczenia wspólnego mieszkania. Procedura oparta jest na przepisach ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Podsumowując, generalnym celem procedury jest kompleksowa i skoordynowana pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej, zapewnienie im bezpieczeństwa a także wsparcie w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej.

Procedura „Niebieskie Karty” w gminie Malbork realizowana jest w sposób ciągły i skoordynowany, z zachowaniem zasad poufności oraz poszanowania godności osób, których dotyczy.

Zadaniem zespołu oraz powołanych grup roboczych jest diagnozowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą, opracowywanie indywidualnych planów pomocy, monitorowanie sytuacji osób zagrożonych oraz podejmowanie działań mających na celu zapewnienie im bezpieczeństwa.

Działania prowadzone w ramach procedury „Niebieskie Karty” obejmują m.in.

- udzielanie wsparcia i informacji osobom doświadczającym przemocy,
- podejmowanie interwencji i współpracę międzyinstytucjonalną,
- kierowanie osób dotkniętych przemocą do specjalistycznych placówek wsparcia,
- prowadzenie działań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc,
- dokumentowanie podejmowanych działań i monitorowanie ich efektów.

W poniższej tabeli nr 10 przedstawiono liczbę założonych „Niebieskich Kart” w gminie Malbork w latach 2022–2024 według poszczególnych instytucji, oznaczenie b.d. – określono brak danych uzyskanych od instytucji w tym zakresie. Instytucje wymienione poniżej mają obowiązek uruchomienia procedury „Niebieskie Karty” w przypadku uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie. W analizowanym okresie czasu liczba zakładanych „Niebieskich Kart” w każdym kolejnym roku była zmienna. W 2022 r. liczba założonych „Niebieskich Kart” wyniosła 9, rok później było to 12, a w 2024 r. liczba wyniosła 17. Policja jako organ wszczynający procedurę określono na 15 razy, z kolei placówki edukacyjne 2.

Tabela 10 Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskich Kart” w gminie Malbork w latach 2022–2024

Podmioty wszczynające procedurę			
Instytucje/ całkowita ilość	2022	2023	2024
Liczba założonych „Niebieskich Kart” - Ogółem	9	12	17
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	b.d.	b.d.	0
Policja	b.d.	b.d.	15
Ochrona zdrowia	b.d.	b.d.	0
Placówki edukacyjne	b.d.	b.d.	2
Inne	b.d.	b.d.	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Malborku

W poniższej tabeli nr 11 zestawiono dane przedstawiające liczbę osób doznających i stosujących przemoc domową w gminie Malbork w latach 2022–2024. Liczba osób doznających przemocy domowej w analizowanym okresie lat była zróżnicowana. W 2022 r. liczba wyniosła 11, w tym 9 kobiet i 2 mężczyzn. W 2024 r. liczba zwiększyła się i wyniosła 26, w tym 21 kobiet i 5 mężczyzn. Liczba stosujących przemoc domową w 2022 r. wyniosła 9, w tym 2 kobiety i 7 mężczyzn, natomiast w 2024 r. liczba również zwiększyła się i wyniosła 19, w tym 6 kobiet i 13 mężczyzn.

Tabela 11 Incydynty i osoby doznające przemocy domowej w gminie Malbork w latach 2022–2024

Liczba incydentów i osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy			
	2022	2023	2024
Liczba incydentów związanych z przemocą domową	0	0	0
Liczba osób doznających przemocy – ogółem	11	16	26
Kobiety	9	5	21
Mężczyźni	2	2	5
Małoletni do 18 r.ż.	0	0	11
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania			

Ogółem	9	11	19
Kobiety	2	5	6
Mężczyźni	7	6	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Malborku

W poniższej tabeli nr 12 przedstawiono rodzaje udzielonej pomocy osobom doznającym przemocy domowej w gminie Malbork w 2024 r. Na podstawie danych zawartych w tabeli wynika z nich, że 7 razy udzielono pomocy psychologicznej, 14 razy pomocy materialnej np. w postaci zakwaterowania lub żywności oraz 11 razy w formie poradnictwa rodzinnego.

Tabela 12 Rodzaje pomocy dla osób doznających przemocy domowej w gminie Malbork w 2024 r.

Rodzaje pomocy	
Pomoc psychologiczna	7
Pomoc prawna	0
Pomoc materialna (np. zakwaterowanie, żywność)	14
Inne formy pomocy – poradnictwo rodzinne	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Malborku

3.7. Klęski żywiołowe

Działania gminy w zakresie ochrony ludności, reagowania kryzysowego oraz udzielania pomocy społecznej osobom dotkniętym skutkami klęsk żywiołowych opierają się na przepisach prawa krajowego oraz aktach regulujących funkcjonowanie administracji samorządowej.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, określa, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, porządku oraz ochrony przed skutkami klęsk żywiołowych, należy do zadań własnych gminy. Gmina odpowiada m.in. za organizację działań ratowniczych, tworzenie i utrzymanie odpowiednich służb oraz współpracę z jednostkami PSP, OSP i innymi instytucjami ratowniczymi.

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym reguluje zasady zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przygotowania do ich wystąpienia, reagowania oraz odbudowy. Na jej podstawie gmina:

- opracowuje i aktualizuje gminny plan zarządzania kryzysowego,
- prowadzi monitorowanie zagrożeń,

- organizuje działania ratownicze, ewakuacyjne, informacyjne i pomocowe,
- koordynuje lokalne służby, inspekcje i straże,
- współpracuje z powiatowym i wojewódzkim centrum zarządzania kryzysowego.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej oraz przepisy dotyczące OSP regulują funkcjonowanie jednostek ratowniczych współpracujących z gminą w zakresie likwidacji skutków klęsk, w tym powodzi, wichur, pożarów, katastrof budowlanych czy lokalnych podtopień. Gmina jest zobowiązana do zapewnienia warunków funkcjonowania OSP i ich wykorzystania w systemie reagowania kryzysowego.

W gminie Malbork w latach 2022–2024 nie odnotowano osób korzystających z pomocy społecznej z powodu klęsk żywiołowych.

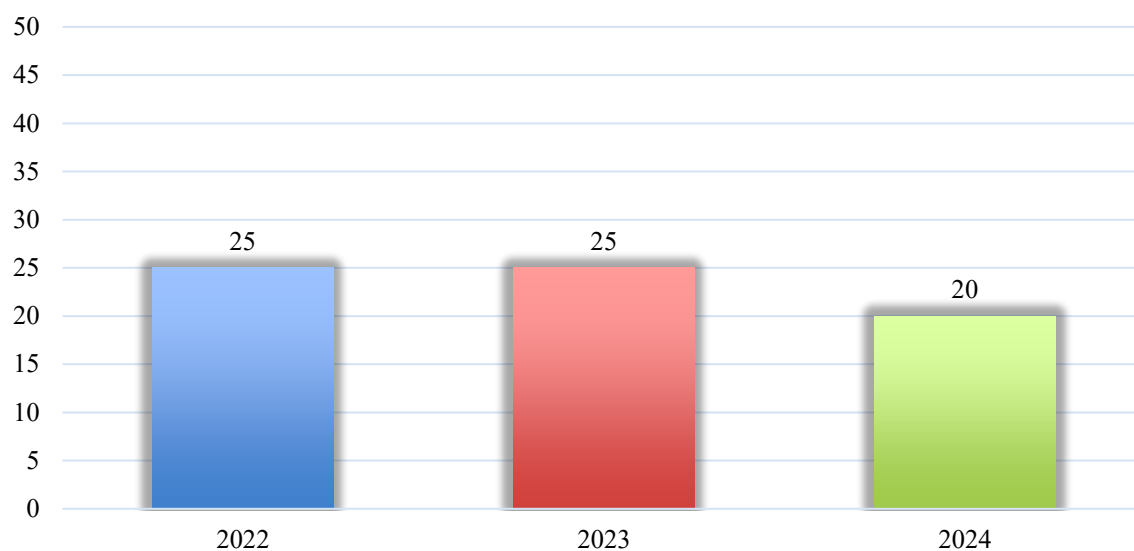
3.8. Inne przyczyny korzystania z pomocy społecznej

W strukturze odbiorów pomocy społecznej w ramach funkcjonowania GOPS w Malborku, występują również grupa osób korzystających ze wsparcia z przyczyn innych, czyli niewskazanych jako dominujące powody udzielania pomocy takie jak ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba czy bezradność opiekuńczo-wychowawcza. Pomimo, że liczebnie grupa beneficjentów nie stanowi największej grupy, jest ona istotnym elementem lokalnego systemu wsparcia, ponieważ bardzo często sytuacja życiowa tych osób wymaga indywidualnego podejścia i specyficznych form pomocy.

Do grupy beneficjentów należeć mogą osoby, u których występują przesłanki takie jak m.in. zdarzenia losowe i kryzysowe, trudności mieszkaniowe niewynikające z bezdomności, przemoc rówieśnicza lub środowiskowa, czasowe trudności finansowe czy problemy rodzinne. Pomoc kierowana do tej grupy odbiorców jak i wcześniejszych pozwala skutecznie zapobiegać narastaniu problemów społecznych, stabilizować sytuacje kryzysowe, chronić mieszkańców przed pogorszeniem warunków bytowych oraz wzmacniać bezpieczeństwo społeczne na poziomie lokalnym.

Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodów innych niż wyszczególnione, stanowi dość dużą grupę beneficjentów pomocy, na którą składają się osoby doświadczające różnorodnych przeszkód, problemów i trudności życiowych, które nie można jednoznacznie zaklasyfikować do jednej z grup. W latach 2022–2024 liczba beneficjentów pomocy społecznej zaliczana do tej grupy ulegała niewielkim wahaniam. W 2022 r. liczba wyniosła 25, a w 2024 r. wyniosła 20. Dane przedstawiono na wykresie nr 11.

Wykres 11 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork z powodów innych niż wyszczególnione w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Malborku

4. Wyniki badania ankietowego dorosłych mieszkańców gminy

4.1. Metodologia i cel badania

Badanie dorosłych mieszkańców gminy Malbork, w tym seniorów. Celem przeprowadzenia badania było uzyskanie kompleksowej informacji na temat opinii, potrzeb oraz oczekiwań lokalnej społeczności w odniesieniu do wybranych zjawisk społecznych. Wyniki badania stanowią podstawę do dalszych działań analitycznych oraz opracowania rekomendacji w zakresie polityki społecznej, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców gminy.

Celem badania było uzyskanie opinii mieszkańców na temat:

- jakości życia w gminie,
- dostępności usług społecznych,
- najważniejszych problemów społecznych,
- postrzegania zjawisk ryzyka (ubóstwo, uzależnienia, przemoc, bezrobocie, izolacja społeczna).

W badaniu ankietowym mieszkańców gminy Malbork wykorzystano metodę CAWI (Computer-Assisted Web Interviewing), która jest metodą prowadzenia badań ankietowych z wykorzystaniem formularzy udostępnianych respondentom w środowisku internetowym. Uczestnik badania samodzielnie wypełnia ankietę online, korzystając z komputera, telefonu lub innego urządzenia z dostępem do sieci.

Metoda charakteryzuje się:

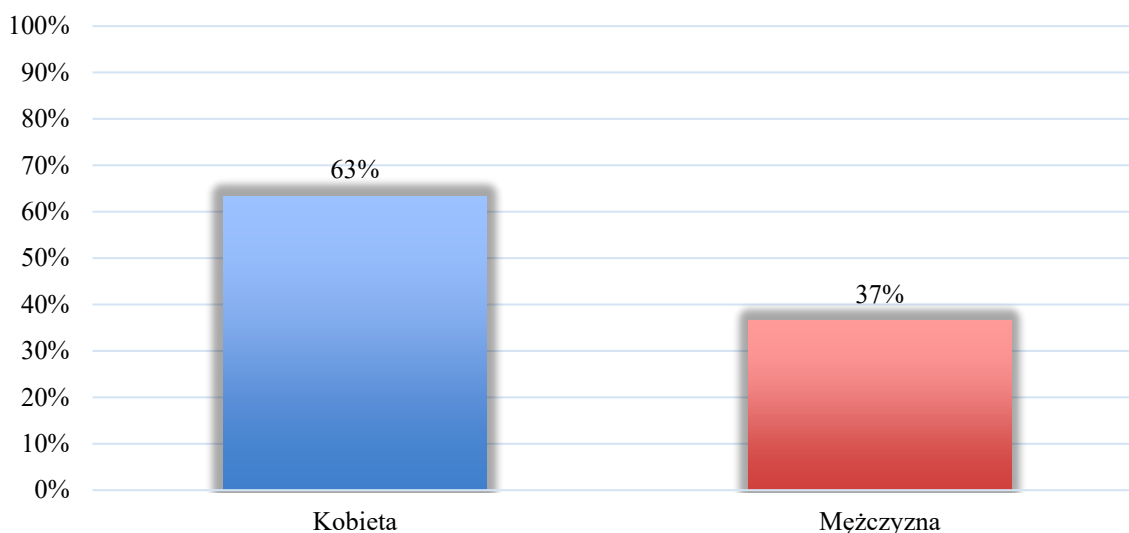
- wysoką dostępnością, umożliwia dotarcie do szerokiej grupy respondentów niezależnie od miejsca zamieszkania,
- niskimi kosztami realizacji w porównaniu do tradycyjnych metod papierowych lub wywiadów bezpośrednich,
- krótkim czasem zbierania danych,
- automatyzacją zbierania i wstępnego porządkowania odpowiedzi,
- anonimowością, która sprzyja udzielaniu szczerych i rzetelnych odpowiedzi.

4.2. Grupa badania

Badania dotyczyły mieszkańców gminy Malbork, którzy w momencie realizacji badania mieli ukończony osiemnasty rok życia oraz wyrazili zgodę na uczestnictwo w ankiecie. Respondenci podczas przeprowadzonej ankiety zostali poinformowani przez zespół badawczy o anonimowym charakterze ankiety oraz o możliwości rezygnacji w badaniu w dowolnym momencie.

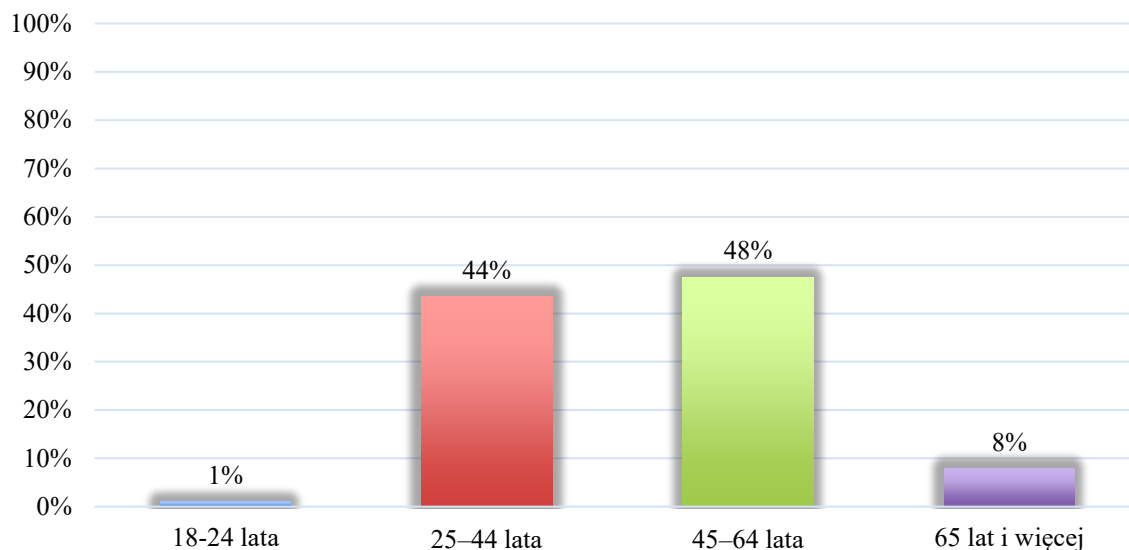
W badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork na rzecz opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 uczestniczyło 64 kobiety, które stanowiły 64% badanych oraz 37 mężczyzn, którzy stanowili 37% badanych. Informacje zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 12.

Wykres 12 Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym

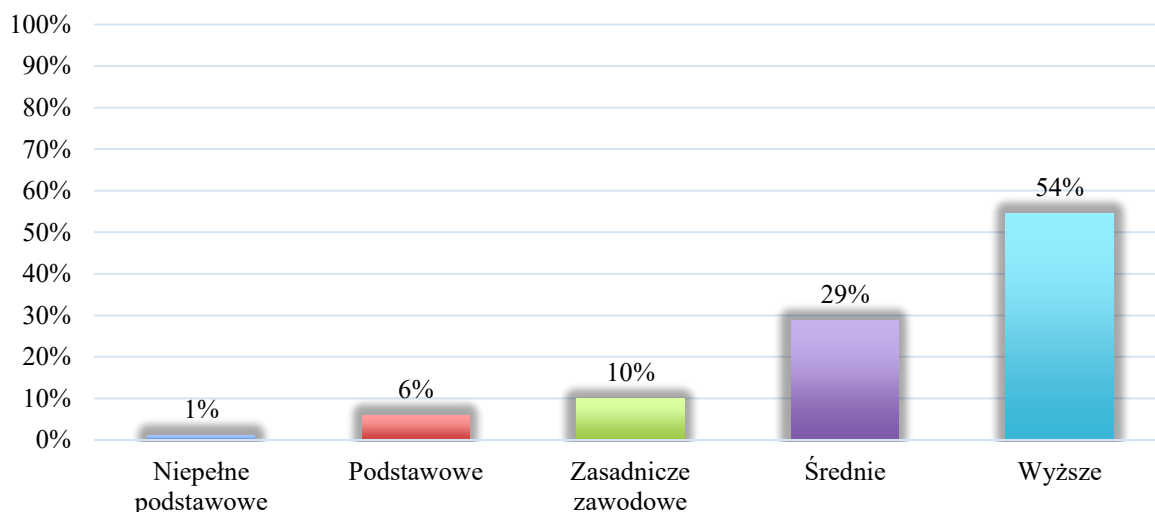
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

W kontekście wieku ankietowanych dorosłych mieszkańców gminy Malbork najliczniejszą grupę stanowiły osoby z przedziału wiekowego 45–64 lata, którzy stanowili 48% badanych. Drugą najliczniejszą grupą pod względem liczebności byli ankietowani w przedziale wiekowym 25–44 lata, którzy stanowili 44% badanych. Następnie byli to ankietowani w przedziale wiekowym 65 lat i więcej, którzy stanowili 8%, a najmniej liczną grupą ankietowanych były osoby w wieku 18–24 lata, którzy stanowili 1% badanych. Wyniki dotyczące zapytania przedstawiono na wykresie nr 13.

Wykres 13 Wiek dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Najwięcej ankietowanych zadeklarowało, że posiada wykształcenie wyższe (54%), następnie byli to ankietowani posiadający wykształcenie średnie (29%), zasadnicze zawodowe (10%), wykształcenie podstawowe (6%) oraz niepełne podstawowe (1%). Wyniki przedstawia wykres nr 14.

Wykres 14 Wykształcenie dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

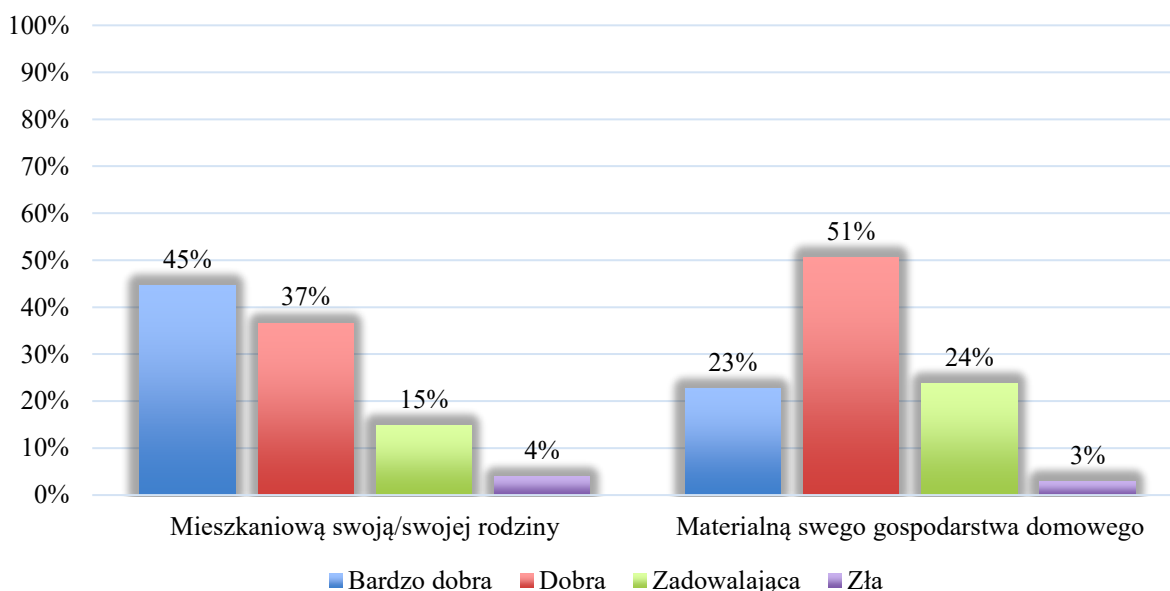
4.3. Sytuacja życiowa mieszkańców

Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego dotyczącego warunków bytowych mieszkańców gminy Malbork. Analiza obejmuje ocenę poziomu zaspokojenia podstawowych potrzeb materialnych, dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych oraz subiektywną ocenę

sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. W pytaniu dotyczącym sytuacji życiowej mieszkańców gminy respondenci mieli możliwość wyrażenia opinii na temat sytuacji materialnej własnego gospodarstwa domowego oraz sytuacji mieszkaniowej własnej oraz swojej najbliższej rodziny. Zgromadzone dane pozwalają na identyfikację najważniejszych wyzwań w zakresie warunków życia oraz określenie obszarów wymagających wsparcia i działań ze strony samorządu.

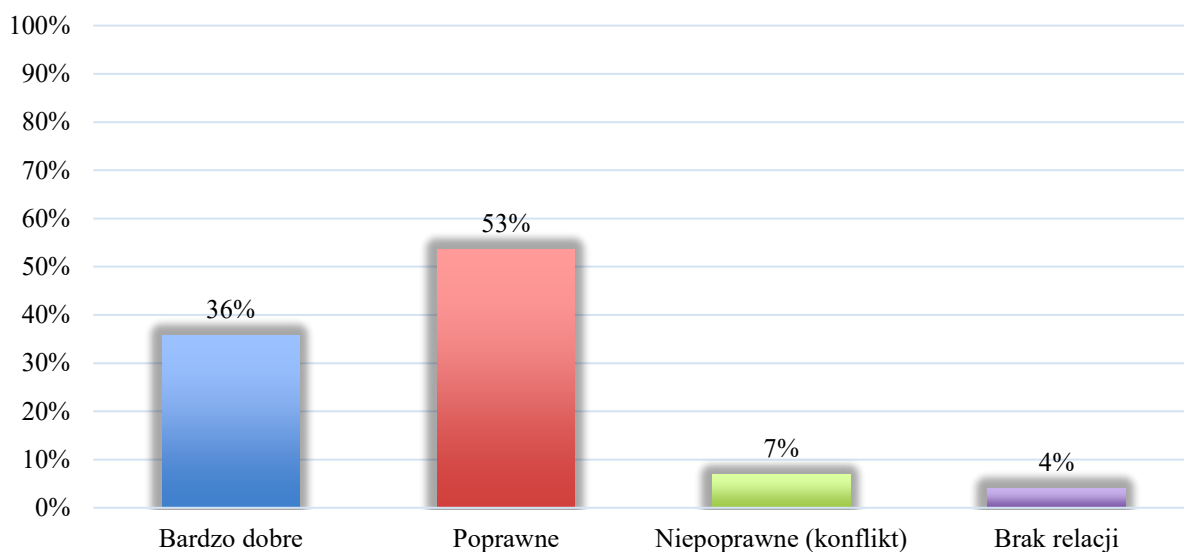
Ankietowani dorośli mieszkańcy gminy Malbork mają w większości dobre zdanie na temat sytuacji mieszkaniowej swojej/ swojej rodziny. Jako bardzo dobrą ocenia ją 45% ankietowanych, a jako dobrą 37%. Nieco gorzej ankietowani ocenili sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego, gdzie 23% ankietowanych uznało ją za bardzo dobrą, a 51% jako dobrą. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres nr 15.

Wykres 15 Sytuacja życiowa mieszkańców. Jak ocenia Pan/ Pani swoją sytuację życiową?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

W kolejnym pytaniu skierowanym do ankietowanych mieszkańców zapytano ich o ocenę relacji z najbliższymi sąsiadami. Najwięcej ankietowanych deklarowało wybór dwóch wariantów odpowiedzi. Bardzo dobrze swoje relacje ocenia 36% ankietowanych, a jako poprawne 53%. Zdaniem 7% ankietowanych stwierdziło, że ich relacje z sąsiadami są niepoprawne, występuje konflikt, z kolei 4% badanych stwierdziła, że nie ma żadnych relacji z sąsiadami. Wyniki dotyczącego tego zapytania przedstawia poniższy wykres nr 16.

Wykres 16 Jak ocenia Pani/ Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?

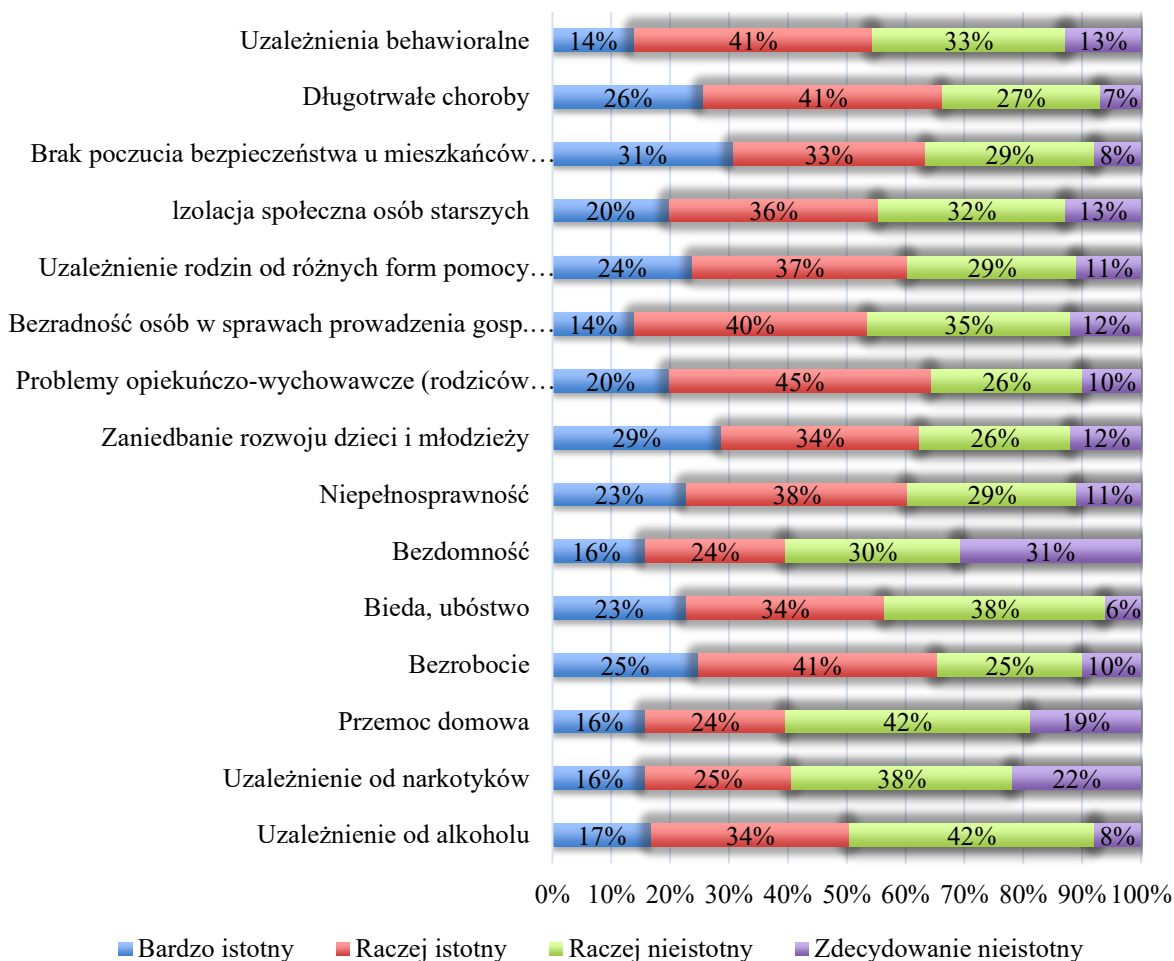
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

4.4. Problemy społeczne w gminie

W kolejnym pytaniu poproszono ankietowanych o ocenę skali istotności poszczególnych problemów społecznych występujących w gminie Malbork. Badanie miało na celu identyfikację najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie gminy oraz ocenę skali powszechności i ich wpływu na życie lokalnej społeczności. Przyjętą w tym pytaniu miarą skali była ważność poszczególnych problemów społecznych w skali od zdecydowanie nieistotny, raczej nieistotny, raczej istotny do bardzo istotny. Analiza uzyskanych odpowiedzi pozwala na wskazanie głównych obszarów wymagających wsparcia oraz określenie potrzeb i oczekiwań mieszkańców w tej kwestii.

Uzyskane odpowiedzi od ankietowanych wskazały, że do najbardziej istotnych problemów występujących w gminie Malbork należą: brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców (31% uważa jako problem bardzo istotny i 33% jako problem raczej istotny), zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży (29% uważa jako problem bardzo istotny i 34% jako problem raczej istotny), długotrwałe choroby (26% uważa jako problem bardzo istotny i 41% jako problem raczej istotny). Do najmniej poważnych problemów zdaniem ankietowanych należą: bezdomność (44% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 34% jako problem raczej nieistotny), brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców (28% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 34% jako raczej nieistotny), uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej (13% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 47% jako raczej nieistotny). Pozostałe informacje przedstawiono na wykresie nr 17.

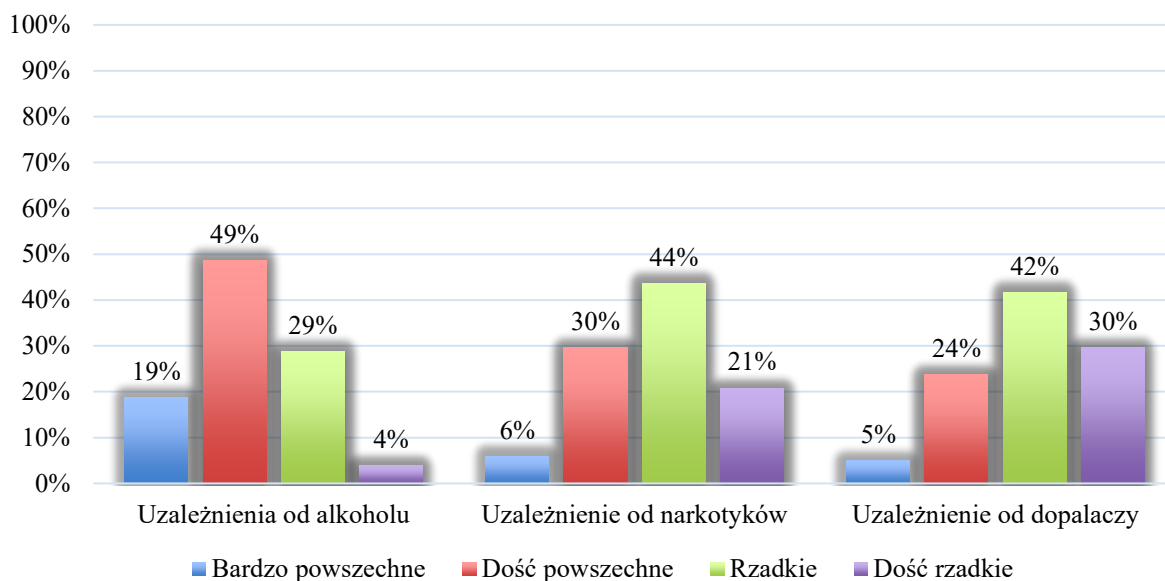
Wykres 17 Istotność problemów w środowisku lokalnym. Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Następnie ankietowani zostali poproszeni o ocenę poszczególnych zjawisk na terenie gminy Malbork w kontekście uzależnień od alkoholu, narkotyków i dopalaczy. Uzależnienie od alkoholu ankietowani jako zjawisko bardzo powszechne wskazało 19% ankietowanych, a 49% uznało je jako problem dość powszechny. Uzależnienie od narkotyków jako zjawisko dość rzadkie uważa 21% badanych, a jako zjawisko rzadkie oceniło je 44% ankietowanych. Uzależnienie od dopalaczy 30% ankietowanych uważa, że jest zjawiskiem w ich środowisku lokalnym dość rzadkim, a 42% stwierdziło, że jest rzadkie. Wyniki dotyczące pytania przedstawia poniższy wykres nr 18.

Wykres 18 Popularne zjawiska. Jak powszechne na terenie gminy w Pani/ Pana ocenie jest zjawisko uzależnienia od następujących substancji?

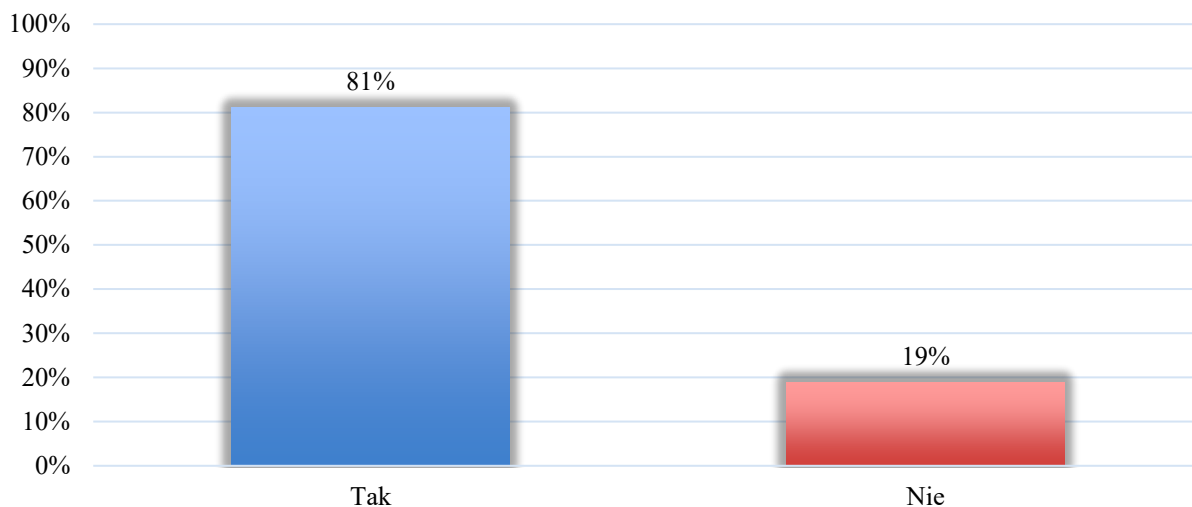
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

4.5. Zdrowie, kondycja psychiczna i uzależnienia

Poniższy podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Malbork na temat zdrowia i uzależnień. Celem badania w tym obszarze było rozpoznanie opinii i postaw społeczności lokalnej wobec wybranych problemów zdrowotnych oraz zjawisk związanych z uzależnieniami. Analiza zgromadzonych danych pozwala na określenie skali występowania problemów, identyfikację głównych zagrożeń oraz ocenę świadomości mieszkańców w zakresie zdrowia publicznego i profilaktyki uzależnień. Celem analizy jest określenie poziomu świadomości społecznej, identyfikacja najczęściej występujących zagrożeń oraz rozpoznanie potrzeb w zakresie profilaktyki, a także leczenie uzależnień. Wyniki badań stanowią podstawę do planowania przyszłych działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz rozwoju lokalnej oferty wsparcia terapeutycznego.

W pierwszym pytaniu dotyczącym omawianej tematyki w podrozdziale zapytano ankietowanych o ocenę potrzeb realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. W ocenie respondentów przeważają głosy świadczące o potrzebie istnienia realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, tak uważa 81% ankietowanych, z kolei 19% było zdania przeciwnego i uważa, że tego typu działania nie są konieczne. Poniższy wykres nr 19 przedstawia wyniki dotyczące pytania.

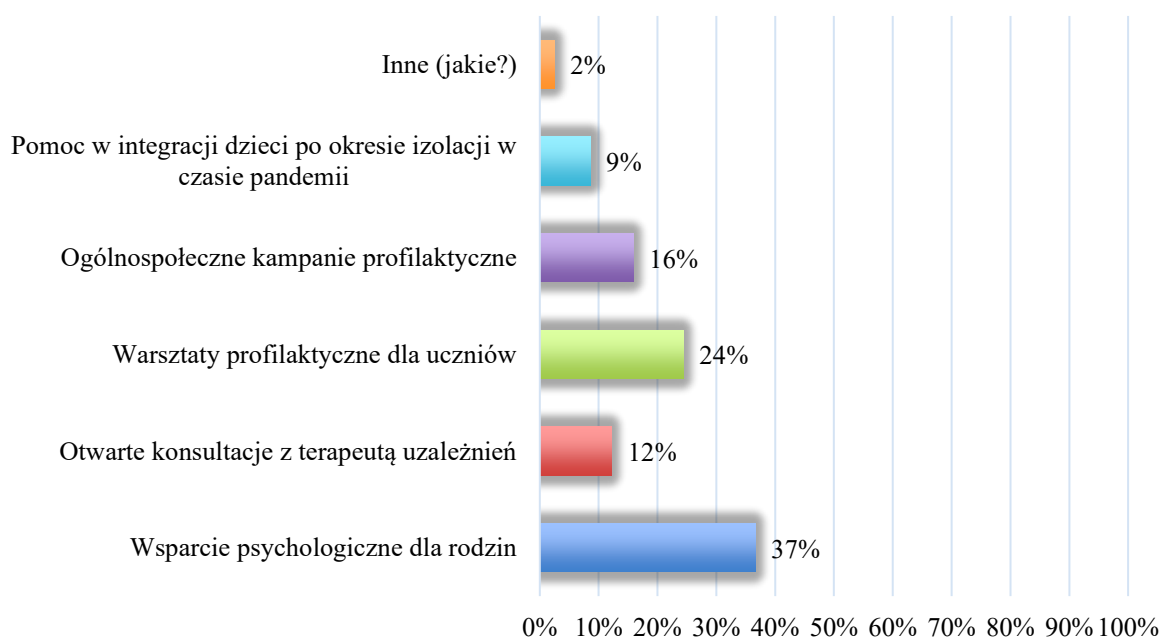
Wykres 19 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Zdaniem 37% ankietowanych najbardziej istotnymi działaniami profilaktycznymi przeciwko uzależnieniom było by wsparcie psychologiczne dla rodzin. Z kolei 24% badanych uważa, że najbardziej potrzebnym działaniem są warsztaty profilaktyczne dla uczniów, a 16% ankietowanych wskazało na ogólnospołeczne kampanie profilaktyczne. Pozostałe informacje przedstawia wykres nr 20.

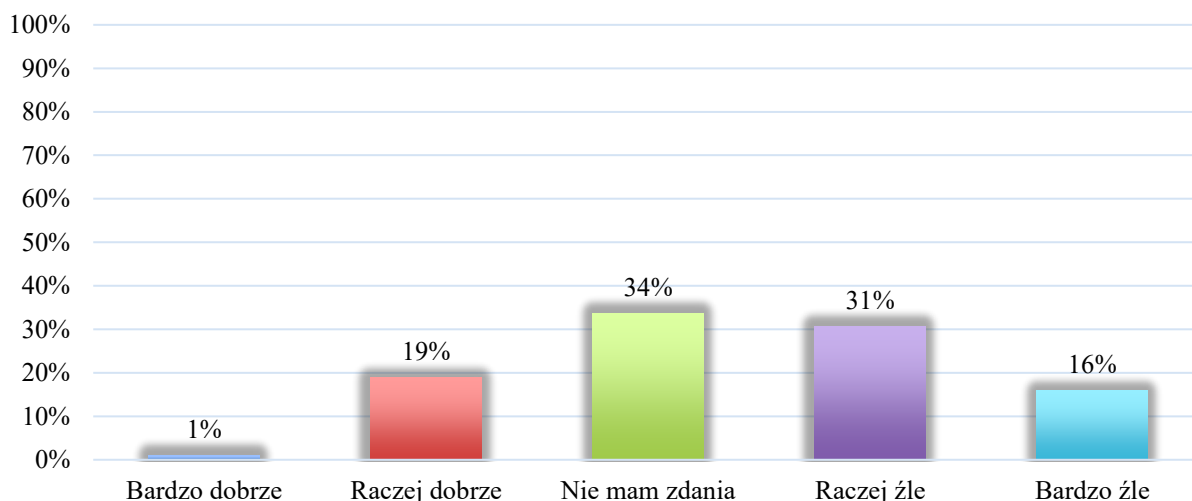
Wykres 20 Najbardziej potrzebne działania profilaktyczne przeciwko uzależnieniom? Jakie działania są najbardziej potrzebne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Najwięcej ankietowanych nie miało zdania na temat stanu opieki zdrowotnej na terenie gminy Malbork, tak stwierdziło 34%. Raczej źle ocenia ją 31% ankietowanych, raczej dobrze oceniło 19% badanych, bardzo źle oceniło 16% badanych, a 1% ankietowanych ocenił ją bardzo dobrze. Pozostałe wyniki przedstawia poniższy wykres nr 21.

Wykres 21 Opieka zdrowotna. Jak ocenia Pan/ Pani stan opieki zdrowotnej na terenie gminy?

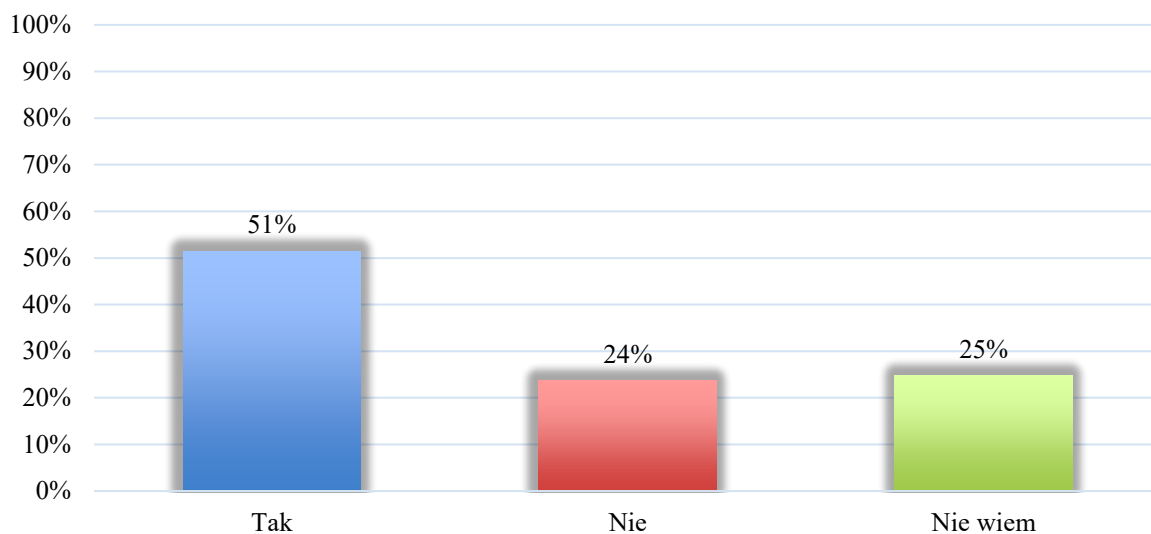

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

4.6. Bezpieczeństwo i przemoc domowa

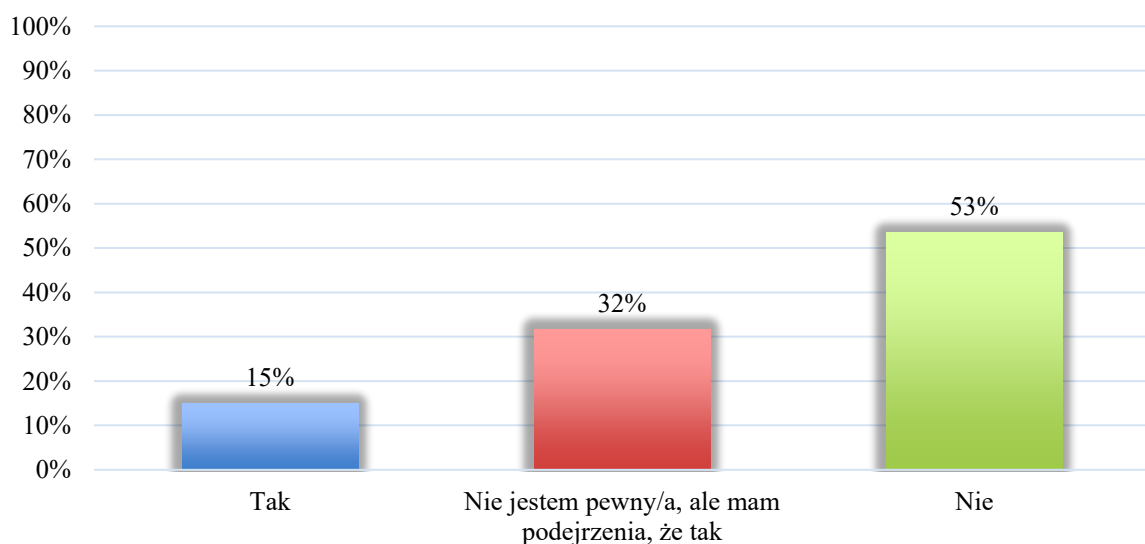
W tym podrozdziale przedstawiono wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Malbork, dotyczącego poczucia bezpieczeństwa oraz skali występowania przemocy domowej na gminy. Analiza obejmuje ocenę poziomu zagrożeń z jakimi spotykają się mieszkańcy, identyfikację najczęściej występujących form przemocy oraz ocenę dostępności wsparcia instytucjonalnego. Zgromadzone dane pozwalają na określenie głównych problemów w zakresie bezpieczeństwa oraz wskazanie obszarów wymagających intensyfikacji działań profilaktycznych i pomocowych. Wyniki badań stanowią jednocześnie podstawę do planowania skutecznych rozwiązań mających na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców i ograniczenie zjawiska przemocy domowej wśród mieszkańców.

Ankietowani mieszkańcy gminy biorący udział w badaniu ankietowym w większości podzielają zdanie, że czują się bezpiecznie we własnym miejscu zamieszkania, tak zadeklarowało 51% badanych. Zdania przeciwnego, nie czując się bezpiecznie w swojej gminie zadeklarowało 24% ankietowanych, a 25% ankietowanych nie miało zadania na ten temat. Wyniki przedstawia wykres nr 22.

Wykres 22 Poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy. Czy czuje się Pani/ Pan bezpiecznie na terenie gminy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

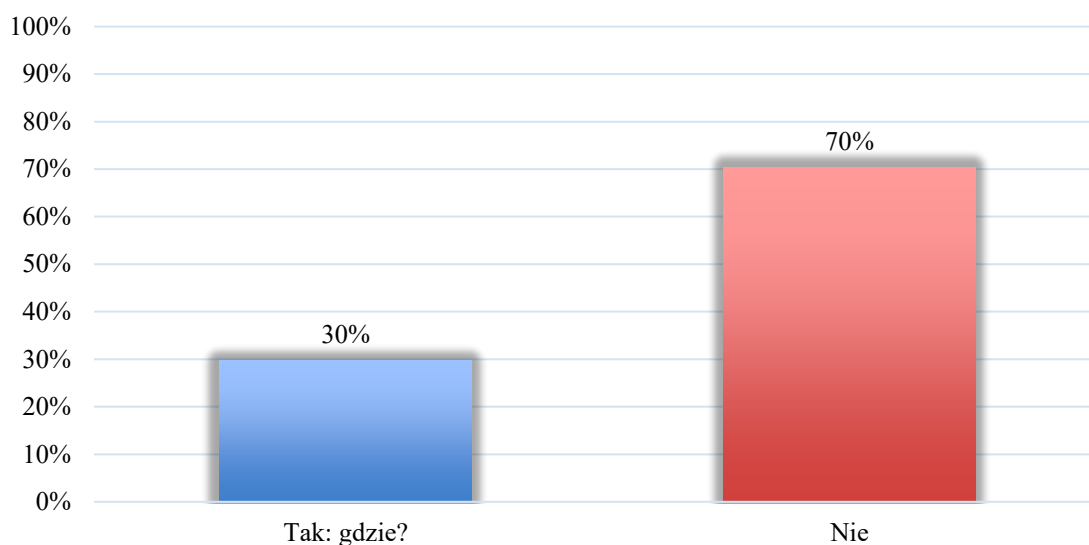
Zdaniem ponad połowy respondentów w ich otoczeniu nie ma osób, które doświadczają przemocy domowej, tak stwierdziło 53% badanych. Z kolei przeciwnego zdania było 15% badanych, którzy zadeklarowali, że znają osoby doświadczające przemocy domowej w ich najbliższym otoczeniu. Zdaniem 32% ankietowanych nie są pewni, ale mają pewne podejrzenia, że znają takie osoby. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 23.

Wykres 23 Znajomość osób doświadczających przemocy domowej. Czy w Pana/ Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) doświadczające przemocy domowej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

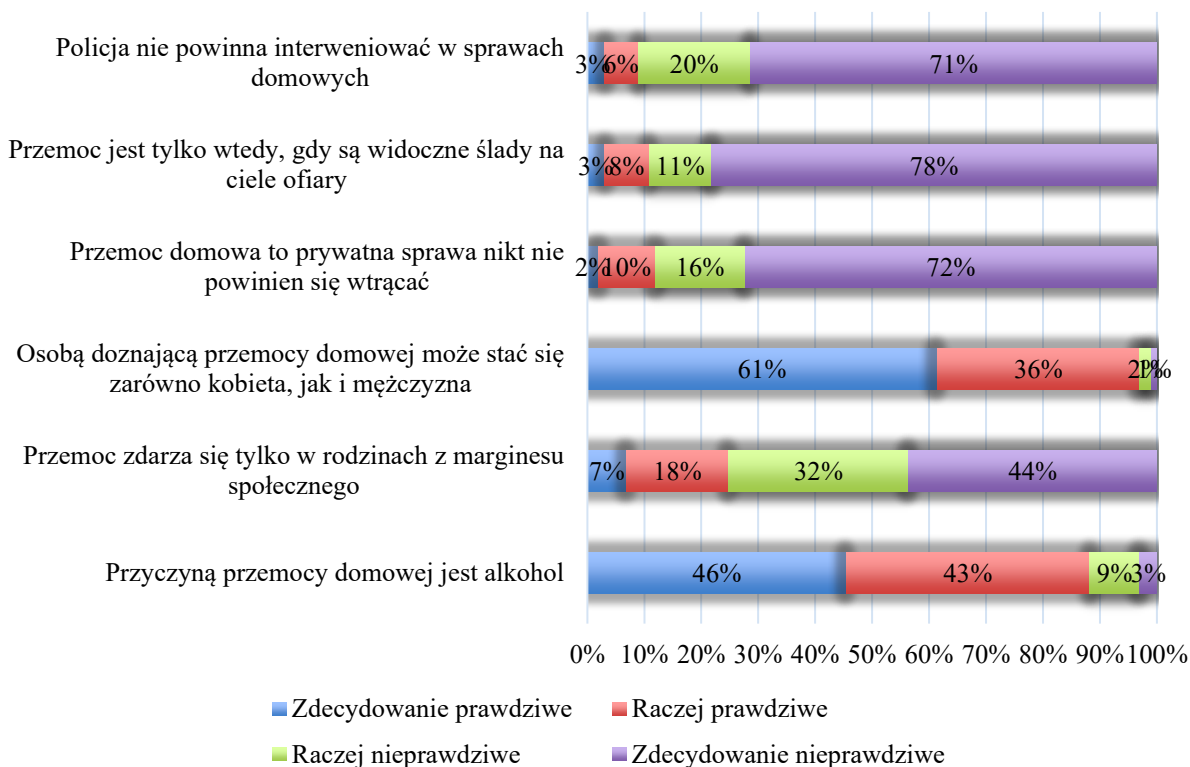
W kwestii dotyczącej znajomości miejsc, gdzie potencjalna ofiara przemocy może uzyskać stosowną pomoc w miejscu zamieszkania, 30% ankietowanych deklaruje, że wie gdzie osoba doświadczająca przemocy może uzyskać pomoc, a zdaniem 70% uważa, że nie zna takich miejsc. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 24.

Wykres 24 Znajomość miejsc, w których ofiara przemocy może uzyskać pomoc. Czy wie Pan/ Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba doświadczająca przemocy w Pana/ Pani rejonie zamieszkania?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

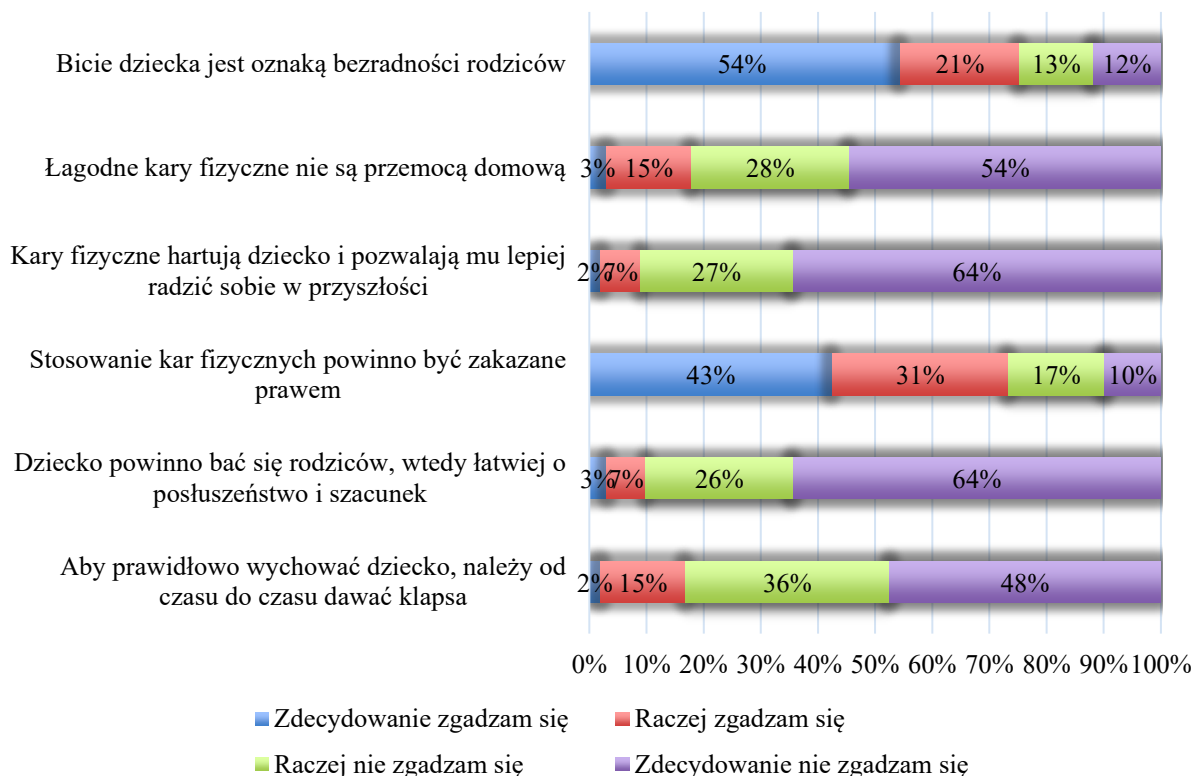
Respondenci w większości zdecydowanie nie podzielają opinii, że Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych, tak uważa 71% badanych. Ze stwierdzeniem, że przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele osoby doznającej przemocy, zdecydowanie nie zgadza się 78% ankietowanych. Stwierdzenie przemoc domowa to prywatna sprawa i nikt nie powinien się wtrącać, tego zapatrywania nie podziela zdecydowanie 72% badanych. Ze stwierdzeniem, że osobą doznającą przemocy domowej może być zarówno kobieta jak i mężczyzna, zdecydowanie zgadza się 61% ankietowanych. Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego, z tym zdaniem zdecydowanie nie zgadza się 44% ankietowanych. Ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy domowej jest alkohol, zdecydowanie zgadza się 46% badanych. Pozostałe wyniki dotyczące tego pytania przedstawiona na wykresie nr 25.

Wykres 25 Przekonania mieszkańców na temat przemocy domowej. Czy uważa Pan/ Pani poniższe twierdzenia za prawdziwe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Zdaniem 54% ankietowanych zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem – bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców. Ze zdaniem, łagodne kary fizyczne nie są przemocą domową, zdecydowanie nie zgadza się 54% badanych. Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości z tym stwierdzeniem zdecydowanie nie zgadza się 64% ankietowanych. 43% ankietowanych uważa, że stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem. 64% badanych zdecydowanie nie zgadza się, że dziecko powinno bać się rodziców, ponieważ wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek. 48% ankietowanych zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem – aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa. Szczegółowa analiza i rozkład poszczególnych odpowiedzi przedstawiają poniższy wykres nr 26.

Wykres 26 Przekonania mieszkańców na temat wychowywania dzieci. Czy zgadza się Pan/ Pani z poniższymi twierdzeniami dotyczącymi wychowania dzieci?

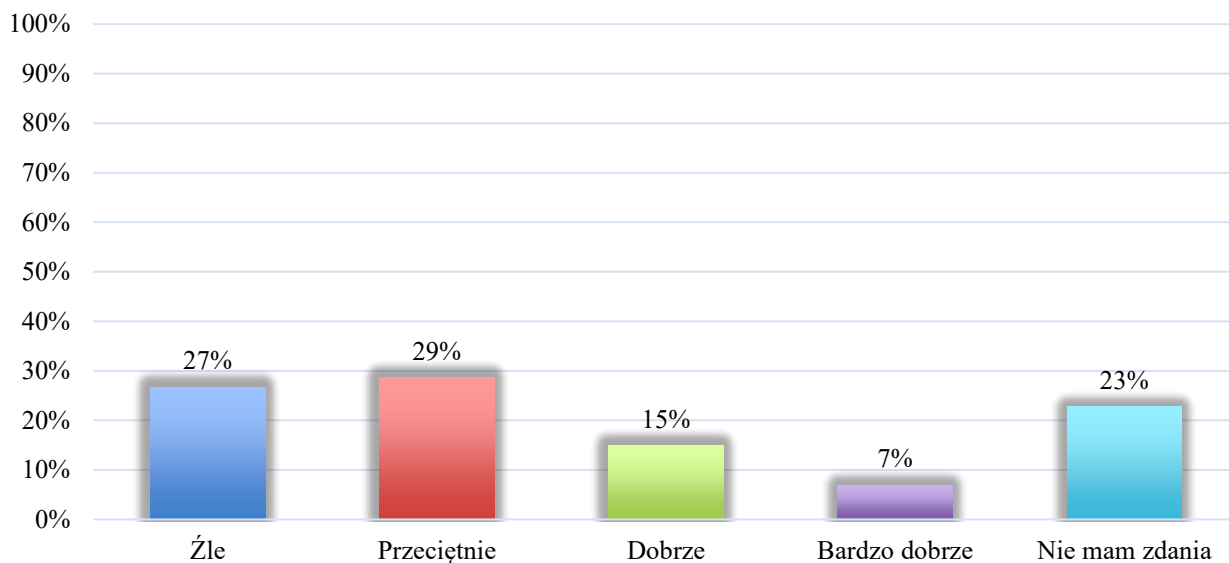
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

4.7. Kultura i działania społeczne

Niniejszy podrozdział przedstawia wyniki badania ankietowego dotyczącego uczestnictwa mieszkańców gminy Malbork w życiu kulturalnym oraz ich zaangażowania w inicjatywy społeczne. Analiza obejmuje ocenę dostępności oferty kulturalnej, poziomu aktywności w wydarzeniach lokalnych oraz zainteresowania różnorodnymi formami działalności społecznej. Zgromadzone w tym zakresie dane pozwalają na późniejszą identyfikację potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie rozwoju kultury i integracji społecznej oraz wskazuje na obszary wymagające wsparcia oraz rozbudowy oferty kulturalnej i społecznej na terenie ich zamieszkania.

Współprace w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi i kościelnym, najczęściej badanych oceniło ją przeciętnie, tak uważa 29% ankietowanych. Zdaniem 27% współpraca układa się źle, a 23% nie miało zdania na ten temat. Poniższy wykres nr 27 przedstawia wyniki.

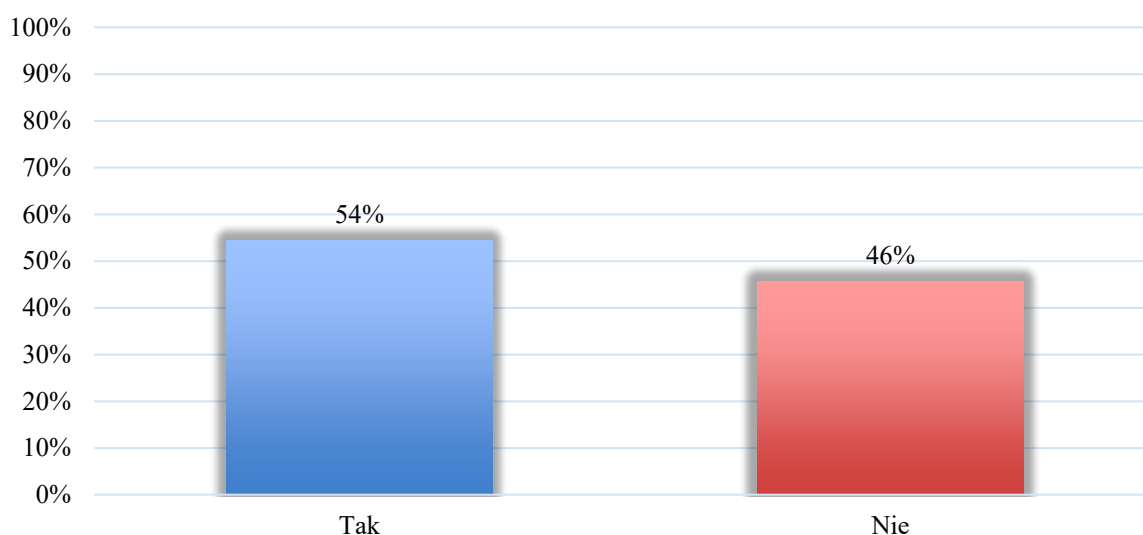
Wykres 27 Współpraca w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Jak ocenia Pani/ Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Z uzyskanych odpowiedzi 54% respondentów zadeklarowała, że w ostatnim roku uczestniczyła w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych, z kolei 46% ankietowanych, stwierdziło, że nie była uczestnikiem jakiegokolwiek wydarzenia w ostatnim roku kalendarzowym. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 28.

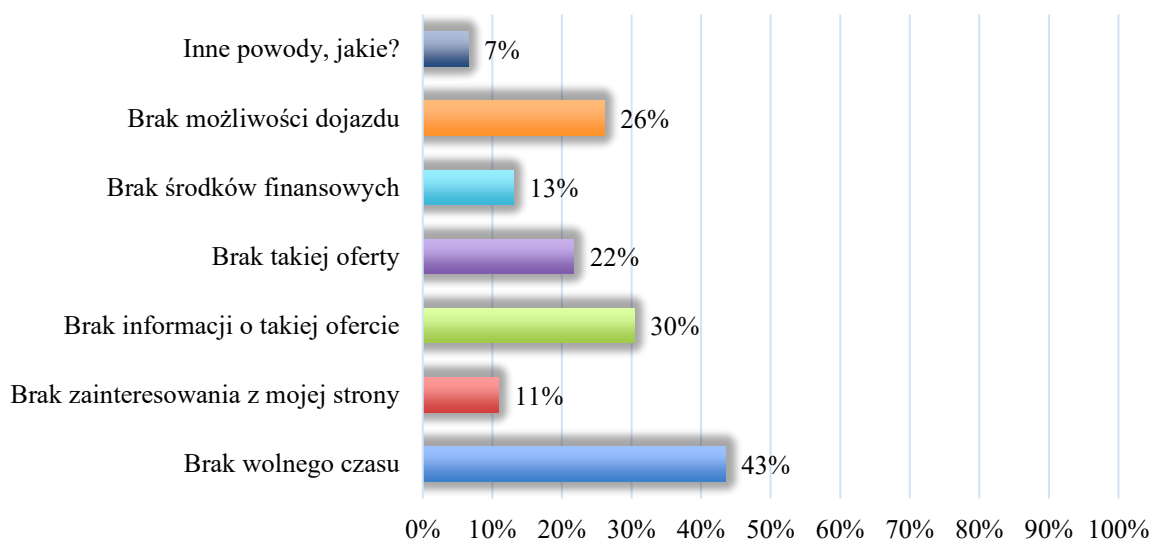
Wykres 28 Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy. Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Ankietowani najczęściej jako przyczynę braku uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych wskazywali na brak wolnego czasu (43%), brak informacji o takiej ofercie (30%) oraz brak możliwości dojazdu (26%). Pozostałe wyniki dotyczące pytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 29.

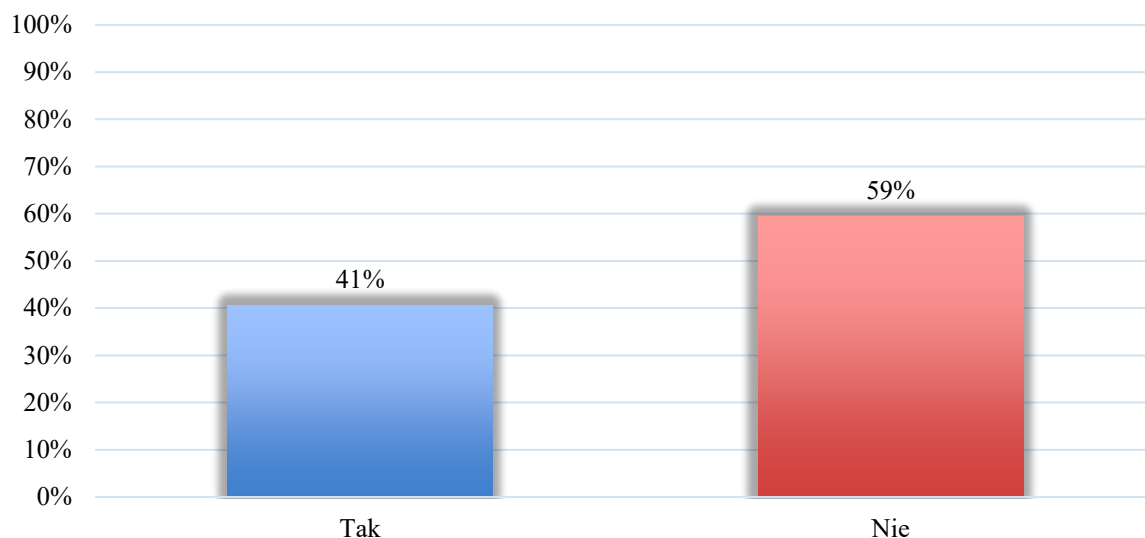
Wykres 29 Przyczyna nieuczestniczenia w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych. Jaka była tego przyczyna? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

W następnym pytaniu poproszono ankietowanych mieszkańców gminy Malbork jakie mają zdanie na temat zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego. Według 41% respondentów ich zdaniem większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest dobrze zaspokajana. Przeciwnego zdania w tej kwestii było 59% ankietowanych, którzy uważają, że nie do końca te kwestie są w pełni zaspokajane. Wyniki przedstawia wykres nr 30.

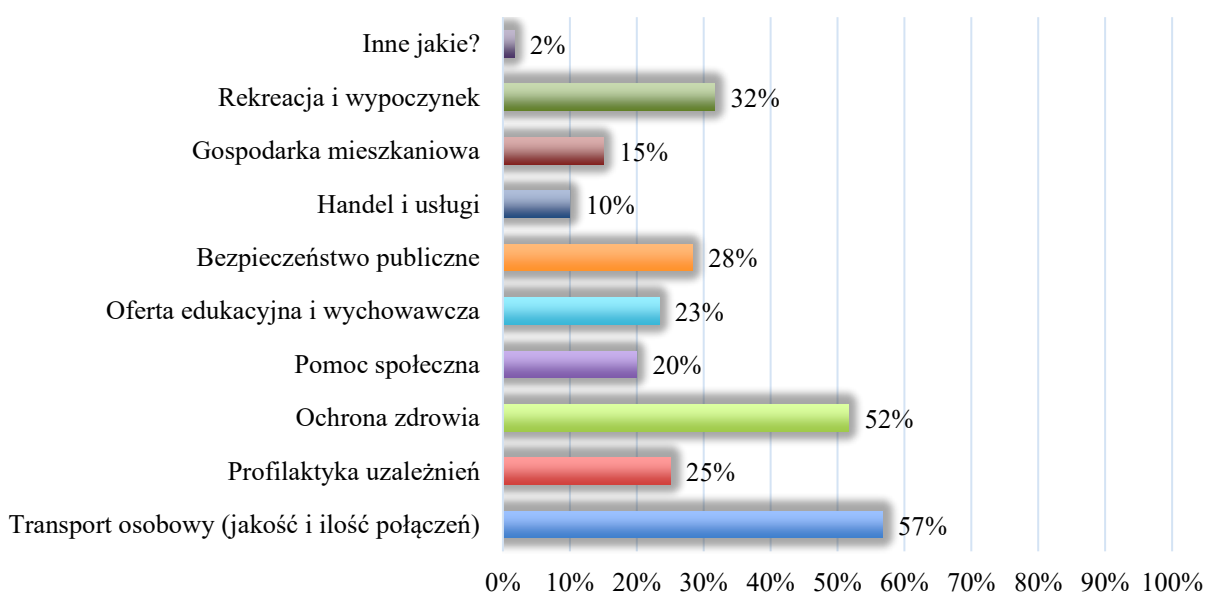
Wykres 30 Zaspokajanie większości potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Większej uwagi ze strony władz gminy wymaga transport osobowy (jakość i ilość połączeń), który wskazało 57% badanych. Drugą w kolejności najczęściej wskazywaną usługą była ochrona zdrowia, którą wybrało 52% ankietowanych. Trzecią usługą społeczną wymagającą większej uwagi była rekreacja i wypoczynek, którą wskazało 32% ankietowanych. Pozostałe odpowiedzi zostały przedstawione na wykresie nr 31.

Wykres 31 Lista usług społecznych, które wymagają większej uwagi władz gminnych. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

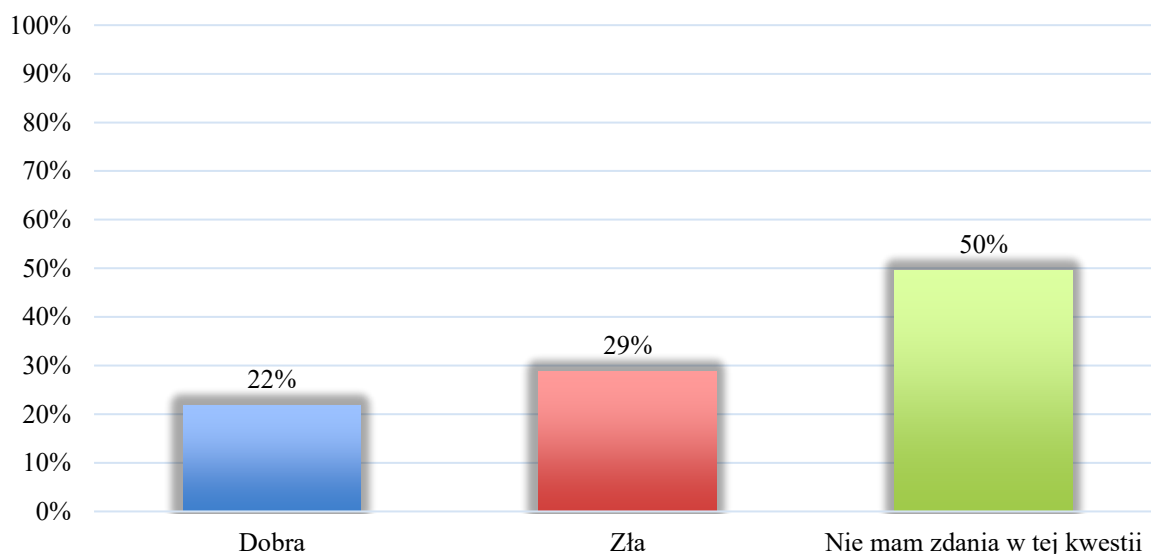
4.8. Osoby starsze i z niepełnosprawnością

Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego dotyczącego potrzeb oraz jakości życia seniorów i osób z niepełnosprawnością w gminie Malbork. Analiza obejmuje ocenę dostępności usług opiekuńczych, wsparcia społecznego, infrastruktury oraz barier utrudniających codzienne funkcjonowanie tych grup mieszkańców. Zgromadzone dane pozwalają na identyfikację najważniejszych problemów oraz wskazanie obszarów wymagających wsparcia ze strony samorządu i instytucji lokalnych, co stanowi podstawę do planowania działań na rzecz poprawy jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnością.

Ankietowani w tej serii pytań na początku zostali zapytani o ocenę sytuacji seniorów w gminie Malbork pod kątem życia codziennego, życia zawodowego, możliwości spędzania czasu wolnego, dostępu do usług itp.

Zdaniem 22% ankietowanych sytuację seniorów w gminie ocenia dobrze, 50% ankietowanych nie miało w tej kwestii zdania, natomiast źle sytuację ocenia 29% badanych. Wyniki zaprezentowano na wykresie nr 32.

Wykres 32 Sytuacja seniorów w gminie. Jak ocenia Pan/ Pani sytuację seniorów w gminie?

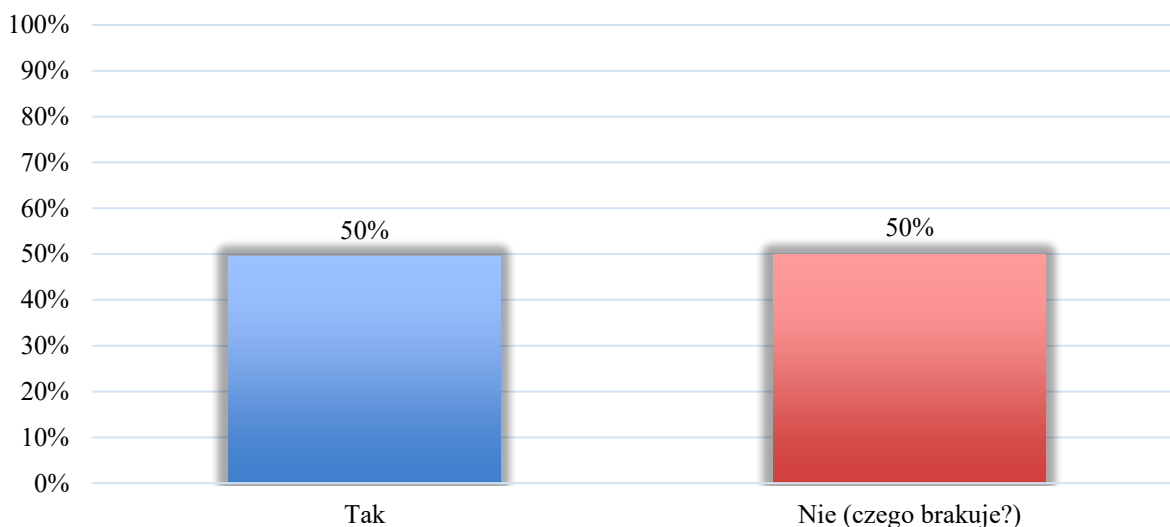

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

W kolejnym pytaniu rozszerzającym kwestie obecności i funkcjonowania seniorów w gminie Malbork, poproszono ankietowanych o ocenę czy aktualna oferta działań dla seniorów jest według nich wystarczająca i odpowiednia. Zdaniem 50% ankietowanych, uważają oni, że obecna oferta działań dla seniorów jest w pełni wystarczająca, natomiast zdania

przeciwego w tej kwestii było tyle samo badanych, czyli 50%. Wykres nr 33 przedstawia analizę wyników tego pytania.

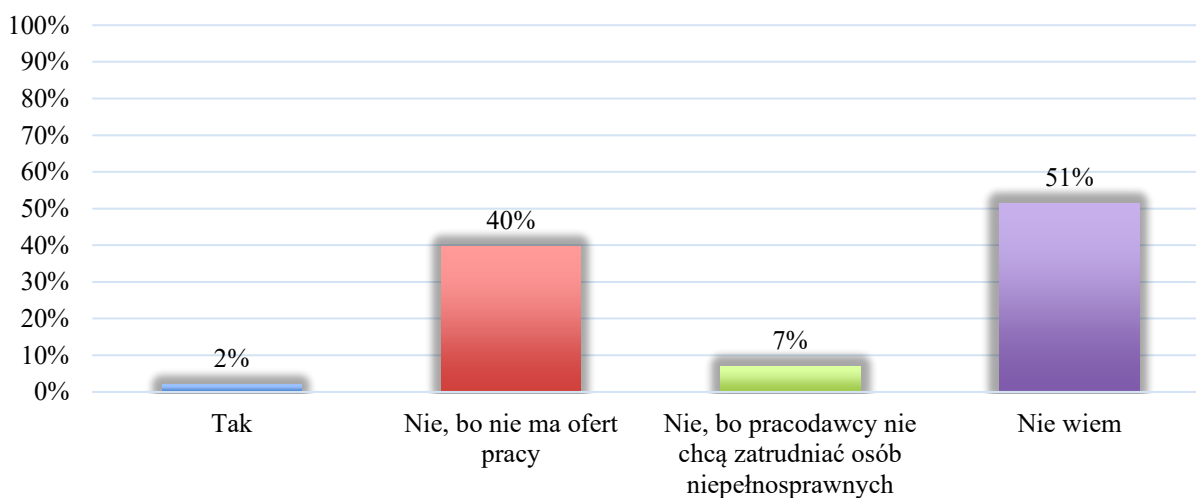
Wykres 33 Ocena oferty działań dla seniorów. Czy oferta działań dla seniorów na terenie gminy jest według Pani/ Pana wystarczająca?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

W pytaniu dotyczącym zatrudniania osób niepełnosprawnych przez lokalnych pracodawców, 51% ankietowanych nie ma zdania w tym temacie, a 40% ankietowanych uważa, że osoba niepełnosprawna nie ma szans znalezienia pracy z powodu braku ofert pracy. 7% ankietowanych stwierdziło, że nie, ponieważ pracodawcy nie chcą zatrudniać osób niepełnosprawnych, a tylko 2% ankietowanych stwierdziła, że osoba niepełnosprawna ma szansę znalezienia pracy. Wyniki przedstawia wykres nr 34.

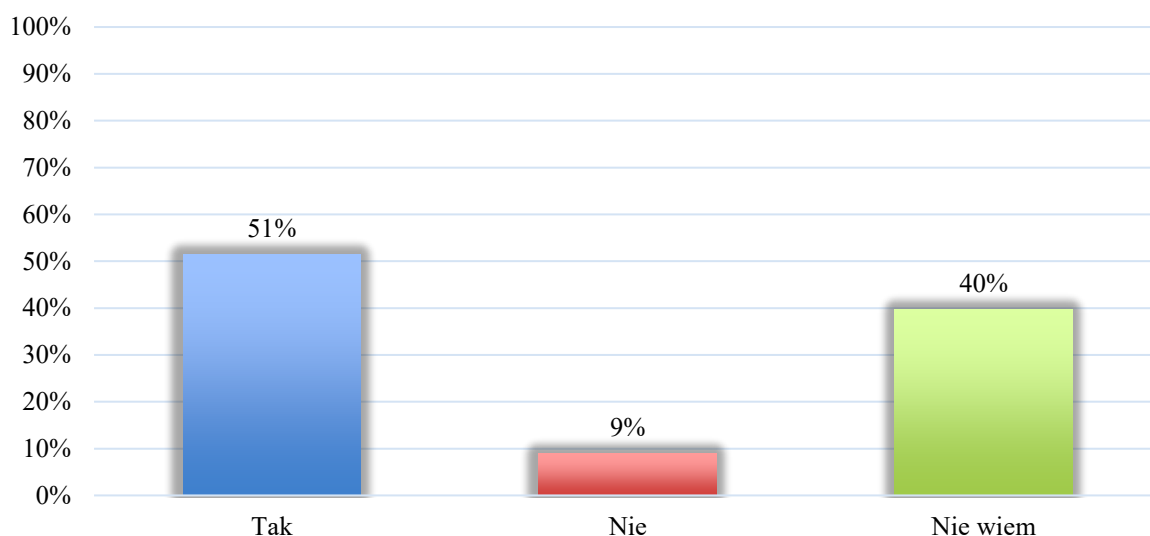
Wykres 34 Praca dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy. Czy Pani/ Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie gminy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

W następnym pytaniu poproszono ankietowanych o zabranie zdania w kwestii akceptowalności osób z niepełnosprawnością na terenie ich gminy. Zdaniem większości ankietowanych, bo 51% osoby niepełnosprawne są akceptowane w społeczności lokalnej. Przeciwnego zdania w tym temacie było 9% ankietowanych, a 40% nie miało w tym temacie własnego zdania i nie opowiedziało się po żadnej ze stron. Poniższy wykres nr 35 przedstawia wyniki dotyczące tego zapytania.

Wykres 35 Akceptowalność osób niepełnosprawnych. Czy osoby niepełnosprawne na gminy są akceptowane?

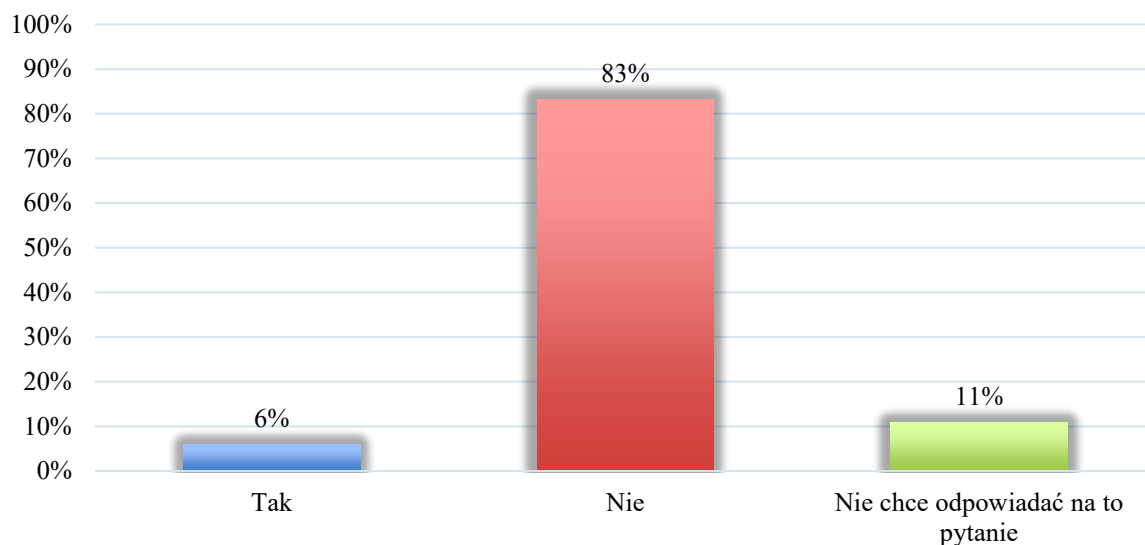
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

4.9. Świadczenia socjalne i źródło utrzymania

Niniejszy podrozdział zawiera prezentacje wyników badania ankietowego dotyczącego sytuacji zawodowej mieszkańców gminy Malbork oraz struktury ich źródła utrzymania. Analiza obejmuje ocenę poziomu zatrudnienia, rodzajów wykonywanej pracy, skali bezrobocia oraz zróżnicowania źródeł utrzymania gospodarstw domowych. Na podstawie przeprowadzonego badania możliwa jest identyfikacja głównych wyzwań na lokalnym rynku pracy oraz określenie potrzeb w zakresie wsparcia aktywności zawodowej i poprawy warunków materialnych mieszkańców.

Ankietowani w pierwszym pytaniu w tej serii zostali poproszeni o określenie czy któryś z członków ich rodziny korzystał w ciągu ostatniego roku ze świadczeń społecznych GOPS. Zdaniem 83% ankietowanych żaden z członków ich rodzin nie korzystał ze świadczeń GOPS, z kolei 11% ankietowanych nie chciało odpowiadać na to pytanie, a 6% stwierdziło, że członkowie ich rodzin korzystali ze świadczeń od GOPS. Wyniki dotyczące tego pytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 36.

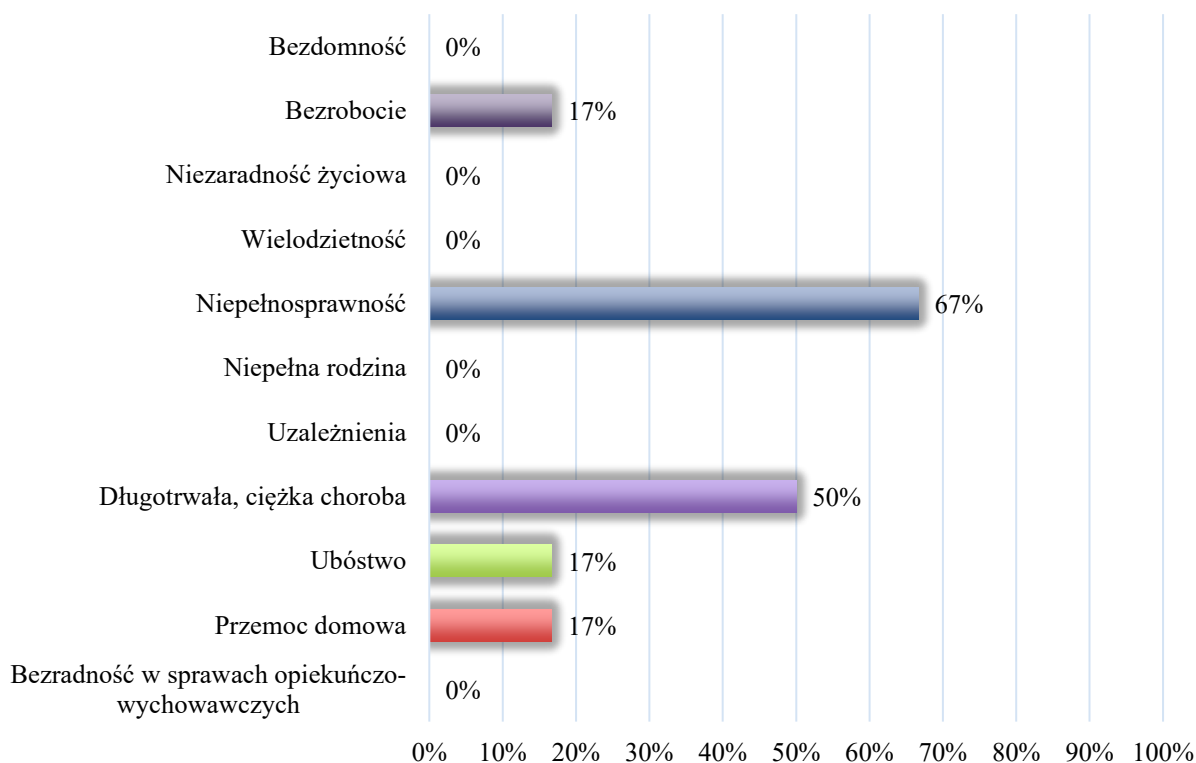
Wykres 36 Korzystanie ze świadczeń GOPS. Czy Pani/ Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Najczęściej wskazywanym powodem korzystania z pomocy społecznej przez ankietowanych była niepełnosprawność (67%) i długotrwała lub ciężka choroba (50%). Pozostałe odpowiedzi zostały przedstawione na wykresie nr 37.

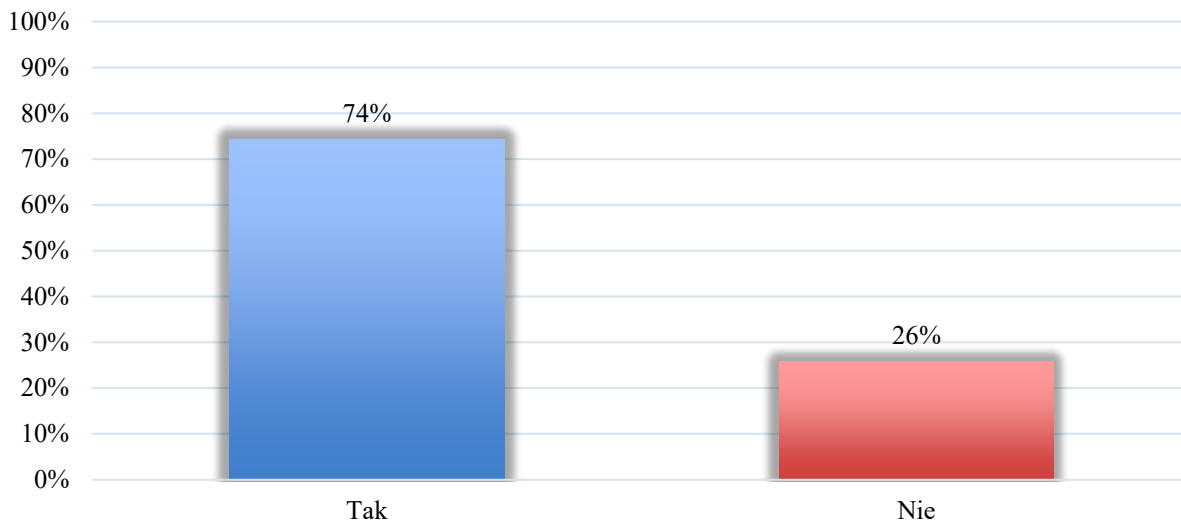
Wykres 37 Jaki był powód?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

W kolejnym pytaniu dotyczącym aktualnego zatrudnienia wśród respondentów, według 74% posiadają w chwili obecnej pracę, a zdania przeciwnego było 26% badanych. Wyniki prezentuje wykres nr 38.

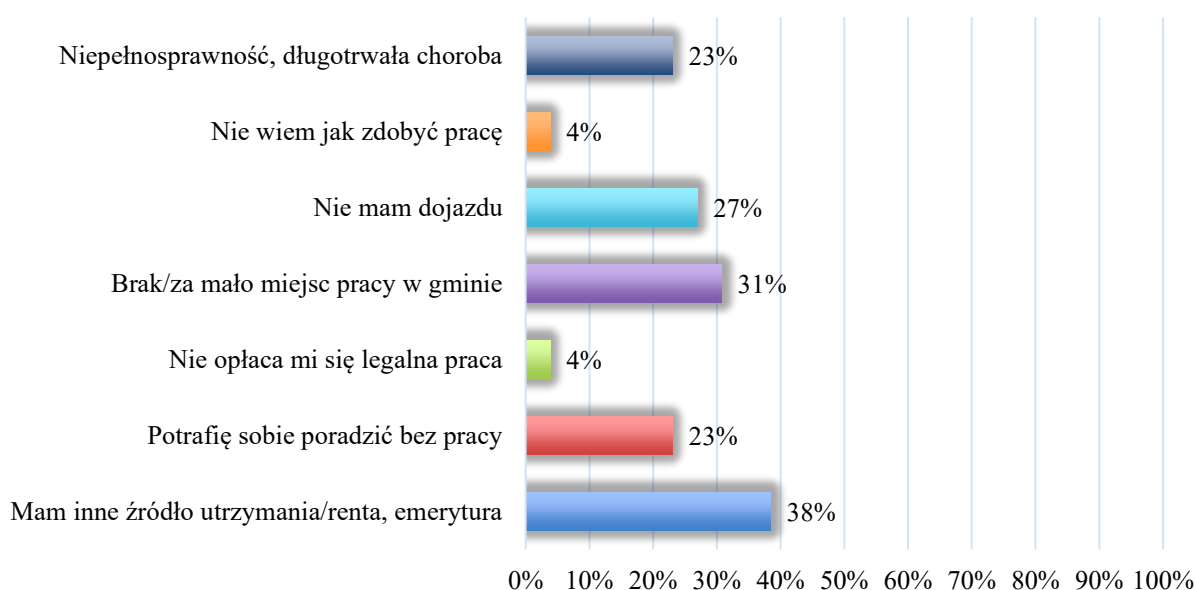
Wykres 38 Bezrobocie wśród mieszkańców gminy. Czy posiada Pani/ Pan pracę?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

Najczęstszym powodem braku zatrudnienia ankietowani wskazywali na inne źródło utrzymania/ renta, emerytura (38%), brak/ za mało miejsc pracy w gminie (31%) i brak możliwości dojazdu do pracy (27%). Pozostałe udzielone odpowiedzi przez ankietowanych przedstawiono na wykresie nr 39.

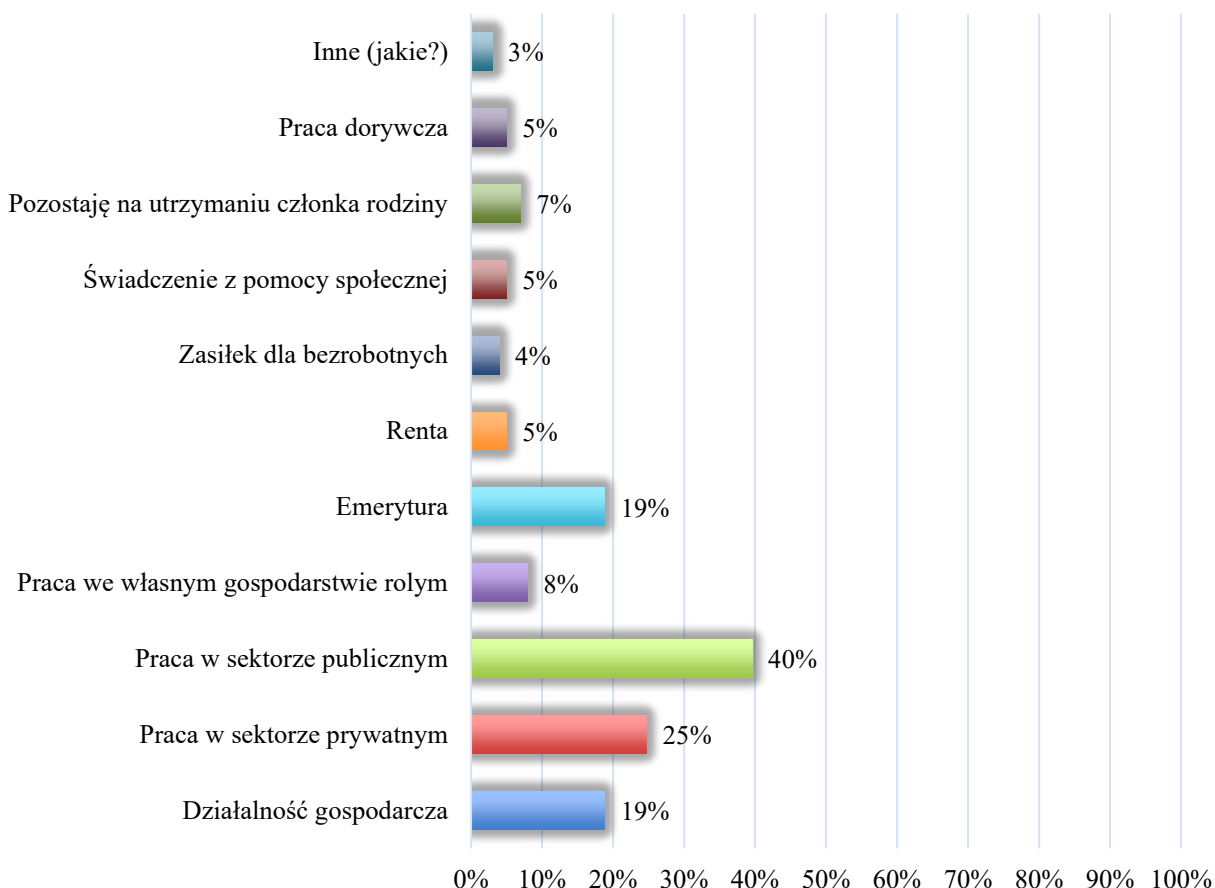
Wykres 39 Powody braku pracy. Z jakiego powodu nie posiada Pani/ Pan pracy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

W ostatnim pytaniu skierowanym do mieszkańców gminy Malbork zapytano ich o aktualne źródło utrzymania. Najwięcej ankietowanych wskazało na pracę w sektorze publicznym (40%), następnie na pracę w sektorze prywatnym (25%) i po 19% ankietowanych wskazało na źródło swojego utrzymania na emeryturę i działalność gospodarczą. Pozostałe udzielone odpowiedzi przedstawia poniższy wykres nr 40.

Wykres 40 Źródło utrzymania. Źródłem utrzymania Pani/ Pana gospodarstwa domowego jest (proszę zaznaczyć wszystkie stosowne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców gminy Malbork

5. Wyniki badania ankietowego wśród pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

5.1. Metodologia i cel badania

Badanie pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku. Wyniki badania stanowią podstawę do dalszych działań analitycznych oraz opracowania rekomendacji w zakresie polityki społecznej, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców gminy oraz skuteczności podejmowanych działań w ramach wykonywanych obowiązków pracowniczych na rzecz osób wymagających pomocy i wsparcia.

Celem badania była identyfikacja najważniejszych problemów społecznych wśród mieszkańców, metod wsparcia czy w jakim stopniu zaspokajane potrzeby w sektorze życia społecznego oraz w szczególności:

- problemy społeczne w środowisku lokalnym,
- najbardziej istotne formy wsparcia dla mieszkańców,
- skuteczność pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym,
- stan wiedzy władz lokalnych o potrzebach pomocy społecznej,
- prowadzenie działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- jakie usługi społeczne wymagają skupienia większej uwagi,
- syndromy wypalenia zawodowego.

W badaniu ankietowym mieszkańców gminy Malbork wykorzystano metodę CAWI (Computer-Assisted Web Interviewing), która jest metodą prowadzenia badań ankietowych z wykorzystaniem formularzy udostępnianych respondentom w środowisku internetowym. Uczestnik badania samodzielnie wypełnia ankietę online, korzystając z komputera, telefonu lub innego urządzenia z dostępem do sieci.

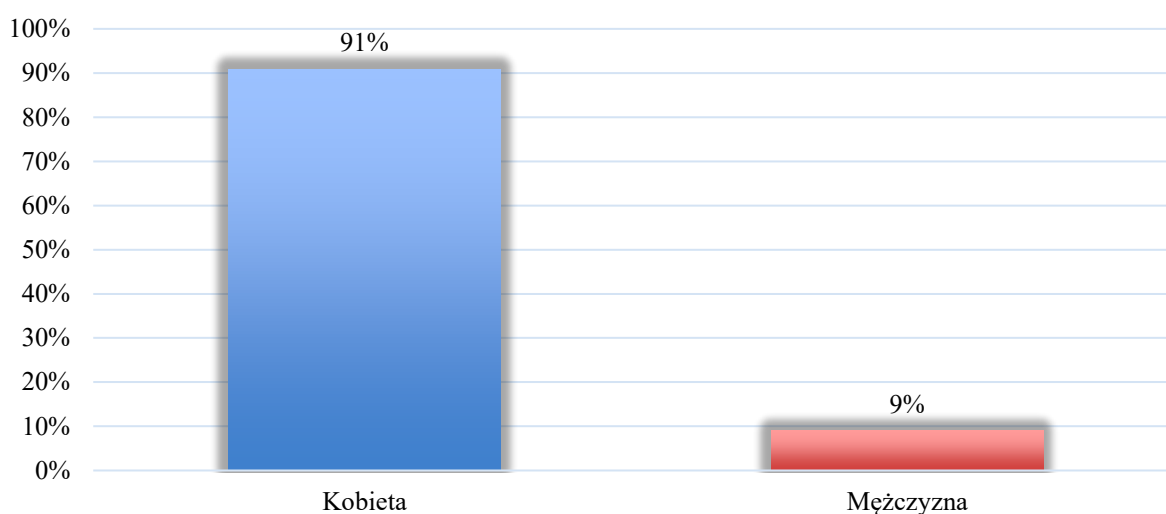
Metoda charakteryzuje się:

- wysoką dostępnością – umożliwia dotarcie do szerokiej grupy respondentów niezależnie od miejsca zamieszkania,
- niskimi kosztami realizacji w porównaniu do tradycyjnych metod papierowych lub wywiadów bezpośrednich,
- krótkim czasem zbierania danych,
- automatyzacją zbierania i wstępnego porządkowania odpowiedzi,
- anonimowością, która sprzyja udzielaniu szczerych i rzetelnych odpowiedzi.

5.2. Grupa badania

Kluczową grupą w celu identyfikacji problemów społecznych oraz oceny skuteczności prowadzonych działań na rzecz mieszkańców gminy Malbork są wyspecjalizowani pracownicy GOPS. Anketowani podczas przeprowadzonej ankiety zostali poinformowani przez zespół badawczy o anonimowym charakterze ankiety oraz o możliwości rezygnacji w badaniu w dowolnym momencie. W badaniu ankietowym przygotowanym dla pracowników GOPS udział wzięło 10 kobiet, które stanowiły 91% ankietowanych i 1 mężczyzna, który stanowił 9% ankietowanych. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 41.

Wykres 41 Płeć ankietowanych pracowników GOPS

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

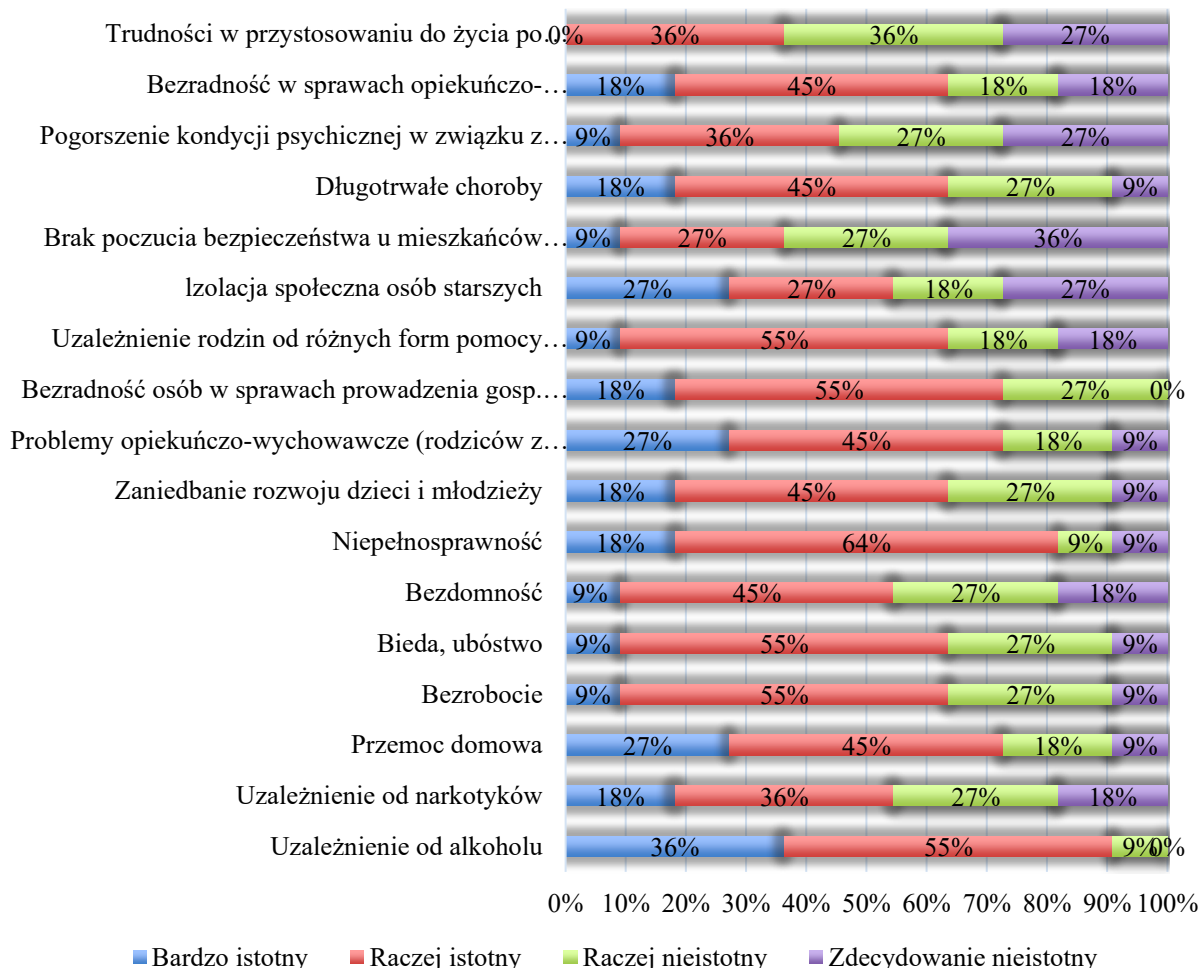
5.3. Problemy społeczne

Podrozdział przedstawia wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku, którego głównym celem była identyfikacja najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie gminy z perspektywy osób bezpośrednio zaangażowanych w udzielanie wsparcia potrzebującym mieszkańcom. Analiza uzyskanych odpowiedzi z badania ankietowego pozwala na lepsze zrozumienie skali i charakteru wyzwań społecznych oraz wskazuje obszary wymagające szczególnej uwagi i podjęcia działań w przyszłości przez władze lokalne.

W kolejnym pytaniu w ankiecie skierowanym do pracowników GOPS, poproszono ich o ocenę skali istotności poszczególnych problemów w ich środowisku lokalnym. Według badanych pracowników do najistotniejszych występujących problemów w ich środowisku należą: uzależnienie od alkoholu, który wskazało 36% ankietowanych jako problem bardzo istotny, przemoc domowa uznane przez 27% ankietowanych jako problem bardzo istotny,

izolacja osób starszych wskazana przez 27% ankietowanych jako problem bardzo istotny oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze również wskazane przez 27% ankietowanych jako problem bardzo istotny. Pozostałe udzielone odpowiedzi zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 42.

Wykres 42 Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

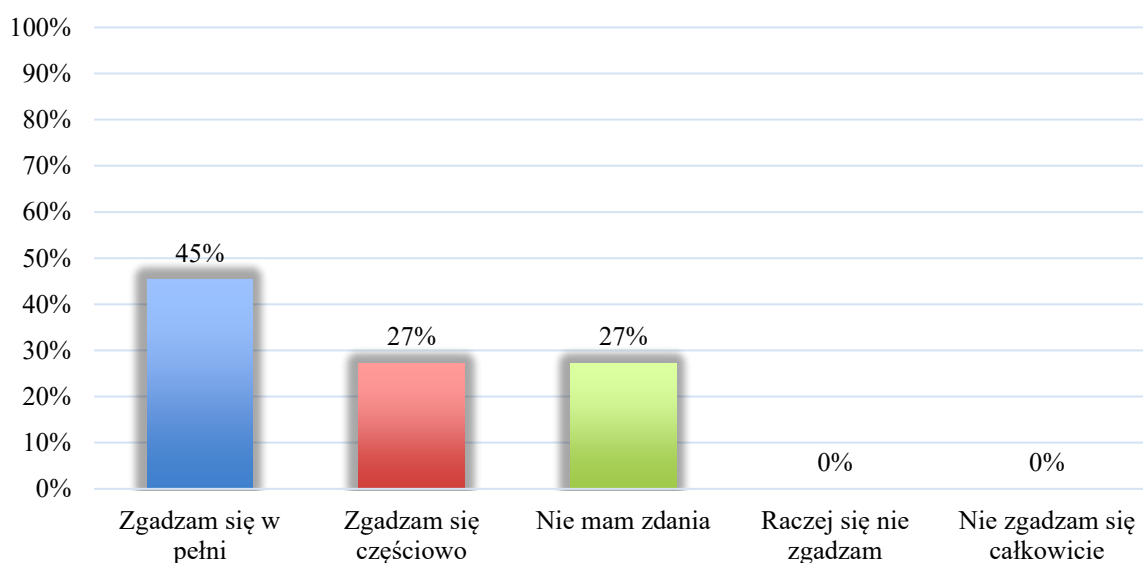
W następnym pytaniu otwartym, zapytano ankietowanych o to jakie ich zdaniem wsparcie jest najbardziej potrzebne dla mieszkańców gminy Malbork. Ankietowani wskazywali na: wsparcie psychologiczne dla dzieci, pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia, opieka nad osobami starszymi i całodobowe domy opieki, usługi opiekuńcze, podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie, wsparcie finansowe dla rodzin o niskich dochodach, pomoc osobom niepełnosprawnym, aktywizacja osób bezrobotnych.

5.4. Wsparcie i codzienna praca

Niniejszy podrozdział opisuje wyniki badania ankietowego dotyczącego doświadczeń oraz opinii pracowników GOPS w Malborku w zakresie realizacji codziennych zadań pomocowych. Analiza obejmuje ocenę jakiego rodzaju formy wsparcia są najbardziej istotne dla mieszkańców, jak pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym oraz jak ważna jest potrzeba realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz jakie jej formy są najbardziej skuteczne z punktu widzenia pracowników instytucji. Uzyskane informacje pozwalają na lepsze zrozumienie specyfiki pracy w instytucji i stanowią podstawę do formułowania rekomendacji służących poprawie jakości wsparcia świadczonego mieszkańcom gminy.

Według 45% ankietowanych pomoc społeczna pomaga w pełni zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym. Częściowo z tym zdaniem zgadza się 27% ankietowanych i tyle samo ankietowanych nie miało w tej kwestii zdania. Wyniki zaprezentowano na poniższym wykresie nr 43.

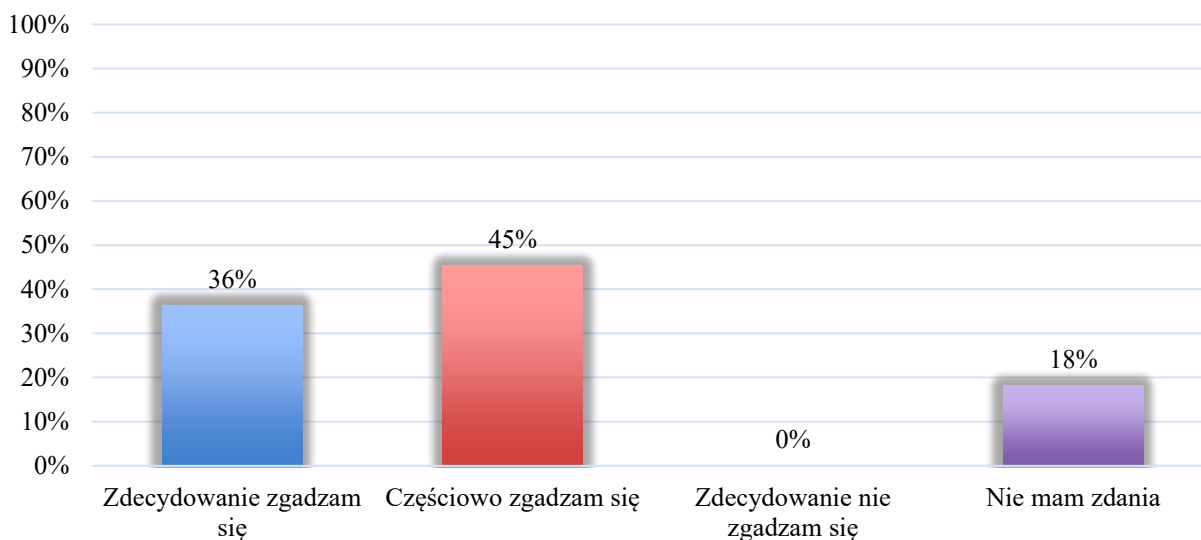
Wykres 43 Skuteczność pomocy społecznej. Czy według Pana/ Pani pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

W opinii ankietowanych pracowników GOPS w Malborku 45% ankietowanych częściowo zgadza się, że władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej. Zdecydowanie zgadza się 36% ankietowanych, a 18% nie ma w tej kwestii swojego zdania. Wyniki zaprezentowano na poniższym wykresie nr 44.

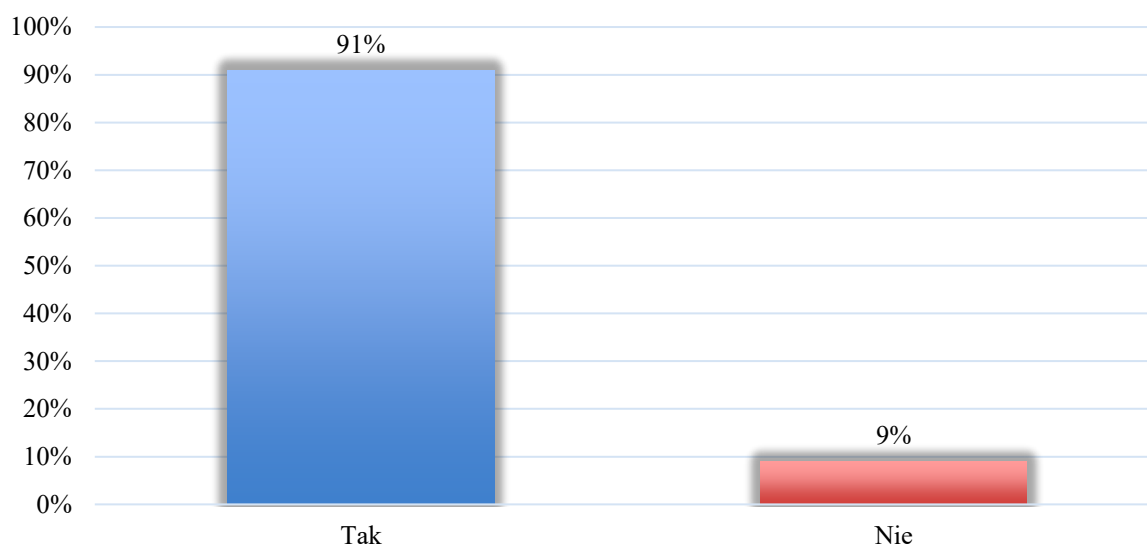
Wykres 44 Ocena stanu wiedzy władz gminy o potrzebach pomocy społecznej. Władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

Następnie poproszono ankietowanych o udzielenie odpowiedzi na pytanie dotyczące zaangażowania władz gminy pod względem zgłaszanym przez GOPS potrzebom. Zdecydowana większość ankietowanych (91%) uznało, że władze gminne czynnie angażują się w sprawy społeczne i starają się wychodzić naprzeciw zgłaszanym potrzebom przez GOPS. Przeciwnego zdania w tym temacie było 9% ankietowanych. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 45.

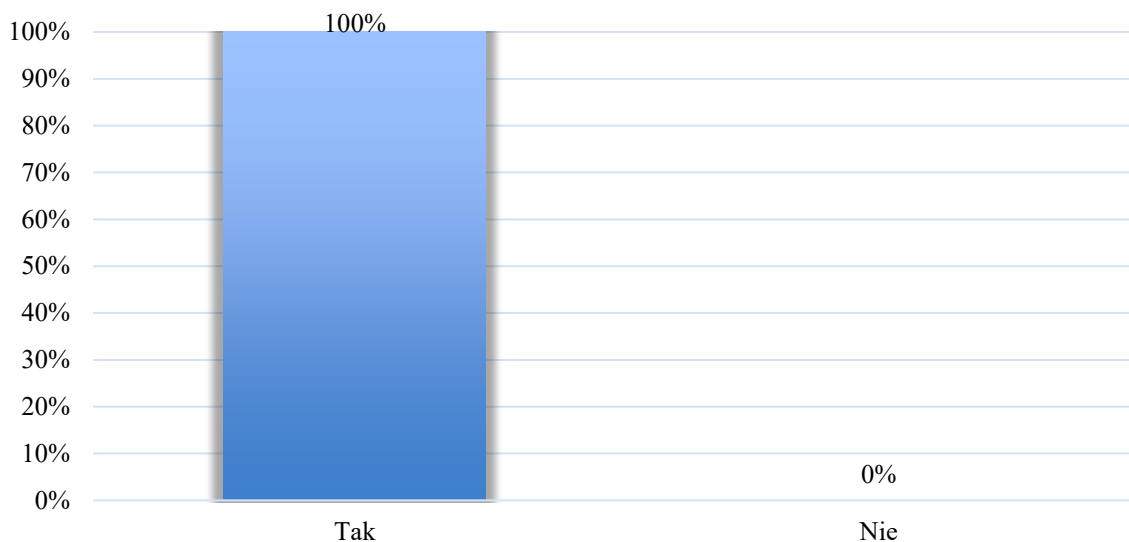
Wykres 45 Zaangażowanie władz gminy. Czy władze gminy Pani/ Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez GOPS potrzebom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

Wszyscy ankietowani tj. 100% zadeklarowało, że dostrzega potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Wyniki przedstawia wykres nr 46.

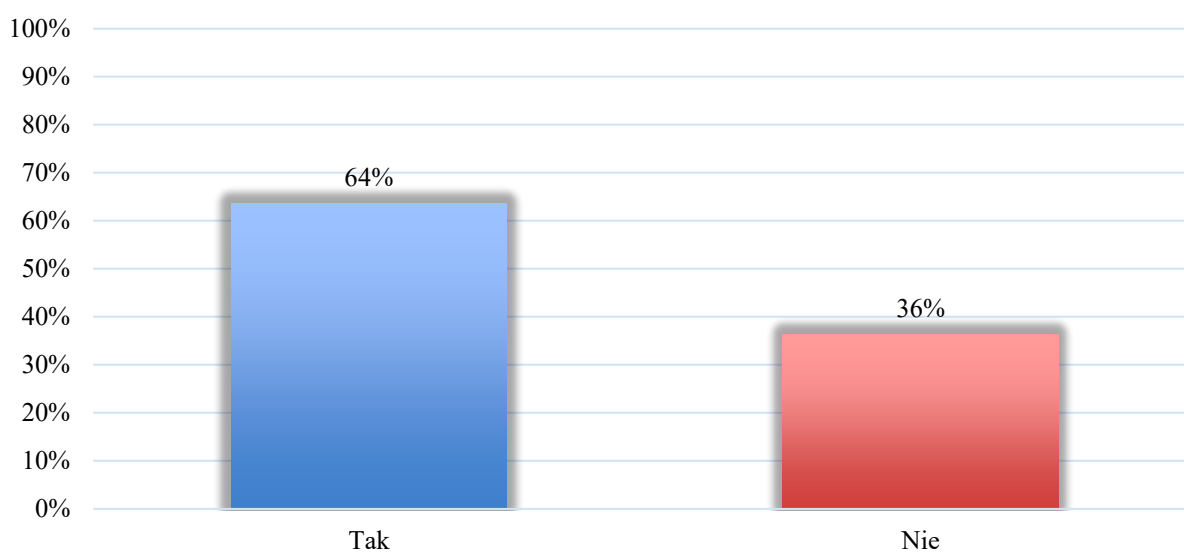
Wykres 46 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

Następnie zapytano ankietowanych czy według nich większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana. 64% ankietowanych stwierdziło, że tak, przeciwnego zdania w tym temacie było 36% badanych. Wyniki przedstawia wykres nr 47.

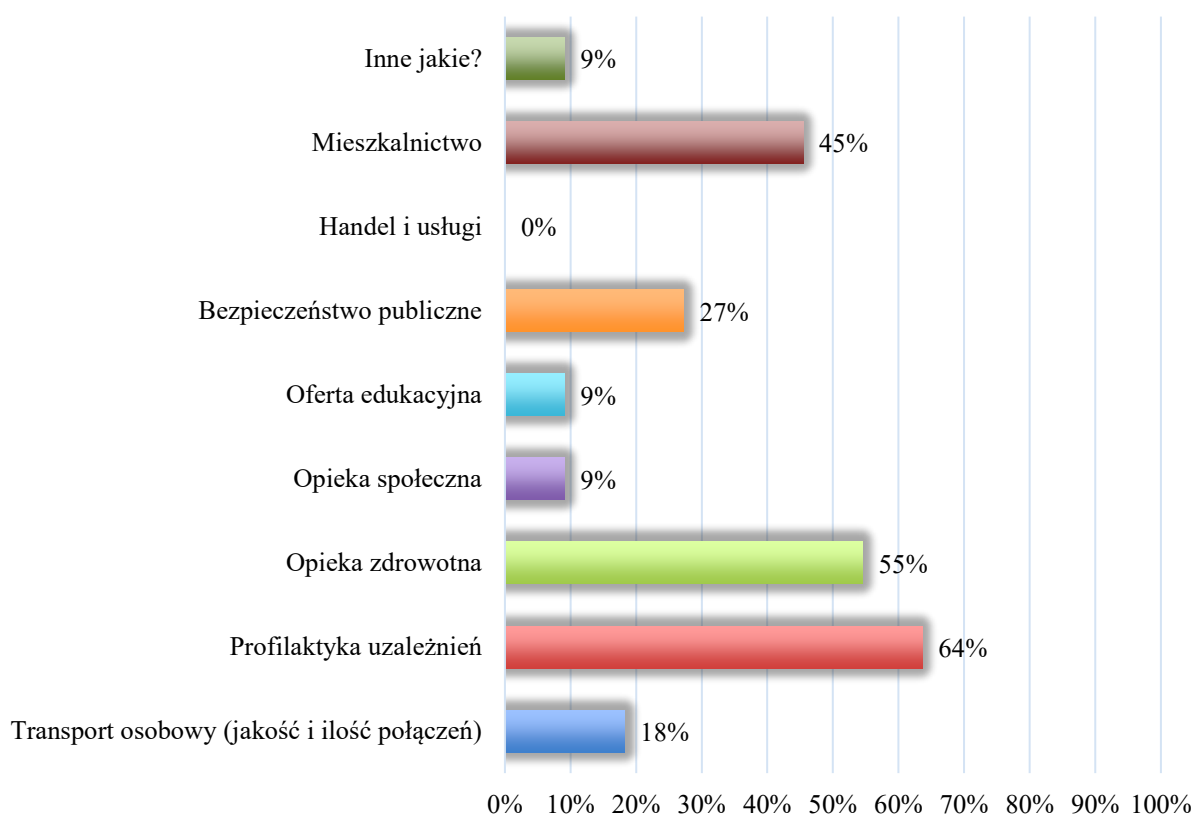
Wykres 47 Ocena zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

Poniżej wymieniono kilka dziedzin społecznych oraz poproszono pracowników GOPS w Malborku o wskazanie tych, które zdaniem ich wymagają większej uwagi. Najczęściej wskazywanymi usługami społecznymi, które wymagają poprawy należą: profilaktyka uzależnień (64%), opieka zdrowotna (55%) oraz mieszkalnictwo (45%). Wyniki dotyczące zapytania przedstawia wykres nr 48.

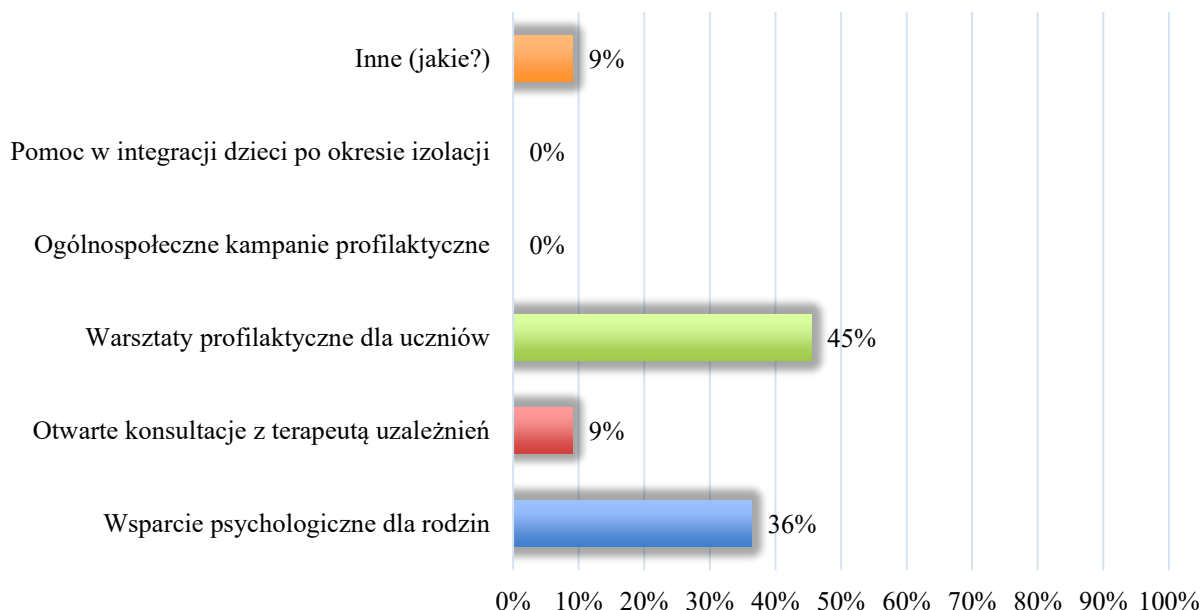
Wykres 48 Lista usług społecznych, które zdaniem pracowników GOPS, wymagają większej uwagi. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

Za najbardziej potrzebną formę działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom wśród ankietowanych, uznali warsztaty profilaktyczne dla uczniów (45%) oraz wsparcie psychologiczne dla rodzin (36%). Pozostałe odpowiedzi nie uzyskały poparcia. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 49.

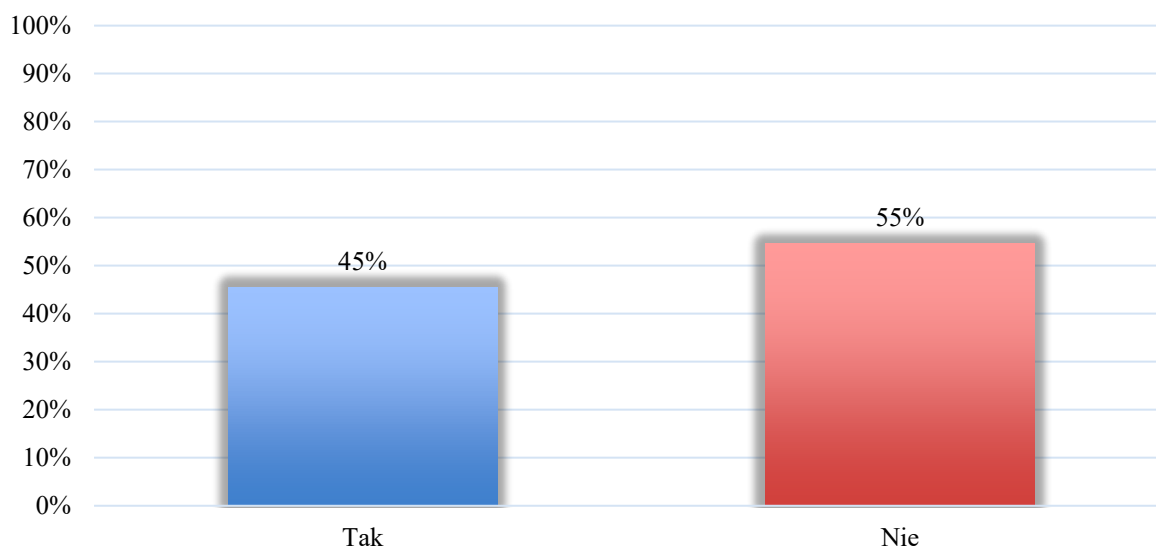
Wykres 49 Najbardziej potrzebne działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS. Jakie działania są najbardziej potrzebne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

W ostatnim pytaniu w badaniu ankietowym skierowanym do pracowników GOPS poproszono ich o deklarację czy pracując w aktualnym miejscu odczuwają skutki wypalenia zawodowego. Zdaniem 45% ankietowanych uważają oni, że odczuwają oznaki wypalenia zawodowego w wykonywanym przez siebie zawodzie. Według 55% ankietowanych nie stwierdziło u siebie tego typu oznak. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 50.

Wykres 50 Poczucie wypalenia zawodowego. Czy odczuwa Pani/ Pan wypalenie zawodowe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników GOPS w Malborku

6. Wyniki badania ankietowego uczniów szkół

6.1. Metodologia i cel badania

Niniejszy rozdział stanowi prezentację rezultatów badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół z terenu gminy Malbork. Celem badania było poznanie opinii, postaw oraz doświadczeń młodzieży w zakresie najważniejszych problemów społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych. Badanie ankietowe umożliwiło uczniom wyrażenie zdania na tematy m.in. oceny relacji i więzi z poszczególnymi osobami, częstotliwości i rodzajów doświadczanej przemocy, spożywania alkoholu, palenia papierosów i e-papierosów, stosowania dopalaczy lub narkotyków oraz kwestie związane z Internetem i cyberprzemocą. Wyniki badań stanowią bardzo ważne źródło informacji i podstawę do planowania działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wsparcia psychologicznego dla uczniów z terenu gminy, a w razie potrzeby także ich rodziców lub opiekunów prawnych, uczniów borykających się z tymi problemami.

Zakres tematyczny ankiety obejmował:

- styl życia i zachowania zdrowotne,
- postawy wobec alkoholu, papierosów i substancji psychoaktywnych,
- doświadczenia związane z przemocą rówieśniczą i cyberprzemocą,
- samopoczucie, relacje rodzinne i potrzeby w zakresie wsparcia psychologicznego.

W badaniu ankietowym mieszkańców gminy Malbork wykorzystano metodę CAWI (Computer-Assisted Web Interviewing), która jest metodą prowadzenia badań ankietowych z wykorzystaniem formularzy udostępnianych respondentom w środowisku internetowym. Uczestnik badania samodzielnie wypełnia ankietę online, korzystając z komputera, telefonu lub innego urządzenia z dostępem do sieci.

Metoda charakteryzuje się:

- wysoką dostępnością – umożliwia dotarcie do szerokiej grupy respondentów niezależnie od miejsca zamieszkania,
- niskimi kosztami realizacji w porównaniu do tradycyjnych metod papierowych lub wywiadów bezpośrednich,
- krótkim czasem zbierania danych,
- automatyzacją zbierania i wstępnego porządkowania odpowiedzi, anonimowością, która sprzyja udzielaniu szczerych i rzetelnych odpowiedzi.

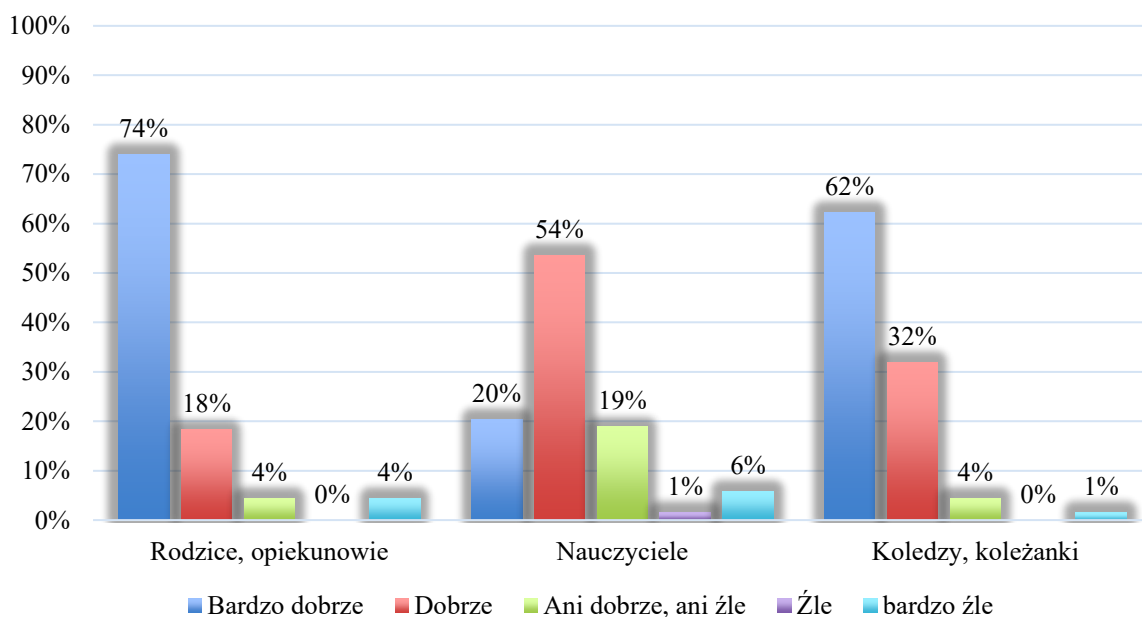
6.2. Relacje a problem przemocy szkolnej i domowej

Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół z terenu gminy Malbork. Celem analizy było rozpoznanie w jaki sposób relacje

rówieśnicze, rodzinne i środowiskowe wpływają na występowanie zjawiska przemocy zarówno w szkole jak i miejscu ich zamieszkania. Uzyskane dane pozwalają na ocenę skali problemu, identyfikację najczęściej występujących form przemocy oraz określenie potrzeb uczniów w zakresie wsparcia i budowania bezpiecznych relacji. Wyniki badania stanowią istotną podstawę do możliwości przyszłego planowania działań profilaktycznych i interwencyjnych w środowisku szkolnym i rodzinnym.

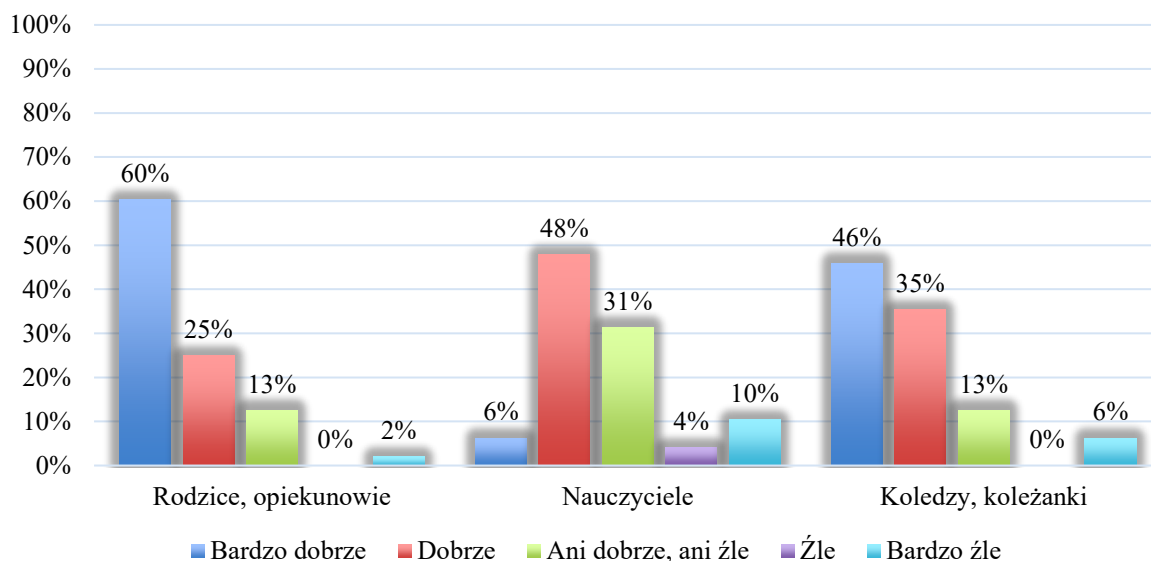
Ankietowani uczniowie szkół podstawowych z klas 4–6 pozytywnie oceniło (bardzo dobrze i dobrze) swoje relacje z rodzicami lub opiekunami – łącznie 92%, a neutralnie 4%. W mniejszym stopniu uczniowie pozytywnie oceniają relację z nauczycielami, łącznie 74%, a neutralnie 19%. Według łącznie 84% ankietowanych uczniów zadeklarowało pozytywne relacje z kolegami i/ lub koleżankami, 4% oceniło je neutralnie, a łącznie 1% oceniło je bardzo źle. Całość wyników została przedstawiona na poniższym wykresie nr 51.

Wykres 51 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

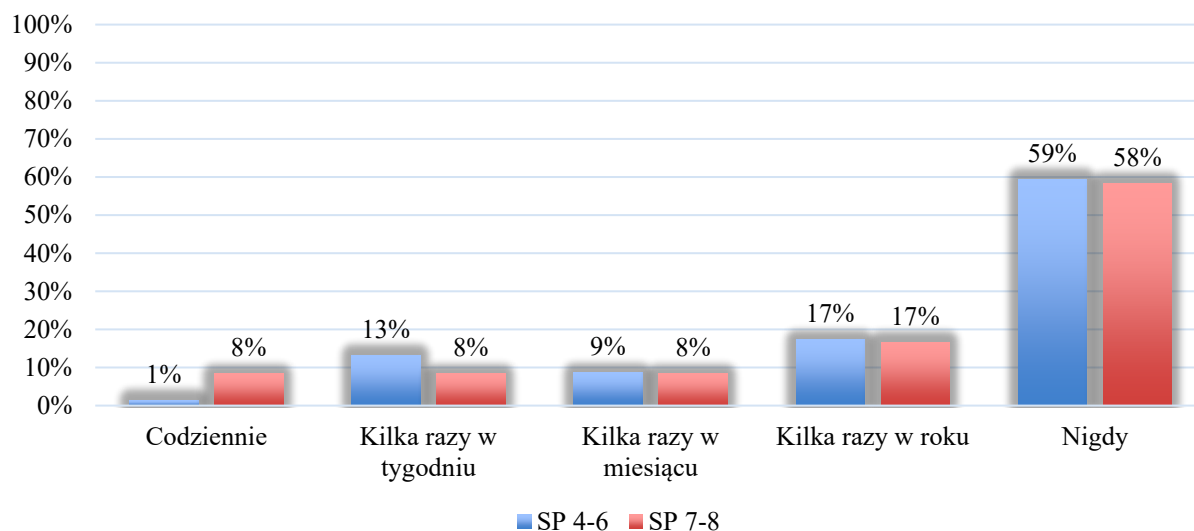
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 4–6 w gminie Malbork

Uczniowie szkół podstawowych z klas 7–8 pozytywnie oceniło (bardzo dobrze i dobrze) swoje relacje z rodzicami lub opiekunami, łącznie 85%. Neutralnie (ani dobrze, ani źle) relacje ocenia 13% ankietowanych uczniów. W mniejszym stopniu uczniowie pozytywnie oceniają relację z nauczycielami, łącznie 54%, neutralnie 31%. Według łącznie 81% ankietowanych uczniów zadeklarowało pozytywne relacje z kolegami i/ lub koleżankami i 13% oceniło je neutralnie. Całość wyników została przedstawiona na poniższym wykresie nr 52.

Wykres 52 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

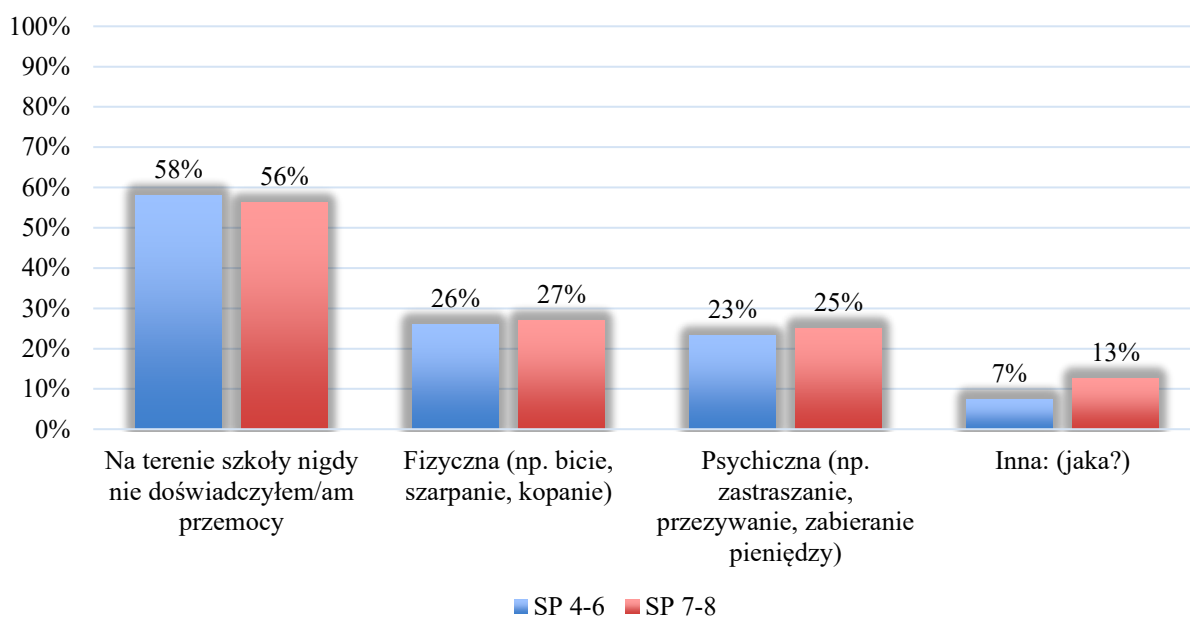
Kolejne pytanie dotyczyło ich doświadczeń związanych z przemocą i ich częstotliwością. Codziennie z przejawami przemocy fizycznej bądź psychicznej na terenie szkoły styczność zadeklarowało 1% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 8% ankietowanych uczniów z klas 7–8. Nigdy z jakimkolwiek przejawem przemocy w szkoły do czynienia nie miało 59% ankietowanych z młodszej grupy i 58% ankietowanych ze starszej grupy. Pozostały rozkład odpowiedzi przez ankietowanych uczniów przedstawiono na wykresie nr 53.

Wykres 53 Rodzaje doświadczanej przemocy. Są dwa rodzaje przemocy – przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) lub przemoc psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wyśmiewanie). Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się, że ktoś Cię np. kopnie, przewie, uderzy itd.?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

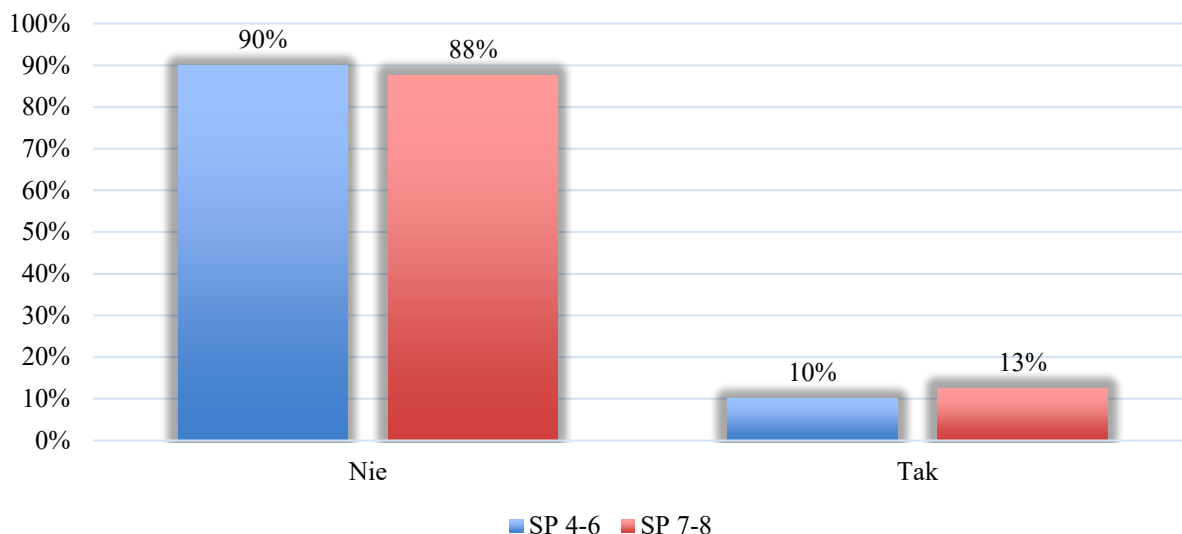
W następnym pytaniu skierowanym do uczniów rozszerzono kwestie przemocy w szkole i poproszono o ustosunkowanie się na temat doświadczenia przemocy w szkole oraz z jakim rodzajem przemocy mieli do czynienia. Zdaniem 58% ankietowanych uczniów z klas 4–6 oraz 56% ankietowanych z klas 7–8 nie miało do czynienia na terenie szkoły z przemocą. Z przemocą fizyczną w szkole styczność miało 26% ankietowanych z klas 4–6 i 27% z klas 7–8. Z przemocą psychiczną w szkole styczność miało 23% ankietowanych z klas 4–6 i 25% z klas 7–8. Odpowiedź inną wybrało 7% ankietowanych z klas 4–6 i 13% z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 54.

Wykres 54 Rodzaje doświadczanej przemocy w szkole. Jeśli doświadczyłeś/ aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc?

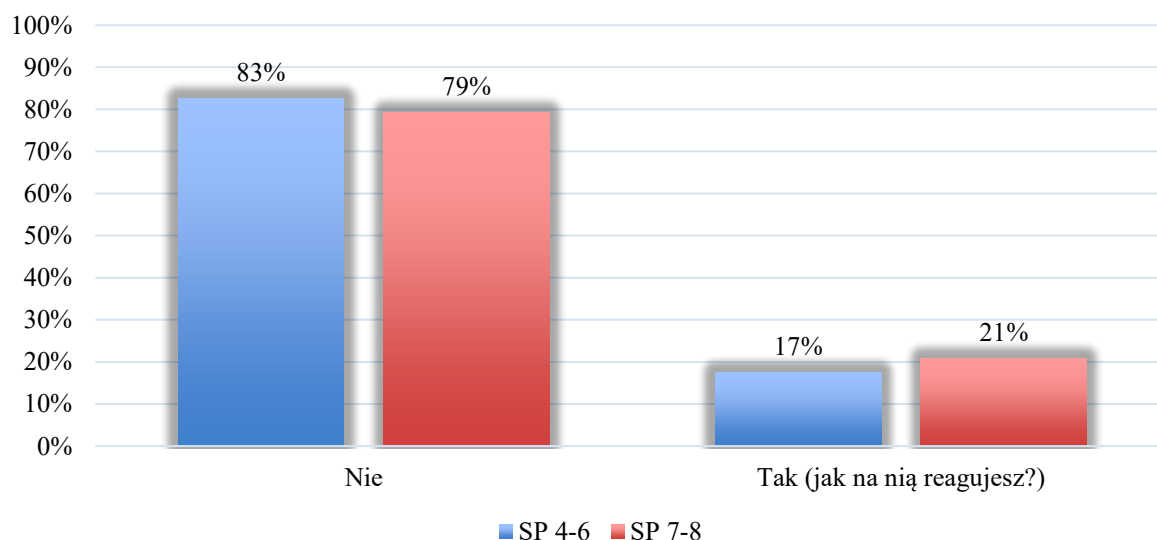
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Następnym pytaniem skierowanym do uczniów z terenu gminy była kwestia dotycząca przemocy w domu. Według 90% uczniów z klas 4–6 zadeklarowało, że nie doświadczyło przemocy w miejscu zamieszkania. Tego samego zdania było 88% uczniów z klas 7–8. Analogicznie odpowiednio 10% i 13% z nich stwierdziło, że mieli doświadczenie z przemocą w domu. Poniżej na wykresie nr 55 przedstawiono wyniki pytania.

Wykres 55 Doświadczanie przemocy w domu. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Następnym pytaniem skierowanym do uczniów była kwestia dotycząca agresji słownej w domu. Zdaniem 83% uczniów z klas 4–6 i 79% z klas 7–8 biorących udział w badaniu zadeklarowało, że nie doświadczyło agresji słownej w swoim miejscu zamieszkania. Analogicznie 17% ankietowanych z klas 4–6 i 21% z klas 7–8 stwierdziło, że mieli doświadczenie z tym rodzajem przemocy w domu. Poniżej na wykresie 56 przedstawiono wyniki pytania.

Wykres 56 Doświadczanie agresji słownej przez uczniów. Czy spotyka Cię agresja słowna?

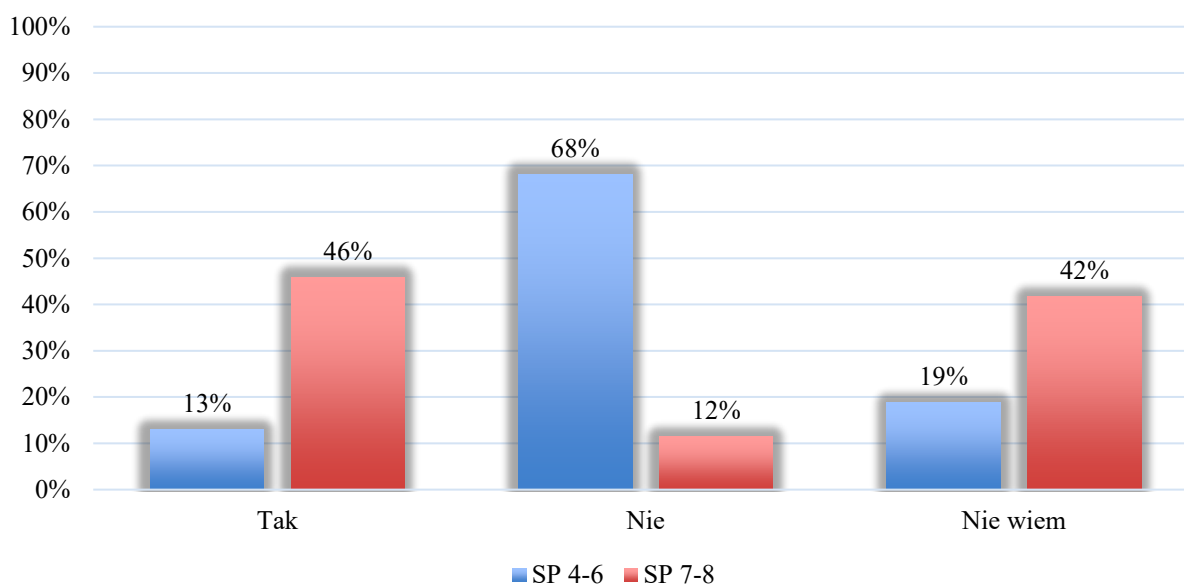
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

6.3. Spożywanie alkoholu

W tym fragmencie przedstawiono wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół z gminy Malbork. Celem niniejszej analizy było rozpoznanie skali zjawiska spożywania alkoholu wśród młodzieży, identyfikacja czynników wpływających na podejmowanie takich zachowań oraz ocena świadomości uczniów w zakresie konsekwencji zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem alkoholu.

Na pytanie dotyczące spożywania alkoholu przez osoby z kręgu szkolnego 13% uczniów z klas 4–6 i 46% uczniów z klas 7–8 stwierdziło, że osoby w ich wieku spożywają alkohol. Zdania przeciwnego było 68% uczniów z klas 4–6 i 12% z klas 7–8. Pozostali uczniowie nie mieli w tym temacie zdania. Przedstawienie wyników ma miejsce na wykresie nr 57.

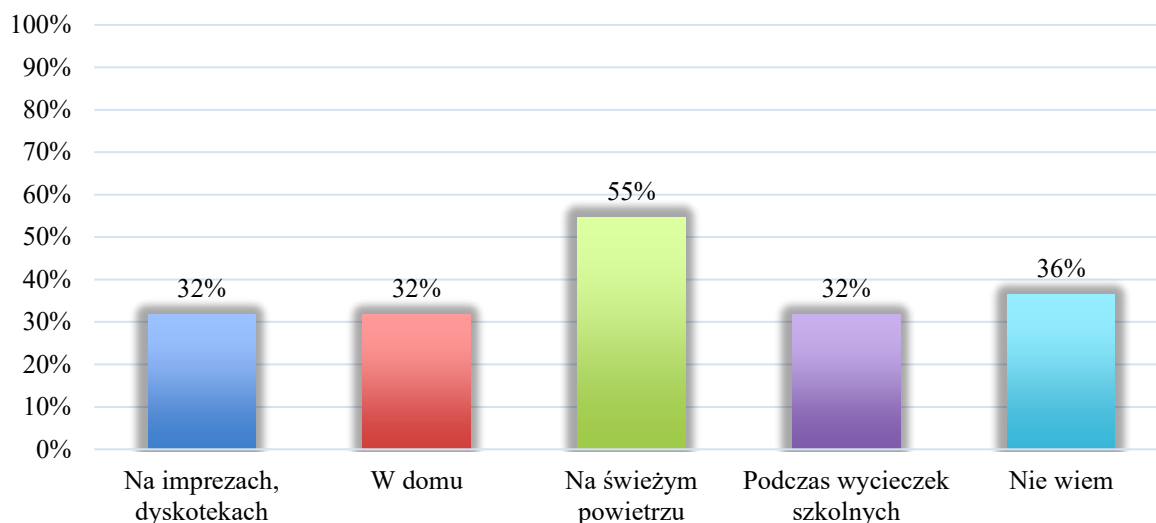
Wykres 57 Powszechność spożywania alkoholu wśród uczniów. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Uczniowie zapytani o okoliczności spożywania alkoholu, najczęściej wskazywali, że jest to świeże powietrze, ten wariant wskazało 55% ankietowanych. Według 36% ankietowanych nie miało w tym temacie zdania, a trzy warianty odpowiedzi uzyskały po 32% wskazań i były to: imprezy i dyskoteki, w domu oraz podczas wycieczek szkolnych. W tym pytaniu udział brali wyłącznie ankietowani uczniowie z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 58.

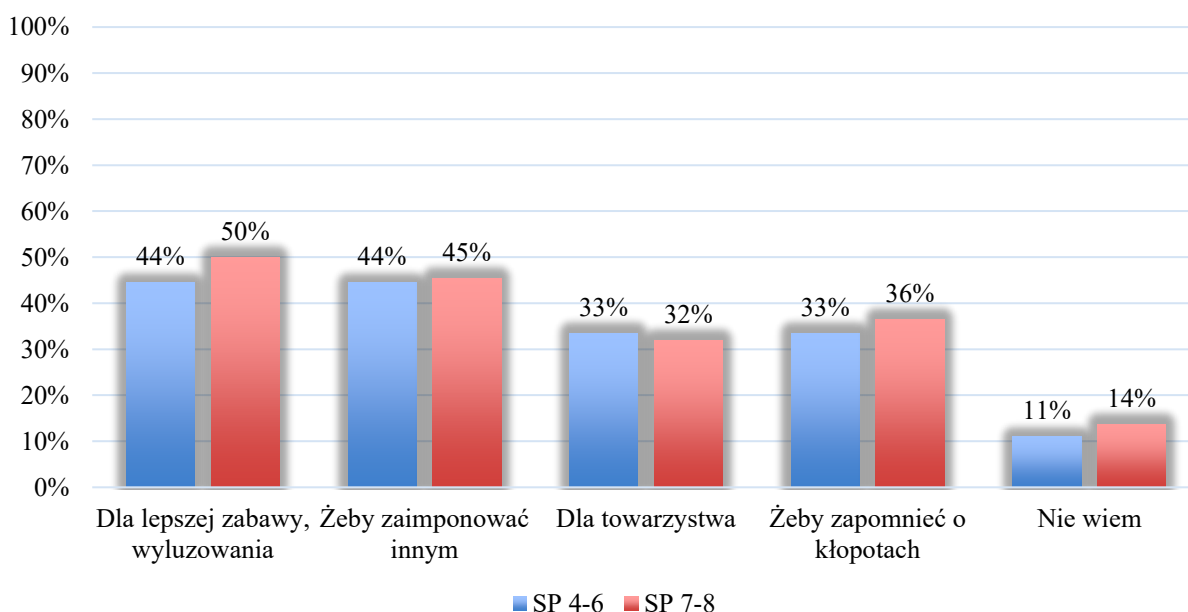
Wykres 58 Okoliczności spożywania alkoholu przez uczniów. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

W pytaniu dotyczącym przyczyn sięgania po alkohol przez uczniów, najczęściej wskazywaną odpowiedzią przez uczniów z klas 4–6 był wariant – dla lepszej zabawy oraz aby zaimponować innym, obie opcję zostały wskazane przez 44% ankietowanych. Wśród ankietowanych uczniów z klas 7–8 największą popularnością cieszył się wariant – dla lepszej zabawy wskazany przez 50% ankietowanych i 45% aby zaimponować innym. Przyczyny sięgania po alkohol zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 59.

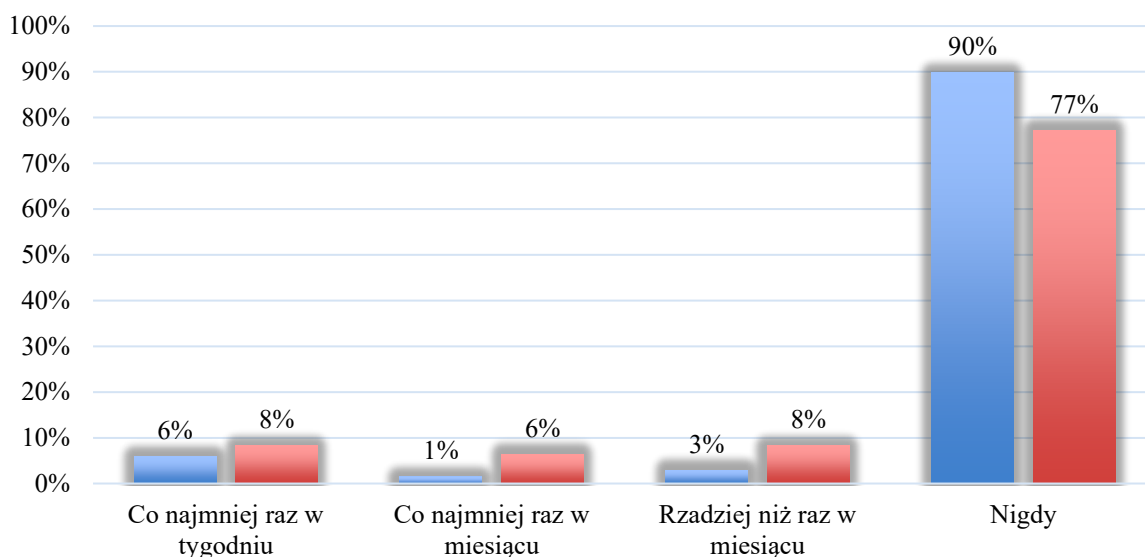
Wykres 59 Ocena przyczyn sięgania po alkohol przez uczniów. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

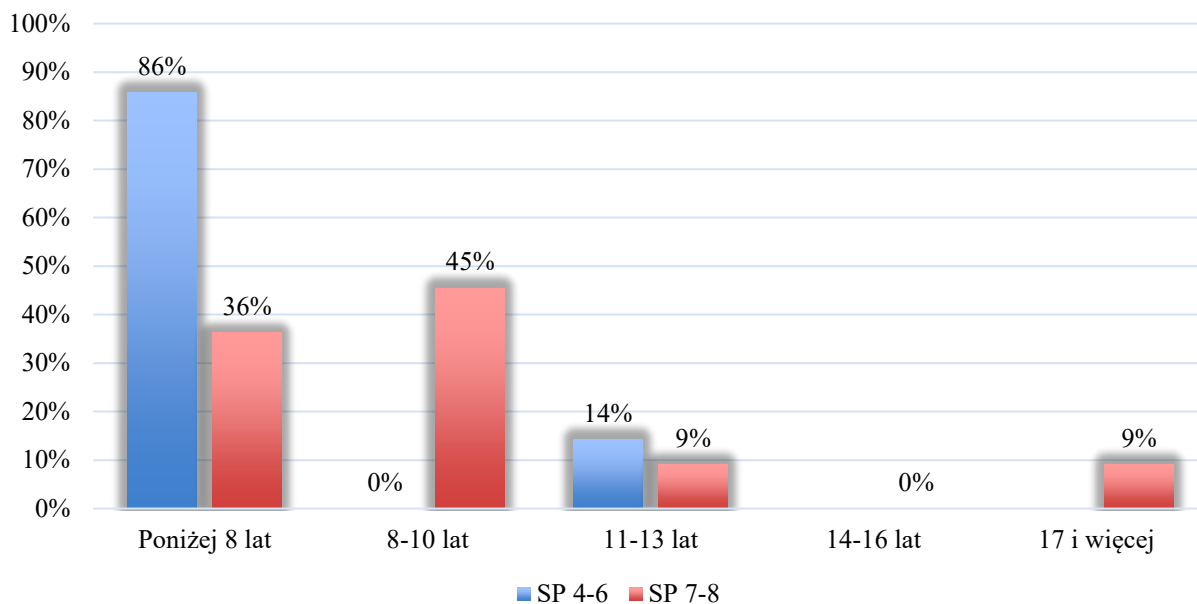
Na pytanie dotyczące spożywania alkoholu bezpośrednio przez uczniów, wszyscy ankietowani obu grup w zdecydowanej większości zadeklarowali, że nie spożywają alkoholu, tak uważa 90% ankietowanych uczniów z klas 4–6 oraz 77% ankietowanych uczniów z klas 7–8. Rzadziej niż raz w miesiącu po alkohol sięga 3% ankietowanych z młodszej grupy oraz 8% ankietowanych ze starszej. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 60.

Wykres 60 Częstotliwość spożywania alkoholu przez uczniów. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?

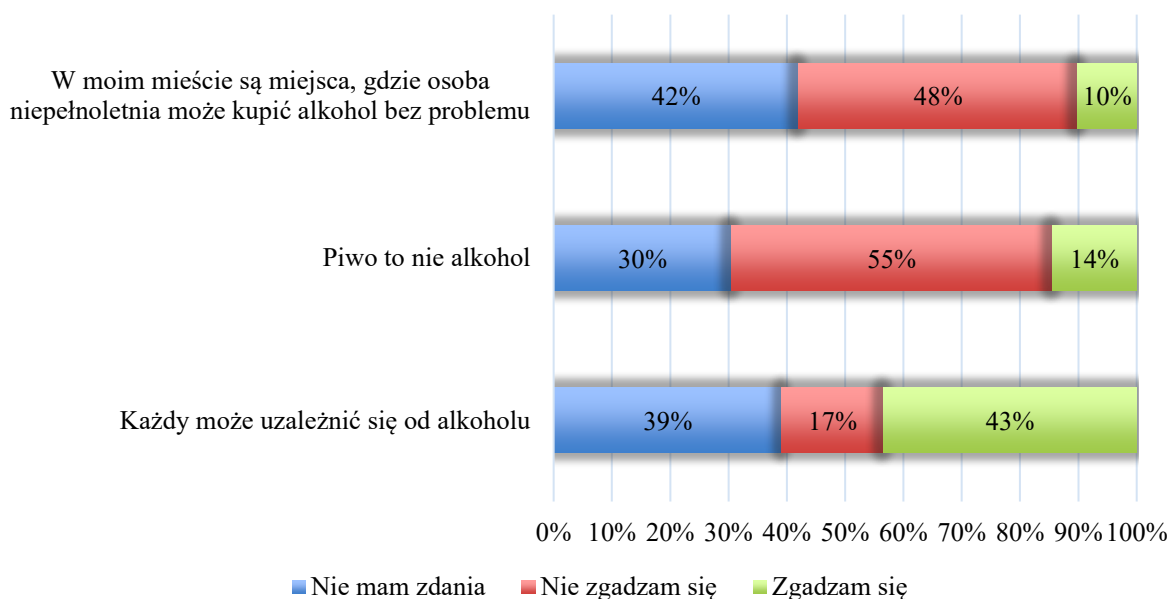
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

W kwestii sięgnięcia po raz pierwszy po alkohol wśród ankietowanych uczniów z klas 4–6, 86% wskazało na przedział wiekowy poniżej 8 lat. Zdaniem 45% ankietowanych uczniów z klas 7–8 wiekiem, kiedy po raz pierwszy sięgnęli po alkohol był przedział wiekowy 8–10. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 61.

Wykres 61 Inicjacja alkoholowa. W jakim wieku spożyłeś alkohol po raz pierwszy?

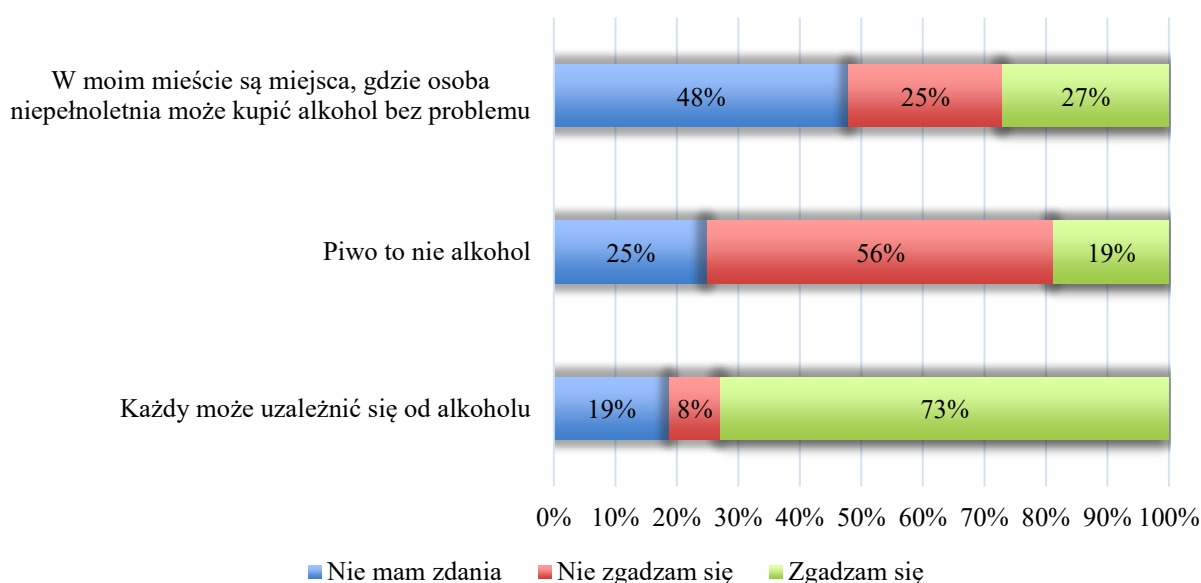
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Następnie ankietowani mieli za zadanie odnieść się do trzech przedstawionych kwestii, czy zgadzają się oni z zaproponowanym stwierdzeniem czy też nie lub nie mają zdania na ten temat. Zdaniem 48% ankietowanych uczniów z klas 4–6 nie zgadza się ze stwierdzeniem – w moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. Według 55% ankietowanych nie zgadza się ze zdaniem – piwo to nie alkohol. Zdaniem 43% ankietowanych w tej grupie zgadza się ze stwierdzeniem – każdy może uzależnić się od alkoholu i tyle samo ankietowanych nie miało zdania w tej konkretnej kwestii. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 62.

Wykres 62 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

O wypowiedzenie się na powyższe kwestie skierowano także do ankietowanych uczniów z klas 7–8. Według 48% uczniów z tej grupy nie mają zdania na temat stwierdzenia – w moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. Zdaniem 56% badanych nie zgadza się z określeniem – piwo to nie alkohol. Według 73% ankietowanych zgadzają się oni ze stwierdzeniem – każdy może uzależnić się od alkoholu. Wyniki przedstawia wykres nr 63.

Wykres 63 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?

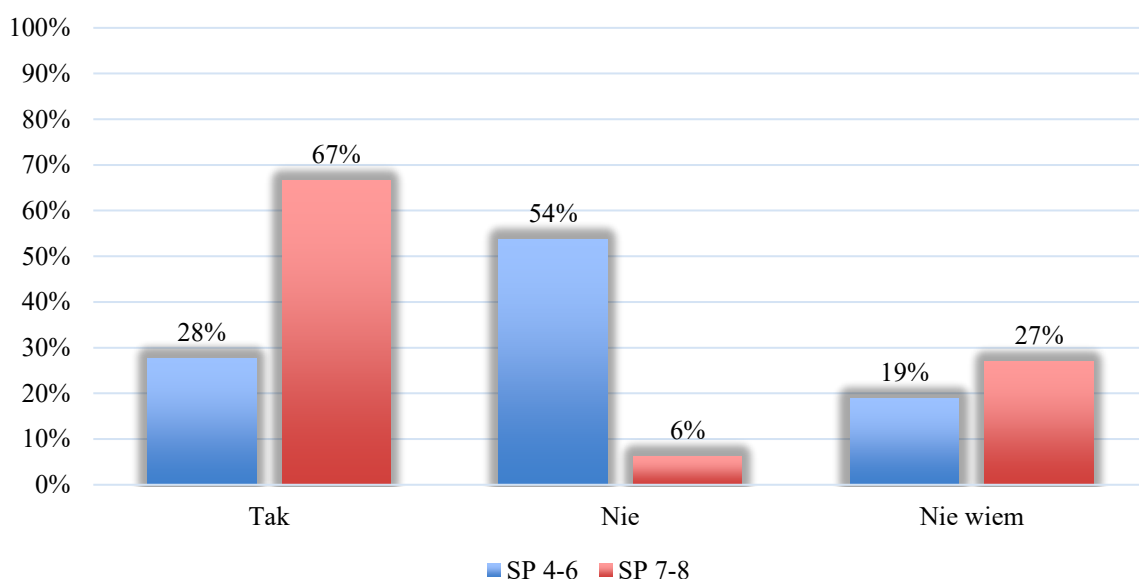
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

6.4. Uzależnienie od nikotyny

Poniżej przedstawiono wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów, gdzie analiza badania koncentruje się głównie na skali występowania zjawiska palenia papierosów i używania innych wyrobów nikotynowych w tym e-papierosów przez młodzież, a także na identyfikacji czynników sprzyjających sięganiu po nikotynę. Wyniki badania pozwoliły ocenić poziom świadomości uczniów na temat zagrożeń zdrowotnych związanych z uzależnieniem od tego typu używek oraz zidentyfikować obszary wymagające szczególnej uwagi w zakresie profilaktyki i edukacji zdrowotnej wśród dzieci i młodzieży z gminy Malbork

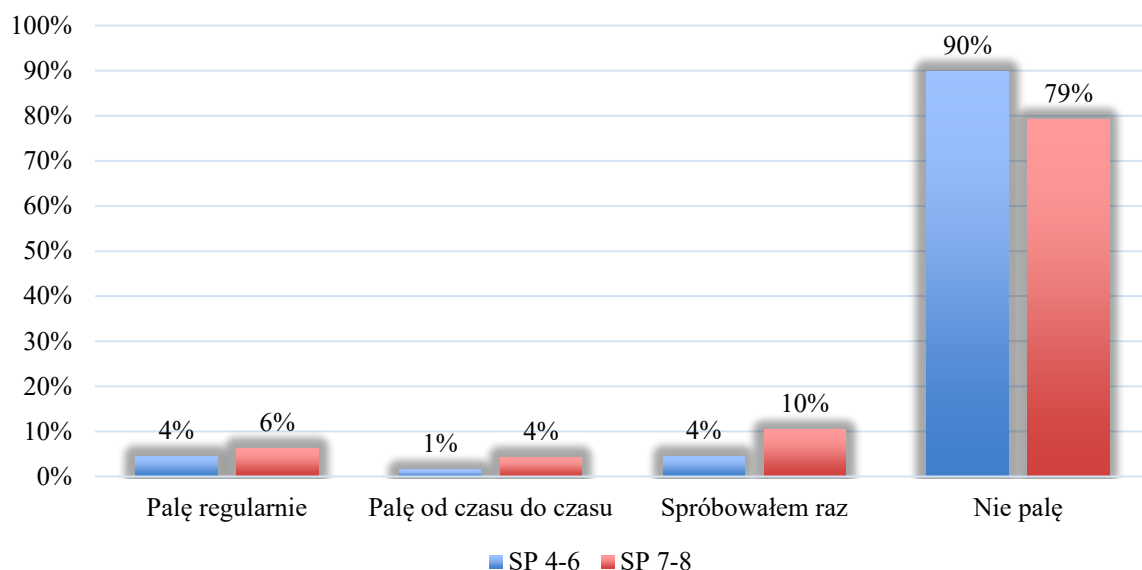
Ankietowani uczniowie zapytani o to czy ich rówieśnicy palą papierosy lub e-papierosy, zdaniem 28% badanych uczniów z klas 4–6 i 67% ankietowanych z klas 7–8 ich rówieśnicy korzystają z wyrobów nikotynowych. Przeciwnego zdania było 54% ankietowanych z klas 4–6 i 6% z klas 7–8. Zdania na ten temat nie miało 19% uczniów z klas 4–6 i 27% z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 64.

Wykres 64 Powszechność palenia papierosów i e-papierosów wśród uczniów. Czy osoby w Twoim wieku palą e-papierosy lub papierosy?

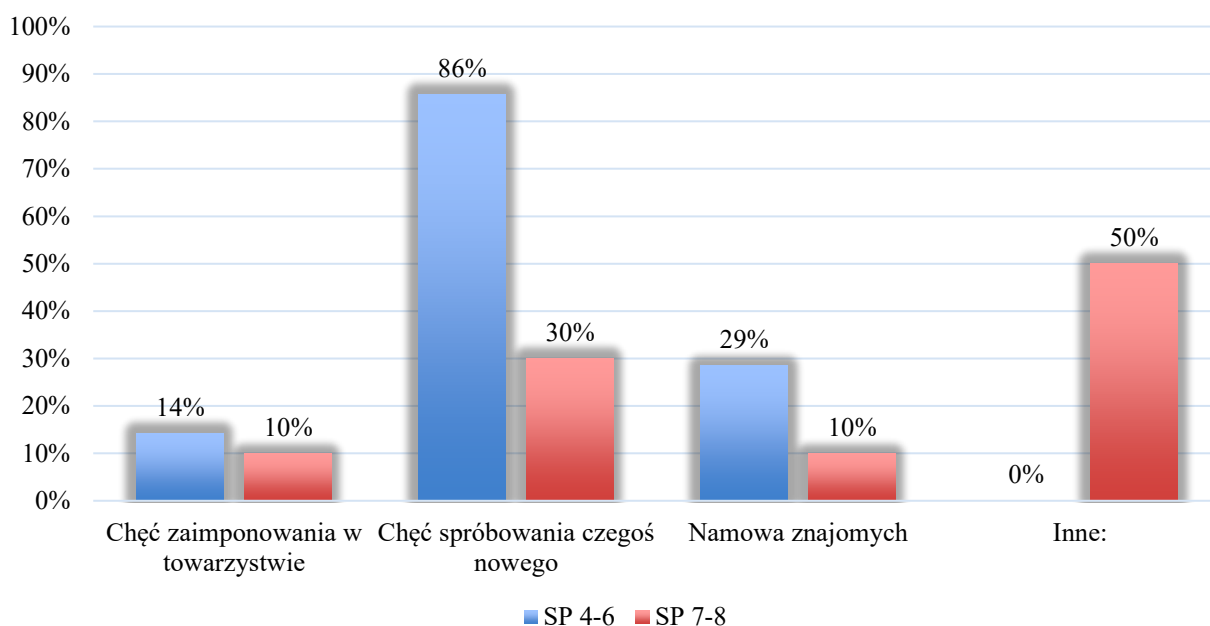
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Zdecydowana większość uczniów zadeklarowała, że nie pali papierosów bądź e-papierosów, tak odpowiedziało 90% uczniów z klas 4–6 i 79% uczniów z klas 7–8. Spróbowało raz wyrobów nikotynowych 4% ankietowanych z klas 4–6 i 10% z klas 7–8. Wyniki zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 65.

Wykres 65 Palenie wyrobów nikotynowych wśród uczniów. Czy palisz papierosy lub e-papierosy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Następnie ankietowani zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, co skłoniło ich do palenia wyrobów nikotynowych. Dla chęci spróbowania czegoś nowego, ten wariant wybrało 86% ankietowanych z klas 4–6 i 30% z klas 7–8. Za namową znajomych, ten wariant wybrało 29% ankietowanych z klas 4–6 i 10% z klas 7–8. Z chęci zaimponowania w towarzystwie, wskazało 14% ankietowanych z klas 4–6 i 10% z klas 7–8, natomiast wariant – inne, wybrało 50% ankietowanych z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 66.

Wykres 66 Powody palenia wyrobów nikotynowych przez uczniów. Co skłoniło Cię do palenia?

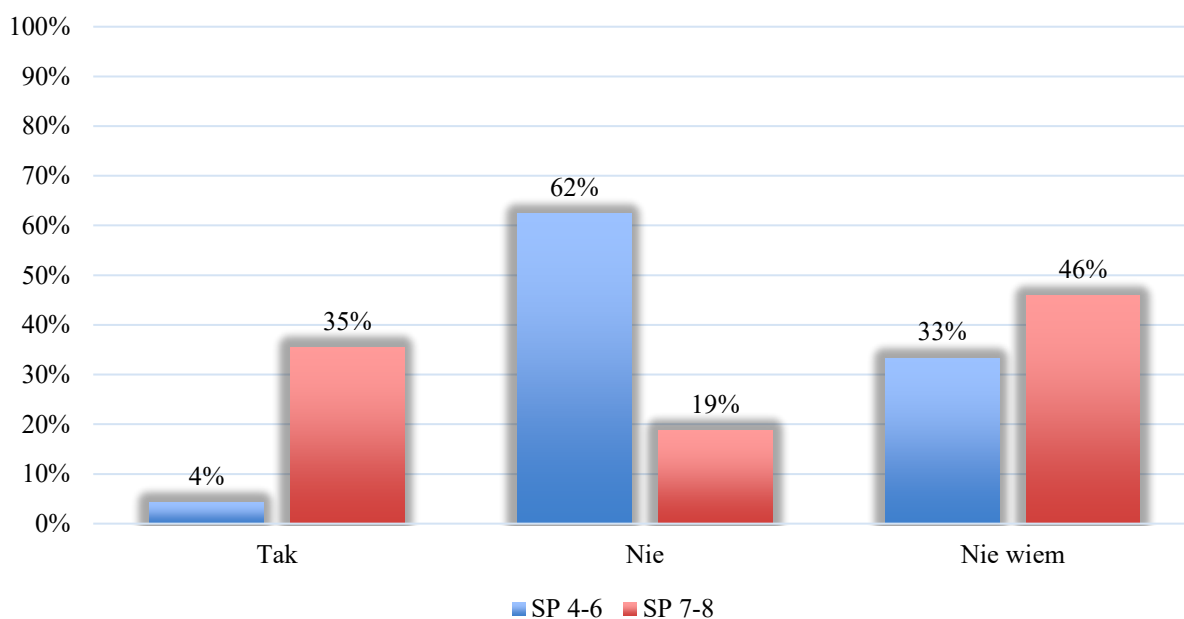
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

6.5. Narkotyki i dopalacze

Podrozdział przedstawia wyniki badania ankietowego, dotyczące skali używania substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki i dopalacze. Analiza obejmuje identyfikację najczęściej stosowanych środków, motywacji sięgania po tego typu substancje oraz poziomu świadomości młodzieży na temat zagrożeń zdrowotnych i społecznych związanych z ich używaniem. Dane pozwalają na planowanie skutecznych działań profilaktycznych i edukacyjnych, mających na celu ograniczenie ryzyka uzależnień wśród uczniów.

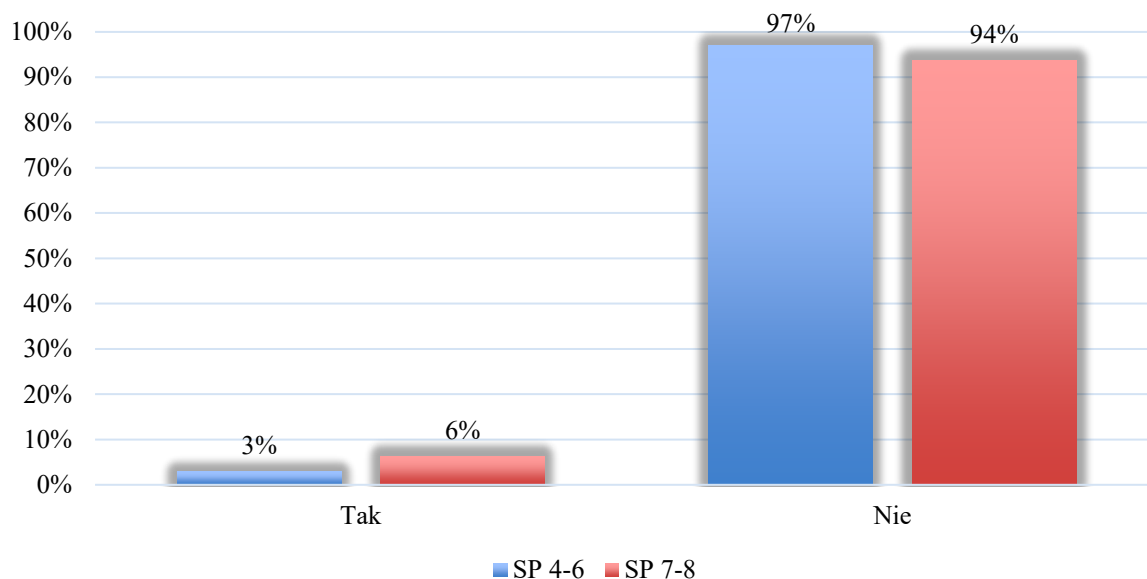
Według 4% ankietowanych z klas 4–6 i 35% z klas 7–8 ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami lub dopalaczami. Przeciwnego zdania było 62% ankietowanych z klas 4–6 i 19% z klas 7–8. Zdania w tym temacie nie posiadało 33% ankietowanych z młodszej grupy i 46% ankietowanych z grupy starszej. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 67.

Wykres 67 Kontakt uczniów z narkotykami i dopalaczami. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?

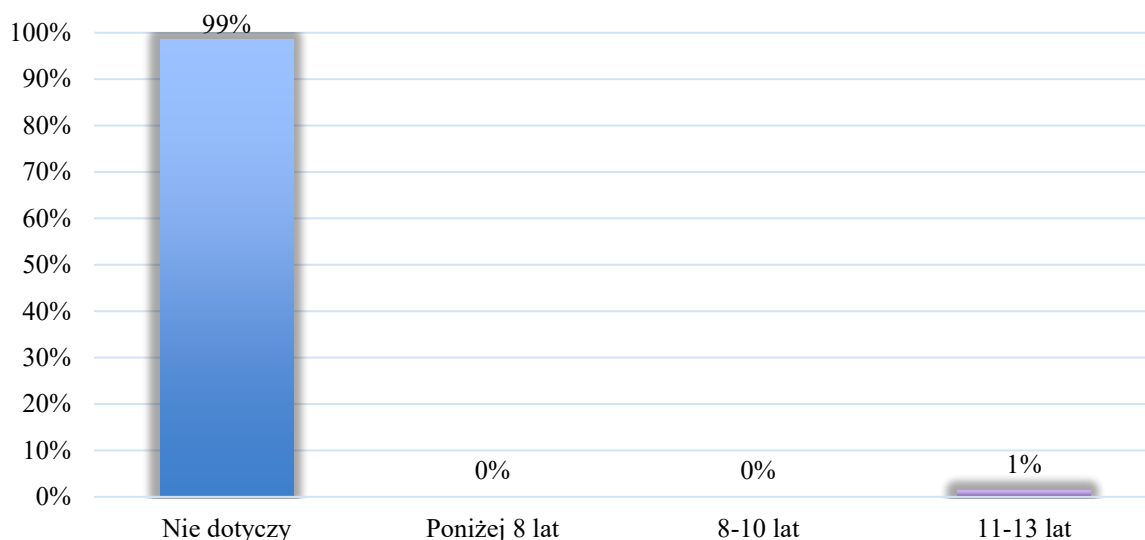
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Kolejno zapytano uczniów czy zdarzyło im się w przeszłości kiedykolwiek zażywać narkotyki lub dopalacze. Zdecydowana większość, uczniów zaprzeczyła, jakoby kiedykolwiek mieli jakikolwiek kontakt z narkotykami lub dopalaczami. Styczność z używkami nie miało 97% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 94% z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 68.

Wykres 68 Spożywanie narkotyków lub dopalaczy przez uczniów. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze?

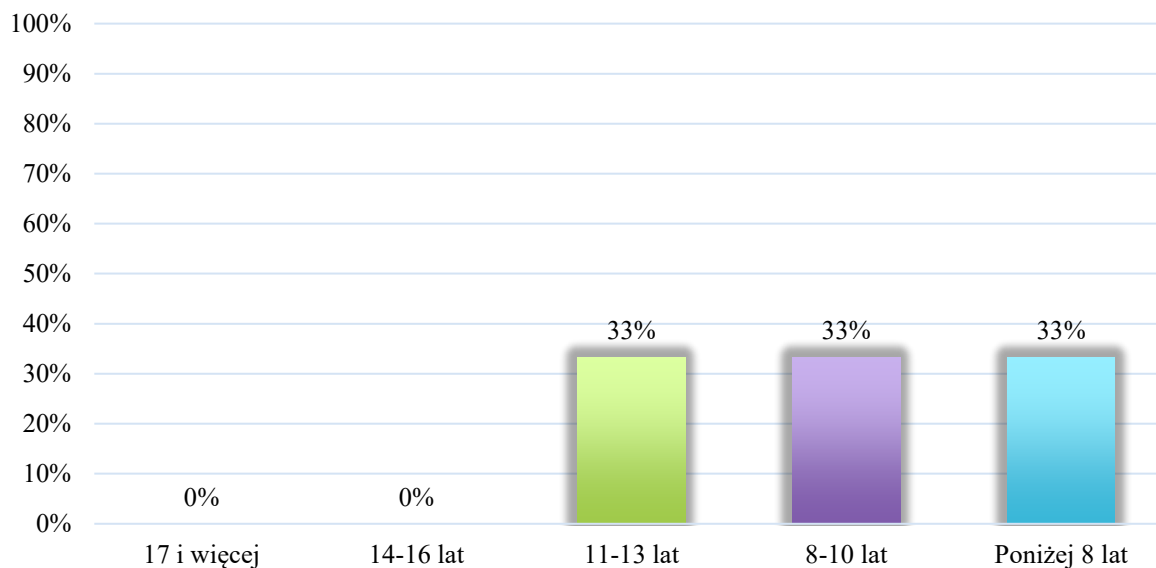
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

W kolejnym pytaniu zapytano uczniów z klas 4–6 w jakim wieku znajdowali się, gdy po raz pierwszy sięgnęli po narkotyki. 99% ankietowanych uczniów stwierdziło, że ta kwestia ich nie dotyczy, a tylko 1% ankietowanych z tej grupy wskazał na wariant 11-13 lat. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 69.

Wykres 69 Wiek inicjacji. Ile miałeś/ aś lat, kiedy spróbowałeś/ aś narkotyków?

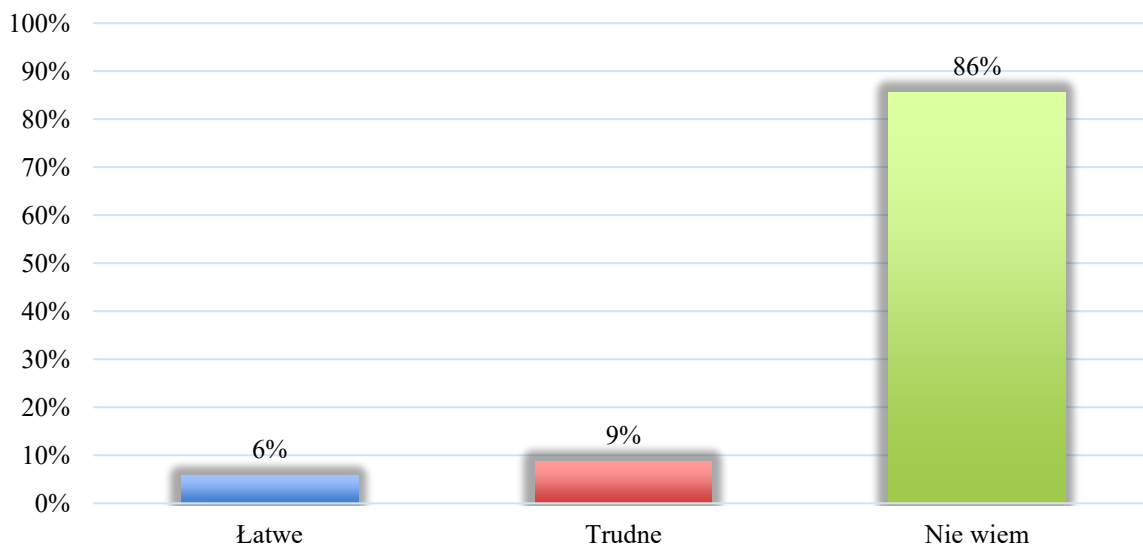
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

O tę samą kwestię zapytano uczniów z klas 7–8. Trzy warianty odpowiedzi uzyskały po 33% wskazań dotyczące inicjacji narkotykowej, a należały do nich: 11-13 lat, 8-10 lat i poniżej 8 lat. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 70.

Wykres 70 Wiek inicjacji. Ile miałeś/ aś lat, kiedy spróbowałeś/ aś narkotyków?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

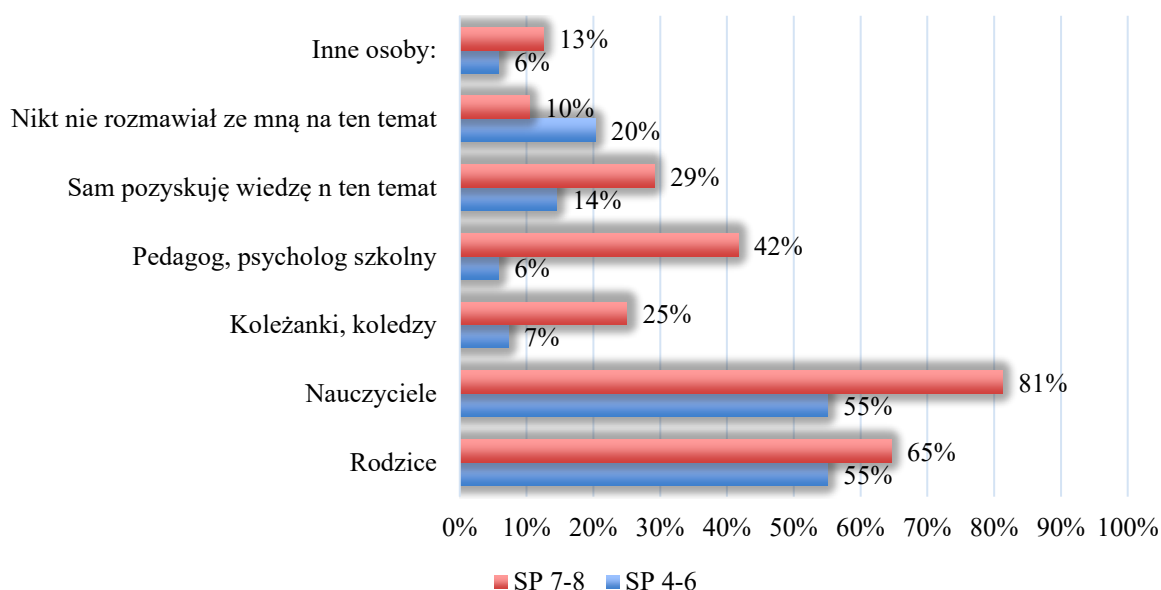
W następnym pytaniu skierowanym wyłącznie do ankietowanych uczniów z klas 4–6, poproszono ich o ustosunkowanie się do pytania czy w ich miejscu zamieszkania, gdyby doszło do potencjalnej sytuacji zdobycia którejkolwiek z wymienionych substancji czy byłoby to trudne czy łatwe. Najwięcej ankietowanych, bo 86% nie miało w tym temacie zdania. Według 9% ankietowanych zdobycie narkotyków lub dopalaczy jest ich zdaniem trudne, a 6% uważało, że jest łatwe. Wykres nr 71 przedstawia wyniki dotyczące tego pytania.

Wykres 71 Dostępność substancji zakazanych. Gdybyś chciał/ ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

W następnym pytaniu skierowanym do ankietowanych uczniów zapytano ich o kwestię związane z uświadamianiem uczniów na temat szkodliwości środków. Najwięcej sumarycznie ankietowanych wskazało na nauczycieli, którzy zdaniem 55% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 81% ankietowanych z klas 7–8 rozmawiali z nimi na temat działań i szkodliwości wspomnianych substancji. Według 55% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 65% z klas 7–8 na ten temat rozmawiali ze swoimi rodzicami. Pozostałe udzielone odpowiedzi przez ankietowanych uczniów przedstawiono na poniższym wykresie nr 72.

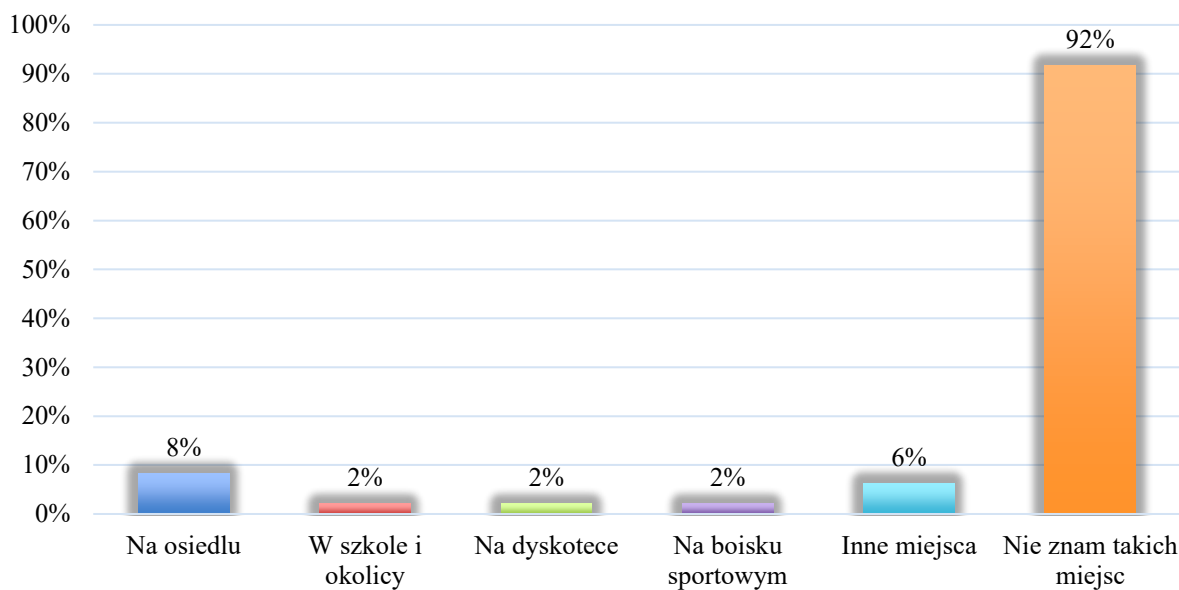
Wykres 72 Uświadamianie na temat substancji. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Kolejne pytanie również skierowane do ankietowanych uczniów z klas 7–8, gdzie zapytano o ich czy posiadają wiedzę na temat, gdzie w ich miejscowości można zakupić narkotyki lub dopalacze. Zdaniem 92% ankietowanych z tej grupy nie znają takich miejsc. Z kolei 8% ankietowanych wskazało, że używki można kupić na osiedlu, a 6% wskazało na inne miejsca niż zaproponowane. Po 2% ankietowanych wskazało na warianty: w szkole i okolicy, na dyskotecę oraz na bosku sportowym. Wyniki przedstawia wykres nr 73.

Wykres 73 Miejsca zakupu substancji. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

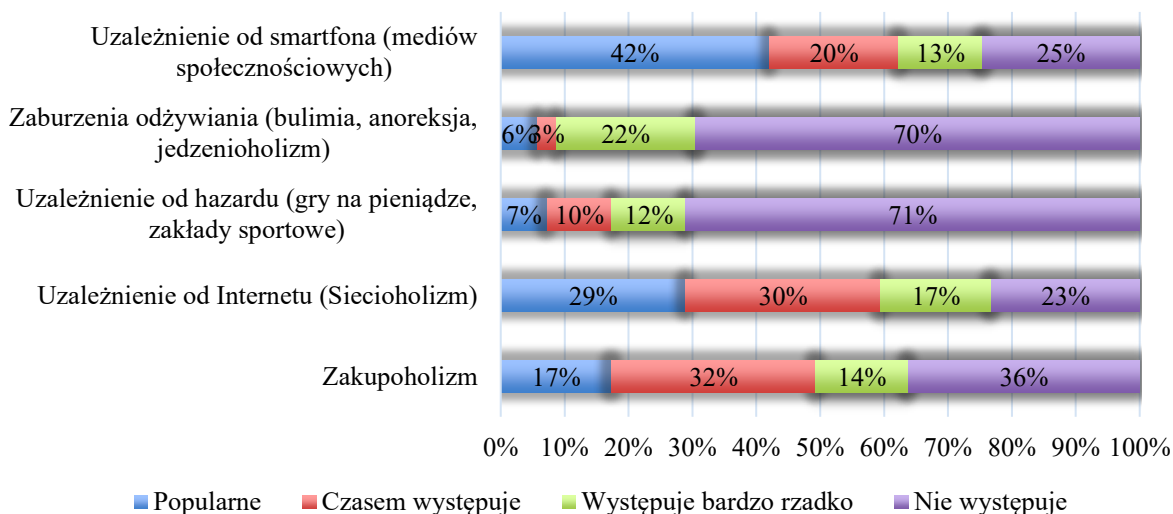

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

6.6. Uzależnienia behawioralne i cyberprzemoc

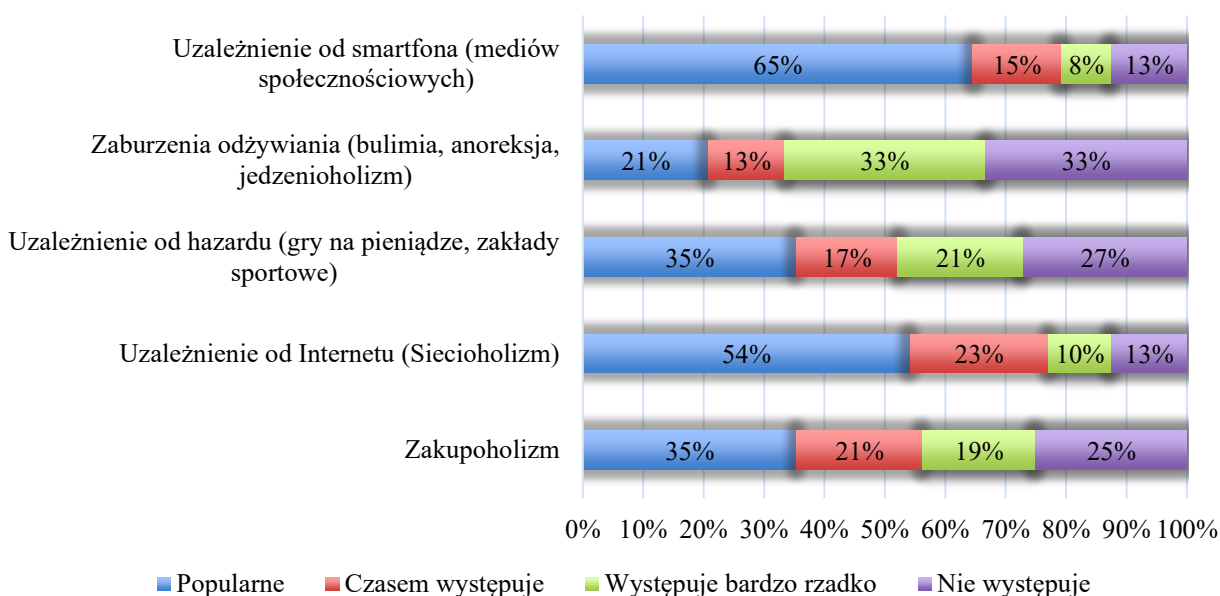
Niniejszym zaprezentowano wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół z gminy Malbork. Analiza w dużej mierze koncentrowała się na skali występowania uzależnień behawioralnych, takich jak nadmierne korzystanie z Internetu, smartfonu, gier komputerowych czy mediów społecznościowych, a także na zjawisku cyberprzemocy w środowisku szkolnym i rówieśniczym. Rezultaty badania prezentują poziom świadomości uczniów na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami od czynności oraz identyfikują najczęściej pojawiające się formy cyberprzemocy, jej skutki oraz sposoby reagowania na tego typu sytuacje. Zgromadzone wyniki pozwalają na skuteczne zaplanowanie przyszłych działań profilaktycznych i edukacyjnych celem ograniczenia skali zjawiska wśród dzieci i młodzieży.

Wszystkie z podanych w pytaniu rodzajów uzależnień behawioralnych występują w środowisku uczniów szkół podstawowych z klas 4–6, aczkolwiek w różnym nasileniu. Najbardziej rozpowszechnione zdaniem uczniów jest uzależnienie od smartfonu (mediów społecznościowych), tak zadeklarowało 42% uczniów, uznając to jako popularne uzależnienie, a 20% z nich jako zjawisko czasem występujące. Uzależnienie od Internetu (Siecioholizm) jako uzależnienie popularne uznało 29% uczniów, a 30% z nich jako czasem występujące. Pozostałe odpowiedzi i natężenie poszczególnych uzależnień wśród uczniów przedstawiono na poniższym wykresie nr 74.

Wykres 74 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

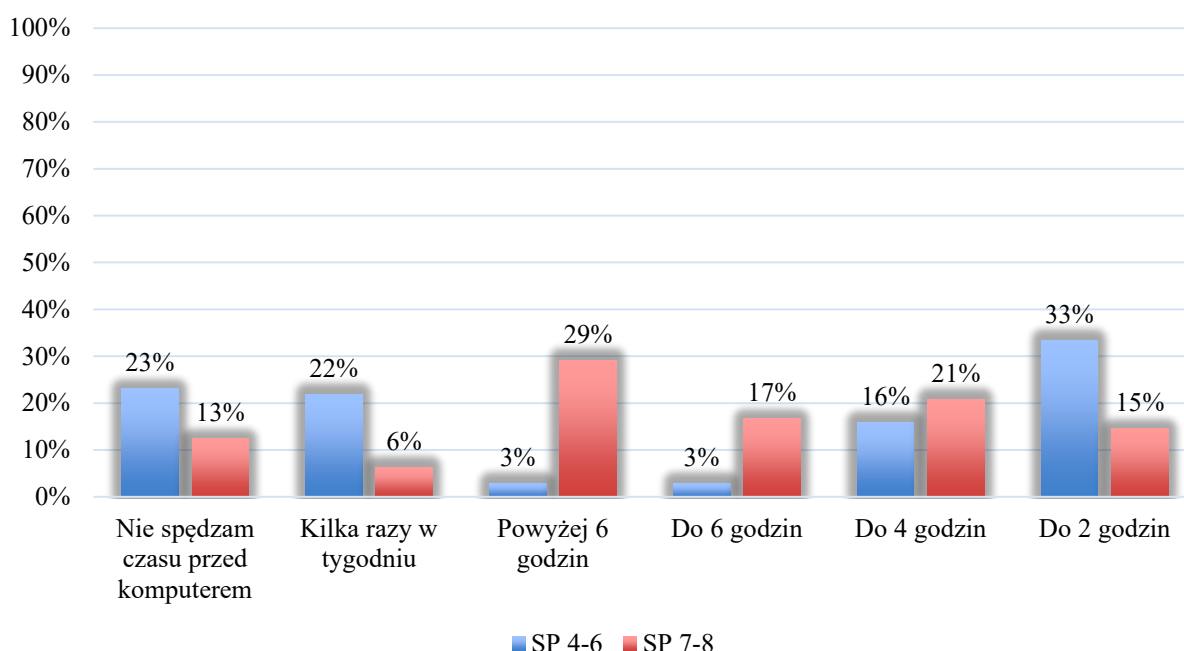
O tą samą kwestię zapytano drugą grupę ankietowanych uczniów tym razem z klas 7–8. Zdaniem 65% ankietowanych uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych) jest zjawiskiem bardzo popularnym, a 15% uważa je, że czasem występuje. Uzależnienie od Internetu (Siecioholizm) jako zjawisko popularne uważa 54% ankietowanych, a jako zjawisko, które czasem występuje uważa 23% badanych z klas 7–8. Pozostałe odpowiedzi zostały przedstawione na wykresie nr 75.

Wykres 75 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

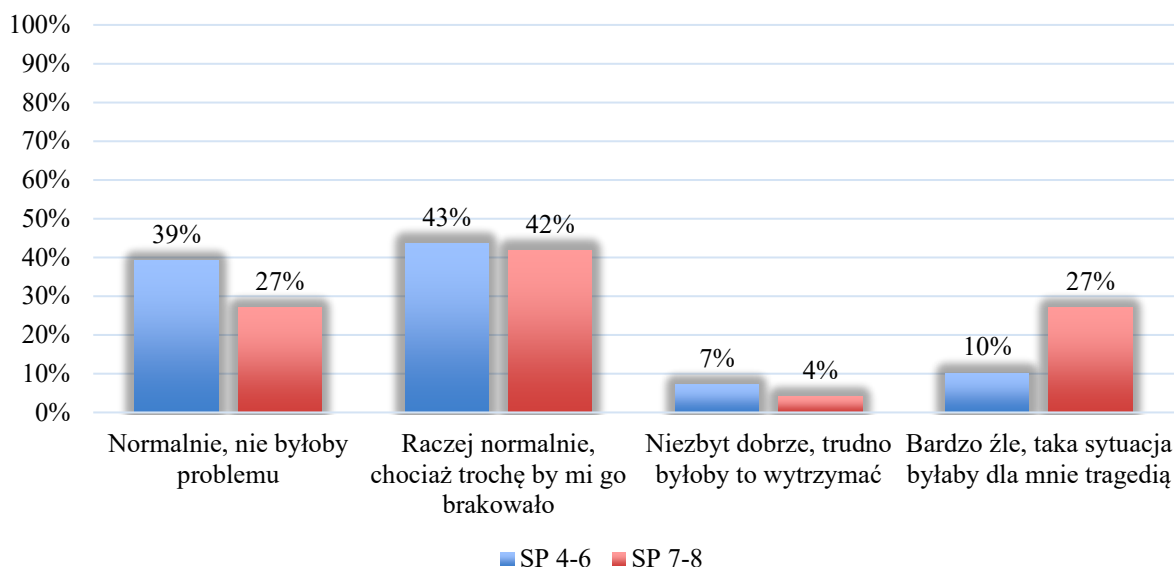
W pytaniu dotyczącym spędzania w ciągu dnia czasu przed komputerem z innych powodów niż nauka, najczęściej wskazywaną odpowiedzią wśród uczniów klas 4–6 był wariant – do 2 godzin, który wybrało 33% badanych. Na drugim miejscu wśród tej grupy ankietowanych znalazł się wariant – nie spędzam czasu przed komputerem, który wskazało 23%, a 22% wskazało na korzystanie z komputera kilka razy w tygodniu. Wśród ankietowanych uczniów z klas 7–8 najpopularniejszym wariantem był – powyżej 6 godzin, który wybrało 29% ankietowanych. Na drugim miejscu pod względem popularności był wariant – do 4 godzin, który wybrało 21%, a 15% ankietowanych tej grupy wskazało opcję – do 2 godzin. Na wykresie nr 76 przedstawiono dane dotyczące pytania.

Wykres 76 Czas spędzany przy komputerze. Ile czasu spędzasz dziennie przed komputerem z powodów innych niż nauka?

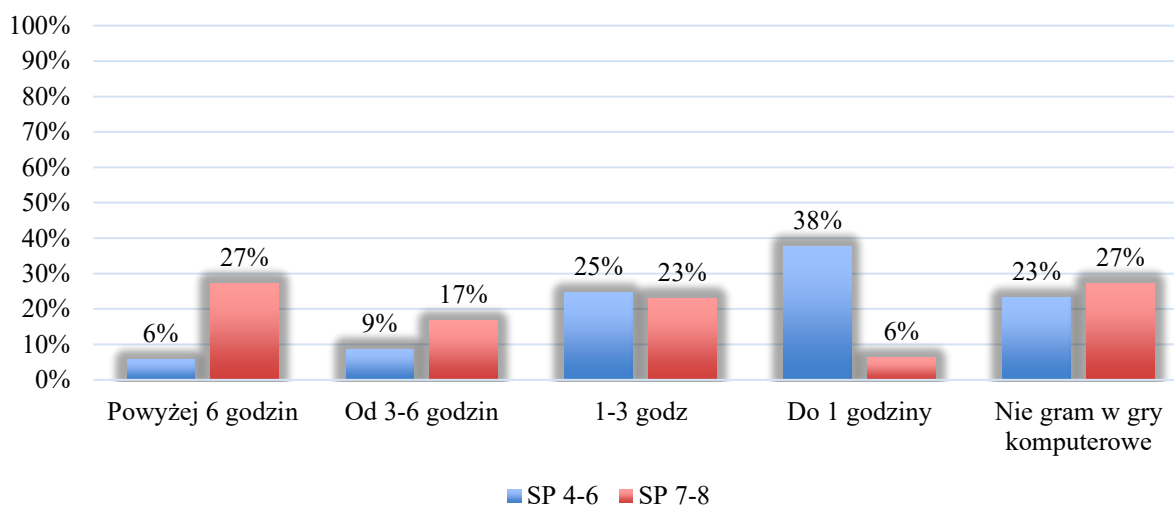
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

W pytaniu dotyczącym reakcji ankietowanych na tygodniowy brak dostępu do Internetu, sumarycznie najwięcej uczniów wskazało na wariant – raczej normalnie, chociaż trochę by mi go brakowało. Tę odpowiedź zdecydowało się wybrać 43% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 42% uczniów z klas 7–8. Najmniejszą popularnością wśród ankietowanych cieszyła się odpowiedź – niezbyt dobrze, trudno byłoby to wytrzymać, którą wskazało 7% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 4% z klas 7–8. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 77.

Wykres 77 Reakcja na tygodniowy brak dostępu do Internetu. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez tydzień nie miał/ a dostępu do Internetu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

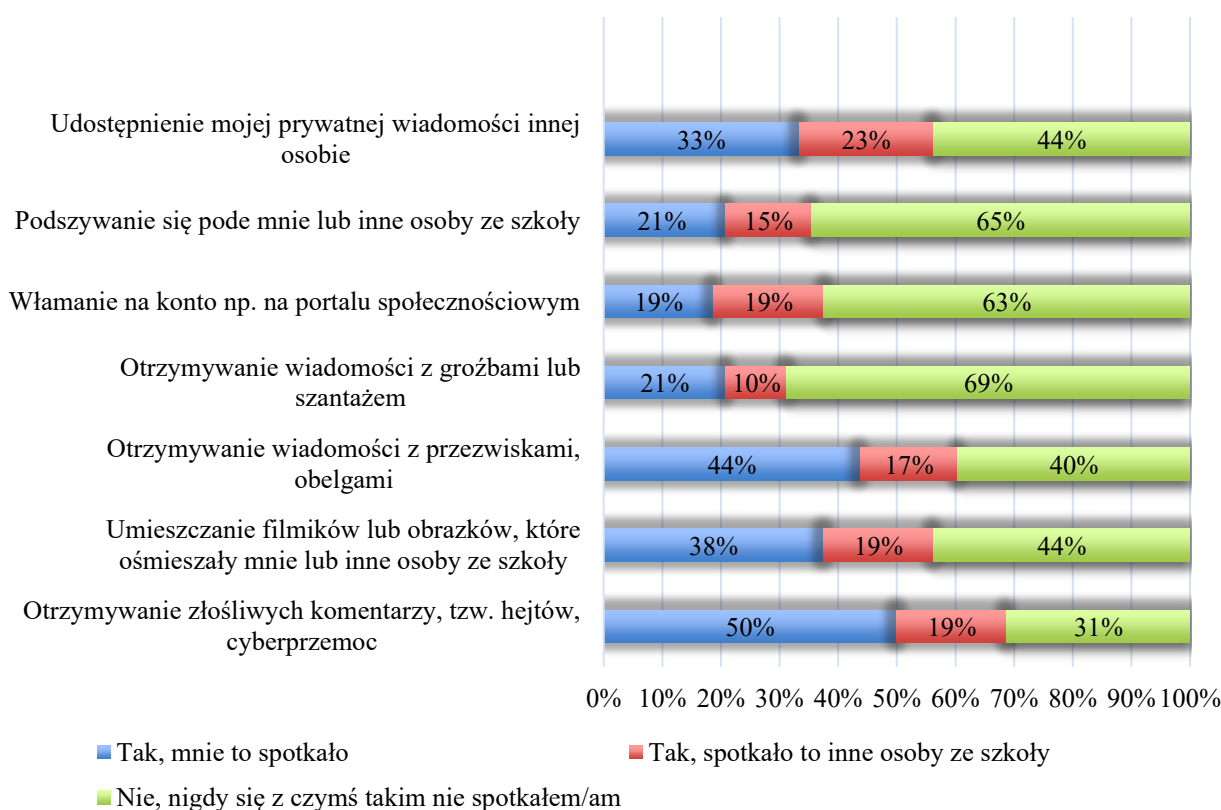
38% ankietowanych uczniów z klas 4–6 w ciągu dnia poświęca do 1 godziny czasu na graniu w gry komputerowe. Najmniej popularną odpowiedzią wśród tej grupy ankietowanych był przedział powyżej 6 godzin, który wskazało 6% badanych. Wśród uczniów z klas 7–8 najczęściej wskazywanym wariantami odpowiedzi były: powyżej 6 godzin oraz nie gram w gry komputerowe, który wskazało po 27% ankietowanych. Najmniej popularną opcją wśród tej grupy badanych był przedział czasowy do 1 godziny, który wybrało 6% badanych. Pozostałe wyniki przedstawiono na wykresie nr 78.

Wykres 78 Granie w gry na komputerze. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na graniu w gry komputerowe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

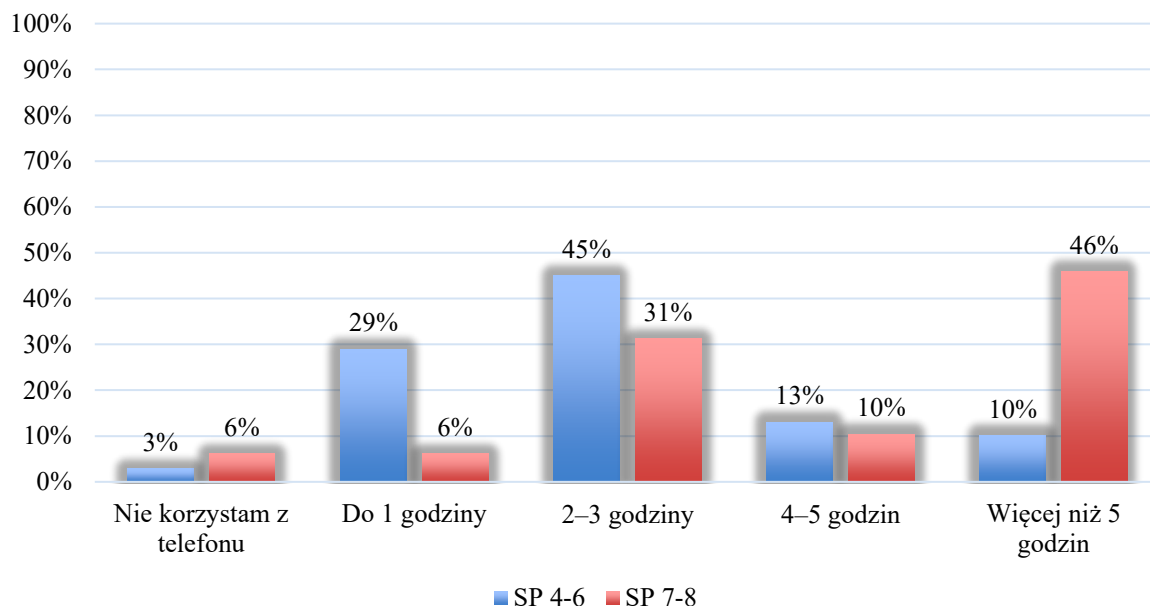
Kolejne pytanie dotyczyło kwestii związanych z cyberprzemocą, które skierowano do uczniów szkół z klas 7–8. Z problemem udostępniania prywatnych wiadomości osobom trzecim zetknęło się 33% badanych uczniów. Ze zjawiskiem związanym z podszywaniem się pod uczniów lub pod kogoś innego spotkało 21% uczniów. Według 19% uczniów przyznało, że doświadczyło włamania na swoje konto społecznościowe. Zdaniem 21% ankietowanych uczniów doświadczyło otrzymywania wiadomości z groźbami lub szantażem. Z otrzymywaniem przezwisk lub obelg w swoim życiu do czynienia miało 44% ankietowanych. Z umieszczaniem filmików lub obrazków, które ośmieszały uczniów lub inne osoby ze szkoły, spotkało się 48% uczniów, natomiast z otrzymywaniem złośliwych komentarzy tzw. hejtu do czynienia miało 59% ankietowanych uczniów. Wyniki prezentuje poniższy wykres nr 79.

Wykres 79 Styczność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś z takimi sytuacjami w Internecie?

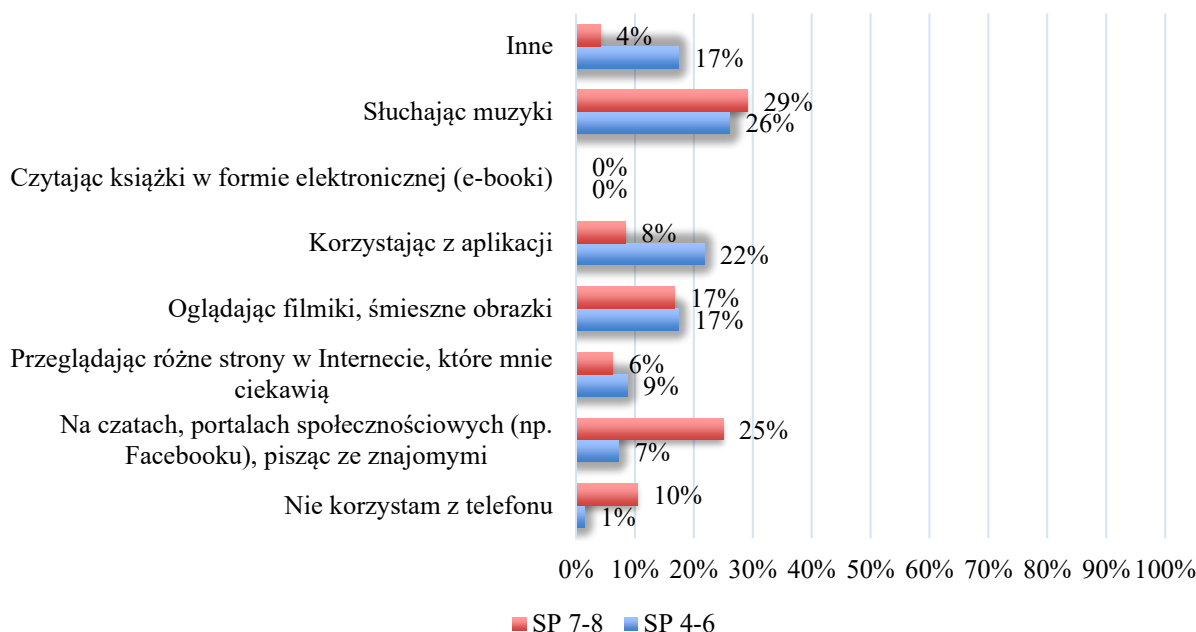
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

W następnym pytaniu wśród uczniów szkół poproszono ich o udzielenie odpowiedzi w temacie czasu korzystania ze smartfonu w ciągu dnia. Najwięcej ankietowanych uczniów z klas 4–6 zadeklarowało, że dziennie na korzystanie z telefonu poświęca pomiędzy 2–3 godziny, ten wariant wskazało 45% badanych. Wśród ankietowanych uczniów z klas 7–8 najpopularniejszą odpowiedzią była opcja więcej niż 5 godzin, którą wybrało 46% badanych. Pozostałe wyniki przedstawiono na wykresie nr 80.

Wykres 80 Korzystanie przez uczniów z telefonu. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

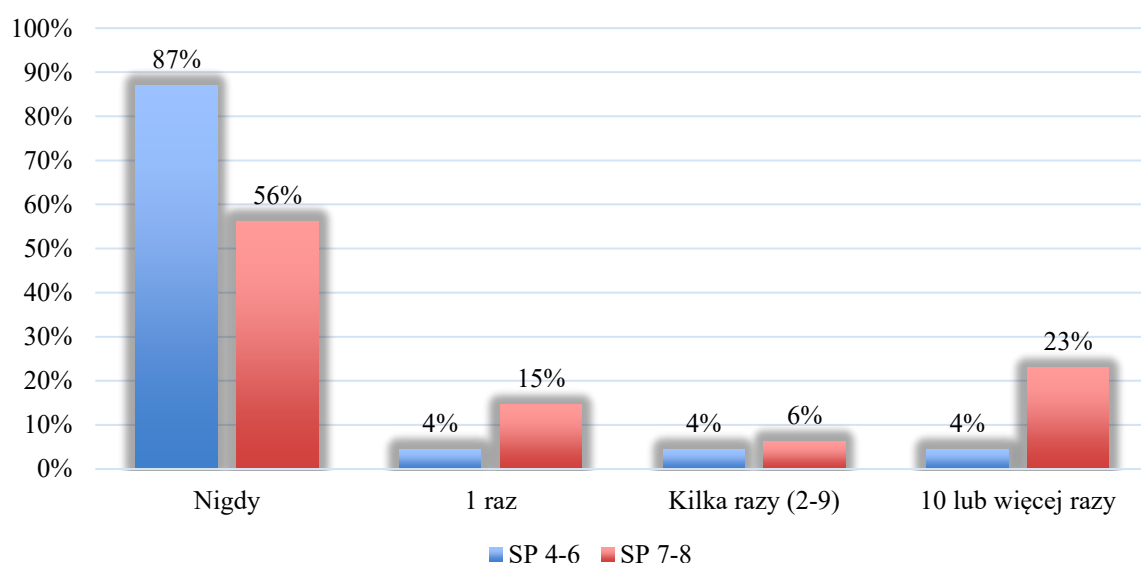
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Najwięcej czasu ankietowani uczniowie podczas korzystania z telefonu spędzają na słuchaniu muzyki, tak zadeklarowało 26% ankietowanych z klas 4–6 i 29% z klas 7–8. Drugą najczęstszą czynnością wykonywaną podczas korzystania z telefonu wśród ankietowanych uczniów z klas 4–6 było korzystanie z aplikacji (22%) oraz oglądanie śmiesznych filmów, obrazków (17%). Wśród ankietowanych uczniów z klas 7–8 drugą najchętniej wybieraną odpowiedzią było spędzanie czasu na czatach, portalach społecznościowych (25%), a trzecią było oglądanie filmików i śmiesznych obrazków (17%). Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie nr 81.

Wykres 81 Najczęstsze zajęcie uczniów na telefonie. Na czym najwięcej czasu spędzasz korzystając z telefonu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Ankietowani uczniowie w zdecydowanej większości deklarują, że nigdy nie zdarzyło im się grać w gry hazardowe (na pieniądze). Tak uważa 87% uczniów klas 4–6 i 56% uczniów klas 7–8. Drugą najczęściej wskazywaną odpowiedzią przez badanych był wariant więcej niż 10 razy. Takiego zdania było 4% ankietowanych z klas 4–6 i 23% uczniów klas 7–8. Wyniki dotyczące pytania zostały zaprezentowane na wykresie nr 82.

Wykres 82 Udział w grach hazardowych. Czy grałeś/ aś w jakiejkolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?

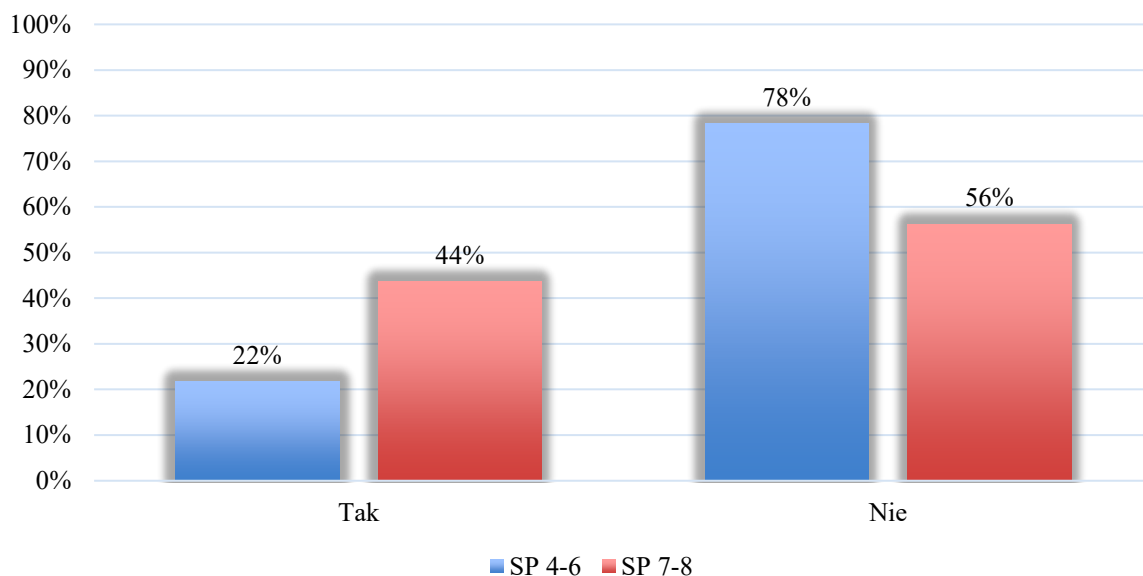
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

6.7. Napoje energetyczne

Niniejszy podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego, gdzie analiza koncentruje się na zagadnieniach związanych ze spożywaniem napojów energetycznych przez uczniów szkół z gminy Malbork. Analiza przedstawia skalę spożycia napojów energetycznych, motywacjach sięgania po tego typu produkty oraz poziomie świadomości uczniów na temat potencjalnych zagrożeń zdrowotnych związanych z ich regularnym spożywaniem. Wyniki badania pozwalają określić jak często i w jakich okolicznościach uczniowie sięgają po napoje energetyczne oraz miejsca, gdzie dochodzi do ich spożywania. Zgromadzone dane stanowią bazę do planowania skutecznych działań profilaktycznych i edukacyjnych wśród uczniów.

Zdecydowana większość uczniów stwierdziła, że napoje energetyczne nie są zdrowe, tak uważa 78% uczniów z klas 4–6 i 56% z klas 7–8. Analogicznie pozostałe 22% uczniów ze młodszej grupy i 44% ze starszej grupy uważa wręcz przeciwnie, że napoje energetyczne są zdrowe dla organizmu człowieka. Wyniki dotyczące pytania zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 83.

Wykres 83 Opinie uczniów o napojach energetycznych. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?

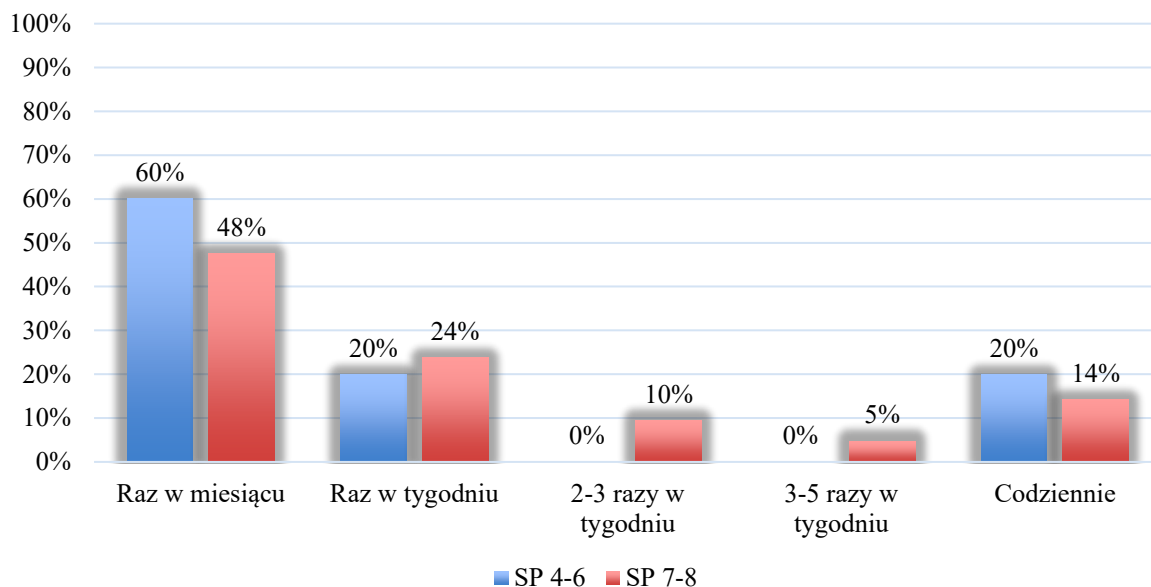

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

Pomimo zaostrzonych przepisów dotyczących napojów energetycznych, zdaniem 60% uczniów z klas 4–6 spożywa tego typu napoje raz w miesiąc. Podobny pogląd dominuje u 48% uczniów z klas 7–8, którzy również deklarują spożywanie napojów energetycznych raz w miesiąc. Raz w tygodniu po napój energetyczny sięga 20% ankietowanych z klas 4–6 i 24% ankietowanych z klas 7–8. Natomiast codziennie napój energetyczny wypija 20% badanych

uczniów z młodszej grupy i 14% ankietowanych ze starszej grupy. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 84.

Wykres 84 Spożywanie napojów energetycznych przez uczniów. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?

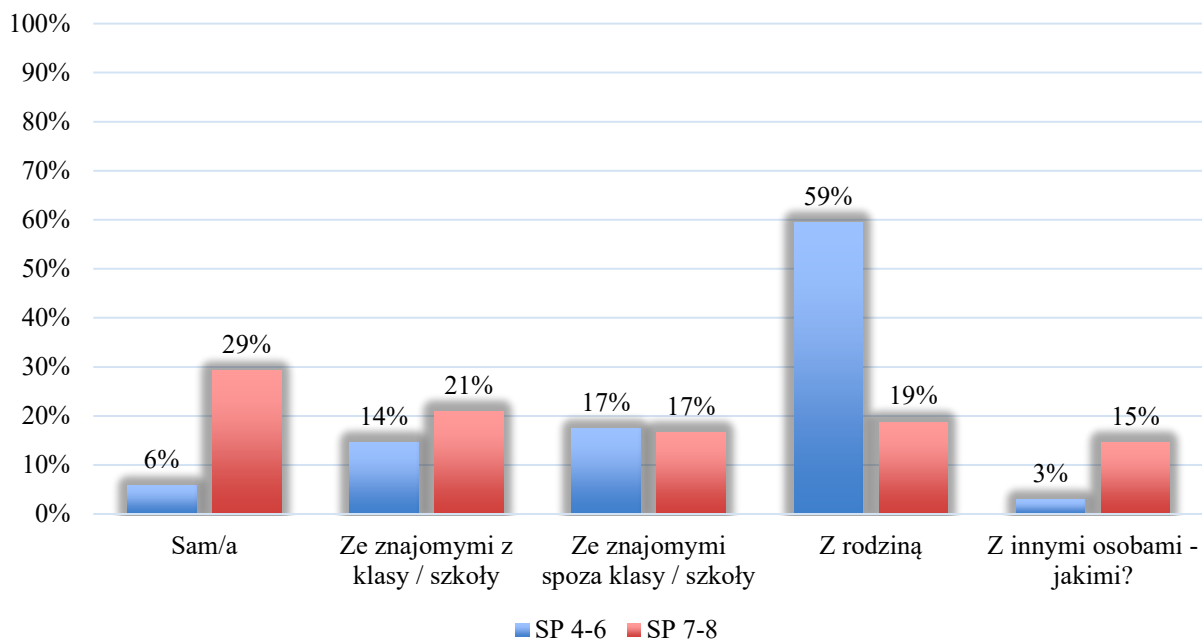
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

6.8. Czas wolny

Ostatnim podrozdziałem w badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród uczniów szkół z terenu gminy Malbork jest wątek poświęcony czasowi wolnemu. Analiza w tym aspekcie skupia się na sposobach spędzania czasu wolnego przez młodzież i dzieci, która obejmuje m.in. najpopularniejsze formy aktywności pozaszkolnej, poziom zaangażowania w zajęcia sportowe, kulturalne i rekreacyjne, a także identyfikację barier uniemożliwiających lub utrudniających aktywne spędzanie czasu wolnego. Wyniki badania dają możliwość określenia potrzeb i oczekiwań uczniów w zakresie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz wskazują kierunki rozwoju działań wspierających aktywność oraz integrację młodzieży w środowisku lokalnym.

Ankietowani uczniowie z klas 4–6 najczęściej spędzają czas wolny z rodziną (59%), a najrzadziej z innymi osobami, nie wskazanymi z wariantach odpowiedzi (3%). Z kolei ankietowani uczniowie z klas 7–8 najczęściej spędzają czas wolnemu samemu (29%), a najrzadziej z innymi osobami (15%). Odpowiedzi dotyczące pytania przedstawia poniższy wykres nr 85.

Wykres 85 Towarzystwo uczniów w czasie wolnym. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z gminy Malbork

7. Podsumowanie

7.1. Badanie dorosłych mieszkańców

- Udział w badaniu ankietowym wzięło 63% kobiet i 37% mężczyzn. Największą grupą ankietowanych były osoby w wieku 45–64 lata, którzy stanowili 48% wszystkich badanych. Najczęściej wskazywanym wykształceniem było średnie (29%), a wykształcenie wyższe (54%).
- Prawie połowa ankietowanych mieszkańców bardzo dobrze (45%) i dobrze (37%) ocenia sytuację mieszkaniową swoją/swojej rodziny. Nieco gorzej przedstawia się opinia ankietowanych na temat sytuacji materialnej swojego gospodarstwa domowego którą bardzo dobrze ocenia 23% badanych, a dobrze 51%.
- Ponad połowa ankietowanych mieszkańców (53%) uważa, że ich relacje z najbliższymi sąsiadami są poprawne. Bardzo dobrze relacje ocenia 36% ankietowanych mieszkańców, 7% badanych ma niepoprawne relacje, a 4% wskazało na brak relacji z sąsiadami.
- Do najbardziej istotnych problemów należą: brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców (31% uważa jako problem bardzo istotny i 33% jako problem raczej istotny), zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży (29% uważa jako problem bardzo istotny i 34% jako problem raczej istotny), długotrwałe choroby (26% uważa jako problem bardzo istotny i 41% jako problem raczej istotny). Do najmniej poważnych problemów zdaniem ankietowanych należą: bezdomność (44% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 34% jako problem raczej nieistotny), brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców (28% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 34% jako raczej nieistotny), uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej (13% uważa jako problem zdecydowanie nieistotny i 47% jako raczej nieistotny).
- 81% ankietowanych uważa, że istnieje potrzeba realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- 37% ankietowanych uważa, że najbardziej potrzebnymi działaniami profilaktycznymi przeciwko uzależnieniom byłoby wsparcie psychologiczne dla rodzin, kolejno to warsztaty profilaktyczne dla uczniów (24%) i ogólnospołeczne kampanie profilaktyczne (16%).
- Nie ma zdania (34%) na temat stanu opieki zdrowotnej, 31% ocenia ją raczej źle, a 19% raczej dobrze.

- Według 51% mieszkańców czują się oni bezpiecznie na terenie własnej gminy, a zdania przeciwnego było 24% badanych.
- Według 15% mieszkańców w ich otoczeniu nie znajdują się osoby doświadczające przemocy domowej, przeciwnego zdania było 53% badanych. 32% badanych nie jest pewnych, ale mają podejrzenia co do takich osób.
- 30% mieszkańców jest świadomych w jakich miejscach potencjalna ofiara doświadczająca przemocy może uzyskać stosowną pomoc.
- Łącznie 87% mieszkańców przyczyną przemocy domowej jest alkohol oraz łącznie 97% ankietowanych uważa, że osobą doznającą przemocy domowej może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.
- Według łącznie 75% mieszkańców bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców, a zdaniem łącznie 74% mieszkańców stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.
- W kwestii współpracy w temacie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi, najwięcej mieszkańców (29%) stwierdziło, że współpraca ta przebiega przeciętnie. Źłe współpracę w tym zakresie ocenia 27% mieszkańców, z kolei 23% nie miało w tym temacie zdania.
- W wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych w gminie w ciągu ostatniego roku uczestniczyło 54% mieszkańców. Najczęstszą przyczyną braku uczestnictwa badani wskazywali na brak wolnego czasu (43%) oraz brak informacji o takiej ofercie (30%).
- 41% mieszkańców uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie jest należycie zaspokajana. Najczęściej wskazywanymi usługami społecznymi wymagającymi większej uwagi od władz gminnych mieszkańcy wskazywali na transport osobowy (jakość i ilość połączeń) (57%) oraz ochronę zdrowia (52%).
- 50% mieszkańców uważa, że oferta działań na terenie gminy skierowana do seniorów jest wystarczająca.
- 40% ankietowanych stwierdziło, że osoba niepełnosprawna nie może znaleźć pracy na terenie gminy, ponieważ nie ma ofert pracy, a 51% ankietowanych nie miało w tej kwestii zdania. Z kolei 51% ankietowanych uważa, osoby niepełnosprawne są w pełni akceptowane w gminie, a 41% badanych nie miało swojego zdania na ten temat.

- Według 83% ankietowanych w ciągu ostatniego roku w ich rodzinie żaden członek nie korzystał ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej, a 11% nie chciało odpowiadać na to pytanie.
- Najczęściej wskazywanym powodem korzystania z pomocy społecznej była niepełnosprawność (67%) oraz długotrwała lub ciężka choroba (50%).
- 74% ankietowanych posiada pracę. Ankietowani, którzy nie są obecnie zatrudnieni, nie posiadają pracy głównie z powodu posiadania innego źródła utrzymania, jak renta lub emerytura (38%) oraz z powodu braku lub małej liczby miejsc pracy w gminie (31%). Najwięcej ankietowanych wskazało, że źródłem utrzymania ich gospodarstwa domowego jest praca w sektorze publicznym (40%) oraz praca w sektorze prywatnym (25%).

7.2. Badanie uczniów szkół

- Według 74% uczniów szkół z klas 4–6 ocenia bardzo dobrze relacje z rodzicami lub opiekunami, 20% bardzo dobrze z nauczycielami, a 62% ocenia bardzo dobrze relacje ze swoimi kolegami i koleżankami. 60% uczniów szkół z klas 7–8 ocenia bardzo dobrze swoje relacje z rodzicami lub opiekunami, 6% bardzo dobrze ocenia relacje z nauczycielami, a 46% w taki sam sposób oceniło relacje z kolegami lub koleżankami.
- Codziennie z przejawem przemocy fizycznej bądź psychicznej styczność ma 1% uczniów z klas 4–6 i 8% uczniów z klas 7–8. Najczęstszą formą przemocy w szkole to przemoc fizyczna, którą wskazało 26% uczniów z klas 4–6 i 27% uczniów z klas 7–8.
- Z przemocą w domu do czynienia ma 10% uczniów z klas 4–6 i 13% z klas 7–8. Natomiast z agresją słowną styczność ma 17% uczniów z klas 4–6 oraz 21% z klas 7–8.
- 13% uczniów z klas 4–6 uważa, że osoby w ich wieku spożywają alkohol, takiego samego zdania było 46% uczniów z klas 7–8.
- Najczęściej do spożycia alkoholu według uczniów z klas 7–8 dochodzi na świeżym powietrzu, tak uważa 55% z nich.
- Najczęstszym powodem sięgania po alkohol według 44% uczniów z klas 4–6 jest chęć zaimponowania innym oraz dla lepszej zabawy, wyluzowania. 50% uczniów z klas 7–8 najczęściej wskazywało na powód lepszej zabawy i wyluzowania i chęci zaimponowania innym (45%). Najczęściej wskazywanym wiekiem inicjacji alkoholowej wśród uczniów z klas 4–6 był przedział wiekowy poniżej 8 lat (86%), natomiast wśród uczniów z klas 7–8 był to przedział wiekowy 8-10 lat (45%).

- 43% uczniów z klas 4–6 uważa, że każdy może uzależnić się od alkoholu a wśród uczniów z klas 7–8 taki pogląd wyraziło 73% z nich. Piwo to nie alkohol, z tym stwierdzeniem nie zgadza się 55% uczniów z klas 4–6 i 56% z klas 7–8. Z poglądem na temat zakupu alkoholu przez osobę niepełnoletnią w ich miejscu zamieszkania nie zgadza się 48% uczniów z klas 4–6 i 25% z klas 7–8.
- 28% uczniów z klas 4–6 i 67% z klas 7–8 uważa, że osoby z ich środowiska palą e-papierosy lub papierosy. 90% ankietowanych z klas 4–6 stwierdziło, że nie pali wyrobów nikotynowych, a wśród uczniów z klas 7–8 takie samo zdanie wyraziło 79%.
- Najczęstszym powodem sięgania po wyroby nikotynowe wśród uczniów z klas 4–6 była chęć spróbowania czegoś nowego (86%). Natomiast 50% ankietowanych z klas 7–8 wskazywało na wariant inny niż zaproponowany.
- 4% uczniów z klas 4–6 i 35% z klas 7–8 uważa, że osoby z ich środowiska mają kontakt z narkotykami lub dopalaczami. 3% uczniów z klas 4–6 i 6% z klas 7–8 deklaruje, że zażywało wcześniej tego typu substancję.
- 6% uczniów z klas 4–6, gdyby zaszła potencjalna możliwość zdobycia substancji, uważa, że byłoby to łatwe do realizacji.
- Najczęściej na temat szkodliwości używek uczniowie rozmawiali z nauczycielami, tak stwierdziło 55% z klas 4–6 i 81% z klas 7–8.
- Przed komputerem do 4 godzin dziennie czas spędza 16% uczniów z klas 4–6 i 21% z klas 7–8. Natomiast 23% uczniów z klas 4–6 i 13% z klas 7–8, deklaruje, że nie korzysta z komputera.
- 43% uczniów z klas 4–6 i 42% z klas 7–8 stwierdziło, że ich reakcja na brak Internetu byłaby raczej normalna, choć by im go trochę brakowało.
- Według 45% uczniów z klas 4–6 i 31% z klas 7–8 spędza korzystając z telefonu pomiędzy 2–3 godziny dziennie. Najczęstszym zajęciem uczniów korzystając z telefonu to oglądanie filmików i śmiesznych obrazków, czaty i portale społecznościowe i słuchanie muzyki.
- Zdecydowana większość uczniów nigdy nie grała w gry hazardowe, tak zadeklarowało 87% uczniów z klas 4–6 i 56% z klas 7–8. 10 lub więcej razy grę zadeklarowało 4% uczniów z klas 4–6 i 23% z klas 7–8.
- Zdaniem 78% uczniów z klas 4–6 i 56% uczniów z klas 7–8 uważa, że napoje energetyczne nie są zdrowe.
- 60% uczniów z klas 4–6 i 48% z klas 7–8 deklaruje spożywanie napojów energetycznych raz w miesiącu.

- Zdaniem 59% uczniów z klas 4–6 najczęściej swój czas wolny spędza z rodziną. Według 29% ankietowanych z klas 7–8 najczęściej czas wolny spędza samemu.

7.3. Badanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

- Pracownicy GOPS jako najpoważniejsze problemy występujące w ich środowisku wskazali na: uzależnienie od alkoholu, który wskazało 36% ankietowanych jako problem bardzo istotny przemoc domowa uznane przez 27% ankietowanych jako problem bardzo istotny, izolacja osób starszych wskazana przez 27% ankietowanych jako problem bardzo istotny oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze również wskazane przez 27% ankietowanych jako problem bardzo istotny.
- Ocena skuteczności pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym jest według większości pracowników pozytywna. Zdaniem 45% badanych w pełni zgadza się ze zdaniem, że pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym, a 27% zgadza się z tym stwierdzeniem częściowo.
- 36% pracowników GOPS zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem, że władze gminne są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej, a 45% zgadza się z nimi częściowo.
- 91% pracowników GOPS, zgadza się ze stwierdzeniem, że władze lokalne wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez GOPS potrzebom.
- Według 100% pracowników GOPS, dostrzegają oni potrzebę realizacji działań profilaktycznych ukierunkowanych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- 64% ankietowanych uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie jest zaspokajana w odpowiedni sposób.
- Usługi społeczne jakie wymagają większej uwagi zdaniem pracowników GOPS to: mieszkalnictwo (45%), opieka zdrowotna (55%) oraz profilaktyka uzależnień (64%).
- Najbardziej potrzebnymi działaniami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS to wsparcie psychologiczne dla rodzin (36%) oraz warsztaty profilaktyczne dla uczniów (45%).
- Według 45% pracowników GOPS deklarują oni symptomy wypalenia zawodowego.

8. Rekomendacje działań

8.1. Wobec dorosłych mieszkańców

Kontynuacja oraz intensyfikacja działań profilaktycznych i interwencyjnych w zakresie zapobiegania powstawaniu i utrwalaniu uzależnień, w szczególności alkoholowych, a także ograniczania zjawiska spożywania alkoholu w sposób ryzykowny i szkodliwy, te działania powinny stanowić priorytet polityki społecznej gminy Malbork. W miarę możliwości oraz potrzeb należy realizować te formy działań profilaktycznych, które zostały najczęściej wskazywane przez ankietowanych dorosłych mieszkańców, tj. wsparcie psychologiczne dla rodzin, warsztaty profilaktyczne dla uczniów oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień.

Niezbędnym wydaje się być również podejmowanie działań mających na celu poprawę jakości i dostępności usług z zakresu opieki zdrowotnej na terenie gminy Malbork. Cel powinien być realizowany poprzez ciągły rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze ochrony zdrowia oraz podnoszenie kompetencji kadr medycznych oraz innych specjalistów zaangażowanych w realizację działań profilaktycznych i opiekuńczych.

W dalszym ciągu zasadnym wydaje się być również prowadzenie działań z zakresu profilaktyki oraz pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej. W tym kontekście bardzo istotne jest podejmowanie inicjatyw zwiększających poziom wiedzy oraz wrażliwości społecznej w zakresie rozpoznawania i reagowania na każdy przejaw zjawiska przemocy domowej.

Rekomenduje się także dalszy rozwój oferty działań skierowanych do seniorów, w tym zapewnienie im warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym poprzez wsparcie w formie pracy socjalnej, pomocy finansowej i rzeczowej, a także rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego dostosowanej do potrzeb osób starszych.

Wskazane jest również wzmacnianie działań na rzecz wspierania i aktywizacji zawodowej oraz społecznej osób z niepełnosprawnością. Wsparcie to powinno obejmować nie tylko pomoc finansową, rzeczową i medyczno-opiekuńczą, ale także działania promujące zatrudnianie osób niepełnosprawnych, w tym w warunkach pracy chronionej. Działania powinny także skupić się na dalszej integracji społecznej mieszkańców oraz aktywnemu spędzaniu czasu wolnego. W oparciu o istniejące więzi sąsiedzkie rekomenduje się dalsze promowanie idei wolontariatu oraz samopomocy sąsiedzkiej, szczególnie z myślą o wsparciu osób żyjących samotnie i rodzin, które znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej.

8.2. Wobec uczniów

Rekomenduje się organizację spotkań, rozmów, zajęć oraz warsztatów dla uczniów, których celem będzie kształtowanie postaw wolnych od używek, promowanie zdrowego stylu życia oraz rozwijanie kompetencji społecznych i cyfrowych. Zajęcia te powinny obejmować m.in. wskazywanie negatywnych skutków picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji, uświadamianie wpływu uzależnień na życie, rozwijanie asertywności i umiejętności odmowy, naukę zasad bezpiecznego korzystania z Internetu, ochrony danych osobowych, stosowania ograniczonego zaufania wobec osób poznanych w sieci oraz kształtowanie postawy wzajemnego szacunku w środowisku internetowym. Ponadto, działania te powinny uwzględniać edukację na temat zagrożeń, które związane są z hazardem, promować alternatywne formy spędzania czasu wolnego oraz budować pozytywny wizerunek samego siebie.

Zaleca się także w miarę możliwości i potrzeb poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli i rodziców poprzez organizację szkoleń i spotkań otwartych dotyczących kwestii takich jak m.in. przyczyn wchodzenia w uzależnienia, charakterystyki substancji psychoaktywnych i ich wpływu na zdrowie, roli nauczyciela i rodzica w profilaktyce, sposobów wyjścia z uzależnienia, znaczenia roli komunikacji w relacjach z dzieckiem, mechanizmów i konsekwencji uzależnień, a także specyfiki uzależnień behawioralnych jak m.in. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm czy uzależnienie od gier i hazardu. W programie szkoleniowym swoje miejsce powinny znaleźć również zagadnienia związane z ochroną dzieci przed zagrożeniami w sieci, cyberprzemocą, sextingiem, manipulacją medialną oraz wykorzystywaniem programów kontrolujących dostęp dzieci do komputera i Internetu. Przedstawione działania są katalogiem otwartym i przedstawiają pewne propozycje, pomysły, sposoby, które mogą być na bieżąco według potrzeb uzupełniane, a punktem docelowym ich realizacji ma być zwiększenie skuteczności profilaktyki uzależnień oraz zapewnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym i domowym.

8.3 Wobec pracowników GOPS

Zaleca się organizowanie szkoleń i kursów podnoszących kompetencje zawodowe kadry Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku oraz angażowanie pracowników w realizację lokalnych kampanii społecznych. Działania te stanowią istotny element polityki rozwoju zasobów ludzkich w gminie. Przed przystąpieniem do realizacji szkoleń wskazane jest przeprowadzenie krótkich ankiet diagnostycznych, które pozwolą na rozpoznanie rzeczywistych potrzeb szkoleniowych i odpowiednie dostosowanie tematyki oraz zakresu zajęć

do oczekiwania uczestników. Rekomenduje się również inicjowanie i rozwijanie współpracy między instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy i rozwiązywania innych problemów społecznych. Wspólne przedsięwzięcia tych podmiotów mogą przyczynić się do zwiększenia efektywności podejmowanych inicjatyw oraz umożliwić wymianę doświadczeń i dobrych praktyk. Wskazane jest także rozszerzenie współpracy z placówkami ochrony zdrowia, szczególnie w zakresie profilaktyki oraz rozwiązywania problemów społecznych. Przykładem takiego działania może być organizacja szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek z zakresu rozpoznawania ryzykownych wzorców spożywania alkoholu przez pacjentów oraz podejmowania interwencji wobec osób wymagających wsparcia. Rozwijanie współpracy między GOPS, a instytucjami ochrony zdrowia przyczyni się do podniesienia jakości świadczeń zdrowotnych oraz skuteczniejszego reagowania na wyzwania społeczne w środowisku lokalnym. Przedstawione rekomendacje stanowią katalog otwarty i mogą być modyfikowane oraz uzupełniane w zależności od potrzeb. Celem tych działań jest podniesienie jakości pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku, rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej oraz zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych i pomocowych na terenie gminy Malbork, tak aby mieszkańcy mogli otrzymywać jeszcze skuteczniejszą pomoc i wsparcie w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych.

9. Analiza SWOT

SWOT jest akronimem pochodzącym od angielskich słów:

- Strengths (mocne strony),
- Weaknesses (słabe strony),
- Opportunities (szanse),
- Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT jest uniwersalnym narzędziem diagnostycznym wykorzystywanym w planowaniu strategicznym, które służy do identyfikacji i oceny wewnętrznych oraz zewnętrznych czynników wpływających na funkcjonowanie organizacji, projektu, instytucji lub jednostki samorządu terytorialnego.

Skrót SWOT oznacza:

- S (ang. strengths) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę, na które bezpośredni wpływ ma gmina,
- W (ang. weaknesses) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę, na które bezpośredni wpływ ma gmina,
- (ang. opportunities) – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy,
- T (ang. threats) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Szczegółowe i precyzyjne opracowanie analizy SWOT jest kluczowym elementem procesu planowania strategicznego, ponieważ stanowi ona punkt wyjściowy dla stawianych celów strategicznych oraz podejmowanych w przyszłości działań społecznych. Dane dla gminy Malbork przedstawiono w tabeli nr 13.

Tabela 13 Analiza SWOT gminy Malbork

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
- wzrost liczby mieszkańców gminy w ostatnich latach, - skuteczne rozpoznanie przez władze lokalne i instytucje publiczne problemów społecznych na terenie gminy, - wzrastająca otwartość władz samorządowych na współpracę z mieszkańcami oraz włączanie ich w procesy konsultacyjne, - sprawnie działające instytucje w obszarze polityki społecznej oraz dobra współpraca pomiędzy nimi, w tym Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego, - funkcjonowanie kompleksowej procedury „Niebieskie Karty” angażującej różne instytucje (Policja, GOPS, szkoły, ochronę zdrowia), umożliwiającą skoordynowane reagowanie na przypadki przemocy domowej, - dobrze wykwalifikowana i systematycznie podnosząca kwalifikacje kadra instytucji w zakresie polityki społecznej, - dostrzeganie przez pracowników GOPS potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, - dostępność mieszkań komunalnych w zasobach gminy, - aktywność organizacji pozarządowych oraz liderów lokalnych społecznych funkcjonujących na terenie gminy, - aktywna działalność instytucji kulturalnych w tym Gminnego Centrum Kultury, - funkcjonowanie nowoczesnych form komunikacji instytucji z mieszkańcami (np. e-usługi, media społecznościowe), - regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, - dostęp do edukacji podstawowej i przedszkolnej, - rozwój kompetencji cyfrowych wśród uczniów i nauczycieli, wspierany przez szkoły i bibliotekę publiczną,	- postępujące procesy starzenia się społeczeństwa gminy, - spadek liczby urodzeń, - stosunkowo niskie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, - niewystarczająca i niska atrakcyjność ofert pracy dla osób młodych oraz z niepełnosprawnościami, - niewystarczająca liczba miejsc pracy w sektorze pozarolniczym oraz odpływ osób aktywnych zawodowo do innych regionów, - niedostateczna stopa życiowa części mieszkańców, - pasywność i bezradność części mieszkańców w rozwiązywaniu własnych problemów, - niedostateczne kompetencje wychowawcze części rodziców, - brak dostępu do opieki zdrowotnej i usług medycznych w gminie (dostępność wyłącznie na terenie miasta Malbork), - ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji, szczególnie dla seniorów, - wypalenie zawodowe u znacznej części pracowników GOPS, - występowanie różnorodnych form uzależnień np. alkoholowych, nikotynowych, behawioralnych, cyfrowych) w tym wśród dzieci i młodzieży, - wczesny wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród znacznej części uczniów, - spożywanie napojów energetycznych przez znaczną część uczniów, - występowanie zjawiska przemocy domowej i agresji słownej, - znaczna liczba mieszkańców oraz dzieci i młodzieży doświadczających problemów zdrowia psychicznego, - niedostateczny dostęp do wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego wśród dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych,

• realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, • dobra dostępność transportowa w zakresie infrastruktury drogowej, • rozbudowana infrastruktura edukacyjna, • rozbudowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna, • rozbudowana infrastruktura sieci wodno-kanalizacyjnej, • aktywna współpraca władz lokalnych, • aktywność społeczna w działaniach charytatywnych i wolontariacie, szczególnie, • istnienie lokalnych programów wsparcia rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej, • dogodne położenie geograficzne gminy, walory przyrodnicze i rekreacyjne sprzyjające rozwojowi turystyki rodzinnej i ekologicznej, • pozytywna ocena sytuacji mieszkaniowej i materialnej przez mieszkańców, • wysoka świadomość mieszkańców na temat potrzeb realizacji działań profilaktycznych.	• stosunkowo łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych tj. alkoholu, papierosów, szczególnie wśród młodzieży, • niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego i jej nierównomierny rozwój, • niewystarczająca dostępność obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (w tym architektonicznie i komunikacyjnie), • stosunkowo niskie uczestnictwo mieszkańców w wydarzeniach kulturalno-rozrywkowych organizowanych w gminie, • ograniczony dostęp do transportu publicznego, • niedostatecznie rozwinięta infrastruktura kolejowa.
Szanse	Zagrożenia
• promocja i rozwój gospodarczy gminy, przyciągający inwestorów zewnętrznych, • rozwój turystyki weekendowej i agroturystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe gminy, • możliwość wykorzystania terenów rolniczych i rekreacyjnych do rozwoju przedsiębiorczości społecznej i zielonej gospodarki, • dostęp do programów podnoszenia kwalifikacji zawodowych ze środków zewnętrznych, • wzrost świadomości społecznej mieszkańców w zakresie uzależnień i przemocy domowej, • wzrost społecznej akceptacji osób z niepełnosprawnościami, • wzmacnianie dialogu międzypokoleniowego, budującego solidarność społeczną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń, • dostęp do programów wspierających rozwój usług i infrastruktury socjalnej oraz aktywizację osób starszych i z niepełnosprawnościami,	• przyspieszający proces starzenia się społeczeństwa wraz z ujemnym przyrostem naturalnym powodującym zwiększenie obciążeń systemu opieki zdrowotnej i socjalnej, • zmniejszająca się liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz odpływ młodych osób do większych ośrodków miejskich, • niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, • zmiany technologiczne (AI, automatyzacja) wpływające na strukturę zatrudnienia i ograniczające możliwości pracy w niektórych sektorach, • wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, osłabiający konkurencyjność lokalnych firm, • rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi zdrowotne, przewyższające lokalne możliwości systemu ochrony zdrowia, • ograniczenie budżetu gminy mogące prowadzić do ograniczenia realizacji części zadań z zakresu polityki

- rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej, w tym organizacji pozarządowych i współpracy międzyinstytucjonalnej,
 - rozwój nowoczesnych placówek medycznych, oferujących programy profilaktyczne, rehabilitację i telemedycynę, zwiększające jakość i dostępność opieki,
 - wzrost świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia i działań profilaktycznych,
 - rozwój innowacyjnych form wsparcia takich jak opieka wytchnieniowa i program asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, które zwiększają niezależność mieszkańców i wzmacniają integrację społeczną,
 - rozbudowa oferty kulturalnej i sportowej jako narzędzia integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców,
 - rozwój technologii cyfrowych i dostępu do Internetu, zwiększający możliwości edukacyjne, zawodowe i społeczne mieszkańców,
 - wzrost współpracy instytucjonalnej i interdyscyplinarnej w zakresie przeciwdziałania przemocy i wsparcia osób w kryzysie,
 - możliwość poprawy bezpieczeństwa publicznego poprzez działania lokalne i skuteczniejszą komunikację z mieszkańcami,
 - zmiany w polityce społecznej na szczeblu krajowym, wspierające walkę z wykluczeniem społecznym i bezrobociem,
 - rozwój współpracy z gminami ościennymi w zakresie polityki społecznej, edukacji i bezpieczeństwa publicznego,
 - możliwość pozyskiwania środków z funduszy krajowych i unijnych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej, edukacji, zdrowia i kultury,
 - pozyskiwanie środków zewnętrznych na rewitalizację przestrzeni publicznej oraz modernizację infrastruktury społecznej.
- społecznej, edukacji, kultury, sportu czy ochrony zdrowia,
 - ryzyko stygmatyzacji osób doświadczających przemocy i niewystarczającego zaangażowania osób stosujących przemoc w programy korekcyjno-edukacyjne,
 - zmiany społeczno-cywilizacyjne prowadzące do osłabienia więzi rodzinnych i pojawiania się nowych problemów cywilizacyjnych,
 - wzrost występowania chorób cywilizacyjnych,
 - obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej,
 - łatwiejszy dostęp do środków psychoaktywnych,
 - nasilanie się problemów związanych z uzależnieniami, w tym behawioralnymi, szczególnie wśród młodzieży oraz obniżanie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej,
 - wzrost zjawisk wykluczenia społecznego wśród osób starszych i rodzin o niskich dochodach,
 - malejące zaangażowanie mieszkańców w inicjatywy lokalne i wolontariat,
 - przeciążenie pracowników pomocy społecznej i ryzyko wystąpienia syndromu wypalenia zawodowego,
 - zlecanie instytucjom polityki społecznej kolejnych zadań do realizacji bez zapewnienia adekwatnych środków finansowych,
 - niepewna sytuacja międzynarodowa, w związku z napięciami militarnymi.

10. Założenia strategiczne. Wizja i misja rozwoju polityki społecznej

10.1. Podstawy teoretyczne

Strategia stanowi ogólny program działania organizacji lub jednostki samorządu terytorialnego, opracowany na określony okres i ukierunkowany na jak najbardziej optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu osiągnięcia wyznaczonych celów. Dokument taki charakteryzuje się długoterminowym horyzontem czasowym, koncentracją działań na wybranych zadaniach, obejmuje zazwyczaj szeroki zakres przedsięwzięć oraz precyzuje wskaźniki realizacji przyjętych zamierzeń.

Wizja to obraz pożądanego stanu danego podmiotu w przyszłości, sytuacja, do której będzie się dążyć. Wizja powinna być zwięzła, realna, ale motywująca. Wizja stanowi wyraz aspiracji i wyobrażeń danego podmiotu o przyszłości.

Określenie wizji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej jest elementem pożądanym, który umożliwia przedstawienie wizerunku samorządu terytorialnego w perspektywie najbliższych lat. Jest to niezwykle istotne dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań, zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej i rozwiązywania problemów jednostkowych i społecznych. Sprzyja także budowaniu trwałych relacji, kapitału społecznego i stanowi kluczowy element polityki społecznej. Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Malbork została opracowana w oparciu o szczegółową i rzetelną analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych. Misja jest syntetycznym opisem sposobu realizacji wizji. Stanowi krótką oraz precyzyjną prezentację najważniejszych celów podmiotu. Cele stanowią uszczegółowienie sposobu realizacji misji. Cele strategiczne wyznaczają kluczowe kierunki działania i są formułowane najczęściej z perspektywą długoterminową. Cele operacyjne charakteryzują się znacznie krótszym horyzontem czasowym, stanowią podstawę do osiągnięcia celów strategicznych oraz służą wykorzystaniu szans i mocnych stron, a także przewyżnianiu słabych stron i zagrożeń.

10.2. Misja i wizja

Po dokonaniu szczegółowej i rzetelnej analizy sytuacji społecznej gminy Malbork, zidentyfikowaniu kluczowych problemów wymagających podjęcia działań naprawczych w perspektywie długofalowej, wskazaniu mocnych stron i potencjałów rozwojów gminy, a także po przeprowadzeniu badań ankietowych wśród przedstawicieli różnych grup społecznych, opracowano wizję rozwoju społecznego gminy. Przygotowana wizja odnosi się zarówno do zasad i kierunków prowadzenia polityki społecznej, jak i do specyfiki oraz

charakteru jednostki samorządu terytorialnego. Stanowi ona jednocześnie system wartości wyznaczający podstawowe ramy i kierunki działań przy formułowaniu celów strategicznych i operacyjnych niniejszej Strategii.

Wizja dla gminy Malbork w kontekście realizacji Strategii brzmi:

Gmina Malbork jest nowoczesną i bezpieczną wspólnotą, zapewniającą mieszkańcom równy dostęp do wysokiej jakości usług społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych. Samorząd, instytucje i mieszkańcy współpracują na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego, aktywności obywatelskiej oraz więzi międzypokoleniowych. Dzięki temu gmina oferuje sprzyjające warunki do rozwoju, wysoką jakość życia i silne poczucie przynależności.

Misja powinna wyznaczać kierunku dla wszystkich podejmowanych działań, wskazywać wartości jakimi ma kierować się gmina Malbork oraz określać dla kogo i w jakim zakresie podejmowane będą działania społeczne.

Misja dla gminy Malbork w kontekście realizacji Strategii brzmi:

Misją gminy Malbork jest wspieranie zrównoważonego rozwoju społecznego i podnoszenie jakości życia mieszkańców. Gmina realizuje ją poprzez działania profilaktyczne, opiekuńcze i integracyjne, ograniczające wykluczenie społeczne. Wzmacnia aktywność obywatelską, wspiera lokalne inicjatywy i dba o równe szanse w dostępie do edukacji, pracy i usług zdrowotnych, budując otwartą i solidarną wspólnotę.

11. Cele strategiczne i operacyjne

Proces realizacji wyznaczonych powyżej wizji i misji wymaga określenia celów strategicznych planowanych zmian, celów operacyjnych oraz kierunków niezbędnych działań, które są konieczne do skutecznego rozwiązywania kluczowych, zidentyfikowanych problemów społeczności lokalnej.

W niniejszej Strategii wyodrębniono cztery cele strategiczne, dla każdego z nich wskazano:

- cele operacyjne, będące rozwinięciem celów nadrzędnych,
- kierunki działań służące do ich realizacji,
- podmioty i partnerzy odpowiedzialni za ich realizację,
- zestaw wskaźników służących monitorowaniu postępów,
- prognozy zmian wynikające z realizacji działań.

Podczas wyznaczenia celów strategicznych uwzględniono główne grupy odbiorców lub stref działania, do których należą: rodzina, osoby starsze, osoby niepełnosprawne, zagrożenie wykluczeniem społecznym lub marginalizacją oraz jakość życia mieszkańców. Sprawna i efektywna realizacja przyjętych zapisów Strategii będzie możliwa poprzez wzajemną integrację kierunków działań. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań, zawierające uwzględnienie realizatorów i partnerów w realizacji poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania, wskaźniki, oraz prognozę zmian przedstawiono poniżej w postaci tabel.

Cele strategiczne zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Malbork na lata 2026–2032 wyznaczają kierunki długofalowych działań samorządu lokalnego oraz partnerów społecznych, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców.

Cel strategiczny nr 1: Wzmacnianie rodziny oraz wspieranie prawidłowego rozwoju i funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży – cel odpowiada na kluczowe wyzwania demograficzne i społeczne gmin w tym rosnącą liczbę rodzin borykających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, zjawisko przemocy domowej oraz potrzebę wyrównywania szans edukacyjnych. Wzmocnienie środowiska rodzinnego ma kluczowe znaczenie dla zapobiegania problemom społecznym, które mogą występować w przyszłości, takich jak m.in. wykluczenie społeczne, uzależnienia, trudności edukacyjne i przemoc. Cel jest spójny z zasadami profilaktyki i angażowania różnych sektorów (szkoły, OPS, instytucje kultury).

Cel strategiczny nr 2: Przeciwdziałanie marginalizacji wynikającej z bezrobocia, ubóstwa i uzależnień – cel odpowiada na wyzwania związane z bezrobociem, niskimi dochodami, marginalizacją społeczną, wkluczeniami oraz uzależnieniami. Cel ma charakter kompleksowy i obejmuje zarówno aktywizację zawodową, rozwój kompetencji mieszkańców oraz działania socjalne stabilizujące sytuację materialną rodzin. Istotnym elementem jest równocześnie profilaktyka uzależnień, w kontekście zjawisk takich jak alkoholizm, narkomania oraz uzależnienia behawioralne, które wzmacniają i potęgują ubóstwo, generują większe koszty społeczne oraz utrudniają reintegrację zawodową. Cel łączy działania interwencyjne w postaci pomocy socjalnej z działaniami długofalowymi takimi jak m.in. aktywizacja zawodowa mieszkańców, co wpisuje się w zasady wychodzenia z kryzysu, a nie wyłącznie łagodzenia ich skutków.

Cel strategiczny nr 3: Podnoszenie jakości życia seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz osób przewlekle chorych – cel odpowiada na postępujące zjawiska związane z procesem starzenia się społeczeństwa, a także rosnącej liczby mieszkańców wymagających stałej lub okresowej opieki, które są jednym z najważniejszych wyzwań polityki społecznej gminy na kolejne lata. Cel odzwierciedla potrzebę rozwoju usług opiekuńczych, zdrowotnych, rehabilitacyjnych oraz wsparcia środowiskowego. Aktywizacja osób starszych i z niepełnosprawnościami jest zgodna z ideą „aktywnego starzenia się” i włączania osób z ograniczeniami zdrowotnymi w życie lokalnej wspólnoty. Cel wzmacnia także solidarność międzypokoleniową i sprzyja budowania lokalnej odporności społecznej.

Cel strategiczny nr 4: Wzmacnianie postaw obywatelskich i integracji społecznej oraz budowanie gminy otwartej, sprzyjającej dialogowi i integracji międzykulturowej – cel odpowiada na rosnącą różnorodność społeczną i kulturową, związaną m.in. z migracjami zarobkowymi, osiedlaniem się cudzoziemców oraz wyzwaniem integracyjnym. Wzmacnianie kapitału społecznego stanowić będzie fundament rozwoju lokalnej wspólnoty gminy. Cel obejmuje także budowanie więzi sąsiedzkich, rozwój ekonomii społecznej oraz promowanie postaw otwartości i tolerancji, co przyczynia się do zmniejszania konfliktów społecznych i zwiększenia spójności lokalnej. Realizacja celu ma pełnić także funkcję wzmacniania samoorganizacji mieszkańców, rozwoju wolontariatu, inicjatyw oddolnych i partycypacji obywatelskiej. Całość podejmowanych działań w ramach celu ma sprzyjać bezpieczeństwu społecznemu, korzystnie wpływać na aktywność społeczną mieszkańców oraz poprawiać jakość życia.

Realizacja czterech celów strategicznych przyczyni się do budowy zintegrowanego i skutecznego systemu wsparcia społecznego w gminie Malbork. Osiągnięcie zakładanych rezultatów pozwoli na zwiększenie aktywności i samodzielności mieszkańców, poprawę jakości życia osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej a także rozwój kapitału społecznego opartego na solidarności, współpracy i odpowiedzialności za wspólne dobro.

W dalszej części dokumentu przedstawiono cztery cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi oraz proponowanymi kierunkami działań. Zestawienie w formie tabelarycznej umożliwia przejrzyste zaprezentowanie powiązań pomiędzy celami, działaniami oraz oczekiwanymi efektami społecznymi. Przedstawione tabele stanowią praktyczne narzędzie planowania i koordynacji polityki społecznej, wspierające skuteczną realizację założeń strategii oraz monitorowanie postępów w osiąganiu wyznaczonych celów. Poniżej w tabelach przedstawiono cele strategiczne niniejszej Strategii wraz z przyporządkowanymi do nich celami operacyjnymi, kierunkami działań, jednostkami realizującymi, źródłami finansowania, wskaźnikami osiągnięcia działań oraz prognozowanymi zmianami.

Tabela 14 Cele strategiczne dla gminy Malbork

Cel strategiczny nr 1. Wzmacnianie rodziny oraz wspieranie prawidłowego rozwoju i funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży					
Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
1.1. Wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin oraz zwiększenie ich zdolności do samodzielnego radzenia sobie z trudnościami	Integracja rodzin poprzez organizację lokalnych wydarzeń rekreacyjnych, kulturalnych i międzypokoleniowych, sprzyjających budowaniu więzi oraz aktywności społecznej	Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, Gminne Centrum Kultury, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Rady Sołeckie	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć integracyjnych, - liczba uczestników	- wzrost zaangażowania społecznego i integracji rodzin w życiu społecznym, - większa aktywność instytucji w zakresie animacji życia społecznego
	Stać i skoordynowana współpraca GOPS ze szkołami oraz poradnią psychologiczno-pedagogiczną w zakresie monitorowania sytuacji dzieci i wzmacniania kontaktu z rodzicami	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, poradnia psychologiczno-pedagogiczna	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wymienionych informacji, - liczba wspólnych spotkań, - liczba zgłoszonych i objętych wsparciem rodzin	- wczesne rozpoznawanie problemów rodzinnych i skuteczniejsze wsparcie dzieci, - poprawa przepływu informacji między instytucjami
	Upowszechnianie informacji o poradnictwie rodzinnym oraz lokalnych usługach wsparcia psychologicznego, prawnego i pedagogicznego	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rozpowszechnionych informacji o poradnictwie i wsparciu, - liczba kampanii informacyjnych,	- zwiększenie liczby punktów informacyjnych, - wzrost świadomości mieszkańców o dostępnych formach wsparcia, - skuteczniejsze wykorzystanie istniejących usług i programów pomocy
	Edukacja rodziców i opiekunów w zakresie kompetencji wychowawczych, profilaktyki uzależnień oraz zapobiegania przemocy	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, psycholodzy i specjaliści	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje rodzicielskie, - liczba uczestników	- umacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i kompetencji rodzicielskich, - zwiększenie profilaktyki w zakresie przemocy domowej

Realizacja świadczeń materialnych i finansowych dla rodzin w trudnej sytuacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz z poszanowaniem indywidualnych potrzeb	Urząd Gminy, GOPS, PCPR, placówki oświatowe, placówki medyczne, organizacje pozarządowe, organizacje charytatywne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną, - liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, - liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	- zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, - wzrost efektywności systemu pomocy finansowej
Prowadzenie pracy socjalnej, w tym asystentury rodziny, indywidualnych planów pomocy oraz monitoringu i reintegracji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, kuratorzy sądowi, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych pomocą pracowników socjalnych (praca socjalna), - liczba planów pomocy	- poprawa funkcjonowania rodzin i ograniczenie interwencji kryzysowych, - wzrost skuteczności działań pracowników socjalnych, - wzrost skuteczności wsparcia i poprawa stabilności rodzin
Organizowanie spotkań środowiskowych promujących pozytywne wzorce życia rodzinnego oraz wymianę doświadczeń	Urząd Gminy, GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych spotkań, - liczba uczestników	- zwiększenie integracji społecznej i wzmocnienie więzi rodzinnych, - aktywizacji lokalnych liderów i społeczników, - zwiększenie liczby asystentów rodziny
Prowadzenie działań reintegracyjnych wspierających trwałe i bezpieczne powroty dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, PCPR, Sądy, kuratorzy	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, - liczba powrotów dzieci do rodzin, - liczba rodzin objętych procesem reintegracji	- poprawa efektywności systemu pieczy zastępczej i trwałości powrotów dzieci do rodzin, - rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej
Realizacja programów socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, poradnia psychologiczno-	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii	- liczba dzieci korzystających z programów socjoterapii, - liczba programów	- zwiększenie wsparcia psychologicznego dla dzieci z rodzin ryzyka,

		pedagogiczna, organizacje terapeutyczne	Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		- poprawa kompetencji emocjonalnych uczestników
	Organizacja zajęć alternatywnych oraz bezpiecznych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, wspierających ich rozwój społeczny i emocjonalny	Urząd Gminy, GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, organizacje młodzieżowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	- liczba dzieci uczestniczących w alternatywnych formach spędzania czasu wolnego, - liczba wydarzeń	- ograniczenie zachowań ryzykowanych i wzrost aktywności młodzieży, - lepsza współpraca instytucji w organizacji działań profilaktycznych
	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pracujących na rzecz rodzin, pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów i asystentów rodziny	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, ośrodki szkoleniowe, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób z obszaru wsparcia rodziny objętych szkoleniami, - liczba zrealizowanych szkoleń	- podniesienie jakości usług i profesjonalizacji systemu wsparcia rodzin, - zwiększenie motywacji i kompetencji kadry pomocowej
1.2. Tworzenie i utrzymywanie sprzyjających warunków do bezpiecznego i wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży	Tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego: świetlic, klubów, ognisk oraz działań z zakresu pracy podwórkowej	GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, parafie, wolontariusze	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego, - liczba uczestników zajęć w ramach placówek, - liczba godzin zajęć tygodniowo	- zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-wychowawczych i profilaktycznych dla dzieci, - rozwój oferty pozaszkolnej sprzyjającej integracji i bezpieczeństwu dzieci i młodzieży
	Organizacja zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży oraz wspierających ich aktywność fizyczną	Urząd Gminy, GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, kluby sportowe, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba klubów i organizacji działających na rzecz dzieci młodzieży, - liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych dostępnych dla mieszkańców, - liczba zorganizowanych wydarzeń aktywizujących	- wzrost aktywności młodzieży i rozwój pasji, - wzmocnienie roli instytucji kultury i sportu w wychowaniu młodych mieszkańców
	Realizacja zajęć profilaktycznych dotyczących uzależnień, przemocy rówieśniczej, zdrowego stylu życia i higieny cyfrowej	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, GRKPA, Policja, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba wdrożonych programów profilaktycznych dotyczących zdrowego stylu życia i przeciwdziałania uzależnieniom,	- zwiększenie świadomości uczniów i rodziców na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami,

			organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba uczestników w ramach działania	- rozwój współpracy międzyszkolnej z instytucjami w zakresie profilaktyki, - zwiększenie świadomości uczniów na temat zagrożeń cyfrowych, - rozwój kompetencji cyfrowych i wychowawczych kadry nauczycielskiej
	Podnoszenie jakości pracy szkół poprzez doskonalenie nauczycieli, wsparcie pedagogów oraz doposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, Policja, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba placówek szkolnych wyposażonych w nowe pomoce i narzędzia edukacyjne, - liczba nauczycieli i pedagogów, u których zwiększone zostały kwalifikacje i umiejętności	- poprawa jakości nauczania i warunków edukacyjnych, - zwiększenie motywacji i kompetencji nauczycieli
	Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych: kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej poprzez organizację konkursów, turniejów i wydarzeń międzyszkolnych	Urząd Gminy, GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, Policja, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zrealizowanych zajęć pozalekcyjnych, - liczba dzieci i młodzieży korzystających z dodatkowej oferty edukacyjnej	- wzrost aktywności pozaszkolnej uczniów i integracji rówieśniczej, - rozwój talentów i umiejętności społecznych
	Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez zajęcia wyrównawcze, wolontariat uczniowski, programy stypendialne oraz pomoc materialną	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, GRKPA, Policja, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba uczniów korzystających ze stypendiów i zasiłków szkolnych, - liczba dzieci objętych zajęciami wyrównawczymi	- poprawa wyników edukacyjnych uczniów i większa dostępność pomocy materialnej, - ograniczenie barier w dostępie do edukacji, - wyrównywanie szans w dostępie do edukacji i zajęć dodatkowych
	Zwiększanie dostępności i jakości wsparcia dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, w tym poprawa dostępności	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, PCPR, organizacje wspierające osoby z niepełnosprawnościami,	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba dzieci objętych nauczaniem lub wsparciem, - liczba placówek, w których usunięto bariery architektoniczne	- zwiększenie integracji i uczestnictwa uczniów z niepełnosprawnościami w edukacji,

	placówek edukacyjnych i usług specjalistycznych	Policja, organizacje młodzieżowe	organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		- poprawa dostępności infrastrukturalnej i kadrowej placówek oświatowych
1.3. Zwiększenie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz podniesienie poziomu ochrony i wsparcia osób doznających przemoc, jak również oddziaływań wobec stosujących przemoc	Pomoc rodzinom doznającym przemocy poprzez wszczynanie i prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”	GKRPA, GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, sądy i prokuratura	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba założonych „Niebieskich Kart”, - liczba osób doznających przemocy domowej, - liczba osób stosujących przemoc domową	- wzrost skuteczności reagowania instytucji na przypadki przemocy, - poprawa współpracy między służbami w zakresie interwencji i pomocy
	Prowadzenie działań informacyjnych obejmujących dystrybucję materiałów edukacyjnych o prawach i dostępnych formach wsparcia	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, Policja	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rozpowszechnionych informacji na temat realizacji działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba odbiorców kampanii	- zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy, - ułatwienie dostępu do informacji i pomocy specjalistycznej
	Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej, socjalnej i medycznej oraz do miejsc w ośrodkach wsparcia	GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, PCPR, poradnie specjalistyczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba udzielonych konsultacji i wsparcia osobom doznającym i stosującym przemoc, - liczba osób objętych pomocą - liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej	- zwiększenie liczby osób korzystających z kompleksowego wsparcia, - poprawa jakości współpracy interdyscyplinarnej w udzielaniu pomocy, - zwiększenie bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy,
	Kierowanie osób stosujących przemoc do programów korekcyjno-edukacyjnych oraz monitorowanie efektów ich uczestnictwa	GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, sądy i prokuratura	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób skierowanych do udziału w programie, - liczba zrealizowanych programów	- zwiększenie skuteczności działań korekcyjnych, - zmniejszenie liczby przypadków powrotu do zachowań przemocowych
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz udzielania	GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, organizacje pozarządowe, instytucje szkoleniowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba podmiotów współpracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba uczestników,	- rozszerzenie współpracy międzysektorowej w obszarze przeciwdziałania przemocy,

wsparcia osobom jej doświadczającym		organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba szkoleń	- zwiększenie społecznego zaangażowania w profilaktykę
Podnoszenie kompetencji kadr instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy, zwłaszcza w obszarze diagnozy, interwencji i pracy z rodziną	GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, instytucje szkoleniowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formatach szkoleniowych podnoszące kompetencje, - liczba warsztatów	- wzrost profesjonalizacji i skuteczności działań podmiotów społecznych, - rozwój partnerstwa lokalnego w obszarze pomocy rodzinie
Organizacja warsztatów i szkoleń dla różnych grup społecznych dotyczących rozpoznawania sygnałów przemocy oraz właściwych sposobów reagowania	GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Policja, PCPR, instytucje rządowe, samorządowe, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób biorących udział w warsztatach i/ lub szkoleniach, - liczba kampanii	- wzrost wiedzy mieszkańców i przedstawicieli instytucji o mechanizmach przemocy, - większe zaangażowanie społeczności lokalnej w reagowanie
Realizacja kampanii społecznych promujących sprzeciw wobec przemocy oraz informujących o dostępnych formach pomocy i wsparcia	Urząd Gminy, GOPS, PCPR, placówki oświatowe, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba akcji społecznych i/ lub kampanii na temat przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba zdiagnozowanych przypadków	- zwiększenie rozpoznawalności lokalnych działań profilaktycznych, - poprawa postaw społecznych wobec zjawiska przemocy
Prowadzenie monitoringu i diagnozy zjawiska przemocy w gminie oraz planowanie i organizacja grup wsparcia dla osób potrzebujących	GOPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, PCPR, sądy	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie np. poprzez weryfikację sprawozdawczości z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, - liczba zdiagnozowanych przypadków	- usprawnienie systemu wczesnego reagowania i monitoringu, - zwiększenie efektywności działań profilaktycznych i pomocowych
Tworzenie i prowadzenie lokalnych grup wsparcia dla osób doznających przemocy	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA Zespół Interdyscyplinarny, Gminne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze	- liczba podjętych działań w kierunku utworzenia grup	- wzmocnienie wsparcia emocjonalnego i społecznego

		Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Policja, instytucje rządowe, samorządowe, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	wsparcia dla osób doświadczających przemocy, - liczba uczestników	dla osób dotkniętych przemocą, - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i integracji społecznej
Cel strategiczny nr 2: Przeciwdziałanie marginalizacji wynikającej z bezrobocia, ubóstwa i uzależnień					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
2.1. Zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych poprzez rozwój współpracy z instytucjami rynku pracy, wzmocnienie poradnictwa zawodowego oraz systematyczne podnoszenie kwalifikacji i kompetencji mieszkańców	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie ofert pracy, poradnictwa, szkoleń, staży oraz organizacja robót publicznych, prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób korzystających z form przeciwdziałania bezrobociu realizowanych przy współudziale PUP, - liczba bezrobotnych skierowanych do prac społecznie użytecznych, - liczba bezrobotnych skierowanych do robót publicznych, - liczba bezrobotnych odbywających staż	- wzrost liczby osób podejmujących zatrudnienie po zakończeniu programów aktywizacyjnych, - większa skuteczność współpracy GOPS–PUP w zakresie wymiany informacji o potrzebach rynku pracy
	Promowanie przedsiębiorczości i ekonomii społecznej oraz wsparcie w zakładaniu działalności gospodarczej i spółdzielni socjalnych	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba założonych podmiotów gospodarczych z siedzibą na terenie gminy, - liczba inicjatyw w obszarze ekonomii społecznej	- wzrost liczby podmiotów ekonomii społecznej, - rozwój lokalnych mikroprzedsiębiorstw i inicjatyw społecznych, - większa samowystarczalność ekonomiczna mieszkańców
	Indywidualna praca socjalna, w tym realizacja kontraktów socjalnych i indywidualnych planów działań z udziałem doradców zawodowych i asystentów rodziny	GOPS, PUP, Urząd Gminy, instytucje rządowe, samorządowe, PCPR, doradcy zawodowi, asystenci rodziny	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zawartych kontraktów socjalnych z osobami bezrobotnymi, - liczba osób objętych indywidualną pracą socjalną	- zwiększenie skuteczności pracy socjalnej, - poprawa sytuacji zawodowej i życiowej uczestników, - wzrost motywacji do aktywizacji zawodowej

	Zapewnienie dostępu do świadczeń osobom i rodzinom, dla których bezrobocie stanowi główne źródło trudności życiowych	GOPS, PUP, Urząd Gminy, instytucje rządowe, samorządowe, PCPR, doradcy zawodowi, asystenci rodziny	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną	- stabilizacja sytuacji materialnej rodzin dotkniętych bezrobociem; zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego
	Realizacja programów i projektów aktywizujących osoby bezrobotne i bierne zawodowo, ukierunkowanych na reintegrację społeczną i zawodową	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wdrożonych projektów/ programów dla osób bezrobotnych, - liczba osób, które zakończyły udział z efektem zatrudnieniowym	- zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców; rozwój partnerstw międzyinstytucjonalnych, - większe wykorzystanie środków zewnętrznych (EFS+, FEP)
	Inicjowanie działań na rzecz pozyskiwania inwestorów poprzez promocję gminy, przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz stosowanie zachęt dla przedsiębiorców	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podjętych inicjatyw, - liczba pozyskanych inwestorów, - powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, - wzrost liczby miejsc pracy; rozwój lokalnego rynku gospodarczego
	Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz partnerami rynku pracy przy realizacji projektów aktywizacyjnych i usług towarzyszących	GOPS, PUP, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba działań podjętych wspólnie z partnerami społecznymi, w tym NGO, - liczba beneficjentów objętych wsparciem	- rozwój współpracy międzysektorowej, - lepsze dopasowanie działań aktywizacyjnych do potrzeb mieszkańców, - zwiększenie skuteczności reintegracji zawodowej
2.2. Wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie narzędzi pomocy społecznej oraz rozwój usług osłonowych dostosowanych	Wsparcie materialne i finansowe oraz zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, Kościół, ochrona zdrowia, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa i problemami życiowymi, - zakres udzielonych form wsparcia	- poprawa sytuacji bytowej rodzin, - zwiększenie dostępności pomocy specjalistycznej, - ograniczenie skali ubóstwa

do zróżnicowanych potrzeb osób i rodzin	Podnoszenie kompetencji życiowych mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz racjonalnego gospodarowania budżetem domowym	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, doradcy zawodowi	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób objętych działaniami, - liczba zorganizowanych warsztatów i szkoleń, - liczba osób, które poprawiły swoją sytuację życiową	- wzrost umiejętności zarządzania budżetem domowym, - ograniczenie zależności od pomocy instytucjonalnej
	Realizacja programów osłonowych dla dzieci z rodzin o niskich dochodach, obejmujących dożywianie, odzież, wyprawki szkolne oraz formy aktywnego wypoczynku	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba dzieci objętych dożywianiem, - liczba przyznanych stypendiów lub wyprawek szkolnych, - liczba dzieci korzystających z wypoczynku letniego i zimowego	- wzrost liczby dzieci objętych wsparciem oraz zwiększenie dostępności programów osłonowych, - stabilność finansowania programów osłonowych i ciągłości realizacji, - poprawa warunków życia dzieci z rodzin ubogich
	Wsparcie osób usamodzielnianych, w tym opuszczających pieczę zastępczą, w zakresie mieszkalnictwa, zatrudnienia i prowadzenia samodzielnego gospodarstwa domowego	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób usamodzielnianych objętych wsparciem, - liczba osób, które uzyskały zatrudnienie lub mieszkanie, - liczba wypłaconych świadczeń na zagospodarowanie	- stopniowy wzrost liczby osób usamodzielnianych korzystających z pomocy, - poprawa efektywności usamodzielniania dzięki lepszej koordynacji międzyinstytucjonalnej
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami kościelnymi w obszarze pomocy osobom ubogim i bezdomnym	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, Kościół, organizacje pozarządowe, NGO, Caritas, PCK	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wspólnych projektów i inicjatyw, - liczba podpisanych umów partnerskich lub porozumień	- systematyczny rozwój współpracy, - wzrost liczby inicjatyw partnerskich, - powstawanie stałych form współdziałania z NGO i sektorem religijnym
	Organizowanie i wspieranie zbiórek oraz akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich i bezdomnych	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, Kościół, organizacje pozarządowe, NGO, Caritas, PCK	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych zbiórek i akcji charytatywnych, - liczba osób objętych pomocą rzeczową	- zwiększenie świadomości społecznej i solidarnej mieszkańców, - coroczny wzrost liczby inicjatyw oddolnych i udziału wolontariuszy

	Prowadzenie pracy socjalnej oraz indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, w tym zapewnianie tymczasowego schronienia	Urząd Gminy, GOPS, instytucje rządowe, samorządowe, PCPR, Kościół, ochrona zdrowia, placówki oświatowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób objętych pomocą, - liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, - liczba osób, którym zapewniono schronienie	- spadek liczby osób długotrwale bezdomnych, - poprawa skuteczności programów reintegracji społecznej, - skuteczniejsza identyfikacja osób zagrożonych bezdomnością
	Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego poprzez analizy i raporty oraz podejmowanie działań zapobiegawczych	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Policja, GUS	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych analiz i raportów, - częstotliwość aktualizacji danych, - liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi	- rozwój systemu monitorowania zjawisk społecznych, - zwiększenie dostępności danych lokalnych, - podniesienie skuteczności planowanych działań interwencyjnych
2.3. Rozszerzanie działań profilaktycznych dotyczących uzależnień oraz zapewnienie kompleksowego wsparcia terapeutycznego i środowiskowego osobom uzależnionym oraz ich rodzinom	Realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz rozwój ofert zajęć pozalekcyjnych sprzyjających bezpiecznemu spędzaniu czasu	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, - liczba uczestników zajęć, - liczba zrealizowanych godzin zajęć pozalekcyjnych	- wzrost uczestnictwa dzieci i młodzieży w działaniach profilaktycznych, - spadek zachowań ryzykowanych i nadużywania substancji psychoaktywnych
	Organizacja kampanii i działań środowiskowych promujących zdrowy styl życia oraz ograniczanie zachowań ryzykownych	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, podmioty medyczne, organizacje pozarządowe, NGO, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych kampanii i wydarzeń, - liczba uczestników, - liczba wydanych materiałów informacyjnych	- wzrost świadomości mieszkańców w zakresie zdrowia psychicznego i fizycznego, - większa liczba inicjatyw promujących zdrowy styl życia
	Koordinacja współpracy międzyinstytucjonalnej dla spójnych działań profilaktycznych i edukacyjnych	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, NGO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, Policja, parafie, wolontariusze	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba spotkań koordynacyjnych, - liczba wspólnych inicjatyw międzyinstytucjonalnych	- powstanie lokalnego systemu współpracy w zakresie profilaktyki, - lepsza koordynacja działań i redukcja dublowania inicjatyw

	Wsparcie rodzin dotkniętych uzależnieniami poprzez dostosowaną pomoc rzeczową i finansową, adekwatną do zdiagnozowanej sytuacji	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, NGO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, organizacje pomocowe, kuratorzy, placówki terapeutyczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych wsparciem, - liczba przyznanych świadczeń rzeczowych i finansowych	- poprawa sytuacji bytowej rodzin z problemem uzależnień, - ograniczenie zjawiska współuzależnienia i przemocy domowej
	Monitoring zjawisk uzależnień alkoholowych, narkotykowych i behawioralnych	GOPS, GKRPA, Policja, organizacje pozarządowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba raportów i analiz, - częstotliwość aktualizacji danych, - liczba nowych zidentyfikowanych zjawisk	- lepsze rozpoznanie skali problemu uzależnień, - dostosowanie programów profilaktycznych do aktualnych zagrożeń
	Edukacja sprzedawców napojów alkoholowych oraz kontrole punktów sprzedaży pod kątem sprzedaży nieletnim	GOPS, GKRPA, Policja, organizacje handlowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeszkolonych sprzedawców napojów alkoholowych, - liczba kontroli punktów sprzedaży alkoholu, - liczba zrealizowanych interwencji	- zwiększenie świadomości sprzedawców, - spadek przypadków sprzedaży alkoholu osobom nieletnim
	Organizacja szkoleń i warsztatów dla rodziców w zakresie profilaktyki uzależnień oraz rozwijania kompetencji wychowawczych	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, Policja, Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje rodzinne, stowarzyszenia	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba warsztatów, - liczba uczestników, - poziom satysfakcji uczestników (badanie ankietowe)	- zwiększenie zaangażowania rodziców w działania profilaktyczne, - poprawa relacji rodzinnych i komunikacji z dziećmi

Cel strategiczny nr 3: Poprawa jakości życia seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz osób dotkniętych długotrwałą chorobą

Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
3.1. Zapewnienie kompleksowych, dostępnych i skutecznych form wsparcia oraz opieki dla seniorów, osób	Dostosowywanie przestrzeni publicznej oraz obiektów gminnych do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością	Wójt Gminy, Rada Gminy, PCPR, organizacje pozarządowe, PFRON	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	- stopniowy wzrost liczby dostępnych obiektów, - poprawa jakości przestrzeni publicznej

z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych, z uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb i możliwości funkcjonowania	oraz innymi szczególnymi potrzebami		organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		
	Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi wspierającymi osoby starsze, przewlekle chore i z niepełnosprawnościami	Wójt Gminy, Rada Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zawartych porozumień o współpracy, - liczba wspólnych projektów	- wzrost liczby partnerstw i wspólnych działań projektowych
	Koordinowanie wolontariatu sąsiedzkiego i młodzieżowego na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Wójt Gminy, Rada Gminy, placówki oświatowe, organizacje młodzieżowe, parafie	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zaangażowanych wolontariuszy, - liczba osób objętych wsparciem	- systematyczny wzrost zaangażowania wolontariuszy, - zwiększenie liczby beneficjentów podejmowanych działań
	Realizacja lokalnych programów osłonowych dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych	Wójt Gminy, Rada Gminy, GOPS, NGO, PFRON	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba programów osłonowych, - liczba osób objętych wsparciem	- utrzymanie lub rozszerzenie zakresu wsparcia w odpowiedzi na potrzeby demograficzne
	Rozszerzanie usług opiekuńczych i specjalistycznych, w tym wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, adekwatnie do rosnących potrzeb mieszkańców	Podmioty medyczne, GOPS, pielęgniarki środowiskowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba godzin usług opiekuńczych, - liczba osób objętych wsparciem	- stały wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze w związku ze starzeniem się populacji
	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej dostosowanej do indywidualnej sytuacji i możliwości odbiorców wsparcia	Wójt Gminy, Rada Gminy, GOPS, NGO, darczyńcy prywatni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób i rodzin objętych pomocą finansową, - liczba osób i rodzin objętych pomocą rzeczową	- utrzymanie stałego poziomu wsparcia z możliwością zwiększenia w okresach kryzysów ekonomicznych

	Rozwój oferty aktywizacji społecznej i zawodowej osób starszych i z niepełnosprawnościami	PUP, GOPS, NGO, PCPR, instytucje edukacyjne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba uczestników programów, - liczba zrealizowanych szkoleń	- wzrost uczestnictwa w projektach aktywizujących i społecznych
	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pracujących z osobami wymagającymi wsparcia, w szczególności pracowników socjalnych, opiekunów i terapeutów.	Wójt Gminy, Rada Gminy, GOPS, ośrodki szkoleniowe, NGO, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeszkolonych pracowników, - liczba zrealizowanych szkoleń rocznie	- stały wzrost kompetencji kadry i jakości obsługi mieszkańców
3.2. Przeciwdziałanie izolacji społecznej poprzez rozwój oferty aktywizującej, integrującej oraz wspierającej uczestnictwo seniorów i osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, kulturalnym i obywatelskim	Organizacja zajęć prozdrowotnych, edukacyjnych i społecznych rozwijających kompetencje, zainteresowania i aktywność uczestników	GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zajęć i podjętych inicjatyw, - liczba uczestników	- wzrost liczby osób korzystających z ofert aktywizacyjnych, - poprawa jakości życia i integracji społecznej
	Rozbudowa i wspieranie oferty dla seniorów i osób z niepełnosprawnością, w tym miejsc spotkań oraz Klubów Seniora	GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, NGO, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, organizacje senioralne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba miejsc spotkań i klubów seniora, - liczba uczestników	- systematyczny wzrost dostępności miejsc aktywności dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami
	Realizacja projektów i programów integracyjnych skierowanych do seniorów, osób przewlekle chorych i osób z niepełnosprawnościami	GOPS, NGO, organizacje pozarządowe, kluby seniora	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba projektów i programów, - liczba uczestników	- zwiększenie uczestnictwa w programach integracyjnych, - zmniejszenie izolacji społecznej
	Ułatwianie dostępu do informacji i usług poprzez publikacje, materiały	GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze	- liczba wydanych publikacji,	- poprawa dostępności informacji i usług,

	promocyjne oraz serwisy internetowe		zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba odwiedzin dedykowanych serwisów internetowych	- zwiększenie korzystania z dostępnego wsparcia
	Budowanie partnerstw między instytucjami i organizacjami dla koordynacji działań i wzmacniania efektów wsparcia	GOPS, NGO, PCPR, PFRON, instytucje kultury, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podpisanych porozumień, - liczba wspólnych działań	- zacieśnienie współpracy instytucjonalnej i społecznej, - lepsza koordynacja działań wsparcia
	Organizowanie wydarzeń edukacyjnych i kampanii informacyjnych zwiększających świadomość społeczną na temat potrzeb i barier osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami	GOPS, placówki oświatowe, NGO, organizacje pozarządowe, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba kampanii oraz wydarzeń, - liczba uczestników	- wzrost świadomości społecznej, - większe zaangażowanie lokalnej społeczności w działania wsparcia
3.3. Podnoszenie świadomości społecznej na temat potrzeb, problemów i potencjału osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, a także kształtowanie empatii, solidarności społecznej i integracji międzypokoleniowej	Upowszechnianie postaw opartych na szacunku i solidarności wobec osób starszych, samotnych oraz osób z niepełnosprawnościami poprzez działania edukacyjne i promocyjne przełamujące bariery mentalne oraz budujące pozytywny wizerunek tych grup	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, media lokalne, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba kampanii edukacyjnych, - liczba uczestników wydarzeń	- wzrost świadomości społecznej i wrażliwości mieszkańców na potrzeby osób wymagających wsparcia
	Organizacja inicjatyw integracji międzypokoleniowej z udziałem przedszkoli, szkół, instytucji kultury oraz Klubów Seniora	Urząd Gminy, GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, kluby seniora	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba projektów integracyjnych, - liczba uczestników	- wzrost kontaktów międzypokoleniowych, - lepsza integracja społeczna różnych grup wiekowych

Prowadzenie kampanii i działań edukacyjnych przełamujących stereotypy oraz wzmacniających pozytywne postrzeganie starości i niepełnosprawności	Urząd Gminy, GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, media lokalne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wydarzeń i kampanii, - liczba uczestników	- zmiana postaw społecznych, - wzrost tolerancji i akceptacji dla osób starszych i niepełnosprawnych
Tworzenie grup wsparcia oraz programów mentoringowych sprzyjających wymianie doświadczeń, wzajemnej motywacji i solidarności społecznej	Urząd Gminy, GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, media lokalne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba grup wsparcia, - liczba uczestników	- wzrost poczucia bezpieczeństwa i samodzielności, - większe wsparcie emocjonalne i społeczne
Rozwijanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie tworzenia miejsc pracy, praktyk zawodowych i innych form aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Urząd Gminy, PUP, lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba utworzonych miejsc pracy/ praktyk, - liczba beneficjentów	- zwiększenie aktywności zawodowej osób wykluczonych, - ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego
Promowanie i wspieranie wolontariatu na rzecz osób starszych, samotnych oraz z niepełnosprawnościami	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, kluby seniora, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba inicjatyw wolontariackich, - liczba wolontariuszy	- wzrost aktywności społecznej i liczby osób zaangażowanych w działania wspierające grupy wymagające pomocy

Cel strategiczny nr 4: Wzmacnianie postaw obywatelskich, integracji społecznej i zaangażowania mieszkańców w życie wspólnoty lokalnej

Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
4.1. Budowanie trwałych więzi społecznych oraz sprzyjających warunków do aktywnego uczestnictwa mieszkańców we wspólnocie	Inicjowanie działań partycypacyjnych, takich jak konsultacje społeczne, debaty publiczne oraz kampanie informacyjno-edukacyjne	Urząd Gminy, jednostki pomocnicze gminy, instytucje publiczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba przeprowadzonych konsultacji i debat, - liczba uczestników spotkań, - liczba zrealizowanych kampanii informacyjnych	- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, - poprawa jakości komunikacji społecznej

lokalnej poprzez rozwój partycypacji społecznej, inicjatyw integracyjnych oraz wolontariat	zwiększające zaangażowanie mieszkańców w życie wspólnoty		organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		
	Promowanie i rozwijanie wolontariatu oraz inicjatyw sąsiedzkich we współpracy z oświatą i organizacjami społecznymi	Urząd Gminy, placówki oświatowe, parafie, organizacje społeczne, NGO, Rady Sołeckie	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wolontariuszy, - liczba inicjatyw, - liczba partnerów zaangażowanych w działania	- zwiększenie aktywności obywatelskiej i solidarności społecznej, - rozwój kultury współpracy
	Tworzenie przestrzeni i organizacja wydarzeń integracyjnych dla rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz osób zagrożonych marginalizacją	Urząd Gminy, GOPS, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, stowarzyszenia, lokalne grupy nieformalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych wydarzeń, - liczba uczestników, - liczba grup docelowych objętych wsparciem	- wzrost poziomu integracji społecznej i poczucia wspólnoty lokalnej, - wzrost liczby osób objętych wsparciem
	Rozwijanie aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców poprzez modernizację, rozbudowę oraz utrzymanie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	Urząd Gminy, GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna, kluby sportowe, organizacje społeczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowych, - liczba wydarzeń sportowo-rekreacyjnych	- wzrost poziomu aktywności fizycznej mieszkańców, - poprawa jakości infrastruktury społecznej
	Zapewnienie atrakcyjnej i różnorodnej oferty kulturalnej, sportowej, turystycznej i rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych	Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, artyści lokalni, liderzy lokalni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wydarzeń kulturalnych, - liczba uczestników, - liczba partnerstw międzyinstytucjonalnych	- wzrost uczestnictwa mieszkańców w kulturze, - rozwój oferty lokalnych instytucji kultury
4.2. Wzmacnianie potencjału ekonomii społecznej i organizacji działających na rzecz dobra wspólnego poprzez wsparcie, promocję	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej oraz NGO w tym doradztwo, szkolenia, wsparcie organizacyjne	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, instytucje rynku pracy, ośrodki doradcze, lokalni przedsiębiorcy	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem, - liczba przeprowadzonych szkoleń, - liczba przeprowadzonych konsultacji	- wzrost liczby aktywnych podmiotów ekonomii społecznej, - zwiększenie ich stabilności organizacyjnej

i współpracę międzyinstytucjonalną	Promowanie dobrych praktyk w obszarze ekonomii społecznej poprzez kampanie informacyjne i edukacyjne	Urząd Gminy, GOPS, lokalni liderzy, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, lokalne media, instytucje publiczne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych, - liczba osób objętych działaniami promocyjnymi	- zwiększenie świadomości społecznej na temat ekonomii społecznej i roli trzeciego sektora
	Rozwijanie przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem poprzez organizację szkoleń, warsztatów i inicjatyw edukacyjnych	Urząd Gminy, GOPS, PUP, instytucje szkoleniowe, NGO, przedsiębiorcy lokalni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów, - liczba uczestników, - liczba osób, które podjęły aktywność zawodową	- poprawa sytuacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, - wzrost liczby inicjatyw społeczno-gospodarczych
	Tworzenie i animowanie lokalnej sieci współpracy podmiotów ekonomii społecznej, instytucji publicznych oraz mieszkańców w celu realizacji wspólnych inicjatyw	Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, instytucje samorządowe, przedsiębiorstwa społeczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba partnerstw i inicjatyw sieciowych, - liczba spotkań i wydarzeń integracyjnych	- zwiększenie synergii działań sektora społecznego, - rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej
4.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej w celu zwiększenia dostępności oraz jakości usług świadczonych mieszkańcom	Rozwój działalności świetlic wiejskich, w tym organizacja zajęć edukacyjnych, kulturalnych i integracyjnych	Urząd Gminy, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, sołectwa, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba aktywnie funkcjonujących świetlic, - liczba zorganizowanych wydarzeń	- zwiększenie integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich
	Rozbudowa oferty kulturalnej Gminnego Centrum Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej i innych instytucji kultury ukierunkowanej na aktywizację społeczną	Urząd Gminy, Gminne Centrum Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, sołectwa, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba nowych inicjatyw kulturalnych, - liczba uczestników wydarzeń	- poszerzanie oferty kulturalnej, - wzrost uczestnictwa społecznego w wydarzeniach kulturalnych

Prowadzenie działań inwestycyjnych poprawiających stan, funkcjonalność i dostępność infrastruktury czasu wolnego, w tym obiektów kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych	Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy, wykonawcy robót, organizacje sportowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zrealizowanych inwestycji, - łączna wartość nakładów inwestycyjnych	- poprawa dostępności infrastruktury i jakości przestrzeni publicznej
Rozwój i utrzymanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym tras rowerowych, ścieżek spacerowych oraz szlaków turystycznych	Urząd Gminy, PTTK, NGO, zarządcy terenów	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- długość nowo utworzonych tras, - liczba zmodernizowanych odcinków	- wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy, - zwiększenie dostępności do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej dla mieszkańców gminy
Zwiększanie bezpieczeństwa na drogach publicznych w tym drogi, chodniki, oświetlenie, przejścia, parkingi	Urząd Gminy, Policja, Starostwo Powiatowe, wykonawcy inwestycji	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- długość wybudowanych dróg i chodników, - liczba przejść i punktów oświetleniowych	- poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego, - poprawa jakości i dostępności do infrastruktury transportowej
Rozszerzanie monitoringu wizyjnego w lokalizacjach szczególnie narażonych na zachowania ryzykowne dzieci i młodzieży	Urząd Gminy, Policja, podmioty i jednostki odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zamontowanych kamer monitoringu, - liczba objętych monitoringiem lokalizacji	- zmniejszenie liczby incydentów z udziałem dzieci i młodzieży, - ograniczenie zjawiska ryzykownych - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

12. Zarządzanie realizacją strategii

Zarządzanie strategiczne stanowi zbiór procesów umożliwiających skuteczne i terminowe reagowanie na zmiany zachodzące w otoczeniu, przy jednoczesnym zapewnieniu spójności pomiędzy wyznaczonymi celami strategicznymi, a posiadanymi przez konkretną jednostkę zasobami. W praktyce zarządzanie strategiczne, o którym mowa obejmuje zestaw wytycznych wykorzystywanych przy podejmowaniu decyzji oraz realizacji działań w różnych obszarach funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego.

Zwyczajowo wyróżnia się cztery główne elementy zarządzania strategicznego, do których należą:

- horyzont planowania – określenie długoterminowych kierunków działań, obejmujących horyzont czasowy od kilku do kilkunastu lat,
- wątek celów – zbiór wartości, misja oraz cele strategiczne, gdzie w ramach ich podejmowane są konkretne działania i inicjatywy,
- przedmiot zarządzania – postrzegany jako zintegrowana całość, w której zarządzanie strategiczne integruje funkcje i procesy organizacyjne w jedną spójną strategię, koordynującą działania całej jednostki (np. gminy),
- podmiot zarządzania – grupa bądź jednostka organizacyjna odpowiedzialna za zarządzanie strategiczne, będąca z reguły najważniejszym ogniwem.

W odniesieniu do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032, przedmiotem zarządzania jest całość organizmu gminy, nie tylko jej tkanka społeczna. Podmiotem zarządzania w tym przypadku jest przede wszystkim samorząd gminny, jej jednostki organizacyjne i partnerzy zaangażowani w realizację Strategii.

12.1. Koordynacja

Zgodnie z art. 110 Ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214) koordynacją realizacji Strategii w gminach zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej w tym przypadku jest to Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malbork we współpracy z Urzędem Gminy Malbork. Wspomniana instytucja będzie w największym stopniu odpowiedzialna za koordynację i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032, tj. realizację poszczególnych zadań, włączenie innych podmiotów ekonomii społecznej do realizacji działań oraz koordynację ich prac, poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania, promocję poszczególnych działań, informowanie o postępach realizacji Strategii oraz monitorowanie realizacji wraz z ewentualną modyfikacją założeń strategicznych oraz ewaluację Strategii.

12.2. Programy i projekty

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 będzie realizowana w szczególności poprzez niniejsze programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program Współpracy Gminy Malbork z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- oraz inne mają istotne znaczenia z punktu widzenia prowadzenia polityki społecznej.

Skuteczność wdrożenia niniejszej Strategii uzależniona będzie od wielu czynników, jednym z nich będzie wielkość środków finansowych będących w dyspozycji lub pozyskanych przez samorząd gminy Malbork oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Strategii, przeznaczonych na opracowanie i wdrażanie dodatkowych programów i projektów zgodnych z kierunkami działań określonymi w dokumencie.

Realizowane programy i projekty powinny charakteryzować się efektywnością, skutecznością oraz celowością. Uchwalane mogą być stosownymi uchwałami Rady Gminy Malbork i w zależności od specyfiki realizowane w okresach rocznych, wieloletnich lub krótszych. Przedsięwzięcia i inicjatywy zgodne z zapisami strategicznymi ujętymi w niniejszym dokumencie, mogą być finansowane m.in. ze środków programów resortowych, w tym w ramach otwartych konkursów.

12.3. Źródła finansowania i ramy finansowe

Planowanie i realizacja działań w obszarze polityki społecznej w gminie Malbork uzależniona jest w dużej mierze od poziomu i struktury wydatków budżetowych przeznaczonych na ten cel. Wielkość środków finansowych odzwierciedla zarówno skalę zadań własnych jednostki samorządowej w zakresie pomocy społecznej, ochrony, zdrowia i wspierania rodziny, jak i rosnące potrzeby mieszkańców. W analizowanym okresie przewiduje się utrzymanie tendencji wzrostowej wydatków, co wynika z konieczności dostosowania oferty wsparcia do zmieniających się warunków demograficznych, ekonomicznych i społecznych.

Określenie źródeł finansowania i ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 wynika z art. 16b ust. 2 pkt. 3 lit. c ustawy

o pomocy społecznej. Finansowanie stanowi jeden z kluczowych i najważniejszych warunków skutecznej realizacji celów wyznaczonych w Strategii.

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów strategicznych będą corocznie zabezpieczane w planach budżetowych właściwych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za ich wdrożenie. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki własne budżetu gminy Malbork. Pełna realizacja Strategii wymaga jednak pozyskiwania środków zewnętrznych, aby móc skutecznie realizować zaplanowane działania.

Realizacja założeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork lata 2026–2032, wymaga zapewnienia stabilnych i różnicowanych źródeł finansowania. Skuteczna polityki społeczna opiera się nie tylko na środkach własnych gminy, lecz także na szerokim wykorzystaniu funduszy krajowych i europejskich oraz współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego wyższego szczebla. Do potencjalnych źródeł finansowania działań zawartych w Strategii należeć będą m.in.

- środki własne budżetu gminy Malbork – podstawowym źródłem finansowania działań z zakresu polityki społecznej są środki własne gminy. Zapewniają one bieżące funkcjonowanie instytucji i jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, w tym GOPS w Malborku, a także finansują zadania własne jednostki samorządowej wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Ze środków finansowane są m.in. świadczenia w formie pieniężnej i nie pieniężnej, usługi opiekuńcze, utrzymanie placówek wsparcia dziennego, działania profilaktyczne i projekty lokalne,
- budżet powiatu malborskiego – współpraca z samorządem powiatowym umożliwia realizację zadań o charakterze ponadgminnym, w szczególności w zakresie pomocy rodzinie, wspierania osób z niepełnosprawnościami, pieczy zastępczej oraz przeciwdziałania bezrobociu. Środki powiatowe przekazywane są m.in. za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Malborku.
- budżet województwa pomorskiego – województwo jako podmiot odpowiedzialny za politykę społeczną w skali regionalnej, realizuje i współfinansuje programy wspierające gminy w zakresie przeciwdziałania wykluczenia społecznego, rozwoju usług społecznych i opiekuńczych oraz integracji zawodowej. Gmina Malbork może korzystać z dotacji celowych, grantów oraz projektów realizowanych w ramach regionalnych programów samorządu województwa,
- dotacje z budżetu państwa – znaczną część środków stanowią dotacje z budżetu państwa, przekazywane w ramach dofinansowania zadań własnych i zleconych gminie.

Dotacje te obejmują m.in. świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych, zasiłków stałych i celowych, a także obsługę programów rządowych,

- środki z funduszy krajowych – w tym środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Zdrowia czy Ministerstwa Edukacji i Nauki, przekazywane na realizację programów społecznych, profilaktycznych i edukacyjnych. W ramach tych funduszy możliwe jest finansowanie projektów innowacyjnych, pilotażowych lub skierowanych do szczególnych grup odbiorców,
- Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) – środki z NFZ służą dofinansowaniu działań w zakresie ochrony zdrowia, w tym profilaktyki, opieki długoterminowej, rehabilitacji leczniczej oraz opieki psychiatrycznej i psychologicznej. Gmina współpracuje z placówkami medycznymi w celu zapewnienia kompleksowej opieki zdrowotnej osobom starszym, przewlekle chorym oraz osobom z zaburzeniami psychicznymi,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) – stanowi istotne źródło finansowania działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Środki te przeznaczane są na dofinansowanie zadań związanych z likwidacją barier architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych, rehabilitację zawodową i społeczną, a także realizację programów aktywizacyjnych i integracyjnych,
- Fundusz Pracy (FP) – finansuje działania z zakresu aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania bezrobociu. Środki te wykorzystywane są do organizacji prac społecznie użytecznych, robót publicznych, szkoleń, staży i programów specjalnych, umożliwiających powrót na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym, w tym korzystających z pomocy społecznej,
- Fundusz Solidarnościowy – stanowi źródło finansowania działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych, w tym programów takich jak: asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, opieka wytchnieniowa czy korpus wsparcia seniorów. Programy te mają za zadanie rozwój usług opiekuńczych, środowiskowych i wspólnotowych,
- Fundusze strukturalne Unii Europejskiej – w perspektywie finansowej 2021–2027, gmina Malbork, może planować korzystanie z funduszy strukturalnych i inwestycyjnych Unii Europejskiej, w szczególności w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Funduszu Spójności. Środki te będą mieć znaczący wpływ na rozwój usług społecznych, integrację społeczną i zawodową, rozwój infrastruktury opiekuńczej oraz działania na rzecz zdrowia psychicznego i aktywizacji seniorów.

Ramy finansowe Strategii są uzależnione od możliwości finansowych gminy Malbork, tj. od środków finansowych własnych, pozyskanych przez jednostkę samorządową oraz ze źródeł wewnętrznych.

Zakłada się, że wysokość środków przeznaczanych corocznie na realizację zadań określonych w Strategii nie będzie niższa niż w roku poprzednim, pod warunkiem utrzymania poziomu dotacji na realizację zadań własnych i zleconych co najmniej na dotychczasowym poziomie. Precyzyjnie określenie wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację założeń strategicznych w poszczególnych latach jest utrudnione z racji szeregu czynników, takich jak:

- ramy czasowe obowiązywania Strategii,
- liczbę zadań przewidzianych do realizacji,
- liczbę i charakter podmiotów zaangażowanych w realizację działań ujętych w Strategii.

Powyższe czynniki i wiele innych wpływają na elastyczność planowania budżetu oraz wymagają każdorazowej oceny potrzeb i możliwości finansowych w danym roku budżetowym. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych.

Wnioski dla Strategii w kontekście jej finansowania:

- priorytet finansowy – konieczne jest utrzymanie odpowiedniego poziomu finansowania zadań społecznych w kolejnych latach, przy jednoczesnym poszukiwaniu dodatkowych źródeł wsparcia w postaci np. środków zewnętrznych, dotacji celów czy funduszy europejskich,
- efektywność wydatkowania – wzrost środków finansowych powinien iść w parze z poprawą efektywności ich wykorzystania, m.in. poprzez integrację usług społecznych, lepsze planowanie inwestycji oraz rozwój współpracy między poszczególnymi instytucjami,
- rozwój kadr i infrastruktury – zwiększające się wydatki powinny wspierać rozwój kompetencji pracowników sektora społecznego oraz modernizację placówek pomocy społecznej,
- zrównoważony rozwój usług – wraz ze wzrostem nakładów finansowych istotne będzie także równomierne wzmocnianie wszystkich obszarów polityki społecznej: wsparcia rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją społeczną.

13. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja

Monitoring

Monitoring realizacji Strategii polega na systematycznym gromadzeniu oraz analizie danych dotyczących realizacji celów określonych w założeniach strategicznych. Proces ten umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz identyfikację konieczności wdrożenia środków zaradczych lub nowych inicjatyw, których celem jest osiągnięcie wcześniej wyznaczonych celów. Monitoring stanowi również podstawę do planowania przyszłych działań, wskazując w jakim stopniu zrealizowane w danym okresie przedsięwzięcia przybliżyły jednostkę samorządową do realizacji wcześniej przyjętej wizji.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 jest wprowadzeniem w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na to, że Strategia jest dokumentem długookresowym, zawierającym istotne cele perspektywiczne, zostanie poddana okresowej weryfikacji, a w przypadku zaistnienia określonych okoliczności także zmianom korygującym. Podstawowym elementem koordynacji Strategii jest monitoring, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 jest koniecznym działaniem umożliwiającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowność ich wdrażania w życie. Celem w tym przypadku jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji postanowień Strategii prowadzona ma być w cyklach rocznych. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację monitoringu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malborku lub oddelegowany do tego zadania specjalny powołany Zespół ds. monitorowania realizacji Strategii. Sprawozdanie z realizacji Strategii sporządzane będzie do końca czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie. Podstawą opracowania sprawozdania będą dane zawarte w dokumentach już przekazywanych do instytucji nadrzędnych, takich jak ocena zasobów pomocy społecznej, sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku, sprawozdania resortowe oraz inne sprawozdania okresowe lub jednorazowe. Analiza tych dokumentów umożliwi ocenę stopnia realizacji celów Strategii bez konieczności tworzenia odrębnych narzędzi sprawozdawczych.

Sprawozdanie powinno zawierać opis zrealizowanych działań w odniesieniu do poszczególnych celów Strategii, analizę wartości mierników przyporządkowanych do poszczególnych celów, ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania środków oraz

identyfikację trudności napotkanych w realizacji założeń Strategii. Podstawowymi funkcjami monitoringu są: funkcja sprawdzająca, polegająca na systematycznym gromadzeniu danych i informacji o poziomie osiągnięcia założonych wskaźników oraz funkcja korygująca, umożliwiająca wprowadzenie do zapisów Strategii zmian wynikających z nowych uwarunkowań lub okoliczności, które wcześniej nie zostały uwzględnione.

Ewaluacja

W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport, który przedstawi zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe, pokazujące stopień realizacji założonych celów dokumentu. Raport ten będzie obejmował m.in. ocenę trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności oraz trwałości osiągniętych rezultatów. Za przeprowadzenie ewaluacji odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malborku, który pełni rolę głównego realizatora tego procesu. Końcowy raport powinien zostać opracowany do końca czerwca roku następującego po zakończeniu obowiązywania Strategii.

Dane pozyskane w ramach systematycznego monitoringu stanowią podstawę do ewaluacji, której celem jest zwiększenie adekwatności, efektywności oraz znaczenia efektów realizowanych działań. Strategia ma charakter elastyczny i powinna reagować na nowe wyzwania wynikające z dynamicznych zmian w otoczeniu społeczno-ekonomicznym. Projekt ewaluacji opiera się na analizie powiązań między podejmowanymi działaniami, a ich efektami.

Najczęściej stosowane kryteria ewaluacji obejmują:

- **trafność** – ocena zgodności celów Strategii oraz przyjętych metod z rzeczywistymi problemami i wyzwaniami społeczno-ekonomicznymi zidentyfikowanymi w diagnozie,
- **skuteczność** – analiza stopnia realizacji celów, efektywności zastosowanych metod, zaangażowania instytucji oraz wpływu czynników zewnętrznych na osiągnięte rezultaty,
- **efektywność** – ocena relacji między poniesionymi nakładami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a uzyskanymi efektami,
- **użyteczność** – ocena wszystkich efektów interwencji, zarówno planowanych, jak i ubocznych, w odniesieniu do społeczno-ekonomicznych wyzwań, także tych zmieniających się w czasie; ocena dokonywana jest po zakończeniu działań lub w ich końcowej fazie,
- **trwałość** – analiza utrzymania osiągniętych efektów, szczególnie pozytywnych, w średnio- i długoterminowej perspektywie po zakończeniu realizacji Strategii.

Podstawowym celem ewaluacji jest stałe doskonalenie skuteczności i efektywności działań, zarówno pod względem ich bezpośrednich rezultatów społecznych i gospodarczych,

jak i w kontekście przejrzystości i promocji działań podejmowanych przez władze lokalne. Zgromadzone informacje oraz wnioski z ewaluacji zostaną przedstawione władzom lokalnym i udostępnione mieszkańcom, m.in. poprzez oficjalną stronę internetową gminy oraz profile w mediach społecznościowych.

Aktualizacja i analiza ryzyka

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych definiuje się jako możliwość zaistnienia zdarzeń, które mogą negatywnie wpłynąć na realizację jej postanowień. Występowanie ryzyka w otoczeniu może prowadzić do konieczności zmiany kierunków działań oraz osiągniętych rezultatów i oddziaływać na kształt i przebieg wdrażania Strategii. Prawidłowo przeprowadzony proces identyfikacji i analizy ryzyka umożliwia skuteczne zarządzanie procesem wdrażania Strategii a także podejmowanie działań zapobiegawczych i korygujących we właściwym czasie. Do źródeł ryzyka zaliczyć można m.in. przyczyny zewnętrzne, obejmujące globalne uwarunkowania polityczne i prawne, panującą sytuację w kraju, czynniki społeczne i kulturowe oraz wiele innych pozostających poza bezpośrednią kontrolą jednostki samorządowej, oraz przyczyny wewnętrzne, związane ze sposobem planowania działań w Strategii oraz czynnikami ludzkimi występującym w trakcie jej realizacji.

Proces zarządzania ryzykiem powinien składać się z następujących etapów: identyfikacja ryzyka i zagrożeń, ocena ryzyka i zagrożeń, określenie działań ograniczających ryzyko i zagrożenia, badanie efektywności wdrożonych działań korygujących.

W ramach przeprowadzenia procesu analizy ryzyka istotne jest poza zdefiniowaniem ryzyka w poszczególnych obszarach, także wskazanie odpowiednich i skutecznych działań zapobiegawczych, których celem jest minimalizacji lub eliminacja niekorzystnych zdarzeń. Zidentyfikowanie ryzyka może potencjalnie wystąpić w odniesieniu do wszystkich celów strategicznych i kierunków działań, które obowiązują w niniejszej Strategii. Analizując ryzyka pojawiające się na przestrzeni realizacji wdrażania Strategii, należy uwzględnić zarówno ich stopień prawdopodobieństwa (niski, średni, wysoki) oraz źródło (wewnętrzne lub zewnętrzne).

Strategia jest dokumentem planistycznym i zarazem charakteryzuje się otwartością, a wprowadzanie zmian w zapisach jej treści jest nie tylko możliwe, ale w niektórych przypadkach wręcz konieczne. Dla skutecznej realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032, konieczne jest jej dostosowanie do aktualnych wyzwań społecznych, gospodarczych i prawnych. Wymóg ten nabiera dużego znaczenia w kontekście dynamicznie postępujących zmian w kwestiach społeczno-ekonomicznych.

Konieczność dokonania korekt i aktualizacji w działaniach strategicznych może wynikać z wielu powodów m.in. ze zmian przepisów prawa, uwarunkowań społecznych i ekonomicznych, a także pojawienia się nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na rzecz realizacji celów strategicznych zawartych w Strategii. Lista możliwych przyczyn, dla których może zaistnieć konieczność wprowadzenia modyfikacji do Strategii jest długa i otwarta, dlatego też istotnym jest, aby możliwie skutecznie i szybko identyfikować wszelkie zachodzące zmiany i tym samym dopasować założenia strategiczne dokumentu do nowych uwarunkowań. Zaleca się, aby aktualizacja Strategii odbyła się nie rzadziej niż raz na dwa lata w przypadku zaistnienia okoliczności wymienionych powyżej, chyba że wyniki ewaluacji lub czynniki zewnętrzne jak np. możliwość pozyskania dodatkowych środków finansowych, wskazywać mogą na konieczność zmiany i dostosowania celów strategicznych i kierunków działań. Wówczas dopuszczalna jest możliwość aktualizacji dokumentu w trybie ad hoc, w kształcie i formie dostosowanej do bieżących potrzeb.

Głównymi czynnikami wymagającymi wprowadzania zmian i aktualizacji Strategii są zarówno uwarunkowania zewnętrzne, jak i wewnętrzne, a także zmiany w przepisach prawa. Strategia oraz jej założenia mogą być modyfikowane w następujących obszarach:

- **diagnostycznym** – gdy pojawią się nowe problemy społeczne lub podczas wcześniejszych prac diagnostycznych pominięto istotne zagadnienia,
- **planistycznym** – w przypadku konieczności uwzględnienia pominiętych wcześniej czynników istotnych dla realizacji celów lub weryfikacji wcześniej zaplanowanych działań,
- **wdrożeniowym** – jeśli podczas realizacji działań nastąpi zmiana podmiotów odpowiedzialnych, dotychczasowe działania okażą się nieadekwatne wobec potrzeb mieszkańców lub ulegną zmianie przepisy prawne albo warunki finansowe,
- **ewaluacyjnym** – w sytuacji pojawienia się nowych okoliczności wpływających na ocenę skuteczności podejmowanych działań.

Inicjatywę w zakresie aktualizacji Strategii mogą podejmować:

- władze lokalne gminy,
- podmioty realizujące zadania strategiczne, w tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malborku jako koordynator realizacji Strategii,
- inne podmioty, jeśli istnieje uzasadniona potrzeba ich udziału w procesie aktualizacji.

Aktualizacja Strategii przebiega zgodnie z procedurą przewidzianą dla jej uchwalenia i wymaga podjęcia stosownej uchwały przez Radę Gminy Malbork. Skuteczną metodą wprowadzania zmian jest również przeprowadzenie weryfikacji w drodze społecznego procesu

konsultacyjnego, podobnego do tego, który towarzyszył opracowywaniu Strategii. Podczas aktualizacji należy uwzględniać nowe potrzeby i oczekiwania mieszkańców oraz poszczególnych grup społecznych, tak aby Strategia odpowiadała na aktualne i przyszłe wyzwania związane z prowadzeniem polityki społecznej w gminie Malbork.

14. Podsumowanie i wnioski

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 stanowi kontynuację dotychczasowego systemu wsparcia społecznego, jednocześnie umożliwiając jego uzupełnienie o nowe rozwiązania. Założenia Strategii zostały dostosowane do problemów i potrzeb społecznych zidentyfikowanych w toku zrealizowanych badań oraz przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

Cele strategiczne oraz kierunki działań określono na podstawie analizy systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada w kolejnych latach podejmowanie działań mających na celu rozszerzanie i pogłębianie form wsparcia w różnych obszarach pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w tym zakresie. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny w miarę możliwości, prowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin objętych wsparciem oraz do ich integracji ze środowiskiem lokalnym.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii zwraca uwagę również na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje (także poza materialne), które pojawiły się w wyniku następujących przemian, w szczególności demograficznych, z którymi mamy do czynienia w całej Europie, w tym również w Polsce. Realizacja zapisów zawartych w Strategii będzie odbywać się zgodnie z określonymi działaniami, przy jednoczesnym zachowaniu skali i harmonogramu, które powinny uwzględniać stan i możliwości finansów publicznych gminy Malbork. Strategia jak wcześniej wspomniano będzie podlegać rutynowym weryfikacjom oraz niezbędnym modyfikacjom wynikającym ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej, zidentyfikowanych potrzeb mieszkańców gminy oraz obowiązujących przepisów prawa. Różnorodność i liczba potrzeb społecznych, przy uwzględnieniu ograniczonych możliwości finansowych jednostki samorządowej, przekłada się na konieczność zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez m.in. racjonalne gospodarowanie środkami, maksymalne wykorzystanie dostępnego potencjału oraz wdrażanie rozwiązań o charakterze systemowym. PES są kluczowym partnerem gminy w realizacji Strategii: wzmacniają integrację społeczną, prowadzą reintegrację zawodową i rozwijają usługi społeczne blisko mieszkańców, uzupełniając działania GOPS i jednostek gminnych. Priorytetem na lata 2026–2032 będzie wzmocnienie współpracy z PES (konkursy, partnerstwa, klauzule społeczne) oraz rozwój usług opiekuńczych, asystenckich i aktywizacyjnych, z naciskiem na ścieżki przejścia od edukacji i rehabilitacji do zatrudnienia. Wskaźnikowo zakłada się wzrost liczby współpracujących PES,

liczby mieszkańców objętych reintegracją i wartości zamówień z kryteriami społecznymi, co przełoży się na lepszą dostępność i jakość usług społecznych

Niniejsza Strategia zakłada, że osiągnięcie zamierzonych rezultatów będzie możliwe poprzez:

- dostosowanie oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa, w tym rozwój rynku usług skierowanych dla seniorów oraz aktywizację tej grupy w różnych płaszczyznach,
- podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, przy uwzględnieniu warunków sprzyjających łączeniu pracy zawodowej z wychowaniem dzieci,
- wspieranie działań prospołecznych, wolontariatu i samopomocowych oraz rozwijanie umiejętności współpracy,
- wzmacnianie kapitału społecznego przy pomocy już istniejących i nowo powstałych organizacji pozarządowych oraz podmiotów pożytku publicznego,
- promowanie i rozwijanie inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonalenie i rozwijanie dialogu społecznego poprzez m.in. badanie opinii i potrzeb lokalnej społeczności, promowanie działań profilaktycznych i zdrowotnych oraz edukacyjnych skierowanych zarówno do dorosłych mieszkańców jak i dzieci i młodzieży,
- zwiększanie dostępu do informacji dotyczących polityki społecznej podejmowanych przez władze lokalne, organizacje pozarządowe i inne grupy społeczne,
- interdyscyplinarna i wielosektorowa współpraca z instytucjami oraz organizacjami, mającymi realny wpływ na budowanie narzędzi służących zabezpieczeniu potrzeb mieszkańców.

Realizacja Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Malbork na lata 2026–2032 znacząco przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych, grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, opiekunów osób niesamodzielnych jak również pracowników wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację polityki społecznej oraz wszystkich organizacji pozarządowych, które są ważnym filarem realizacji zadań w tym obszarze. Kompleksowe działania, oparte na współpracy wielu różnych podmiotów, umożliwią skuteczniejsze rozpoznawanie i eliminowanie barier społecznych, a także rozwój nowoczesnych form wsparcia dostosowanych do zmieniających się potrzeb całej społeczności lokalnej gminy Malbork. Strategia przewiduje stałą i regularną weryfikację oraz bieżące

modyfikowanie podejmowanych działań, co przełoży się na bardziej elastyczne i skuteczne reagowanie na nowe wyzwania. W dłuższej perspektywie realizacja założeń Strategii przyczyni się do wyrównywania szans życiowych mieszkańców, ograniczania marginalizacji, niektórych grup społecznych oraz wzmocnienia kapitału społecznego jakimi są wszyscy mieszkańcy gminy. Efektem wspólnie prowadzonych działań i zaangażowania wielu różnych środowisk, pozwoli na wzrost poczucia bezpieczeństwa i satysfakcji życia, a także budowanie pozytywnego wizerunku gminy Malbork jako gminy rozwijającej się, otwartego i przyjaznego wszystkim mieszkańcom.

Załączniki

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności w gminie Malbork - ogółem i w podziale na płeć w latach 2022–2024	31
Wykres 2 Ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Malbork w 2024 r.	31
Wykres 3 Liczba urodzeń żywych - ogółem i w podziale na płeć w gminie Malbork w latach 2022–2024	32
Wykres 4 Liczba zgonów - ogółem i w podziale na płeć w gminie Malbork w latach 2022–2024	33
Wykres 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2022–2024	64
Wykres 6 Bezrobocie rejestrowane - ogółem i w podziale na płeć w gminie Malbork w latach 2022–2024	73
Wykres 7 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w gminie Malbork w latach 2022–2024	73
Wykres 8 Liczba korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork z powodu ubóstwa w latach 2022–2024	75
Wykres 9 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2022–2024	78
Wykres 10 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork w z powodu uzależnień od alkoholu w latach 2022–2024	87
Wykres 11 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Malbork z powodów innych niż wyszczególnione w latach 2022–2024	99
Wykres 12 Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym	101
Wykres 13 Wiek dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym	102
Wykres 14 Wykształcenie dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym	102
Wykres 15 Sytuacja życiowa mieszkańców. Jak ocenia Pan/ Pani swoją sytuację życiową?	103
Wykres 16 Jak ocenia Pani/ Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?	104
Wykres 17 Istotność problemów w środowisku lokalnym. Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?	105
Wykres 18 Popularne zjawiska. Jak powszechne na terenie gminy w Pani/ Pana ocenie jest zjawisko uzależnienia od następujących substancji?	106
Wykres 19 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?	107
Wykres 20 Najbardziej potrzebne działania profilaktyczne przeciwko uzależnieniom? Jakie działania są najbardziej potrzebne?	107
Wykres 21 Opieka zdrowotna. Jak ocenia Pan/ Pani stan opieki zdrowotnej na terenie gminy?	108

Wykres 22 Poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy. Czy czuje się Pani/ Pan bezpiecznie na terenie gminy?	109
Wykres 23 Znajomość osób doświadczających przemocy domowej. Czy w Pana/ Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) doświadczające przemocy domowej?	109
Wykres 24 Znajomość miejsc, w których ofiara przemocy może uzyskać pomoc. Czy wie Pan/ Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba doświadczająca przemocy w Pana/ Pani rejonie zamieszkania?	110
Wykres 25 Przekonania mieszkańców na temat przemocy domowej. Czy uważa Pan/ Pani poniższe twierdzenia za prawdziwe?	111
Wykres 26 Przekonania mieszkańców na temat wychowywania dzieci. Czy zgadza się Pan/ Pani z poniższymi twierdzeniami dotyczącymi wychowania dzieci?	112
Wykres 27 Współpraca w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Jak ocenia Pani/ Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi?	113
Wykres 28 Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy. Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)?	113
Wykres 29 Przyczyna nieuczestniczenia w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych. Jaka była tego przyczyna? (wielokrotne odpowiedzi)	114
Wykres 30 Zaspokajanie większości potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana?	115
Wykres 31 Lista usług społecznych, które wymagają większej uwagi władz gminnych. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi (wielokrotne odpowiedzi)	115
Wykres 32 Sytuacja seniorów w gminie. Jak ocenia Pan/ Pani sytuację seniorów w gminie?	116
Wykres 33 Ocena oferty działań dla seniorów. Czy oferta działań dla seniorów na terenie gminy jest według Pani/ Pana wystarczająca?	117
Wykres 34 Praca dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy. Czy Pani/ Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie gminy?	117
Wykres 35 Akceptowalność osób niepełnosprawnych. Czy osoby niepełnosprawne na gminy są akceptowane?	118
Wykres 36 Korzystanie ze świadczeń GOPS. Czy Pani/ Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej?	119
Wykres 37 Jaki był powód?	119
Wykres 38 Bezrobocie wśród mieszkańców gminy. Czy posiada Pani/ Pan pracę?	120
Wykres 39 Powody braku pracy. Z jakiego powodu nie posiada Pani/ Pan pracy?	120
Wykres 40 Źródło utrzymania. Źródłem utrzymania Pani/ Pana gospodarstwa domowego jest (proszę zaznaczyć wszystkie stosowne odpowiedzi)	121
Wykres 41 Płeć ankietowanych pracowników GOPS	123

Wykres 42 Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?	124
Wykres 43 Skuteczność pomocy społecznej. Czy według Pana/ Pani pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym?	125
Wykres 44 Ocena stanu wiedzy władz gminy o potrzebach pomocy społecznej. Władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej?	126
Wykres 45 Zaangażowanie władz gminy. Czy władze gminy Pani/ Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez GOPS potrzebom?	126
Wykres 46 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?	127
Wykres 47 Ocena zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego w gminie. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana?.....	127
Wykres 48 Lista usług społecznych, które zdaniem pracowników GOPS, wymagają większej uwagi. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi? (wielokrotne odpowiedzi).....	128
Wykres 49 Najbardziej potrzebne działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników GOPS. Jakie działania są najbardziej potrzebne?.....	129
Wykres 50 Poczucie wypalenia zawodowego. Czy odczuwa Pani/ Pan wypalenie zawodowe?	129
Wykres 51 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?.....	131
Wykres 52 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?.....	132
Wykres 53 Rodzaje doświadczanej przemocy. Są dwa rodzaje przemocy – przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) lub przemoc psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wyśmiewanie). Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się, że ktoś Cię np. kopnie, przezwie, uderzy itd.?	132
Wykres 54 Rodzaje doświadczanej przemocy w szkole. Jeśli doświadczyłeś/ aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc?	133
Wykres 55 Doświadczanie przemocy w domu. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?.....	134
Wykres 56 Doświadczanie agresji słownej przez uczniów. Czy spotyka Cię agresja słowna?.....	134
Wykres 57 Powszechność spożywania alkoholu wśród uczniów. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?	135
Wykres 58 Okoliczności spożywania alkoholu przez uczniów. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce? (wielokrotne odpowiedzi)	136
Wykres 59 Ocena przyczyn sięgania po alkohol przez uczniów. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol? (wielokrotne odpowiedzi).....	136
Wykres 60 Częstotliwość spożywania alkoholu przez uczniów. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?	137
Wykres 61 Inicjacja alkoholowa. W jakim wieku spożyłeś alkohol po raz pierwszy?... 138	

Wykres 62 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?	139
Wykres 63 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?	139
Wykres 64 Powszechność palenia papierosów i e-papierosów wśród uczniów. Czy osoby w Twoim wieku palą e-papierosy lub papierosy?	140
Wykres 65 Palenie wyrobów nikotynowych wśród uczniów. Czy palisz papierosy lub e-papierosy?	141
Wykres 66 Powody palenia wyrobów nikotynowych przez uczniów. Co skłoniło Cię do palenia?	141
Wykres 67 Kontakt uczniów z narkotykami i dopalaczami. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?	142
Wykres 68 Spożywanie narkotyków lub dopalaczy przez uczniów. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze?	143
Wykres 69 Wiek inicjacji. Ile miałeś/ aś lat, kiedy spróbowałeś/ aś narkotyków?	143
Wykres 70 Wiek inicjacji. Ile miałeś/ aś lat, kiedy spróbowałeś/ aś narkotyków?	144
Wykres 71 Dostępność substancji zakazanych. Gdybyś chciał/ ła zdobyć narkotyki i/ lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby?	144
Wykres 72 Uświadamianie na temat substancji. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?	145
Wykres 73 Miejsca zakupu substancji. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	146
Wykres 74 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?	147
Wykres 75 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?	147
Wykres 76 Czas spędzany przy komputerze. Ile czasu spędzasz dziennie przed komputerem z powodów innych niż nauka?	148
Wykres 77 Reakcja na tygodniowy brak dostępu do Internetu. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez tydzień nie miał/ a dostępu do Internetu?	149
Wykres 78 Granie w gry na komputerze. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?	149
Wykres 79 Styczność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś z takimi sytuacjami w Internecie?	150
Wykres 80 Korzystanie przez uczniów z telefonu. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?	151
Wykres 81 Najczęstsze zajęcie uczniów na telefonie. Na czym najwięcej czasu spędzasz korzystając z telefonu?	152
Wykres 82 Udział w grach hazardowych. Czy grałeś/ aś w jakiegolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?	152
Wykres 83 Opinie uczniów o napojach energetycznych. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?	153
Wykres 84 Spożywanie napojów energetycznych przez uczniów. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?	154

Wykres 85 Towarzystwo uczniów w czasie wolnym. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?	155
---	-----

Spis tabel

Tabela 1 Zasób mieszkaniowy gminy Malbork w latach 2022–2024	49
Tabela 2 Opieka zdrowotna w gminie Malbork w latach 2022–2024	52
Tabela 3 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Malborku w latach 2022–2024	62
Tabela 4 Rodzaje oferowanej pomocy przez GOPS w Malborku w latach 2022–2024 ...	62
Tabela 5 Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w Malborku w latach 2022–2024	63
Tabela 6 Działalność GKRPA w gminie Malbork w latach 2022–2024	86
Tabela 7 Działalność Komisji interwencyjno-motywuującej w gminie Malbork w latach 2022–2024	86
Tabela 8 Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Malbork w latach 2022–2024	91
Tabela 9 Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w gminie Malbork w latach 2022–2024	94
Tabela 10 Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskich Kart” w gminie Malbork w latach 2022–2024	96
Tabela 11 Incydenty i osoby doznające przemocy domowej w gminie Malbork w latach 2022–2024	96
Tabela 12 Rodzaje pomocy dla osób doznających przemocy domowej w gminie Malbork w 2024 r.	97
Tabela 13 Analiza SWOT gminy Malbork	165
Tabela 14 Cele strategiczne dla gminy Malbork	173

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie gminy Malbork na tle powiatu malborskiego	29
---	----